

КОЛИН ФАЛКОНЪР АНАСТАСИЯ

Превод от английски: Славянка Мундрова-Неделчева, 2004

chitanka.info

На Керън-Мари, моята Анастасия, сега и завинаги.

ЧАСТ ПЪРВА

ЕКАТЕРИНБУРГ, РУСИЯ, АПРИЛ 1918

ГОДИНА

„Анастасия? О, имаше си качества, признавам. Бог ѝ беше дал талант за езици и добър слух, но за какво ги употребяваше тя? Възползваше се от дарбите си, за да се надсмива над другите. Имаше един княз, от време на време ни гостуваше на царската яхта «Щандарт», фъфлеше човечецът, а тя толкова много пъти му се е подигравала зад гърба...“

ДОМЪТ СЪС СПЕЦИАЛНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ

Влакът, който отнасяше миналото и бъдещето на Руската империя, се движеше бавно през гъсти и мрачни борови гори. Пролетният Урал — ледени полета, блеснали под слънцето, обширна и унила пустош. Тук-там по някой и друг кон, изкаран на паша, другаде — стълбец дим от комина на порутена колиба.

Случайният наблюдател нямаше с какво да запомни точно този влак. Нито ярки флагове, нито локомотив, обкичен с гирлянди, нито особено луксозни вагони. Облак бяла пара увисна във въздуха — тежък и неподвижен. После се разнесе и от него не остана нищо.

Когато влакът започна да забавя ход, Анастасия, задрямала до прозореца, замига и отвори очи. Тромавата машина излезе от завоя и пред очите на младото момиче изникна още един тъжен градец — синьо-зелена пустиня от студено небе и мрачна борова гора.

— Е, пристигнахме — каза тя. — Добре дошли в Страната на цвеклото.

Бавачката им София Карловна я изгледа строго, сякаш Анастасия отново бе направила нещо неприлично на някоя скучна церемония — а това ѝ се случваше доста често. Никой друг не ѝ обърна внимание. Джеми скочи в скута ѝ и тя започна да го гали. Кученцето беше на Татяна, но се беше привързало към Анастасия, както правят животните с всеки, който непрекъснато им обръща внимание и не престава да им осигурява всевъзможни лакомства.

Внезапен страх прогони облекчението, дошло с края на това сякаш безкрайно пътуване. Анастасия не разбираше нищо от политика, макар че баща ѝ веднъж се бе опитал да я просвети. Бе наясно само с едно — че никога вече няма да танцува с красивите офицери на борда на „Щандарт“ и че всеки ден и всяка верста я отнасят все по-далеч от Царское село — единствения дом, който беше познавала досега.

— Не бива да говориш такива неща — укори я София.

— Защо, не? Никой няма да ме чуе.

— Само ще влошиш положението ни.

— Как?

Анастасия хвърли поглед през прозореца. Гарата гъмжеше от войници на революцията — селяни и фабрични, работници в болшевишки униформи, ужасно горди със собствената си значимост, макар че сякаш сред тях нямаше и един, който да притежава бръснач. Още не беше свикнала да вижда такива надуты физиономии — най-малко у хора, които едва ли можеха да напишат имената си. Те също се опитваха да се преструват, че присъствието на високопоставените пленници не им прави абсолютно никакво впечатление, но същевременно се бутаха, за да заемат по-удобна позиция и да ги зяпат.

— Май сме готови за картофите — обърна се Анастасия към останалите.

Трите ѝ по-големи сестри се направиха, че не я чуват. Макар че беше почти на седемнадесет години, продължаваха да се отнасят с нея като с дете. „Защото така се държиш“, обичаше да повтаря София.

Джеми започна да души крака ѝ. Тя порови в джоба си, намери парченце шоколад и усети как жадното му езиче го изблизва от пръстите ѝ. Държеше шоколада ниско, под коляното, за да не може никой да я види, но бързите сиви очи на Татяна веднага се заковаха върху нея.

— Шоколад ли имаш? — попита тя.

— За Джеми е.

— Ах, ти, палавнице малка!

След като напуснаха Тоболск, не бяха зървали никакви подобни изкушения, а освен това всички бяха ужасно гладни. Анастасия усети как бузите ѝ пламват от срам.

— Откъде го намери, Стася?

— Мой си е.

Анастасия се изуми, когато една едра сълза се търкулна по бузата на сестра ѝ. Никога не беше я виждала да плаче, поне досега. Олга докосна ръката на Татяна.

— Стига, Татя. Няма значение — изрече утешително и след миг изгледа най-малката си сестра с такъв укор, че момичето отмести очи.

Впила поглед в пода на купето, тя започна да мисли как да се извини — по своя си начин. Щеше да ги накара да ѝ простят, като ги разсмее — всичките. До една.

Влакът спря, изсъска и изпусна облак пара. Един болшевик се качи във вагона с пушка в ръце. Беше едър, облечен в дебело вълнено палто и с висок калпак. Сестрите ѝ изправиха гърбове и Анастасия усети страха им.

— Я го виж — каза тя на Татяна достатъчно високо, за да я чуе и мъжът, — какво голямо чело има, сякаш живее под балкон.

Мъжът се втренчи в нея. Беше огромен и палтото му миришеше на коза, престояла дълго време под проливен дъжд. Лице като гнил картоф и огромни очи, черни и враждебни, които трябваше да я накарат да замълчи.

— Къде сме? — обърна се към него Анастасия.

— Това не е в-в-в-ваша работа, д-д-д-другарко.

Тя отново се зае с черното кученце, което държеше в скута си.

— Не се п-п-п-плаши, Джеми, няма да оставя този л-л-л — лош човек да ти направи нещо.

Олга и Татяна я изгледаха. Продължаваха да се държат като скромни и благоприличия принцеси. Дори сега. Е, Анастасия пък изобщо не приличаше на тях. Този мъж явно беше тъпак и тя нямаше да му позволи да я тормози.

Знаеше, че няма да ѝ направи нищо. Революция, не революция, но тя все още беше велика княгиня, а той — селски чукундур,

отговорен пред някакъв народен комитет или каквато безсмислица там бяха измъдрили.

— Какво става? — прошепна Мария на Татяна.

— Ще видим мама и татко, много скоро — отвърна Татяна и погали ръката на сестра си.

— Сигурно ще ни накарат да копаем картофи — намеси се Анастасия и Мария пребледня.

— Тихо, Стася! — смъмри я Татяна.

— Или да чистим нужници — добави Анастасия и попи с наслада реакцията на Мария.

Още един мъж се качи във вагона, стъпвайки наперено, сякаш беше лейбгвардейски полковник. Носеше висок астраганен калпак, но пешовете на палтото му бяха измачкани и ботушите му бяха целите оплескани с кал.

— Аз съм другарят Соколов, първи секретар на Екатеринбургския работническо-селски съвет. Всички вие сте затворници на Екатеринбургския съвет. Сега ще слезете от влака и ще се подчинявате на заповедите.

Очите на този мъж я изплашиха. В тях нямаше никаква светлинка, бяха мътни като на риба, лежала с часове в някой рибарски кош на пазара. Много от тези хора бяха такива — отдавна го беше забелязала. Лицата им се оживяваха само щом заговореха за любимата си революция, за икономическите си теории и марксистката си пропаганда. Въодушевяваха се само от собствените си глупости.

— Къде сме? — запита Татяна.

— В Картофенбург — обади се насмешливо Анастасия.

— Няма значение къде сме — каза Соколов. — Далече сме от Зимния дворец. Този отговор достатъчен ли ви е?

— Той не знае — прошепна Анастасия достатъчно високо. — Не може да прочете табелата на гарата.

— Чета достатъчно добре, за да знам какво би направил другарят Маркс с такива като вас.

Тонът му бе смразяващ, сякаш плисна в лицата им кофа студена вода. При това говореше напълно сериозно. Без никакво съмнение.

След като се окопоти, Анастасия му се изплези, но той вече се беше обърнал да излезе от купето.

София притисна устата си с ръка, облечена в ръкавица.

— Глупаче такава!

„Хич не ме интересува — помисли си момичето. — Утре тези селянци могат да ме застрелят, ако искат. Но няма да ме видят да плача.“

Войниците в мрачни кафяви униформи ги зяпаха, докато тя и сестрите ѝ слизаха от влака. Едно време щеше да заповяда на капитана на гвардейците да фрасне с юмрук мутрата на всеки, който би я погледнал по този начин. Но тук нямаше никакъв капитан, само сурови, брутални лица на мъже, прекарали целия си живот в картофените полета и фабриките.

Анастасия пусна Джеми, да се поразтъпче малко. Истински пролетен ден, скреж по земята, бледосиньо небе, студен вятър, който щипеше бузите ѝ. Нямаше перон, навсякъде се виждаха мътни локви с ледена корица, заскрежената земя полека се размекваше и се превръщаше в жвакаща кал.

Тя загледа как от другия вагон слизат мъжете. Джилиард — учителят им, цял треперещ от студ, после Климент Нагорни — морякът, който беше назначен за телохранител на малкия ѝ брат Алексей, понесъл момчето на ръце. Царевич Алексей — наследник на цяла Русия. Дори ставането от леглото заплашваше живота му. Страдаше от някаква вродена болест, която докторите наричаха хемофилия — уж безобидна дума, която обаче не можеше да опише невъобразимите му страдания.

Детето изглеждаше ужасно бледо. Като огромна порцеланова кукла в ръцете на Климент. Това момченце държеше всички в мрежата на своята магия. Омайваше ги — защото беше болен, защото беше момче, защото беше невероятно сладък. Как да не го мразиш?

— Поне днес времето е хубаво — отбеляза Анастасия, — никакви дъждовни капки няма да наранят малкия и да му пуснат кръв.

Олга отчаяно разтърси глава.

Извадиха куфарите им от вагона и нарочно ги хвърлиха в най-близката заледена локва. Накрая Соколов насочи пръст към тях и изрече:

— Затворниците да си носят багажа.

Всички го зяпнаха, сякаш им беше заговорил на чужд език.

— Какво трябва да направим? — произнесе слисана Олга.

Войникът с пушката пристъпи напред.

— Ще си н-н-н-носите к-к-к-куфарите.

— Никога няма да н-н-н-нося нищо мое, д-д-д-другарю — подигравателно го имитира Анастасия.

Той я изгледа злобно. София зяпна в недоумение. „Смела ли съм, или просто безгранично глупава?“ — запита се Анастасия. Макар че беше уплашена, не можеше, не искаше и нямаше да отстъпи. Нито пък щеше да си замълчи. Когато беше малка, майка ѝ се шегуваше, че дори ако някой ѝ отреже езика, ще ѝ порасне друг, както на гущерите им пораства нова опашка.

— В нова Русия вече няма слуги — чу тя гласа на Соколов. — Ако не си вземете куфарите, ще ги оставим тук в калта.

Той тръгна напред, скръстил ръце зад гърба си. Анастасия започна да го имитира, преувеличавайки самоуверените му жестове, така че дори войниците изхихикаха. Мария затвори очи и се замоли на светиите да не допуснат сестричката ѝ да пострада от ръцете на тези жестоки хора.

Анастасия свърши с пантомимата. Когато се озърна, видя как Ольга пристъпва към купчината багаж, взема два от най-тежките куфари и ги помъква през локвите. Татяна и Мария направиха същото.

Джеми тичаше в кръг и лаеше по войниците. Анастасия го грабна в едната ръка, с другата хвана един от най-тежките куфари и го повлече през ледената киша.

Когато стигна изхода на гарата, тя чу зад гърба си оживени гласове. Няколко войници бяха заобиколили София и Джилиард и не ги пускаха. София държеше бродирана кърпичка пред очите си. От срам ли плачеше, или от облекчение — беше невъзможно да се разбере.

— Не мога да дойда с вас — извика тя. — Тези хора казват, че ще ни пратят обратно в Санкт Петербург.

По-големите сестри също избухнаха в сълзи. Изтичаха назад и запрегръщаха София, хлипайки и бърбейки разни безсмислици — поне така ѝ се стори на Анастасия. Джилиард само ги гледаше, прехапал устни.

Дойде редът на Анастасия да се сбогува.

София я прегърна силно. Ръцете на момичето увиснаха като отсечени покрай тялото.

— Моля те, внимавай — прошепна бавачката, попивайки сълзите си с парфюмираната кърпичка. — Трябва да ми обещаеш, че ще се държиш добре.

И за какво, възрази ѝ мислено Анастасия. София беше най-добрата приятелка, която някога бяха имали, а сега и тя ги изостави. Отстъпи крачка назад. Просто трябваше да върви, помисли си. Като всички останали. Сякаш камък беше заседнал в гърлото ѝ.

Долови обвинителния поглед на Татяна. „Е, съжалявам, не мога да бъда като теб и да плача за всичко.“

Повлече крака, джапайки през калта около гарата към чакащите ги коли, под безстрастните погледи на пазачите. Джеми припкаше до нея. Беше взела много тежък куфар и на няколко пъти го изпусна. Един от мъжете се засмя. Тя усети как бузите ѝ пламват от гняв.

— Къде ни водите? — извика им сърдито.

Това още повече развесели войниците. После Соколов подвикна на шофьора на първата кола:

— В Дома със специално предназначение!

Така Анастасия разбра къде отиват. И се запита какво ли ще е това специално предназначение.

„Помня, че при залез-слънце капитанът на «Щандарт» нареждаше да се даде топовен салют като поздрав към императора и императрицата. Всички стояхме и наблюдавахме. Беше такава хубава гледка, слънцето потъваше в морето, но малката Анастасия разваляше всичко, тичаше по палубата, запушила отчаяно уши, извила очи нагоре, все едно бяха насочили оръдието към нея. А баща ѝ смяташе това за забавно!“

Натикаха ги в каросерията на закрит армейски камион. Анастасия намери едно продрано място в брезента и надникна, за да види какво става навън. Камионът прекоси някакъв голям площад и тя зърна за миг стените на внушителна черква.

Двигателят ръмжеше непоносимо. Притиснала лице към брезента, Анастасия първа видя сградата. Беше двуетажна, построена от камък — същински дворец за това затънтено място. Долната част на къщата не се виждаше, защото от всички страни беше заобиколена с висока дървена ограда. Двама червеноармейци побързаха да отключат дървената порта и камионът нахлу с трясък в двора.

Заекващият войник отметна платнището и спусна задната стена. Хвана пушката като за стрелба, сякаш очакваше тези четири невъоръжени момичета и морякът, понесъл тринадесетгодишно сакато момче, да им създадат неприятности. Поредният герой на революцията.

— Излизайте — изкрещя нервно към тях.

Анастасия го изгледа втренчено.

— Още ли трябва да си н-н-носим куфарите?

— Не създавай неприятности — изсъска Олга в ухото ѝ, сякаш дъщерите на цар Николай можеха да избегнат надвисналата над тях беда.

— Може би ще видим мама и татко — обади се Татяна и това малко повдигна духа им.

Влязоха след пазачите. Първо Климент с Алексей, а момичетата помъкнаха куфарите нагоре по стълбите. Като най-обикновени слугини.

Една врата се отвори и над главите на сестрите си Анастасия зърна майка си и баща си.

Божичко!

Толкова бяха остарели. Александра, бледа и измъчена в инвалидната количка, и Николай до нея, красив, но някак посърнал, сякаш излязъл от старинна фотография. Колко прегърбена изглежда мама сега, помисли Анастасия. А татко, толкова много бели косми в брадата и косата му. Бръчки набраздяваха кожата му като фина паяжина. Двамата стояха с гръб към сводестия прозорец, чието стъкло беше цялото боядисано и от това в стаята цареше сумрак, дори в този следобеден час. Непрозрачното стъкло имаше цвета на мляко. Анастасия се озърна. Колко жалки изглеждаха.

Но тогава на лицето на баща ѝ грейна една невъобразимо радостна усмивка и това преобрази всичко. Олга, Татяна и Мария се втурнаха към него, а Климент пристъпи към майка им, все така с малкия на ръце. Царицата извика и разтвори обятия, без да става от инвалидната количка. Напоследък ѝ беше все по-трудно да се изправя заради поразените от артрит колене.

Баща им ги стисна подред в силната си мечешка прегръдка, която накара дори здравенячката Олга да изписка. Анастасия зарови лице в грубата вълна на куртката му, чувайки възторжените възклицания на майка си, и най-накрая си позволи да се разплаче в гънките на дрехата му, където никой не можеше да я види. Сега всичко щеше да бъде наред.

Къщата, както им разказа по-късно Николай, принадлежала на един пенсиониран инженер и индустриалец, Николай Ипатиев. Беше си цяло имение в сравнение с това, което очакваха. Намериха течаща топла вода и електрическо осветление, защото Ипатиев бил състоятелен човек. Дори имаше вътрешни тоалетни.

— Не знаех, че някой тук, в Страната на цвеклото, има представа какво е вътрешна тоалетна — каза Анастасия достатъчно високо, за да могат стражите да чуят.

Къщата беше построена в руски готически стил вратите и прозорците бяха сводести и украсени с гипсови орнаменти. Но макар

обстановката да беше достатъчно удобна, от предреволюционната кухня на Ипатиев нямаше и следа. Вечеряха с черен хляб и черен чай, поднесени в трапезарията без прозорци, силно миришеца на хоросан. Но все едно бяха на разкошен банкет в Александровия дворец. Всички говореха и се смееха едновременно, щастливи, развълнувани, че най-накрая са се събрали. Два месеца не бяха се виждали — цели два месеца, откакто майка им и баща им бяха принудени да отпътуват без малкия, без да знаят дали изобщо ще видят отново децата си. Този затвор може да беше още по-затънтен, но сега поне бяха заедно.

Първата вечер нямаше достатъчно легла, затова Анастасия и сестрите ѝ постлаха наметала и подредиха възглавници по дървените подове. Алексей се сгуши в леглото до майка си.

Никой не можа да заспи. Алексей стенеше непрекъснато от болките в подутото коляно. Анастасия чу гласа на майка си, която се мъчеше да го успокои. Нейният лекар, Боткин, спеше в съседната стая и дойде няколко пъти да види болното дете. Анастасия го чу как моли пазачите, застанали в коридора, да донесат студени компреси. Но те все повтаряха, че нищо не могат да направят. Не ги беше грижа, искаха момчето да страда.

Едно време трапезарията сигурно е изглеждала доста внушително. Изящни решетки олекоत्याха масивните резбовани столове, позлатени огледала висяха по стените, филигранния полилей се спускаше от тавана. Но сега тук царуваше немара — по всички повърхности се беше наслоил прах, а сложените в рамки портрети на някакви непознати хора над камината само правеха излъчващата се от това място меланхолия още по-силна. На Анастасия ѝ се струваше, че Ипатиев е бил принуден да замине толкова набързо, та не е имал време да спаси личните си съкровища.

Тържественният вид на стаята странно контрастираше със сиромашката храна, поднесена им за закуска. Масата не беше застлана с покривка и въпреки че имаше няколко потъмнели сребърни лъжици, те не успяха да ги използват, защото яденето отново се състоеше от кана черен чай и корав черен хляб. Един войник донесе супа, останала от храната на пазачите, но Ольга го беше видяла да плюе в нея, докато я носи нагоре по стълбите, затова никой не я докосна.

Анастасия сдъвка парченце твърд хляб, без да сваля очи от баща си. Той се взираше в масата с потъмняло от гняв лице. Беше мек човек

и много рядко някой можеше да го види разгневен, но когато се случеше, беше по-добре да стоиш със сведени очи и да говориш с тих глас.

Накрая той се изправи и се обърна към пазача, седнал в единия ъгъл на стаята:

— Кажете на Авдеев, че искам да го видя.

Мъжът потътри крак и се вгледа намусено в пода.

Николай се приближи към него.

— Веднага!

Може би защото другарят Романов беше бивш цар, а може би шокиран от това, че видя високопоставения затворник така вбесен, пазачът се обърна и се спусна по стълбите, за да намери надзирателя.

Тогавя Анастасия и другите деца за пръв път видяха Авдеев. Той влезе в стаята, изпъчил гърди, надменен и шкембест като пруски посланик. Съвсем ясно беше, че са го събудили от пиански сън, защото дъхтеше силно на пот и водка. Остатъци от снощната му вечеря бяха засъхнали на дребни мазни петънца по предната част на униформата му. Баща ѝ беше споменал, че някога бил надзирател в местна фабрика, сега беше надзирател на императора и императрицата на цяла Русия и тази отговорност му беше завъртяла главата.

— Какво има, гражданино Романов?

— Да не се опитвате да ни уморите от глад?

Авдеев хвърли презрителен поглед към масата.

— Това ядат обикновените хора, докато вие се тъпчете, с хайвер от есетра.

Глупак такъв, помисли Анастасия, хайвер се поднася само на банкет. Ако беше вечерял някой път с тях в Царское село, щеше да бъде горчиво разочарован. Но баща ѝ пропусна думите му покрай ушите си.

Просто изрече тихо:

— Искате да кажете, че на Урал няма кокошки и крави? Сигурно дори и най-скромният селянин разполага с малко мляко и пресни яйца.

— Не ви е позволено да ядете яйца и мляко.

— По чия заповед?

Авдеев усилено задъвка долната си устна. Избъбри гневно:

— Вървете по дяволите! — завъртя се и излезе надменно от стаята.

Баща ѝ се загледа намусено след него. Майка ѝ се пресегна през масата и хвана ръката му. Потупа я ласкаво.

— Всичко ще се оправи, Коля.

— Не разбирам какво сме сторили, че да заслужим това.

— Той просто е един нищожен глупак.

— Има много глупави нищожества като него, а животът ни е в ръцете им.

От вчерашното приповдигнато настроение не беше останала и следа. Анастасия се вгледа в сестра си Мария, седнала насреща ѝ. Видя как очите ѝ се пълнят със сълзи.

— Всичко ще бъде наред — каза баща им успокоително.

Отчупи парче черен хляб и го преглътна с глътка чай.

Часовникът над камината започна да отброява часа. Десет удара. Предстоеше им дълъг ден.

„О, Анастасия! Олга и Татяна бяха толкова сдържани, имаха чувство за отговорност. Високи, представителни, щяха да станат истински красавици, гордост за царския дом. А и Мария, нежно и весело дете, винаги усмихната. Докато Анастасия си беше малко дяволче. Изобщо не приличаше на сестрите си! Винаги си е била малко пълничка, но като взе да расте, стана същинска дебелана. И такъв срам за всички ни!“

Започнаха да ги измъчват чрез скука.

Както беше казал Николай, къщата някога принадлежала на един делови човек, Николай Ипатиев. Преди пристигането на царското семейство местният болшевишки работнически съвет му дал двадесет и четири часа да се изнесе, а след това реквизирал къщата за свои цели и я преименувал — в духа на тромавия, но страшен речник, превърнал се в запазена марка на болшевиките — на „Дом със специално предназначение“.

Семейството беше настанено на горния етаж, а пазачите — непосредствено под тях. На царя и царицата дадоха предната ъглова спалня — с две легла, диван, етажерка и един-единствен гардероб за дрехите на най-богатото императорско семейство в света.

След като прекараха първата нощ на пода, Анастасия и сестрите ѝ, получили от пазачите си походни легла, се настаниха в стая, съседна на спалнята на родителите им, където спяха заедно с Алексей. Прислужницата на Александра — Анна Демидова — получи малка стаичка в дъното на къщата, доктор Боткин беше настанен в салона, а икономът Алексей Круп и готвачът Харитонов спяха на дървени нарове в преддверието. По всяко време пред вратите им патрулираха по няколко пазачи.

Присъствието на пазачите обаче ги притесняваше далеч по-малко от това, че нямаха с какво да се занимават. Ставаха всяка сутрин около девет часа, в десет закусваха с неизменния черен хляб и неподсладен

черен чай. Казваха си молитвите, след това Александра четеше от Евангелието. После им позволяваха за половин час да се разходят в градината и ги връщаха обратно да се развличат с карти или четене до времето за обяд — един часа. Понякога следобед им разрешаваха да излязат на слънце за още половин час. Вечерята беше в пет часа, чай пиеха в седем. След това Николай им четеше пак от Библията, най-вече любимите му пасажии от Книгата на Йов. Последна беше леката втора вечеря в девет часа, после настъпваше време за сън. Всеки Божи ден минаваше по този дразнещо неизменен начин.

Два дни след пристигането на децата падна последният зимен сняг, но лятото дойде почти веднага, без никакъв пролетен шепот. Един следобед гръмотевична буря развихри светкавици по небето, дъждът бързо изпълни улуците и започна да се лее като плътна завеса от водосточните тръби. На следващия ден въздухът беше като топъл петмез, а само след седмица градът започна да пъшка под похлупак от смазваща жега.

В Сибир или се пържиш, или замръзваш.

Каменната къща бързо се загрея и понеже Авдеев не позволяваше да отворят прозорците, стаите станаха непоносимо горещи. Миризмите, идващи от кухнята, където Харитонов беше решил лично да пече хляб, висяха във въздуха, а допълнителната горещина от фурната още повече влошаваше положението. Всички копнееха за кратката почивка, когато им беше позволено да се разхождат в градината, макар че дори там беше непоносимо топло, но вместо да правят гимнастика, Анастасия и сестрите ѝ седяха в сянката на храстите в пълно телесно и душевно изтощение.

Николай се опита да заобиколи заповедта на Авдеев относно прозорците. Някога един от най-властните хора на света, сега той трябваше цели две седмици да се моли да бъде отворен един прозорец в собствената му спалня. Най-накрая шест души от местния съвет дойдоха една сутрин в къщата, за да инспектират стаята и да решат кой прозорец може да се отвори. Явно тези хора не бяха способни сами да вземат решение на място и в следващите дни ги посетиха още официални лица, поединично или на двойки, за да разгледат мълчаливо спалнята, обследвайки прозорците, сякаш бяха куриозна архитектурна загадка.

В крайна сметка, след като минаха първите три седмици на юни, двама войници влязоха и без да кажат дума, отвориха единия прозорец. Цялото семейство се стълпи пред него да подиша свеж въздух. Дори най-лекият ветреца беше приветстван с възклицания, каквито би предизвикало посещението на някой чуждестранен принц.

Някога баща ѝ беше командвал армии от милиони войници, но Анастасия се питаше дали някоя от неговите победи му е била толкова сладка, колкото този извоюван прозорец.

Тоалетните бяха в дъното на коридора.

Пред тях седеше въоръжен войник, поставил пушката на коленете си. Това беше войникът от влака — онзи, когото Анастасия беше дразнила заради заекването му. Откакто го беше видяла за последен път, на носа му се беше появила пришка и човек не можеше да не се загледа в нея и да не се почуди откъде се е взел този пурпурен гноен нарастък, застрашително увиснал над мустаците с цвят на жълтък.

Когато момичето се приближи, той се ухили зловещо.

— Къде отивате, д-д-д-другарко? — запита войникът.

Анастасия погледна към тоалетната. Вратата беше махната.

— Не съм ви никаква д-д-д-другарка — каза тя със сгорещени от гняв бузи. — Казвам се Анастасия Николаевна Романова и искам да остана сама.

Войникът сдържа гнева си, правейки комична театрална гримаса.

— Защо, какво ще правите там вътре, д-д-д-другарко?

Анастасия отново погледна към тоалетната, а след това пак към войника. Усети желание да скрита този глупак в кокалчетата. Почуди се дали би могла да сдържи още малко напъните на пикочния си мехур, докато сменят пазача довечера, но реши, че не може. Мъжът явно искаше да ѝ отмъсти за закачките или може би това мъчение беше още едно от дребните заяждания на Авдеев.

— Какво има, д-д-д-другарко?

О, я го виж, даже ѝ се хили. Тя сви рамене. Това унижение нямаше никакво значение. Влезе тихо в тоалетната.

Някой беше надраскал неприлична рисунка на стената. Майка ѝ с диамантената императорска диадема, с разтворени крака и Разпутин между тях, готов да... Тя ахна и закри уста с ръка.

Погледна през рамо и видя пазача да ѝ намига. Явно му беше много забавно. Нищо в живота ѝ дотук не я беше подготвило за този момент. Беше живяла като затворничка в Тоболск и в Царское село, но там поне се отнасяха с уважение към тях. Тук бяха безпомощни, изоставени на произвола на хора, които се държаха като животни. Никога не беше усещала такъв страх.

Как можеха да им причиняват това?

Пазачът не преставаше да я зяпа. Тя не го погледна, опита се да си представи, че го няма. Вдигна пола, колкото можа по-скромно, и смъкна бельото си, без да позволи на това прасе да види нещо от тялото ѝ. Седна на чинията и зачака струята да потече.

— Какво има, д-д-д-другарко? Дървената седалка не е т-т т-толкова хубава като златната, дете си ѝ свикнала.

Ужасно ѝ се плакаше. Но не можеше да пусне и капка, а мехурът ѝ сякаш щеше да се пръсне.

Пазачът наклони глава.

— Може би в-в-великите к-к-княгини не п-п-п-пикаят като другите — подхвърли той.

— Моля ви, обърнете си главата — рече Анастасия.

— Защо? Ти н-н-н-нищо не правиш.

Не можеше, докато той я гледа. Чу го да се хили. Беше спечелил. Най-накрая тя усети как урината потича. Когато свърши, осъзна, че не може да се избърше, без той да погледне под полата ѝ. Затова изхвъркна от нужника, мина покрай него като фурия и чак до самия край на коридора чуваше гръмогласния му кикот.

Научи, че войникът се казва Гришкин. Изобщо не бил войник, а фабричен работник, като повечето от хората на Авдеев. Във фабриката за пъпки, предположи Анастасия, ако по лицето му можеше да се гадае с какви таланти разполага. Сега си беше поставил за цел, когато го пратят на пост, да поема дежурството пред тоалетните. Момичетата избягваха да използват тоалетната през деня, особено ако знаеха, че Гришкин ще е там. Николай се оплака на Авдеев, който му отговори по обичайния си начин, сякаш тази молба, отнасяща се до основни нужди, можеше да се сравни с поръчването на печен омар на закуска.

Но Анастасия реши да не го избягва. Така щеше да признае, че е победена, да се подчини. Нямаше да се поддаде на дребнавото му

заяждане. Ходеше до тоалетната, когато имаше нужда, и след първия случай дори не му достави удоволствието да погледне към него.

Един ден на стената на коридора се появи рисунка. Анастасия видя неколцина от пазачите, събрани пред нея, да се смеят на висок глас. Гришкин се дотътри и надникна над главите на другите с крива усмивка. Без съмнение, очакваше, че е още една от неприличните им драсканици, че е нарисуван Распутин, как се гаври с някой от семейството на противната велика княгиня.

Но изражението му в миг се промени. Защото това беше карикатура на самия него — с нос, голям колкото подпухналото му тяло и покрит с готови да се пукнат пришки. Бяха го нарисували застанал на стража пред тоалетната, с гъсти облаци мухи, въртящи се около главата му.

Отдолу пишеше: „Намерихме начин да държим мухите настрана от тоалетната през лятото, д-д-д-другарю.“

Гришкин изкриви лице, обърна се и видя Анастасия. Моментално разбра кой го е нарисувал, и то точно тук.

По-късно през деня, когато тя отиде до тоалетната, Гришкин я чакаше.

Момичето не му обърна внимание и влезе вътре. Но почти веднага отстъпи назад и излезе. По стената и по седалката имаше размазани изпражнения. И към досегашните неприлични драсканици се беше прибавила още една — баща ѝ, наведен над маса, и Распутин, застанал зад него в недвусмислена поза.

Тя усети как сълзи се събират в очите ѝ. Не можеше да понася повече това и нямаше да го понася.

Тупна с крак и се озъби на Гришкин.

— Свиня!

Той като че ли ужасно се зарадва на тази проява на неподчинение.

— Какво има, д-д-д-другарко? Не си ли виждала лайна?

— Виждам всеки ден, като минавам покрай теб!

Гришкин престана да се усмихва и я изгледа с каменни очи.

— Горката в-в-велика к-к-княгиня... Сега къде ще ф-ф-ф фърчат мухите?

„Малката Анастасия. Ръцете ѝ непрестанно бяха в движение, усукваха на възел краищата на кърпичката, тя седеше, пъхнала единия крак зад другия, и все се въртеше, а умът ѝ не спираше да работи, за да не би някой да ѝ отнеме дължимото внимание, като измисли преди нея някоя шега или лудория. Не беше красива в класическия смисъл на думата, както например Татяна, но блестящите сини очи и живото ѝ изражение я правеха наистина магнетична.“

Беше девет часът. След края на поредната вечеря с чай и черен хляб всички седяха в Жълтата стая, както сега наричаха спалнята на родителите си. Татяна и Александра се редуваха да им четат Библията — Книгата на пророка Амос. Татяна трябваше да повишава глас, за да надвика пиянския рев на войниците, който долиташе от долния етаж.

Анастасия позна песента: „Вий жертва паднахте в неравна борба“. Някой свиреше мелодията на пианото в трапезарията. Безобразно.

Толкова скучаеше, че чак ѝ се виеше свят. Олга и Мария изглеждаха увлечени в четивото. Тя се опита да им подражава, но мисълта ѝ непрестанно се отклоняваше и все се улавяше, че мисли за съвсем други неща.

Долу бяха подхванали друга песен — „Край на стария режим“, и момичето започна да си я тананика тихо.

Не след дълго чу, че пияната дружина се качва по стълбите. Татяна продължи упорито да чете от Книгата на Амос, макар да знаеше, че сигурно ще ги прекъснат. Само Анастасия в очакване вдигна очи към вратата.

В стаята нахлу Авдеев. Разбира се, пиян. Беше докарал няколко от своите приятели, фабричните работници. И те като него vonяха до един на евтина водка.

— Ето го — изграчи Авдеев. — Николай Кървавия!

Другите се стълпиха до вратата и ги зяпнаха — все едно царят и семейството му бяха животни в зоопарк.

Николай се изправи с блеснал поглед:

— Какво означава това?

— Приятелите ми много искаха да ви видят, гражданино Романов. Вече можете да седнете.

Говореше му като на обикновен слуга — без съмнение, за да се докара пред компанията.

Николай, царствено скръстил ръце на гърба, пристъпи към него. Внезапно спря и се вгледа в един от небръснатите селяни до вратата.

— Какво е това? — попита, посочвайки с пръст ризата на мъжа.

Човекът беше облечен по най-странния начин, който Анастасия някога беше виждала: селски панталони от груб плат, стегнати с изтърган кожен колан, и една от официалните ризи на баща ѝ, с личния му монограм. Невъобразимо смешна гледка, но мъжът беше или твърде пиян, или твърде глупав, за да го проумее.

— Тази риза е моя — каза Николай. Обърна се към друг от тълпата, нагласен в добре скроена дебела куртка. — Това също. — Потупа предницата на дрехата, сякаш търсеше оръжие. Пъхна ръка в джоба ѝ и извади шишенце парфюм с надпис: „С височайше одобрение“. Бутна го под носа на Авдеев. — Вие крадете от нас.

— Ленин сложи край на частната собственост. Сега всичко е на народа.

— Прекрасно. Тогава може би ще ни бъде позволено да хапнем няколко руски яйца за закуска. Те принадлежат на всички, в края на краищата.

Авдеев разбра, че Николай го оборва със собствените му думи, и то пред подчинените му. Изду гърди.

— Не можете да ми казвате какво да правя. Тук аз заповядвам.

— Което никога не забравяте да ми напомняте. Значи поемате пълната отговорност да предадете притежанията на Русия в ръцете на вашите лични приятели, така ли?

Авдеев не отговори и Николай му обърна гръб.

— Ще направя подробен доклад до вашите началници. Сега може би ще ни оставите на спокойствие. Вече стана късно.

Авдеев се олюля.

— Я вървете по дяволите всички вие! — изграчи той и излезе, затръшвайки вратата след себе си.

На малкия сигурно му е много трудно, помисли Анастасия. Бяха преместили леглото му в Жълтата стая. Тя не можеше да си представи да лежи там цял ден, само в компанията на мама и Седнев, момчето от кухнята. Достатъчно мъчение беше, че са затворници в тази къща. Но малкият Алексей беше прекарал по-голямата част от живота си по този начин.

Хемофилията означаваше, че дори най-малкото одраскване или натъртване на коляното или на лакътя ще му причинят невъобразима болка, която с дните ще се засилва и ще трае дори седмици наред. Доктор Боткин се бе опитал да ѝ обясни. Каза, че понеже кървенето не спира, кръвта се събира вътре в ставата и натискът постепенно я изкривява.

Понякога първоначалното нараняване биваше толкова дребно, че дори малкият не го забелязваше. Просто някоя сутрин се събуждаха от виковете му: „Мамо, не мога да ходя.“ Тези думи плашеха Анастасия, защото предвещаваха започването на нескончаемо пъшкане, което се преливаше във виковете на невъобразима болка. Вече не можеше да си спомни колко пъти го беше чувала да крещи от спалнята си: „Мамо, мамо, помогни ми! Направи нещо, моля те!“ Но нито доктор Боткин, нито някой друг можеше да облекчи страданията. По силите им бе единствено да налагат ледени компреси и да се молят на милостивия Бог, който изобщо не беше милостив към момчето.

Напрежението от болестта на Алексей накара косата на майка ѝ да побелее. Така казваше баща ѝ. Тя вече съвсем приличаше на стара жена, помисли Анастасия. Изглеждаше много по-възрастна от съпруга си.

Но безкрайният кръговрат на страданията уморяваше най-вече невръстния царевич. Той често говореше колко иска да бъде като другите момчета. Мечтаеше си да се беше родил на мястото на Седнев — момчето от кухнята, щом това означаваше, че ще може да си играе в снега. През последната година беше станал съвсем безразсъден, сякаш подканваше болестта да направи най-лошото, на което е способна, вместо да се махне от него. Точно преди заминаването от Тоболск беше се спуснал по една направена от слугите пързалка, с която обикновено се забавляваха сестрите му.

Разбира се, това безразсъдство го превърна в стопроцентов инвалид. Ужасен епизод, от който едва напоследък беше започнал да се възстановява.

Когато невъобразимите болки започнеха да го мъчат нощем, майка им ставаше, за да се погрижи за него. И тук, както и в Царское село, тя не говореше за друго, освен за сина си. Сутрин, когато се събираха за закуска, се усмихваше и казваше: „Малкият спа добре тази нощ.“ Тогава денят ставаше с един лъч по-светъл. Но друг път разговорите на закуска се въртяха само около едно — колко малко е спал малкият през нощта и колко страдания е понесъл. Дните на живота му се измерваха със силата на болката и с обиколката на подутите му стави. По някой път го изнасяха в градината, настанен в инвалидна количка, но най-често лежеше на леглото с коляно, обвито в пластир, който Боткин му беше приготвил.

Разбира се, на Анастасия ѝ беше жал за малкия, но състраданието ѝ се изпаряваше, изчерпвано от безкрайния кръговрат от малки победи и изстрадани поражения. Тя не можеше да му се посвети, както правеха Татяна и Олга. През деня те седяха с брат си, за да го развличат, четяха му, играеха на карти с него. Истински светици, разбира се. Някой ден, хрумна ѝ горчивата мисъл, сигурно ще ги види изрисувани на икони.

Но тях ги нямаше, нямаше никого в деня, когато малкият предизвика смъртта на Климент. Всички бяха в градината, за да се спасят от горещината в стаите. Алексей седеше на леглото си, подпрян с възглавници, и гледаше към единия от пазачите — Воронин. Мъжът се бе настанил на стол в коридора, намръщен и неспокоен. От време на време вдигаше очи към царевича, сякаш виждаше чужда коза, която много му се искаше да заколи и да изяде.

Алексей беше наредил играчките пред себе си и мрачно се ровеше в колода карти. Очите му се премрежваха от скука. Улови погледа на Воронин и се втренчи в него. Пазачът също се загледа в момчето.

Алексей взе коричка черен хляб от чинията със закуска, хвърли я към войника и му подвикна:

— Ей, ти!

Мускулите по челюстта на Воронин заиграха.

— Искам шоколад.

Воронин скочи и табуретката се катурна на пода. Климент, който дремеше в ъгъла, се събуди и също се изправи, обезпокоен и озадачен.

— Не ме ли чу? — продължи царевичът. — Не стой тук и не ме зяпай като вол.

— Не можете да ми говорите така — отвърна Воронин.

— Ти не знаеш ли с кого говориш?

— Сега всички сме другари — каза Воронин. — Като искаш шоколад, сам си намери.

Климент се приближи към леглото на Алексей:

— Какво има, ваше височество?

Момчето насочи бледия си пръст към Воронин.

— Той ме обиди.

Климент се обърна към пазача.

— Излез оттук.

— Тоя сакат момчурляк не може да ми говори така.

Климент пристъпи към него и пръстът на Воронин докосна предпазителя на пушката.

— Излизай — заповяда Климент.

Воронин не проумяваше как тия хора още си въобразяват, че могат да му нареждат. Но можеше да спре телохранителя само ако го застреля, а това не му беше никак трудно. Пък и все още никого не беше застрелял и не знаеше как ще се почувства, ако го направи точно сега.

— Ще докладвам на другаря Авдеев — извика Воронин, хуквайки надолу по стълбите.

— Хайде да те видим, дебел селяк такъв — подвикна след него Климент.

Алексей се изсмя.

На следващия ден другарят Воронин се върна на поста си пред Жълтата стая. Червеногвардейците на Авдеев отведоха Климент Нагорни. Повече никой не чу нищо за него.

„Помня най-вече смеха ѝ. Станеше ли някоя пакост, човек би могъл да заложил и последната си рубла, че е работа на Анастасия. Тя имаше най-красивите сини очи на света, но никога не гледаше хората направо — каже нещо и те изгледа с ъгълчето на окото, някаква клевета по адрес на някоя от лелите или прислужниците, а после прихва да се смее. И не ти остава друго, освен да се разсмееш заедно с нея, но понякога шегите ѝ биваха солени. Когато скучаеше, подлагаше крак на слугите и никога не ѝ се караше, поне в последните години.“

Николай седеше на ръба на леглото, загледан в малкия. С изражение на невероятно горчива любов. След четири дъщери Господ най-накрая му беше дал отдавна желаня син, но кладенецът на тази радост беше отровен. Жесток Бог.

— Как се чувстваш днес? — запита той сина си.

Момчето успя да се усмихне. Кожата му бе толкова бледа, че под нея прозираше синята паяжина на кръвоносните съдове по слепоочията и по опакото на дланите.

— По-добре — отвърна Алексей.

Николай протегна ръка към него.

— Това е хубаво.

— Татко, кога ще си идем у дома?

Николай се усмихна едва-едва.

— Скоро.

Лъжата затисна стаята. Като другите, които момчето толкова често чуваше.

— Ще ни направят ли нещо лошо? — запита.

Анастасия загаи дъх, чудейки се какво ще отговори баща ѝ.

— Нека сме благодарни, че пак сме заедно.

— Кажете, ще ни направят ли нещо?

Николай се засмя.

— Ти мислиш ли, че кралят на Англия ще изостави роднините си? Той е мой братовчед.

Значи има надежда, помисли Анастасия. Но ако кралят на Англия им е чак толкова голям приятел, защо ги оставя да страдат толкова време?

Една сутрин Анастасия забеляза, че подметката на едната ѝ обувка се е пробила. Бяха ѝ позволили да вземе само един чифт обувки от багажа, който бяха донесли от Тоболск, и тя ги носеше още от деня на пристигането.

Когато Авдеев дойде — както винаги, без предизвестие — да инспектира стаите преди закуска, Анастасия застана на вратата, препречвайки пътя му. Както обикновено, мъжът смърдеше на алкохол и не се беше бръснал. Явно това бе новото лице на Русия.

— Какво има, гражданко Романова? — попита я той грубо.

— Трябва да си взема други обувки от багажа.

Мъжът втренчи в нея пиянския си поглед и по лицето му се изписа раздражение, но и гузност. Знаеше какво означава този израз — че нещата им са откъснати до едно.

— Върви по дяволите! — изруга Авдеев, минавайки край нея.

Тя видя Гришкин, застанал наблизко с триумфална усмивка.

— Н-н-не се тревожи за обувките — чу го да казва. — Т-т тия, дето са ти на краката, ще ти с-с-стигнат за цял живот.

Изведнъж красивата лятна утрин стана неестествено студена.

В крайна сметка Анастасия отмъсти на Гришкин, както се беше заканила.

Понякога, докато сестрите ѝ се разхождаха в градината, пазачите ги оставяха без надзор, за да изпафкат набързо някоя цигара в караулното помещение или да опънат крадешком някой гълток водка. Но един ден Авдеев стана доста рано от пиянския си сън и предприе внезапна инспекция. Намери Анастасия, седнала на една пейка до стената на къщата, да чете Толстой. Олга и Татяна бяха наблизко, но край тях не се виждаше никакъв пазач. Това го вбеси.

— Гришкин! — изрева Авдеев.

Анастасия чу стъпките на войника, който тичаше откъм караулното.

Когато стигна до пейката, тя му подложи крак, мъжът се препъна и полетя напред. Пльосна се по лице и пушката, на която беше забравил да пусне предпазителя, изгърмя. След оглушителния изстрел настъпи драматична тишина. Авдеев и Гришкин очакваха някой да изпищи от болка или да се вдигне тревога. Но куршумът беше излетял във въздуха, без да нанесе вреда.

Авдеев инстинктивно се беше снишил с разширени от ужас очи и изглеждаше толкова смешен, почти седнал на земята, че Анастасия не се сдържа и истерично се разкикоти.

Междувременно Гришкин се изправи. Беше твърде пьян, за да съобрази какво е направила малката велика княгиня. Авдеев побесня. Срита го, зашлеви го с опакото на дланта и още веднъж го ритна в кокалчетата. Гришкин стоеше вцепенен, същински чувал с картофи, и не реагираше.

Анастасия усети прилив на удовлетворение. Щеше да запомни този ден — едно от малкото ѝ щастливи преживявания.

Това обаче не ѝ се размина безнаказано. Анастасия смяташе, че никой не знае какво е направила, но грешеше — Николай беше видял всичко. По-късно вечерта той я отведе в Жълтата стая, накара я да седне и я загледа така продължително, че тъжните му сини очи сякаш казваха: „Кога най-сетне ще се вразумиш?“

Тя никога не можеше да погледне право в тези очи. Защото проникваха до дъното на душата ѝ. Колко по-добре щеше да бъде, ако баща ѝ понякога ѝ се разсърдеше, но когато тя правеше лудории, виждаше в погледа му само разочарование, а това я нараняваше повече от острите думи на майка ѝ и от мъмренето на наставника ѝ.

— Знам какво стана днес с Гришкин — рече накрая баща ѝ.

— Той си го заслужи.

Николай поклати глава.

— Така е — настоя тя.

— Затова ли го направи?

— Той е свиня.

— Вярно, някои хора не се държат прилично, за разлика от други — продължи баща ѝ.

„О, татко — помисли тя. — Само това ли можеш да кажеш за тях? След всичко, което ти сториха?“

— Не можеш да подложиш крак на целия свят, Анастасия.

— Мога да се опитам.

Царят въздъхна.

— Един ден ще се научиш.

Тя усети, че започва да се ядосва. Беше редно да се въздържи, но не можа и както винаги, се отприщи като пробита дига.

— Какво ще се науча, татко?

— Ще се научиш да бъдеш милосърдна.

— Ти такъв ли си, когато им позволяваш да ни тъпчат с ботушите си, когато им предаваш цялата империя, без да се бориш? Такъв ли си, татко? Милосърден?

Ето на. Каза го. Това, което никога не би посмяла да изрече или дори да си помисли. Все едно беше плюла върху светия кръст. Какво я бе накарало да произнесе подобно нещо?

Болката в очите му беше непоносима; болка не от думите ѝ, предположи Анастасия, а защото една от любимите му дъщери ги бе изрекла. В този момент ѝ стана ясно, че дори арестуването и униженията от последните месеци не го бяха го съкрушили. До този миг.

— Нима не съм бил винаги добър баща за тебе? — попита накрая с такъв тон, сякаш сърцето му щеше да се пръсне.

Момичето разбра с ослепителна яснота, че това беше неговата мярка. Няма значение, че беше най-богатият човек на света и управляваше една от най-великите империи. Той мереше стойността си чрез доброто мнение на своето семейство.

Прииска ѝ се да му каже колко съжالياва, но не намери думи. От гордост, разбира се. Освен това знаеше, че вече е много късно. Казана дума — хвърлен камък. Особено ако е бил хвърлен така силно и така смъртоносно точно.

— Не те разбирам — промълви той. — Един ден, надявам се, ще си спомниш този момент и ще съжالياваш.

Стана, обърна се с гръб към нея и запали цигара. Сестрите ѝ я гледаха от другия край на стаята така, сякаш в нея се беше вселил самият дявол.

Но дори вината не прогони изцяло гнева ѝ. Изпита ненавист към този мълчалив мъж, защото у него нямаше гняв и плам. Не по-малко мразеше и себе си, заради същите тези качества, които очевидно притежаваше в изобилие.

Следобед на другия ден излязоха в градината, всички момичета заедно — Анастасия седеше между Олга и Татяна, Мария — в края на пейката. Анастасия слушаше бръмченето на насекомите, наслаждавайки се на това простичко удоволствие да е на чист въздух и да се взира в съвършено синьото небе. Чуваше звуците от всекидневния живот на града, долитащи иззад високите стени на градината — тропота на магарешките подкови по калдъръма, виковете на уличните продавачи.

Изведнъж се запита какъв ли ще бъде животът ѝ, ако по някакво чудо можеше да се пренесе отвъд стените, където никой нямаше да знае, че е велика княгиня. Винаги беше живяла в някакъв вид затвор, помисли си — дворците в Санкт Петербург или Царское село бяха само друг вид заточение.

Но в Царское село поне винаги имаше какво да се прави.

Видя баща си да бърби с един от пазачите — стария Воронин. Царят му предложи една от своите цигари и се разприказва с него за времето. Обичаше да разговаря непринудено със слугите, за разлика от майка ѝ.

Воронин носеше една от царските ризи, с избродиран монограм. Момичето се запита дали баща ѝ е забелязал, че говори с крадец. Как бе възможно да не разпознае една от собствените си ризи? Предположи, че просто се е предал, както винаги.

Баща ѝ носеше всекидневни дрехи — войнишка риза в защитен цвят, офицерски колан и изтъркани черни кожени ботуши. Толкова не приличаше на царя, какъвто хората и особено враговете му си го представяха. Винаги се бе отнасяла към него със страхопочитание — не защото беше велик, а заради простотата му. Знаеше, че тя самата никога не би могла да притежава неговия дух. Баща ѝ намираще общ език с всекиго — с пруски посланици или със слуги, с надути британски аташета или със сурови кавалеристи от казашките степи. А сега дори разговаряше с грубите селяни, които без стеснение го обираха.

Царят се отдели от Воронин и се запъти към момичетата. Поседа за малко при тях, пушейки цигара, загледан в небето, като издишваше бледосиния дим през ноздрите. Всички разбраха, че има да им казва нещо много важно, и зачакаха, докато той реши как да започне. Високата, сериозна Олга, Татяна, както винаги спокойна, положила

ръка върху тази на Мария. И Анастасия, която много искаше да направи някаква гримаса, да се пошегува. Но сега не можеше да измисли нищо.

— Никой от нас не знае какво може да ни сполети утре — изрече накрая баща им.

— Татко? — вдигна очи към него Олга.

— Има нещо, което вие, момичета, трябва да знаете. — Той дръпна отново от цигарата по обичайния си начин, сякаш коментираше някаква незначителна промяна на времето. — Ако стане нужда, на ваше име в Банк ъф Инглант, в Лондон, има вложени пари. По пет милиона рубли на всяка. Ако ви потрѣбват пари, трябва да намерите там един човек на име Барденов. Кажете му, че искате достъп до тези сметки. Той ще ви попита за кода на депозитите. Кодът е ОТМА. ОТМА: Олга, Татяна, Мария, Анастасия.

Произнесе всичко това, без да гледа към никоя от тях, с все така безизразен глас.

После добави:

— Струва ми се, вятърът днес е малко по-хладен.

Мария сведе глава, сякаш всеки момент щеше да се разплаче.

— Няма да допуснем отново да ни разделят — обади се Олга.

— Понякога не сме в състояние да контролираме положението — продължи баща им. — Каквото и да ви донесе утрешният ден, винаги трябва да помните, че сте велики княгини и във вените ви тече кръвта на Романови.

Всички мълчаха. Той протегна ръка и докосна рамото на Мария. Продължи да пуши, вгледан в бледосиньото небе. Накрая, след дълга пауза, изрече:

— Утре, струва ми се, може да стане по-топло.

„Като се обръщам назад, предполагам, че не е имала избор. Най-напред Олга — наследницата, после Татяна — красивата, и Мария — умната. Навярно още от момента, в който е проходила, е решила, че трябва да стане лошата. Нямаше друг начин да се доказва. Не можеше да прави впечатление с обноски, красота или ум, затова предпочиташе да стряска хората.“

Воронин стоеше на прага и гледаше.

Анастасия, облякла една от военните ризи на брат си в защитен цвят, държеше празна бутилка водка, която беше намерила в градината. Трите ѝ сестри седяха на леглото, Мария се кискаше, закрила уста с ръка.

Анастасия залитна, хващайки се за масата, за да запази равновесие.

— Народният подкомитет на работническия подподкомитет на Върховния съвет на Урал се посъветва с манифеста на другаря Ленин и сега ви дава позволение, гражданко Татяна Романова, да си сложите захар в чая.

Татяна направи изискан реверанс.

— Искам прозорецът да се отвори! — извика Мария.

— Мислиш, че можеш да потискаш работниците с отворени прозорци и чист въздух! — Анастасия отпи наужким от празната бутилка и се олюля. — Я да вървят по дяволите!

Момичетата се закискаха — шегата беше доста солена. Но тогава Анастасия се обърна и всички видяха, че Воронин ги гледа.

Пълно мълчание.

Пазачът се изпъчи и им обърна гръб.

— Я вървете по дяволите! — избъбри под нос и се опита да не се разсмее.

След време омразата се изгубва, реши Воронин. Като монета, изпаднала от пробития джоб. Търсиш я и не я намираш. Лесно беше да

мразиш някого, когото не познаваш. Лесно му беше да мрази царя, преди да се срещне лице в лице с него. Точно там беше мъчнотията.

Но как да мразиш един мъж и семейството му, когато всеки ден ги виждаш отблизо, когато се сблъскваш с тяхната безпомощност? Как да мразиш Николай Кървавия, чудовището от Санкт Петербург, когато той всеки ден си говори с теб за времето и изнася болния си син на ръце в градината, за да подиша момчето чист въздух и да се порадва на слънцето? Как да се плаши от тази прикована на легло стара жена, която, казват, била самата императрица?

Беше трудно, всъщност невъзможно да не ги съжаливаш по човешки. Доста по-лесно беше да ненавижда Авдеев. В края на краищата тиранията като че ли беше по-присъщи на него, отколкото на тях. Кой отказваше на безпомощните млади момичета и на измъченото от болестта момченце няколко яйца и малко мляко за закуска, когато в града можеха да се намерят в изобилие? Що за човек би накарал да му се молят за отварянето на един прозорец в такива задушни дни?

„И какво ме засяга това мене — замисли се Воронин. — Може да съм прост човек, да съм бил фабричен работник през целия си живот, но ми се струва, че като измъчваме това семейство, не поправяме никоя от злините, от които всички в Русия сме се напатели предостатъчно.“

Чувстваше се омърсен от това.

Сети се за трите си дъщери. Биха се засрамили, ако го видеха сега.

Това ли е семейството, което ги учеха да мразят, от което ги учеха да се страхуват? Всеки ден тези хора правеха това, което и всички останали — на закуска пиеха черен чай и ядяха черен хляб, грижеха се един за друг, когато са болни, бъбреха и се смееха.

Излизаше, че в цялата тази работа Авдеев е чудовището.

Всъщност нямаше да го е грижа, ако избягат. Дори му се искаше да го направят. Ако ги видеше сега да излизат през тази врата и Авдеев му заповядаше да ги застреля в гърба, какво ли щеше да направи? Май че знаеше какво.

Щеше да гръмне Авдеев.

Анастасия седеше в сянката на един люляков храст, вдишвайки аромата на орловите нокти, които се катереха по стената. Беше останала за малко сама. Татяна и Мария се разхождаха с баща им, Олга беше вътре с малкия и майката, защото и двамата бяха много зле и днес не можеха да излязат навън. Олга беше такава светица, отказваше се от излизането в градината, за да им чете. Безценните минутки в градината минаваха толкова бързо; мисълта, че трябва пак да се върне отново в душната като пещ къща, беше непоносима.

Една сянка закри слънцето. Тя вдигна глава. Беше старият пазач Воронин, онзи, който я беше видял да се подиграва на Авдеев.

Цигара висеше на долната му устна и мърдаше, докато той говореше. Странен човек, с огромни тъжни очи и големи сиви мустаци, които го правеха да прилича на морж.

— Горещ ден, гражданко Анастасия — каза Воронин.

Тя не му обърна внимание. Нямаше да вземе да разговаря с фабрични работници я, дори и да носят пушки. Все още беше всерусийска велика княгиня и не беше го забравила. Макар че него явно не го беше грижа за титлата ѝ.

Пазачът се озърна някак уплашено. Бръкна в джоба си и ѝ поднесе стиснатата си шепа.

— Бързо — изшептя, — взимай ги.

Тя протегна ръце. Три яйца. Загледа ги смаяна, после се учуди на себе си. Сети се за великденските яйца, които Фаберже беше изработил за майка ѝ. Златни яйца, инкрустирани със скъпоценни камъни. Тези, които Воронин ѝ даде, ѝ направиха много по-голямо впечатление, отколкото всичко, което кралският бижутер бе изработил за майка ѝ. Какво се беше случило с нея, че сега цени нещо толкова обикновено — някакви си яйца?

— Не стой така! — изсъска Воронин. — Прибери ги, скрий ги в джоба! Авдеев ще нареди да ме разстрелят, ако ни види.

Анастасия се подчини. Вдигна очи към Воронин, но слънцето грееше точно зад него и тя виждаше само очертанията на главата му.

Изрече само една дума:

— Благодаря.

Странните звуци заседнаха в гърлото ѝ.

— Трябва да си ги поделите — напомни той ненужно и се отдалечи.

Мрачното тиктакане на часовника над камината.

Денят полека приближаваше към края си. Татяна четеше на малкия; Боткин и Олга играеха бридж с мама и татко. Анастасия се опита да се съсредоточи в книгата, която държеше, но усещаше как през прозореца нахлува горещ въздух и копнееше, непоносимо копнееше да излезе навън.

— Някой ден ще се махнем ли оттук, татко? — попита тя.

— Съюзниците ни не са далече, маленка — каза той. Маленка. Отдавна не я беше наричал така. — Не знаем какво ще стане с нас утре.

Това беше най-лошото — да не знаеш. Бяха напълно изолирани от външния свят, не знаеха дали войната върви добре или зле за тях. Един ден разбраха, че имало демонстрация на градския площад — дочуха изстрели, последвани от викове и писъци. Авдеев съобщи, че местните анархисти вдигнали бунт, затова трябвало да бъдат готови всеки момент да се евакуират. Но не се наложи.

— Никой ли няма да дойде да ни спаси? — обади се Олга.

Анастасия видя как доктор Боткин и баща ѝ се спогледаха. Вероятно се разбраха без думи, защото изведнъж докторът изрече:

— Шура каза ли ви нещо, преди да слезе от влака?

Шура беше галеното име на бавачката София Карловна.

Анастасия се запита защо ли им задава такъв въпрос. Олга погледна към останалите за потвърждение, после поклати глава.

— Имаше план — продължи Боткин. — Щом освободят Шура, тя трябваше да каже на белите къде сме. Но ние сме тук вече повече от два месеца и никой не се е свързал с нас. Възможно е да са я убили.

— Или да ни е предала — вметна Александра.

Настъпи дълго мълчание.

— Тя никога не би сторила това — възрази Татяна.

Никой друг не продума.

— Не и Шура — повтори Татяна.

„Анастасия имаше руса коса с червеникав оттенък, дълга, вълниста и мека. И такива красиви сини очи, като на баща ѝ. Ледено сини. Вих дала всичко на света, за да имам такива очи. И веждите ѝ. Тънки и светли, почти склучени. Но не, не беше красива. Човек не би могъл да мисли за нея по този начин. Нали разбирате, беше толкова дебела, истинско кюфтенце.“

Лятната утрин беше прекрасна, с хладен, кристален въздух. Може би днес нямаше да припаднат от горещина.

Никакви признаци за промяна, ако се изключи, че вместо Авдеев със замътения поглед и дъха, вонящ на алкохол, пред тях се представи тъмнокос мъж в черно кожено яке, придружен от отряд чекисти. Николай стана и ги изгледа с предпазливостта на човек, стоял достатъчно дълго пред прага на смъртта, за да подозира, че всяко отклонение от рутината представлява потенциална опасност.

— Гражданино Романов — изрече непознатият, — аз съм доктор Яков Юровски. Назначен съм за командващ тук.

Имаше тъмни мустаци и черна козя брадичка. Придружаващите го мъже бяха облечени в униформата на болшевишката тайна полиция.

— Къде е Авдеев? — запита Николай.

— Другарят Авдеев беше сменен.

— Разбирам.

Анастасия видя как баща ѝ му подава ръка. Юровски я погледна с отвращение, без да извади ръце от джобовете на черното кожено яке.

Поклати глава.

— Не желая да се ръкувам с вас.

Двамата си размениха погледи, изпълнени с недоумение.

Юровски продължи:

— Получи се рапорт за запои и разпуснато поведение. Уралският съвет няма да погледне снизходително на това.

— Изглежда, досега е бил твърде снизходителен.

Юровски не обърна внимание на думите му. Огледа стаята. Анастасия усети как погледът му я докосва. Ефектът беше смразяващ. В очите му нямаше нищо. Бяха празни.

— Получиха се рапорти за кражби — допълни Юровски.

— Когато пристигнахме, иззеха повечето ни вещи и не ни ги върнаха — потвърди баща ѝ.

— Всичко ще ви бъде върнато — каза Юровски. — Ще претърсим навсякъде и ще направим списък. Така ще сложим край на безобразията.

Майка ѝ и баща ѝ се спогледаха.

— Същото казваше и пияницата, който се разпореждаше тук преди вас, след като открадна парфюмите ми и ризите на мъжа ми — произнесе ядосано и натъртено Александра.

Николай се показва по-примирително настроен.

— Разбира се, ще сътрудничим с каквото можем.

Юровски тракна токовете на черните кожени ботуши и излезе.

Настъпи мълчание. Всички погледнаха към Николай.

— Търси лекарствата — каза той.

„Лекарствата“. Кодовата дума за скъпоценностите, които бяха донесли от Царское село.

Александра притисна Библията до гърдите си.

— Господ ще ни даде сила да преодолеем тези изпитания.

— Надявам се — въздъхна Николай. — Последното изобщо не ми се нрави.

Пристигането на Юровски внесе известно подобрене в положението им. Новите им пазачи бяха латвийци. По-надути от местните милиционери, но по-дисциплинирани и не чак толкова отчаяни пияници. Заминаването на Гришкин сложи край и на дребнавите заяждания по пътя към тоалетните.

А иначе дните им минаваха по същия неумолимо еднообразен начин. Намираха развлечение и теми за разговор само в дребните неразположения и капризите на времето. Седемнадесетият рожден ден на Анастасия дойде и отмина без никаква тържественост.

Всички бяха станали едно — от царя до готвача. Обстоятелствата ги бяха превърнали в голямо, единно семейство. След вечеря доктор Боткин седеше с майка ѝ и баща ѝ, разговаряха, играеха на карти, а през деня забавляваше Александра и малкия, докато другите се

разхождаха в градината. Круп помагаше да изнесат царевича в градината, а в кухнята Харитонов показваше на момичетата как се замесва тесто и как се пече хляб. От Демидова се научиха да кърпят чорапи и бельо. Когато докторът получи силен пристъп на колики, Александра седеше до леглото му и цели пет дни се грижи всеотдайно за него.

Но призракът на Юровски тегнеше неотвратимо над всички.

Майка ѝ лежеше в леглото си. Още откакто четирите момичета пристигнаха през април, тя почти не беше излизала от стаята. Освен когато Боткин се разболя. Ден след ден лежеше, подпряла глава с няколко възглавници, със затворени очи, за да смекчи непреставашото мигренозно главоболие, докато Татяна и Олга ѝ четяха от Библията или от „Житието на свети Серафим“.

Изглеждаше толкова остаряла. Млечнобялата светлина от прозорците подчертаваше всяка бръчка по лицето ѝ. Косата ѝ беше почти изцяло побеляла, макар да бяха връстници с царя.

Боледуваше непрекъснато — още откакто Анастасия я помнеше — или от нерви, или от сърцебиене. Дватамата с малкия страдаха еднакво силно.

Но днес майка ѝ обяви:

— Мисля, че тази сутрин ще изляза за малко в градината.

Анастасия прехапа устни и се запита как ли ще се отрази на самата нея това драматично решение.

— Искам да поседиш малко със слънчицето, докато аз съм навън.

Слънчицето. Най-новото измислено от нея ласкаво обръщение към Алексей. Значи така — молеха я да пожертва минутите си в градината.

— Защо да не останат Олга или Татяна? — запита тя. — На тях им харесва.

Недоволно изражение засенчи лицето на майка ѝ. Тя снижи глас, за да не я чуе Алексей.

— Кога за последен път си седяла при малкия?

Анастасия знаеше, че майка ѝ е права — тя прекарваше почти цялото си време с него. Но Алексей получава прекалено много внимание, помисли си. Може би ако не беше тази хемофилия, щяха повече да обръщат внимание и на нея.

Без съмнение, майка ѝ искаше да я накаже, задето не е такава благочестива и предана сестра като Татяна и Олга. Анастасия продължи да седи нацупена, докато баща ѝ и доктор Боткин помагаша на Александра да стане от леглото и тръгнаха заедно с нея по коридора.

Погледна към малкото квадратче синьо небе и парченцата от покриви — единственото, което се виждаше от външния свят.

Отново насочи вниманието си към Алексей. Вчера се беше изкъпал за пръв път след пристигането от Тоболск. Влязъл и излязъл от ваната без чужда помощ — както съобщи майка ѝ, — толкова горд, сякаш е предвождал истинска кавалерийска атака.

Беше облечен, както обикновено, в селски панталони и войнишка риза без якичка, каквато носеше и баща ѝ. Бяха сами. Майка им, Татяна и Олга бяха излезли. Пред него имаше поднос с колода карти и няколко играчки — фигурки на войничета. Той отвори една кутийка и изсипа съдържанието ѝ — конци, монети, гвоздеи и запушалки, каквито обичаше да събира.

Би трябвало да ми е жал за него, помисли Анастасия. В края на краищата, седи затворен тук ден и нощ. Но не можеше да мисли за друго, освен за слънчевите лъчи, за градината и как тази малка почивка ѝ е отнета.

— Искан ми се да бях умрял — изрече брат ѝ. Занимаваше се съсредоточено с предметите от кутийката. Нищо в изражението или поведението му не показваше, че току-що е проговорил.

Анастасия седеше на стола до леглото и го наблюдаваше как събира няколко пирона на купчинка, а после ги връща в кутията един по един.

— Досега трябваше да съм умрял — продължи той. — Но от това мама щеше много да се натъжи.

— Не бива да говориш така.

Брат ѝ вдигна очи към нея и за миг на Анастасия ѝ се стори, че среща погледа на старец.

— Лесно ти е да го кажеш, Стася. Не си болна от хемофилия.

Нямаше какво да му отговори.

— Какво би направила — попита момчето, — ако можеше да вършиш всичко, което поискаш?

Анастасия сви рамене. Това му мрачно настроение я караше да се чувства неудобно.

Алексей отмести поглед от нея към малкото парченце небе в рамката на единствения отворен прозорец.

— Много ми се иска да стана войник.

Малкият. Да стане войник.

— На мен ми харесва да съм велика княгиня — произнесе тя. — Не искам да бъда нищо друго.

Но той не я слушаше. Очите му бяха приковани в прозореца. Бледи и празни. Също като небето.

Татяна се събуди посред нощ, тихо се измъкна от леглото и се отправи към тоалетната. Двама латвийци седяха на столове в края на коридора. Тя усети погледите им, но се опита да не им обръща внимание.

Някаква сянка се промъкна зад нея, невидима и нечута, потна ръка запуши устата ѝ. Стражите наскачаха от столовете, силни ръце стиснаха нейните и понесоха дърпащото се тяло към другия край на къщата. Някой напъха парцал в устата ѝ и тримата мъже я бутнаха на пода.

Трима плебеи и една велика княгиня. Такава възможност не биваше да се изпуска. На колко мъже се е падало да чукат царска особа?

„Само това помня за нея — мразех я. Когато чух, че са ги избили до крак, ми стана жал за Николай, за тази нежна душа. И за Мария, разбира се, и за момчето — никога никому не беше сторило нищо. Но за нея не. Помислих си: «Дано да се е мъчила.» Да, знам, че е ужасно. Но вие не я познавате като мен.“

Анастасия не узна веднага за станалото. Когато се събуди на другата сутрин, Татяна я нямаше в леглото ѝ. Дочу плач от Жълтата стая и помисли, че е малкият, че пак го е боляло нещо през нощта. Облече пеньоара си и се измъкна през полуотворената врата.

Татяна лежеше на дивана, все още по нощница. Доктор Боткин седеше до нея. Николай стоеше до прозореца, с гръб към стаята. Майка ѝ изглеждаше като мъртвец. Тази сутрин не обръщаха внимание дори на хленченето на малкия.

Николай се обърна, разтреперан от гняв. Но на лицето му беше изписано нещо, което досега Анастасия не беше виждала. Страх.

— Върви си в стаята, маленка — каза той.

И тя се подчини.

Денят продължи и завърши в мълчание. Хранеха се, без да продумат. Сякаш в семейството имаше покойник. Пазачите също мълчаха загадъчно и само си шепнеха, докато патрулираха по коридора.

Една граница беше прекрачена. Анастасия се досети какво се е случило дълго преди доктор Боткин да ѝ го каже на ухото.

Тази вечер разрешиха на местния свещеник, отец Сторожев, да дойде да отслужи вечерня — за втори път получаваше такова позволение. Отецът беше сериозен млад мъж, целият в черно, досущ като Юровски. Свещеници в различно облекло, помисли си Анастасия, но и единият, и другият имаха на свое разположение неведоми сили.

Всички слязоха на долния етаж, в залата близо до изхода за двора. Анастасия вървеше заедно с Олга и Мария. Трите мълчаха, само Татяна хлипаше, притиснала се до баща си. Майка им беше облякла

най-хубавата си лилава рокля и доктор Боткин ѝ помогна да слезе по стълбите и да седне в инвалидната количка.

Когато службата започна, Николай падна на колене. Това смирение ли беше, или просто знак, че се предава, запита се Анастасия. Сега всички бяха наистина в отчаяно положение.

Пяха заедно със свещеника, молейки се на света Богородица за своето спасение — ако не в този свят, то в отвъдния.

„Анастасия беше малко дяволче. Никой не успя да я научи на дисциплина. Нейната майка прекарваше цялото си време в молитви и в седене при малкия — така наричаше Алексей — и в уединение с оня луд свещеник. Децата просто бяха оставени да правят каквото си искат. Анастасия беше същинска дивачка. Ако не станеше нейното, започваше да ритва, да драска и да скубе. Капчица доброта нямаше у това момиче. Според мен светът е по-добър без нея.“

Откъм градския площад долитаха звуците на духов оркестър и тропотът на маршируващи крака — може би отряд червеноармейци доброволци, заминаващи на фронта. Тази седмица бяха дочули и далечен артилерийски грохот — знаеха, че белите водят боеве, за да завземат града.

След едно сиво, навъсено разсъмване слънцето успя да пробие облаците и ободри духовете. Стрелбата означаваше, че спасението е само на няколко версти.

Тази сутрин всички бяха излезли на разходка в градината — както обикновено, без малкия и мама. После Александра настоя всички момичета да подредят „лекарствата“ си, за да бъдат готови за тръгване всеки момент.

След чая тя почете малко от Библията. Татяна се сви на леглото до нея, както правеше като дете. Точно такава изглеждаше и сега — като малко момиченце. Когато не спеше, плачеше тихичко.

Само малкият изглеждаше по-бодър. Изяде сварените яйца, донесени от Юровски — необяснима любезност от страна на необщителния им пазач.

Точно преди вечеря Седнев — кухненският помощник — получи съобщение от чичо си. Трябвало незабавно да отиде при него, в дома на Попов. Анастасия се запита дали ще видят някога момчето отново; така обикновено постъпваха болшевиките, когато някой трябва да изчезне. Без предупреждение, без обяснение. Като Климент.

Понеже не можа да заспи, заслуша как майка ѝ и баща ѝ играят на карти в съседната стая. Запита се дали някога ще настъпи отново време, когато ще лежи в леглото си и спокойно ще мисли за бъдещето.

Юровски спря за миг пред стаята на доктора, за да оправи униформата си и да събере мислите си. Закъснението на камиона го беше изнервило и сега смутен бе открил, че пръстите му треперят.

До този момент беше сигурен, че ще го запомнят като един от великите мъже в руската история. Сега, твърде късно, се запита дали не е прибързал. Както и да е, вече нямаше време за никакви въпроси. Белите щяха да влязат в Екатеринбург само след няколко дни и дотогава той трябваше да се махне оттук.

Видя, че един от пазачите го наблюдава. Каза си, че трябва да се успокои. Когато бъдещите поколения заговореха за тази вечер, извънредно важно беше свидетелите на цялата тази история да подчертаят колко хладнокръвно и прецизно е действал.

Отвори вратата на Боткин.

Докторът спеше и хъркаше.

Юровски запали лампата и пристъпи към леглото. Боткин примигна и се събуди. Изглеждаше много по-стар без изкуствените зъби.

— Какво има? — изфъфли сънен докторът.

— В града има размирици. Опасно е. Събудете останалите. Кажете им да се облекат и да бъдат готови за тръгване след един час.

Юровски излезе и се върна в караулното на долния етаж. Хвърли нервен поглед към часовника на стената. Камионът вече трябваше да е тук. Внимателно подготвените му планове като че започваха да се провалят.

Анастасия изми лицето си със студена вода от каната до леглото и бързо се облече, без да забравя за „лекарствата“. Семейството вече се беше събрало в преддверието и майка ѝ я упрекна с поглед заради къснението. Главата я болеше, движеше се в мъгла от неясни сънища.

Баща ѝ беше облякъл войнишка риза и панталони и беше обул кожени ботуши, с фуражка на главата. Носеше малкия на ръце. Майка ѝ се подпираше на бастуна, подкрепяна и от Олга. Татяна държеше Джеми на ръце, но когато Анастасия посегна към кученцето, не ѝ го

даде. Наказание, че е закъсняла, предположи тя. Докторът и Демидова носеха по една възглавница за малкия.

Анастасия много късно разбра, че е забравила шапката и наметката си.

Юровски беше тук. Ужасният дребен човечец, както винаги облечен в черно. Поведе ги надолу по стълбите. Тя се почуди къде ли смятат да ги пратят сега. Баща ѝ казваше, че болшевиките искали да ги евакуират, преди белите да са обкръжили града. Все пак беше вълнуващо. Промяна след непоносимото еднообразие през последните няколко месеца.

Излязоха на двора. Ясна нощ. Звезди, пръснати като шепа дребни диаманти по черно кадифе. Анастасия потръпна и вдъхна дълбоко студения въздух, за да се опита да се ободри.

Влязоха след Юровски в подземие, откъдето се стигаше до караулното. В края на коридора имаше празна стая. Никакви столове, нито мебели, само един сводест прозорец, запречен с тежка желязна решетка. В другия край на стаята се виждаше врата. Юровски провери дали е заключена.

Започна да ги нарежда, сякаш да позират за снимка.

— Вие, гражданино — каза, обръщайки се към Николай, — ще застанете тук. Вие — продължи, посочвайки към Александра, — идвате тук.

Бяха твърде изтощени, за да му се противопоставят. Анастасия се питаше за какво е всичко това. Юровски най-накрая отстъпи, доволен.

— А сега какво? — попита Николай.

— Ще чакате тук.

— Колко време? — измърмори Николай. — Нямате ли някакви столове? Не можем ли поне да седнем?

Юровски ги изгледа така, сякаш дори това скромно желание беше прекалено. Все пак нареди да донесат столове и излезе от стаята.

Двама пазачи донесоха столове за царицата и царевича.

Какво става тук, за Бога, питаше се Анастасия.

Юровски не можеше да повярва, че царят и семейството му не разбират какво предстои. А милиционерите, довчерашни селяни, изглеждаха така, сякаш тях се канят да разстрелват. Догнуся го, като си помисли колко са сантиментални тия невежи. Дуят се, бият се в гърдите, че са верни на Ленин и на болшевишкото дело, обаче сега,

когато имат възможност да станат част от руската история, бият отбой, защото се налага да застрелят няколко жени. Жени, мъже... сякаш имаше някакво значение... Всички се кълняха, че са скъсали с глупавите стари порядки, но под кожата на всеки селянин се криеше попски измежар.

Неговите латвийци поне нямаха угризения.

Може би. Когато влезе в караулното, въздухът синееше от цигарен дим и алкохолни изпарения. Неколцина латвийци си играеха с предпазителите на револверите си. Дори те изглеждаха нервни. Какво им става на тези хора? Не искат ли да бъдат свободни?

— Целете се в сърцето — каза той. — Така ще умрат бързо й ще е по-чисто.

Латвийците наставаха, столовете заскърцаха по бетонния под. Някои упорито избягваха погледа на Юровски. Не се съмняваше, че когато дойдат белите, половината от тези хора ще палят свещи в катедралата и ще благодарят на поповете за избавлението си.

Всички седяха точно както ги беше разположил. Покорни, изгубили ума и дума. „За разлика от нас не знаят какво е страх — помисли Юровски. — Животът им не е минал в страх от тайната полиция, не са били на заточение. Не могат да си представят какво е да умреш.“

Но няма да е все така.

Единадесет стрелци, по един за всекиго. Със задоволство констатира, че всичко е наред. Латвийците се трупаха на вратата зад него, другите пазачи се тълпяха зад тях, стремейки се да: надникнат вътре. Някои се посбутаха, задните искаха да виждат по-добре.

Да ги огледат.

Царят и царевичът бяха с войнишки ризи. Стар мъж, не познал миризмата на барут, и момченце, недокосвало оръжие. Догади му се.

Последна проверка. Царицата седеше до стената, под прозореца, дебелата княгиня беше застанала до нея. Боткин, изправен зад стола на момчето, вливаше ръце в облегалката, сякаш за да го защити. Другите княгини бяха подредени покрай стената, прислужницата от едната им страна, икономът и готвачът — от другата.

Всички чуха камиона да спира при вратата. Николай се приготви да тръгне. Погледна към другите и сви леко рамене, сякаш за да каже: „Хайде, да вървим.“

Момчето нахлупи фуражката си, Круп посегна към възглавницата на стола на господаря си, несъмнено с намерение да я подложи под царствените задни части, за да не го друса толкова камионът.

Шофьорът оглушително форсираше двигателя точно пред вратата на мазето. Николай се обърна към Юровски.

— Вашият другар не се ли е научил да шофира?

Анастасия се чудеше какво става. Усещаше, че се готви нещо. Дори Юровски изглеждаше изплашен.

Пристъпи към Николай и извади един лист от джоба си. Анастасия едва чуваше думите през рева на двигателя:

— Николай Александрович, вашите приближени се опитаха да ви спасят, но не успяха. Върховният съвет на Урал осъди вас и вашето семейство за престъпленията ви срещу руския народ. Сега сме длъжни да ви разстреляме. Всички.

Николай или не можа да го чуе заради шума на двигателя, или не повярва на чутото.

— Какво? — попита той. — Какво?

Всички се разхлипаха. Майка ѝ се прекръсти. Анастасия усети гореща струя урина да се стича по краката ѝ. Погледна над рамото на Юровски към мъжете, струпани на вратата, може би десетина, които се бутаха, мъчейки се да ги вземат на прицел.

Чу отново гласа на баща си.

— Какво?

Юровски извади колта от кобура, който висеше на колана му, прицели се в гърдите на царя и стреля. Изстрелът отекна като топовен гърмеж.

Баща ѝ падна на пода.

Всички се разпищяха.

Друг чекист влезе в стаята и изпразни маузера право в устата на царицата. Гореща кръв пръсна в лицето на Анастасия. Тя изпищя.

Доктор Боткин вдигна ръце и отвърна лице. Чекистът стреля отново и тя видя как куршумът пронизва шията на лекаря. Той се хвана за гърлото и кръвта плъзна през пръстите му като алени червейчета. Други два куршума го улучиха в корема и докато той бавно се превиваше на две, тя видя как следващият куршум пробива внезапна тъмна дупка в темето на плешивата му глава. Боткин рухна на пода.

Войниците стреляха като полудели, куршуми рикошираха о стените като яростно запратени камъчета. Анастасия запуши уши и се помоли да умре бързо. Видя баща си да лежи по гръб на пода, главата му беше потънала в локва черна кръв, а благите сини очи — забулени в мъглата на смъртта.

Гърмежите накараха Юровски да свие гневно вежди. Чу, че стреляха над рамото му, уплаши се, като осъзна, че някой заблуден куршум може да се забие в главата му. Страхът нарасна, когато един куршум наистина го одраска по бузата.

Продължи да стреля, но княгините не искаха да умират. Куршумите като че ли отскачаха от тях. Проклетата слугиня се беше свила до стената, скрита зад две възглавници. Пера хвърчаха във въздуха, докато куршумите се забиваха в тях, но жената още клечеше там, сякаш зад някаква желязна стена.

Латвийците заругаха на висок глас, гъст пушек изпълваше мазето, не виждаха къде да стрелят.

Защо не умират?

Колко време продължаваше това? Цяла вечност.

Мария изпищя, хвана се за крака и лицето ѝ се изкриви от болка. Сякаш искаше да извика: „Помогнете ми!“

Анастасия усети силен удар в гърдите. Изпъшка от остро пробождане. После Олга се стовари върху нея и двете паднаха на земята.

Продължаваше да вижда мъжете с пушките, продължаваше да усеща мириса на кръвта. Запита се дали е мъртва, дали духът ѝ не се рее над всичко това. Видя Джеми да се мята, чу го да лае, чу гласа на Юровски, който раздаваше заповеди. Майка ѝ лежеше до нея с ужасна кървава дупка наред лицето. Горката Демидова все още крещеше някъде там сред пушека.

Малкият се гърчеше на пода.

Тя стисна клепачи, искаше всичко да свърши, да потъне в блажения покой на небитието.

Юровски пъхтеше. Войниците зад него един по един престанаха да стрелят, бяха свършили патроните. Викна им, но не можа да чуе собствения си глас. Беше оглушал от невъобразимия шум. Пушек изпълваше цялото мазе, не различаваше нищо, единствената електрическа крушка мъждееше като улична лампа в мъглива нощ.

Невероятно, но прислужницата още мърдаше. Дочу и нечий друг стон. Дори кучето още лаеше. С колко куршума се убиват единадесет души?

В стаята се носеше острият мирис на барут и сладникавият дъх на кръв. Целият под беше потънал в кръв. Две от жените лежаха свити до стената и хлипаха. Не можеше да различи кои точно.

Задиша ускорено. Неколцина пазачи зад гърба му изпаднаха в истерия.

Някой влетя от коридора.

— Другарю Юровски, хора се тълпят отвън. Стрелбата се чува ясно!

— Извадете щикове! — кресна той.

Мъжете край вратата се втурнаха към караулното за щикове си.

Един по един влязоха в стаята и започнаха като в несвяст да мушкат и да прободат всичко, което виждаха да мърда.

Царевичът още се гърчеше на пода. Лицето му се кривеше от болка, ръцете му отчаяно стискаха ризата на баща му.

— Татко — стенеше момчето. — Татко!

Един от пазачите го ритна в главата с ботуша си. Чу се хрущене, сякаш някой стъпи върху зелка. Вратът на момчето се изкриви и то утихна. Юровски вдигна колта, но си спомни, че е празен. Извади маузера от джоба и пушна два куршума в главата на царевича.

Проклетата прислужница не искаше да умира. Стражите я мушкаха с щикове, а тя се мяташе из стаята, виейки като котка. Един от латвийците се разкикоти истерично. Жената държеше останките от простреляната възглавница на царицата, опитвайки се да се прикрие зад тях. Накрая един от пазачите я изтръгна от ръката ѝ. Другарят му се опита да я прободне с щика си, но острието му беше тъпо, тя го хвана с две ръце и го отклони. Невероятно. Накрая един от другите я прониза в гърдите. Изруга, защото не можа да извади острието. Опря ботуш в корема ѝ, когато тя се свлече покрай стената, и задърпа, докато щикът излезе с глух, мляскащ звук. Тогава другите се нахвърлиха върху нея. Сега, когато всичко беше свършило, те си изливаха яростта, мушкайки безразборно. А проклетата жена продължаваше да пици.

Мазето беше пълно с вьоръжени мъже, удряци трупове с приклади. Юровски излезе навън. Струваше му се, че цялата му кръв се е оттекла в ботушите. Не си беше представял, че ще е толкова

трудно да убие няколко души. За първи път в живота си усети суеверен страх — може би в края на краищата са омагьосани.

Невъзможно. Бабини деветини. Подобен начин на мислене бе въвлякъл Русия в цялата мръсна бъркотия.

Когато се върна в мазето, латвийците все още не бяха свършили. Пот лъщеше по челата им. Един от мъжете мушкеше нещо, но го разсея скимтенето на кучето, свряно в един ъгъл. Пристъпи към него и смаза главата му с приклада.

Юровски погледна часовника си. Не можеше да повярва. Кога мина толкова време? Защо тези хора не вземат най-накрая да умрат?

Вече не се чуваше стрелба. Анастасия се опита да извика, но от гърлото ѝ не излезе никакъв звук, затова предположи, че е умряла. Защо не можеше да се движи като призраците? Усети нещо тежко да я притиска и си спомни, че Олга беше паднала върху нея.

Лежеше по корем. Отвори очи, но видя само някакви сенки сред барутната мъгла. Ушите ѝ забучаха и пред очите ѝ се спусна черна завеса.

Юровски излезе навън в градината. Мократа от пот риза бързо изстиваше, платът започна да лепне по гърба му. Той прокара ръка по лицето си. Не биваше хората му да го видят така изнервен. Шофьорът на камиона още форсираше двигателя. Той изтича и му извика да изключи проклетата машина. Глупак с глупак.

Ушите му не преставаха да бучат, бузата му пареше ужасно. Той я докосна предпазливо и разбра, че изстрелът на някой латвиец го е опърлил.

Трябваше да се вземе в ръце.

Запъти се обратно към мазето. Латвийците бяха свършили. Погледна ръчния си часовник. Половин час, откакто беше дал първия изстрел. Цялата операция трябваше да продължи само две минути.

Местните пазачи стояха на групички в коридора и си шепнеха, ококорили очи. Знаеше какво мислят. Само преди петнадесет месеца царят все още беше божество. Страхуваха се. Ужасно много. Може би някои от тях наистина вярваха, че тази нощ са убили един бог.

Юровски влезе в стаята и започна да проверява пулса на труповете. Преброи дванадесет тела, разбра, че сигурно е отметнал някого два пъти. Отново започна да брои — сега ги изкара десет.

Стените бяха оплискани с кръв. Стражите бяха разкъсали Демидова, червата ѝ се търкаляха по пода, подобно нещо можеше да се види само в задната стаичка на някой месарски дюкян. Трябвало работата да се свърши чисто... друг път! Вдигна възглавницата, която тя така отчаяно беше стискала. Стори му се невероятно тежка.

Вътре имаше метална кутия, цялата изпонадупчена от куршуми. Извади я и я отвори с нож. Откри гривни, брошки, злато, диаманти, сребро — съкровището, което търсеха още откакто семейството пристигна в Екатеринбург. Цяло състояние.

Нищо чудно, че не бяха успели да убият проклетата жена.

Провери тялото на царя. Ръчният му часовник липсваше.

— Къде е? — изсъска към подчинените си.

Тишина. Някой потътри крак. Никой не посмя да го погледне в очите. Латвийци. Не ги бива да стрелят. Не може да им се вярва.

Усещаше как положението започва да му се изплъзва.

— Когато се върна, часовникът да бъде на ръката му — нареди и излезе навън, стиснал под мишница продупчената кутия на Демидова.

Веднага да заключи това нещо някъде. После да се върне и да се разправи с проклетите латвийци.

Ръцете и краката на Воронин не преставаха да треперят. Опита се да си внуши, че е само от студ. Хвана едно от телата под мишниците — лицето беше така обезобразено от ударите с приклад, че не беше сигурен дали е Круп или докторът — и заедно с другия пазач, Белобородов, го отнесе в камиона. Ръце и крака висяха изпод брезента, лепкава черна кръв се процеждаше през дъските и капеше на земята. Когато отметнаха платнището, за да натоварят трупа на камиона, той видя лицето на едно от момичетата да се взира в него, замръзнало в ужасна гримаса.

За Бога!

Запита се дали някой някога ще му потърси сметка за този ден — ако не в този живот, то в отвъдния. Лениновият работнически рай беше нещо много хубаво, но когато кръвта на царя лепне по ръцете ти, болшевишките принципи не ти изглеждат толкова убедителни. Можеха да пролеят тази свята кръв, но не можеха да я отмият от ръцете си.

Можеха да отрекат, че има Бог, но това не означаваше, че Той не ги чака някъде там отвъд.

Нахвърляха телата едно върху друго като в кланица. Воронин се запита кой от тези трупове е на малката Анастасия.

Господ да му прости.

Някога беше просто фабричен работник. Може и да е бил беден, но беше честен. И после, сякаш в приказка, срещна една велика княгиня и тя му се усмихна. Сигурно трябваше да се мрази, защото тя го накара да се почувства толкова облагороден. Но когато ѝ даде онези яйца, беше по-добър човек, отколкото сега. Преди тази вечер не беше предател, не беше и касапин.

Отново завиха труповете с брезента и един друг комисар, Ермаков, заедно с онзи надменен дребен негодник Юровски седнаха отпред при шофьора Лукиянов. Воронин и Белобородов се качиха във втория камион и потеглиха след тях.

Целият площад беше осветен. Никой не спеше, целият град беше чул стрелбата. Юровски беше казал на хората си, че всичко трябва да стане тайно! А до утре цял Урал щеше да научи.

Фаровете осветяваха откъслечни мигове от нощта. Бездомно куче, ръфашо някакви черва, които сигурно беше открило на буницето. Оранжевите очи на някаква котка или лисица в края на гората. Един луд, застанал на сред площад „Възнесение“, закрепя подире им.

Воронин и Белобородов мълчаха. В кабината беше студено, радиаторът не работеше. Белобородов караше, Воронин седеше, треперейки, и се взираше в пътя.

„Би било истинско извращение, ако само тя е оцеляла. Олга беше истинска дъщеря на майка си; Татяна беше царствена; а Мария беше ангел. Анастасия? Дявол, настанил се в тялото на едно дебело момиченце.“

Пътят ставаше все по-лош. Всяка буца замръзнала пръст разтърсваше болезнено всичките им кости.

— Юровски ще може ли да намери пътя в тъмното? — попита Белобородов, нарушавайки мълчанието.

— Няма да намери и оная си работа на тъмно — сопна се Воронин.

Движеха се като в някакъв тунел. Дърветата сключваха над тях черните си безмълвни корони. Фаровете им за миг осветиха камиона на Юровски. Воронин видя една ръка да виси изпод брезента и не можа да откъсне очи от нея.

„Луд съм, че се забърках в тая мръсотия. Белите са само на няколко версти и ако разберат, че съм участвал в тая работа, Господ знае какво ще ме правят.“ Беше чувал да разказват, че разпъвали червеноармейци на кръст. А какво ли ще сторят с човек, осмелил се да посегне на божествения Николай?

Пътят стана по-равен и той видя как колелата на камиона на Лукиянов потъват в калта. Шофьорът задави двигателя и колелата съвсем затънаха.

— Заседна — процеди Белобородов. — Идиот такъв.

Ругатнята увисна над главите им като проклятие.

„Всички сме идиоти — помисли Воронин. — Защото сме тук.“

— Моторът ще прегрее — обади се отново Белобородов.

Спряха и излязоха от кабината. Камионът на Лукиянов беше затънал до осите в размякнатия път, изпод колелата хвърчаха пръски кал. Воронин още не можеше да откъсне очи от бледата ръка, увиснала изпод брезента, и преодоля смахнатото си желание да я напъха под него.

— Тоя проклет идиот Лукиянов — повтори Белобородов.

Юровски слезе от камиона. Лицето му беше побеляло от гняв. Извика нещо на шофьора. Той изключи двигателя и излезе навън. Взряха се в черните колела, потънали до осите в лепкавата тиня.

— Трябват ти дъски — каза Белобородов, — няма да излезеш без тях.

— И вода — добави Воронин. — Трябва ти вода за мотора.

В настъпилата тишина чуваха как радиаторът съска и пука. Белобородов беше прав. Лукиянов беше прегрял двигателя.

Юровски изруга яростно под нос. Воронин не смееше да го погледне в очите. Не искаше да се пречка на такъв кибритлия. Не беше виновен, че се получи така, разбира се, но знаеш ли какво можеш да очакваш от тия копелета чекистите.

Юровски усети, че отново го избива пот. Трябваше да пише доклади до Москва. Нищо не биваше да помрачи блестящите похвали, които щеше да получи от Ленин. Това беше извънредно важно за неговото бъдеще.

Белобородов посочи към дърветата.

— Какво е това?

Юровски също видя жълтата светлина на около двеста метра в гората.

— Влаковете минават оттам — обади се Лукиянов. — Светлината сигурно е от бариерата на кантона.

Юровски сложи ръце на кръста и се замисли. Не биваше да допусне тези двамата да разберат, че без малко е щял да изпадне в паника.

— Сигурен ли си? — обърна се към шофьора.

— Цял живот съм живял в този град — отговори Лукиянов, сякаш това беше нещо, с което трябваше да се гордее.

Юровски отиде да потърси фенер в кабината на камиона. Чувахе хъркането на Ермаков. Беше в несвяст. Явно пиян. Безполезен селяк. Вмъкна се в кабината и го смушка грубо.

— Събуди се.

Светна с фенерчето право в лицето му. Ермаков изстена и се опита да закрие очи.

— Излизай — заповяда Юровски.

Трябваше да се срещнат със селяците на Ермаков тук някъде в гората. Беше им наредено да дойдат с колички, за да откарат трупове.

Но Юровски още не беше намерил мястото на срещата.

Ермаков се измъкна от кабината и плъсна в калта.

Юровски, отвратен, се обърна към другите.

— Върви в кантона — каза на Лукиянов. — Виж дали имат вода и дъски.

— Нямам фенер — възрази Лукиянов.

— Върви към светлината. — Чу как Ермаков се мъчи да се изправи. — Ние ще потърсим останалите. Воронин, ти и Белобородов пазете трупове.

Тръгна подир Ермаков в тъмното. Скоро щеше да се съмне. Трябваше да откарат трупове преди зазоряване. Спомни си как преди няколко дни беше дошъл по същия този път и беше видял релсите, водещи до минното селище. Някой не биваше да ги вижда да заравят телата, иначе, когато белите дойдеха, някой щеше да им покаже къде са. От Москва бяха настояли екзекуцията да остане в тайна.

Усещаше как плановете му се сгромолясват.

— Да се връщаме в камиона — подкани Белобородов, но и той, и Воронин не помръднаха. Стояха, загледи в бледата ръка, увиснала под брезента.

Над тях блестяха студените, безразлични звезди. Дърветата сякаш бавно стесняваха кръга наоколо им.

Белобородов запали цигара.

— Чуваш ли? — сепна се той.

Воронин затаи дъх и се послуша. Нищо.

— Стори ми се, че чух нещо.

После звукът долетя отново. Някой стенеше.

— Света Богородице! — възкликна Воронин.

Не помръднаха.

Стори им се, че хлипа дете.

— Какво да правим? — обади се Белобородов.

„Ако имаме капка разум в главите си, ще се престорим, че нищо не сме чули — помисли Воронин. — Влизаме си в кабината на камиона и пушим, докато не дойдат Юровски и Ермаков, а после правим каквото ни заповядат.“

— Някой от тях е още жив — каза Белобородов.

Воронин си спомни за царя, който го беше почерпил с една от своите цигари и беше казал нещо незначително за времето; припомни

си малкия царевич, гърчещ се от болки в леглото си, как се забавлява с бръмбазъците в кутията си; онази смешна малка велика княгиня с дебелите бузки и златни къдрици — колко благодарна му беше, когато ѝ даде яйцата.

Ермаков и Юровски сигурно са на около половин верста оттук, пресметна Воронин. Достатъчно далече.

Белобородов смукна силно от цигарата и Воронин чу как тютюнът вътре припука. Явно чакаше Воронин да направи първата крачка.

Воронин отметна брезента и се дръпна. Невероятна смрад го удари в носа. Кръв и изпражнения. Озова се непосредствено над притежателната на бледата ръка. Безмълвното лице, замръзнало в нечут писък, беше обърнато към звездите. Обезобразено до неузнаваемост от удари с приклад. Екзекуция — екзекуция, помисли той, но Юровски и неговите чекисти са зверове.

Долови някакво движение сред неподвижните ръце и крака, трепване на пръсти, сякаш птиче се опитваше да помръдне с крило.

— Виж тук — посочи на Белобородов.

Задърпа единия труп.

Отстъпи и се послуша дали не идва някой. Ако Юровски се появи сега, всичко пропада. Обърна се към каросерията и запали клечка кибрит, взирайки се в труповете.

Една ръка помръдна. Дочу стон. Някоя от великите княгини. Щиковете бяха разкъсали роклята и корсета ѝ. Белобородов бръкна в процепа и издърпа оттам колие от блестящи диаманти.

— Света Богородице! — отрони смаяно.

Значи затова не можеха да ги убият. Корсетите им бяха натъпкани с диаманти — същинска броня срещу куршумите и щиковете. Боже Господи, Анастасия!

Воронин поднесе клечката към лицето на великата княгиня. Косата ѝ беше объркана и почерняла от кръв, едната страна на лицето ѝ беше раздута като смазан пъпеш. Но той я позна.

Ахна:

— Анастасия.

**ЧАСТ ВТОРА
ШАНХАЙ, 1921 ГОДИНА**

МАЙКЪЛ

Някои мъже не се влюбват — те пропадат. Аз пропаднах в мига, когато видях Анастасия Романова в нощния клуб в онази първа нощ.

Всичко започна както всяка друга вечер в Шанхай — обикновено пиехме до свечеряване в Американския клуб, после всеки се прибираше да се преоблече. Предпочитаните дрехи — заради климата — бяха късо бяло сако, мека бяла риза и черни панталони. Ходех предимно в „Карлтън“ заради вечерята и кабарето, преди да се разделя с почтените си женени колеги и съпругите им и да тръгна сам на разходка из града — може би да пийна един абсент във Френския клуб на улица „Кардинал Мерсие“, а после да се отбия в „Амбасадор“ или „Казанова“, или „Венера“ с изкорубените им дансинги — заведения, до едно управлявани от белогвардейци емигранти. Продаваха билети за танци от десет цента до един долар, срещу които можеш цяла нощ да танцуваш с велики княгини и графини, и от двадесет долара да ти остане солидно ресто.

Не твърдя, че не съм знаел какви момичета работят в тези клубове, и изобщо нямах намерение да спасявам, когато и да е, най-малкото пък някоя руска уличница. След третата година в Шанхай смятах, че съм вече имунизиран срещу номерата и машинациите на бар дамите, независимо от цвета на кожата им. Но проблемът ми, проблемът на повечето мъже е, че вечер излизаме не за да търсим щастие. Излизаме да търсим нещо, което не можем да имаме.

Не бих казал, че Анастасия Романова беше недостъпна. Не и в обикновения смисъл на думата. Не се открояваше сред другите елегантно облечени професионални бар дами с яркочервеното им червило и потракващите точета. Насочи се към мен веднага щом влязох и ме помоли да я почерпя чаша шампанско. Не шампанско всъщност, а студен чай. Момичетата не го и докосват. Просто си купуващ малко от времето им, а то е собственост на заведението.

Понякога срещаш жена, която ти е трудно да опишеш — такава, че се чувстваш неволно привлечен от нея. Опитваш се да припишеш магнетизма ѝ на някоя физическа особеност — на походката, тембъра

на гласа, най-често на нещо в погледа. Очите на Анастасия бяха най-тъжните, които някога съм виждал. Когато погледите ни се срещаха, съзнавах, че мисли за нещо друго, сякаш кръвта ѝ изтичаше, а тя се мъчеше да го прикрие. Очите ѝ имаха отнесения израз, който можете да видите у тежко болни хора, дали си сметка, че умират.

Разбира се, беше красива, но не повече от стотиците други жени, които бях съблазнил или на които бях плащал в младостта си. Имаше руса коса, хубава фигура, може би малко по-слаба, отколкото би ми харесало, и — да, точно така — най-тъжните и най-сините очи, които някога съм виждал.

Не ми приложи никакъв номер. Не се опита да ме съблазни. Помоли ме да ѝ взема чаша студен чай и седна до мен, взирайки се някъде в пространството, като пушеше цигарата си, без да ми предлага да спя с нея, както правеха другите момичета, което беше единствената причина ергените от бялата раса като мен да посещават тези клубове. Държеше се сякаш ѝ е все едно.

Разбирате какво се случи. Винаги пожелавам това, което не ми се предлага, всяко нещо, което изисква усилие, за да го придобия.

— Ще спите ли с мен?

Това бяха първите ми думи към нея.

Тя отговори кратко:

— Двадесет долара.

Безбожна цена.

Не можех да си я позволя, затова се опитах да се пазаря, но тя престана да ми обръща внимание. Продължи да си пуши цигарата — все едно, че ме нямаше.

По принцип в такава ситуация си тръгвам. Така и така никога не получаваш онова, за което си плащаш в тия клубове. Момичетата просто лежат, загледани в тавана, мислят за издръжката на детето, оставено у дома някъде в предградията, и чакат да свършиш, за да минат към следващия клиент. Не знам какво ме накара да остана. Съгласих се да ѝ дам двадесет долара за нещо, което другаде в града щях да получа само за пет.

Тя издърпа роклята през главата си и я пусна на пода. Застана гола, с някак особен израз, близък до презрението, сякаш не можеше да повярва, че плащам толкова много в замяна на толкова малко.

Но предполагам, че на всяка жена ѝ е трудно да си представи какво получава мъжът от подобни срещи. Не купуваш любов, нито дори имитация на любов. Караш фантазията си да заработи и извличаш удоволствието, което сам си направиш. Тя ми позволи да я положа на леглото и после лежеше спокойно, докато аз вземах това, за което си бях платил.

В училище те предупреждават за подобни момичета, разказват разни истории — само да отидеш при момиче, което го прави за пари, веднага ще пипнеш някоя болест. Е, аз винаги бях предпазлив. Поне до този момент.

Моята единствена нощ с Анастасия Романова остави нещо в кръвта ми, но не някаква зараза от рода на онези, които хващат моряците в пристанищните бардаци. Не — нещо безкрайно по-лошо. По-добре да се бях хвърлил под колелата на някой трамвай на Бунд.

АНАСТАСИЯ

Аз съм бар дама. Нищо друго. Никога не съм била друго.

Ще си кажете, че това е просто работа. Поглеждаш към някой мъж и се питаш: „Колко ще плати?“ Няма значение, че е тлъста свиня, че смърди на чесън — само парите имат значение, Стася. Сделката, а не купувачът.

Всъщност има огромно значение. Понякога нощем лежа в леглото и си спомням как някой потен старчок пъхти върху мен, и ми се дощява да крещя, да се хвърля в реката.

Питам се дали в онова, другото време — което вече не помня, — дали съм поглеждала някой мъж с мисълта: „Бих искала да го целуна, бих искала да танцувам с него.“ Не за пари, не и за нещо друго, а просто защото ми се струва, че е приятен.

Най-добрите ми клиенти са китайците. Те плащат много, за да спят с бяло момиче, дори с обикновена рускиня. Питам се дали един ден ще мога да се откупя от клуба, като спя само с китайци. Те не искат, както някои от префинените господата англичани, да си бърбим. Господин китаецът, впрочем, не ме харесва; набърчва нос и затваря очи, когато го прави, също като мен. Но след това ще отиде да се похвали на приятелите си: „Изпуках една бяла.“ А следващия път, когато господин англичанинът не го допусне в своя парк или своя клуб, той ще се наслаждава на малката си тайна като на дребно отмъщение, талисман за самоуважение, късмет и утеха.

Този мъж не изглеждаше особено платежоспособен, затова, когато влезе, никое друго момиче не му обърна внимание. Сега се питам какво ме накара да стана и да тръгна към него. Може би бях уморена от дебелиите стари китайци и бледите студенооки англичани. Този имаше перчем, който все падаше над дясното око, невероятно черна коса и толкова дълбоки сини очи, че извиквах мисълта за вода. Изглеждаше леко пиян, може би дори малко чалнат. Нямах нищо против да е и опасен. Вече не.

Заговорих го и той ми се усмихна. Погледът му беше малко отнесен и когато се приближих, усетих уискито в дъха му. Говореше

английски с американски акцент и си помислих: „Страхотно, няма що.“ По онова време американците нямаха много пари.

Но той се съгласи да ми плати колкото му поисках. Не започна да спори и да ми доказва, че съм евтина курва, която си надува цената, както правят някои други. Наложих се да го подкрепя, когато излязохме навън. Той се покатери някак в рикшата, а когато седнах до него, даде на кулото адреса си. Беше гореща беззвездна нощ, сирените на сампаните отекваха над реката. Не чувствах нищо. Бях го правила толкова много пъти.

Помислих, че ще идем в някаква мизерна стаичка край Хуанпу, но не — той живееше във Френския квартал, в хубава къща, доста прилична. Слугата ме изгледа така, сякаш бях някаква отрепка, и ми се допря да го цапна. Мизерен наемен китаец, а ми се дуете, сякаш съм някаква жълта уличница.

Качихме се на горния етаж в спалнята му. Накара ме да се съблека, докато самият той седеше в тъмното и пушеше цигара.

— Как се казваш?

— А ти как искаш да се казвам?

— Нямам претенции.

— Анастасия.

— Рускиня ли си?

Нямах настроение за учтиви приказки. Искан да си свърша работата и той да ми даде парите. Така беше най-добре.

— Какво харесваш?

Коленичих пред него и прокарах нокти по бедрото му. Членът му беше твърд, през панталоните личеше, че е възбуден. Започнах да го разкопчавам.

Той хвана ръката ми и я дръпна. Може би сега ще пощурее и ще вземе да ме набие. Случвало ми се е и преди.

— Красива си — чух шепота му.

Разбира се, че съм. Всяко момиче е красиво в тъмното.

— Сега ще те имам — отвърнах с натезжал от страст глас.

Не е лесно да прозвучи истински, когато си толкова уморена, че ти се иска да легнеш и да умреш.

Сложих ръката му на гърдите си. Той ме вдигна и ме отнесе в леглото. Имаше хубаво тяло, стройно, с тренирани мускули и аз го оставих да прави каквото иска. Разбира се, уверих се, че няма да скъса

новите ми копринени кюлоти или да остави петна по роклята ми. Трябваше да съм с тази рокля, когато се върна в клуба.

Той свърши бързо и се отдръпна. Скоро заспа. Облякох се и тъкмо когато излизах, видях сакото му да виси на облегалката на стола. В портфейла му имаше сто американски долара. Взех ги. Беше повече, отколкото се бяхме споразумели, но мисля, че това, което купуват клиентите ми, винаги е по-малко от онова, което получават. Те плащат за секс, а аз давам частица от себе си.

Напъхах парите в чантичката си, слязох бързо по стълбите и изтичах през двора. Спрях една рикша на улицата и се върнах обратно в клуба, за да изтанцувам едно танго с някакъв дебел китаец. Той ми купи три студени чая. Тази вечер шефът остана много доволен от мен. Каза, че ще стана истинска бар дама.

МАЙКЪЛ

Китайците имат за това думата дженао. В английския няма дума със същото значение. Нещо като изумителен удар по сетивата. Дженао е самата квинтесенция на Шанхай. По онова време той беше свободен град, което означаваше, че за да живееш там, не ти е нужен паспорт, а това привличаше всякакви предприемчиви хора, авантюристи и бежанци.

Първия ден, когато се озовах на Бунд, се уплаших. Изведнъж всичко те връхлита, атакува те отвсякъде — просяци, рикши, дрънчене на трамваи, амбулантни търговци, които те дърпат за дрехата, и една неповторима воня на урина, чесън и нещо друго, което така и не можах да разпозная през всичките тези години, може би просто пот. В първите пет минути на кея се сблъсках с три неща, които никога дотогава не бях виждал — прокажен просяк, десетинагодишна китайка, която ми предлагаше секс, и труп, проснат гол на сред улицата.

Платих прескъпо за една рикша и някак си успях да се натъпча в нея заедно с багажа. Искрах само да се махна от пристанището, да намеря хотела си и да се скрия. И докато леконогият кули ме возеше по улиците, Шанхай се въртеше като филмова лента наоколо ми. Чувствах се като дете, отишло за пръв път в зоологическа градина — зяпа на всички страни и нищо не разбира.

Англичани с бомбета прескачаха купчини дрипи, от които се протягаха ръце, държащи голи бебета; сикхски полицаи с алени тюрбани трескаво свиреха и размахваха палки срещу движещите се насреща им коли; млади китайки в тесни туники се провираха грациозно през потока от рикши и тролей, невероятно екзотични и красиви до болка.

Бях дошъл в Шанхай да си изкарвам прехраната с журналистика. Всъщност, може би не беше точно така. Бях дошъл в Шанхай, за да се махна колкото е възможно по-далече от родителите си. По онова време журналистите не бяха чак дотам добре платени, та някой мъж, не безразличен към житейските наслади, да може да преживява от тази

професия. За щастие, имах и независими приходи — семейството ми беше финансирало моето отсъствие от Ню Йорк. Единственото условие за този жест на благоволение беше да не се връщам, докато не порасна. Така поне се изрази баща ми.

Разделихме се с чувство на взаимно презрение.

Те ми помогнаха да намеря работа на новото място. „Чайна Прес“ се смяташе за най-добрия американски вестник в Шанхай, а издателят му Джон Б. Пауъл беше приятел на родителите ми. Когато влязох в редакцията, получих от него две инструкции. Първо — в моите репортажи престижът на Съединените щати трябва да бъде поддържан на всяка цена, дори в ущърб на истината; и второ — да не се опитвам да уча китайски, защото ще се побъркам.

Наех апартамент във Френския квартал и започнах да правя всичко необходимо, за да не „порасна“. Шанхай със сигурност беше най-подходящото място за това. Кръвта и дробовете на града бяха опиумът, изнудвачеството, проституцията и хазартът. В Шанхай можеш да получиш всичко, което поискаш — в моряшките барове на Кървавата алея правиш секс зад една завеса с дванадесетгодишно момиче на цената на чаша разводнена бира; в румсървиса на хотелите зад Бунд спокойно си поръчваш хероин.

Аз не исках нищо друго, освен да пия, да спя с леки жени и да не се тревожа за утрешния ден. И се справях чудесно, докато не срещнах Анастасия Романова.

Не вярвам в съвпадения. Намираме се на дадено място в даден момент от живота си поради това, че нещата е трябвало да се случат точно така, няма никаква друга причина. За броени минути някой пропуска кораба или ферибота си, който потъва, и всички отиват на дъното. За мен това чисто и просто означава, че тогава още не е настъпил денят, когато този човек е трябвало да умре. Не е късмет, не е съдба. Нищо не става случайно.

Според мен изобщо не беше случайно, че минавах по моста онази вечер точно когато тя се качваше на парапета.

Бях пил повече от разумното — както обикновено, — но пък когато си на двадесет и четири години, много-много не мислиш кое е разумното. Беше два часа през нощта, аз се бях излегнал в една рикша, която ме откарваше към дома по моста над Хуанпу. Връщах се от някакъв нощен клуб.

Погледнах встрани и я видях да се качва на перилата — руса коса, разпусната по раменете, изритани на тротоара обувки, пола, запретната до коленете.

Видях я да хвърля банкноти в реката. Те се запремятаха леко из въздуха под призрачната светлина на почти пълната луна. После жената вдигна ръце като някаква екзотично красива, блестяща в алено птица, която разперва криле към слънцето. Не знам колко време е стояла така. Може би няколко секунди. Моят водач, който допреди малко пухтеше и се задъхваше по нанагорницето към средата на моста, сега се спускаше леко надолу, без да обръща внимание на побъркания призрак в червена рокля.

Аз извиках: „Ей!“ Но беше твърде късно, тя не ме чу или не й пукаше. Видях блясване на червена коприна и тя изчезна.

— Спри тук! — извиках и скочих от рикшата.

Изтичах обратно към средата на моста.

Бях ли я познал? Разбира се, че не. Това стана доста по-късно. Видях само една красива бяла жена да скача от перилата и внезапната ми, безразсъдна, замаяна от алкохола реакция беше само една — да се гмурна и да я спася.

АНАСТАСИЯ

Още не знам кога осъзнах, че този живот не си струва да се живее. Живеенето ме изтощаваше — прави това, прави онова, за да има какво да ядеш и да пиеш, да има къде да спиш, а утре започваш да го правиш на нова сметка. Един ден просто реших, че ще е по-лесно вече да не го правя.

Някои хора ми казаха, че съм се чувствала така, защото не съм имала спомени, които да ме крепят, че ако си спомнях миналото, то щеше да ми вдъхва сили. Може да са били прави. Аз нямах нищо друго, освен гадни спомени — дебели китайци и англичани, които се отнасяха с момичетата като с тоалетна хартия, използваха ги и ги захвърляха.

Онази нощ се чувствах толкова уморена, толкова празна, толкова мръсна. Държах в ръка пачката пари, но нямах къде да отида, освен да се върна в клуба. Затова се покатерих на моста, хвърлих банкнотите и ги загледах как се носят като снежинки към тъмната река. Залюляха се на повърхността ѝ, течението ги подхвана и ги отнесе нанякъде в мрака.

Тогава си помислих: „Там отива целият този мръсен бизнес; там отиват моите грехове.“

Изправих се на пръсти, разперих ръце и погледнах към черното небе. Казах на Бога: „Хвани ме.“ Тогава една бавна дъга ме понесе надолу в съвършената си грация и в този единствен, безтегловен, прекрасен момент ми се стори, че мога да летя.

МАЙКЪЛ

В тогавашното ми състояние си беше чист късмет, че не се удавих в реката и не пипнах някоя смъртоносна болест — само Господ знае какви мръсотии изсипва Шанхай в този отвратителен канал. Шокът от внезапния допир със студената вода ме отрезви много бързо и ме накара да разбера какъв глупак съм. Водата приличаше на тъмно масло, течението беше доста бързо. Летата, прекарани в Хемптън, ме бяха направили добър плувец, но въпреки това едва стигнах до нея.

Усещах я като мъртва в ръцете си, помислих, че може би си е ударила главата, докато е падала. Насочих се към брега, към една светлина от другата страна на моста. Чух някаква свирка, гласове, които викаха нещо на китайски. Разбрах само две думи: „Киу мин!“ — „Спаси живот!“ Намирах се само на петдесетина метра от брега, но понеже се движех срещу течението — в моето състояние и с момичето в ръце, — ми се сториха петстотин. Когато изплувах, бях почти припаднал.

Моят кули, изтърчал към брега, вдигаше целия този шум. Може би се беше усъмнил, че съм скочил в реката, за да не му платя. До него имаше още някой с фенерче. Като наближих брега, видях, че е сикхски полицаи. Сигурно е патрулирал наблизко. Когато стигнах на плиткото, той ми протегна ръка, като същевременно внимаваше да не си измокри много униформата, и ме извлече на брега. Взех на ръце момичето и го изнесох на кея, докато моят кули продължаваше да ломоти неразбираемо.

Нали разбирате, още не я бях познал. Беше тъмно, косата ѝ беше полепнала по лицето, водата, която капеше от нея, се стичаше в обувките ми. Но поне беше жива. Седнах на улицата, наведох глава между коленете си и се опитах да дишам нормално. Разтреперих се, донякъде от студената вода, донякъде от бушуващия в тялото ми адреналин. В главата ми изникна мисълта, че без малко можех да се удавя.

— Какво стана, сър? — запита сикхският полицаи, вече на английски.

— Видях жената да пада в реката.

Той насочи фенерчето си към нея. Безволево отпусната, разтърсвана само от задавяща я кашлица, цялата в тиня и мръсотия от реката. Изобщо не приличаше на дама — яркочервеното червило се беше размазало по лицето ѝ, едната ѝ презрамка висеше скъсана.

Запитах се, какво, по дяволите, да направя сега. Можех да я откарам в болницата, но не беше болна. Не можех просто да я изоставя — особено, щом като едва не бях загинал заради нея.

— Добре ли сте? — запитах я.

Невероятно глупав въпрос при тези обстоятелства.

Тя отвори очи, но не ми отговори.

— Какво правехте, по дяволите?

Пак никакъв отговор.

— Искате ли да ви заведе някъде?

Тя поклати отрицателно глава.

Полицаят изпухтя неодобрително и отчаяно разтърси глава, както правят сикхите, сякаш целият свят, с изключение на него, е полудял. Май не знаеше какво да прави с лудия американец и полуудавената бяла жена. Сигурно се надяваше аз да взема решение вместо него.

Което и направих. Вдигнах жената като вързоп мокри парцали и я стоварих в рикшата, като казах на кулито да кара към дома ми на Нанкин Роуд. Той продължи да вика и да размахва ръце, без да спира, докато стигнахме до жилището ми и аз го възнаградих заради безпокойството, напъхвайки в ръката му два измокрени американски долара.

Гордън ме изгледа така, сякаш бях довлякъл някакъв труп от улицата и в безумието си исках да го внеса вътре. Гордън беше моят прислужник, а по онова време никое бяло домакинство в Шанхай не може да оцелее без такъв. Беше по пижама, а на лицето му видях изписано такова укорително изражение, каквото придобиваше баща ми, когато се прибирах по никое време от гуляите си. Плащах му надница, за Бога, но това изобщо не си личеше по непочтителния му вид.

Момичето се опираше на мен и той явно беше помислил, че и двамата сме пияни. Придържах я през кръста, за да не падне, и я поведох към спалнята.

— Господар иска две хавлии и два халата — наредих на Гордън. Той се намръщи на локвите, които оставяхме по измития под, но тръгна да донесе каквото му бях поръчал.

Обърнах се към нея.

— Вие по-добре хвърлете тия мокри дрехи.

Запалих лампата. Едва сега я разгледах добре. Още не я бях разпознал. Докато пътувахме в рикшата, тя не престана да плаче. Сега очите ѝ бяха подути и зачервени, сякаш се беше била с някого, сплъстената коса висеше върху лицето ѝ. Не ми дойде на ума, че може вече да съм я виждал някъде.

— Защо го правите? — попита тя.

Познах най-напред гласа — сантиментален, с руски или немски акцент. Сетих се, че преди време бях докарал у дома една красива русокоса рускиня от някакъв нощен клуб. Мярна ми се неясен спомен за машинално пиянско сношение, да, а на другата сутрин портфейлът ми се търкаляше празен на пода, непоносим махмурлук разпъваше черепа ми, а в банята се носеше едва доловим мирис на парфюм.

Не можеше да е същото момиче.

Тя прокара ръка през мократа си коса. Една локвичка се образуваше полека на копринения килим.

— Китайците казват, че ако спасиш нечий живот, носиш отговорност за този човек, докато си жив. Това ли искате?

— А вие? — върнах ѝ въпроса.

Тя сведе очи.

— Какво правехте на моста?

— Исках да се махна от Шанхай — каза и се сви на ръба на леглото, седна там, събрала колене и раздалечила глезени, като изгубена ученичка. Разбрах колко глупаво съм разсъждавал. Спасяваш нечий живот — добре. Но това невинаги означава, че човекът е искал да бъде спасен. Тя беше права за китайците — според тях животът е бreme, достатъчно е да носиш своето и без да се нагърбваш с чуждото.

— По-добре хвърлете тия мокри дрехи — повторих.

Смятах, че ще иде в банята или зад паравана. Но тя просто стана, измъкна роклята над главата си и изрита кюлотите, но не така артистично, както го беше направила при предишната ни среща. Сигурно сме представлявали невероятна гледка. Стоях с разрастваща

се около обувките ми локва, а пред мен това красиво русокосо момиче — голо, треперещо, кожа и кости и без капчица свян.

Гордън влезе, спря на прага и я зяпна.

— Благодаря — казах, грабнах хавлиите и халатите от ръцете му и затворих вратата.

Нейната безпомощност събуди някакво пламъче човечност, в гърдите ми. Май това е истинското ми слабо място. Не се бях отказал от намерението си да я спася.

Подадох ѝ хавлията и халата.

— Ето, вземете.

Тя ги погледна така, сякаш нямаше никаква представа за какво служат. И изрече полека:

— Тази вечер исках да умра.

В гласа ѝ долових обвинение.

— Излиза, че съм ви попречил.

Взе хавлията и започна да се бърше. Улови ме, че я наблюдавам.

— Предполагам, че сега ще искате да спите с мене.

— Няма защо да се хвърлям в реката, за да си хвана момиче. Има и по-лесни начини.

Стъпи с единия си дълъг крак на стола. Избърса го. После другия.

— Можете да спите с мен, ако искате.

Каза го така, сякаш ѝ е все едно, и това затвърди решението ми.

Още не я познавах, но вече не ми беше все едно какво мисли за мен.

— Предния път ми струваше сто долара да спя с вас. Изразходвах си лимита за момичета за цяла година напред.

В този момент за първи път долових реакция у нея. Какво точно? Веселие? Учудване? Срам? Не успях да отгатна.

— Не си ли спомняте?

Тя поклати отрицателно глава и това ме съкруши.

— На мъжа винаги му харесва да чуе, че е направил добро впечатление.

— Съжалявам — подхвърли, сякаш това нямаше никакво значение.

Започна да суши косата си. Божичко, колко беше красива, застанала в приглушената светлина на лампата. Както на всеки мъж,

предполагам, и на мен никога не ми омръзва да гледам женските тела и да им се възхищавам. Не можех да отместя очи, даже да исках. Понякога се отвращавам от себе си.

Тя хвърли хавлията на пода и облече халата. Въздъхна леко, не тъжно или примирено, а някак успокоено — въздишка на оцелял, който се пригажда към нова и неочаквана обстановка. Огледа стаята, сякаш я виждаше за първи път. И може би наистина беше така. Предния път беше дошла тук по тъмно, пък и интересът ѝ беше съсредоточен изключително върху портфейла ми.

— Направихте локва — изрече накрая, поглеждайки към пода.

И аз съблякох мокрите дрехи. Вероятно се надявах да припламне някаква интимност помежду ни, но тя се обърна и не ме погледна нито веднъж. А аз не можех да отместя очи от нея. Така тя спечели първата си победа, първото си отмъщение, задето ѝ бях попречил да се махне от Шанхай и от мизерния си живот.

— Не си спомням името ви — казах.

— Анастасия Романова.

Анастасия. Градът беше пълен с Анастасии. Поради статута си на открит град след революцията Шанхай се беше напълнил с белоемигрантки, а Анастасия беше често срещано руско име.

— По-добре останете да спите тук — предложих.

Тя кимна, сякаш вече беше решено. Май наистина беше така. Не ме запита къде ще спя аз, не прояви никакъв личен интерес към мен, освен първия въпрос: „Защо го правите?“

Защо го направих? Не знам.

Загледах я как ляга в леглото ми и се поколебах — трябва ли и аз да легна до нея, или като джентълмен да спя на дивана в хола?

Отидох в хола и се настаних на дивана. Знаех, че ако бях легнал в леглото, нямаше да се удържа да не я докосна. А желанието ми за секс можеше да изглежда само по един начин — все едно я карам да си плати, задето съм ѝ спасил живота, а така щях да падна в очите ѝ. Всъщност исках да ми бъде благодарна, да се заинтересува от мен, както аз се интересувах от нея.

И това беше първата ми грешка.

АНАСТАСИЯ

Никога няма да разбере този мъж — какво го накара да скочи в реката посред нощ, за да спаси някакво момиче, което не познава. А после... Знае, че онази нощ съм откраднала всичките му пари, но ме пуска да спя в леглото му и пак си оставя портфейла точно там, на нощното шкафче. Сякаш ме подканва: „Заповядай, нарани ме, докажи ми, че не мога да ти вярвам.“

Но, разбира се, сега вече може да ми вярва. Той ми спаси живота и аз станах негово бреме. А бременото си го има, дори когато ти дотегне.

На другата сутрин седнах до прозореца с чая, който ми донесе икономката му. Отворих боядисаните в зелено капаци и загледах врабчетата, които си играеха в клоните на черешата. Долу в малкия мръсен двор един невръстен перач бухаше мокри дрехи о стените на коритото.

Сватбена процесия се точеше бавно между къщите по уличката. Булката седеше на червена лакирана носилка и слугите крещяха, разчиствайки пътя пред нея. След тях други слуги носеха зестрата ѝ: столове, големи вази, гъски. Сватбените гонгове биеха оглушително.

— Китайците вдигат невероятна врява за всяко нещо.

Не бях чула кога е влязъл в стаята. Беше облечен в бял халат, отворен на врата, черните косъмчета на гърдите му бяха още слепени и мокри от банята. Държеше чаша американско кафе — невероятно ароматно.

— Виждам, че икономката ви е донесла чай. Но не искате ли кафе? — Кимнах и той ми даде чашата си. — Питам се дали ще ви заваря тази сутрин.

— Къде мога да ида?

Той сви рамене. Видях го да поглежда към нощното шкафче и портфейла. Сякаш съм някаква крадла. Последния път просто му взех по-висока такса, не съм го обирала. За нищо на света няма да стана крадла.

— Парите са си на мястото. Искате ли да ги преброите?

Той внезапно се изчерви и бузите му станаха като от полиран бронз.

Изпих кафето и му върнах празната чаша.

— Следващия път с повече захар.

— Виждам, че се чувствате по-добре.

Намери какво да каже. Но и нямаше как да ме разбере. Изобщо не ставаше дума да се чувствам по-добре. Не изпитвах нищо.

Стоеше много близо и ухаеше прекрасно — на сапун, одеколон, кафе.

— Защо го направихте?

Беше спасил живота ми и сега имаше право да ме пита такива неща.

— Стана ми съвестно, че съм взела парите ви — отвърнах аз. — Не можех да живея с тази вина.

В първия момент той не разбра, че се шегувам. Жестоко беше да го правя, но това представляваше Анастасия Романова. Тя вършеше неща, които аз наистина не разбирах, и можех само да я наблюдавам някак отстрани.

Той се приближи към старинния гардероб в ъгъла, извади риза и костюм и започна да се облича, без да се стеснява сякаш бяхме съпрузи. Може би мислеше, че сега притежава малка част от мен.

Загледах се през прозореца и се запитах какво да правя с този нов ден, с който не бях допускала, че ще разполагам. Можех да се върна в нощния клуб, сякаш нищо не се е случило. А можех и да си остана тук, без да правя нищо, и да видя дали той няма просто да ме изхвърли. Ако ме изхвърли, мостът е достатъчно близо, за да се върна в реката, може би ще ме задържи и аз ще му позволя да се грижи за мен като за свое бремене, точно както казваха китайците.

МАЙКЪЛ

Англичаните и техните клубове.

„Шанхай Клъб“ на Бунд се гордееше с най-дългия бар на света. Цели тридесет метра от единия до другия край. Можеш да застанеш с джин и тоник в ръка и да гледаш към шанхайските докове и бордеи с мисълта, че си почти над всички, а това англичаните умеят като никой друг.

Или светилището на конните надбягвания „Шанхай Рейс Клъб“ — никакви жени, никакви китайци, благодаря, трябва някой постоянен член да те представи на комитета, пред който да пълзиш на колене и да молиш да приемат встъпителната ти вноска. На хиподрума си имаха часовникова кула, известна с името „Голямата Бърти“. Такива са си англичаните — наричат разни предмети с галени имена, сякаш са хора, а към хората се отнасят като към предмети и ги държат на разстояние, дори да ги познават от години.

Другата велика институция в Шанхай беше „Бритиш Клъб“: шестдесет и пет акра английска градина на Бъбливг Уел Роуд, собствена бална зала, тенискортове и плувен басейн.

Тъкмо там си бях уредил среща с Маки.

Винаги съм го харесвал. Беше шотландец, може би затова мразеше англичаните повече от мен, макар че много умело го прикриваше. Освен когато не беше гаврътнал повечко чаши джин. Беше лекар, работеше в американската болница, но имаше любовница китайка. Това го причисляваше към низшите слоеве, защото никой бял в Шанхай не знаеше как да се отнася към него — дали да го уважава, защото е лекар, или да го презира, защото се е сдушил с местните.

С него винаги се разбирахме прекрасно — винаги единни в презрението си към общия враг.

Бях го помолил да прегледа Анастасия — дали приключението в реката не ѝ се е отразило зле. Впрочем, така казах и на нея. Но в действителност исках да разбера нещо повече. Надявах се Маки да ми подсказе коя е тя и защо се е опитала да се самоубие.

Той ми поръча един джин и прибра очилата си за четене в джоба.

— Възхитителна жена — беше първата му оценка.

Не казах нищо. Не беше необходимо. Съзнавах, че отчасти ми завижда, отчасти ме съжалява. Всеки би могъл да ми каже, че от връзката с проститутка белоемигрантка няма да произлезе нищо добро.

— Прегледа ли я?

— Физически изглежда добре. Има някои анатомични особености. Например палецът на десния ѝ крак е силно извит навътре — на медицински език се нарича халукс валгус. В нейния случай е толкова изявено, че сигурно е по рождение. Има малък бял белег на дясната плешка.

— Но как ти се стори? — Като го видях, че се чуди, добавих — Умствено.

— Нямам опит в психиатрията — отвърна Маки.

И запали лулата си. Смърдеше ужасно, един Господ знае с какъв тютюн я тъпчеше от малката тенекиена кутийка. Казваше, че бил „Плейърс“, но я беше зареждал вече толкова много пъти, че можеше да е пълна с каквото и да било.

— Мислиш ли, че е побъркана?

— Не, мисля, че ти си побъркан — отговори той и ме изгледа в очите.

Беше прав, естествено. Какъв стремеж към самоунищожение би подтикнал един мъж към подобна жена? Тя беше проститутка и вероятно дори малко откачена. Но не можех да устоя на нейната невероятна, крехка красота. По дяволите, знаех, че постъпвам глупаво. Но ако исках да си живея лесно и без проблеми, щях просто да си остана у дома в Ню Йорк.

— Казва, че не помнела нищо отпреди Харбин — осведомих го аз.

Той се заигра с лулата си. Дръпна два-три пъти от нея и тя изгасна. Струва ми се, че по-скоро му харесваше да я пълни и да я разпалва, отколкото да я пуши.

— Така твърди тя. Възможно е.

— Сигурно в Русия е преживяла нещо ужасно.

— Всеки в Русия е преживявал ужасни неща. Подозирам, че може да има и физическа причина за сегашното ѝ състояние, наред с емоционалната.

— Нали каза, че физически била добре?

Ръката му се вдигна към слепоочието.

— Тя има белег, точно тук, и вдлъбнатина на черепа, която може да е резултат от удар с тъп предмет. Има и белег зад дясното ухо — твърде вероятно да е одраскване от куршум.

— Мислиш, че това е причината?

— Нямам представа, просто изказвам хипотеза, Майкъл. Невъзможно е да се установи. Както ти казах, нямам опит нито в психиатрията, нито в неврологията.

Запитах се какво ли може да представлява един живот без минало. Закотвен в настоящето, което ни казва кои сме. Всеки мой ден от последните десет години бе прекаран в напъни да отвратя и разочаровам баща си. Продължавах да го правя, въпреки че той беше на десет хиляди мили от мен, чак в Ню Йорк. Глупост на глупостите, но аз съм си такъв — конфликти като този определяха същността ми.

Той допи уискито и отново започна да се занимава с лулата си.

— Ама и ти си едно щуро копеле — беше заключението му.

— Защо?

— В Шанхай жени колкото искаш. Защо да си навличаш неприятности точно с тази?

— Не знам.

Повиках келнера китаец и поръчах още две питиета.

— Прати ми сметката си, Маки.

— Заведението черпи.

Свих рамене. Знаех, че ще каже така.

— Тя е просто поредната бар дама със синя кръв — чух гласа му сред облака зловонен дим.

— Да, знам — отговорих, но изобщо не бях убеден.

Анастасия Романова не приличаше на никоя от жените, които познавах до момента — доказателствата бяха достатъчно убедителни. И след като ми беше станало ясно, че е различна, щях да я направя различна, независимо от действителното състояние на нещата.

Трябва да разберете какво означава да си белоемигрантка в Шанхай през 20-те години на двадесетия век.

След революцията международните квартали в Харбин бяха наводнени от бежанци. Хора без родина, без паспорти, те отначало предизвикваха всеобщо съчувствие. Бяха бели като нас и някои

европейци дори бяха склонни да им помагат. Повечето бежанци бяха от заможните слоеве — предприемачи, бивши армейски офицери и университетски преподаватели, миналото и образованието им не бяха много по-различни от нашите. Някои си намериха работа като шофьори, пазачи или телохранители, други преподаваха езици или езда. Но в края на краищата никой не им съчувстваше кой знае колко и когато започнаха да теглят рикши или невъзпитано да умират от глад наред улицата, общественото мнение се обърна срещу тях.

А когато руските момичета в нощните клубове започнаха да спят с обикновени китайци, британският banker, отпиващ от джина си в „Шанхай Клъб“, и американската матрона, похапваща сандвичи в градината на покрива на „Карлтън“, възнегодуваха. Едно беше да спиш с руския — и много от нас го правеха. Но да се възползва и китаец, беше съвсем друго — това размиваше границите на привилегиите. Колонията престана да ги смята за бели рускини — започнаха да ги третират като бели китайки.

Така че да станеш покровител на белогвардейска курва, не беше просто гаф. Постъпвайки така, аз се подигравах на цялата чуждестранна колония.

Представи си. Потна мусонна вечер. Прибират се в познатата, непретенциозна лудница на китайската си квартира — икономката вика на слугата, на двора писукат пилета, пойни птички чуруликат в бамбуковите си кафези. Качваш се по стълбите, влизат в апартамента си и чуваш адажио от Бах. Ослушваш се за стърженето на грамофонната игла, но вместо това виждаш една жена да седи с гръб към теб пред старото пиано, което си получил заедно с другите стари мебели, влизащи в наема.

Как реагираш?

Застанах, омагьосан, и заслушах. Анастасия седеше с изпънат гръб, дългите бели пръсти се движеха прецизно над пожълтелите клавиши от слонова кост. Пианото имаше нужда от акордиране, звукът беше тенекиен и плосък, но бях разтърсен не от музиката, а от върховната съсредоточеност на изражението ѝ. Не гледаше клавишите, визираше се в стената с неподвижно, застинало лице.

Усетих по гърба ми да пролазват ледени тръпки.

Първият порив на дъжда изтропа по покрива като шепа яростно запратени медни гвоздеи и Анастасия престана да свири. Обърна се и

ме видя да я гледам втренчено. Странната, призрачна светлина на бурята правеше лицето ѝ да изглежда неестествено бяло.

— Прибрал си се — каза тя.

— Ти знаеш да свириш?

— Да.

Бързо стана и се отдалечи от пианото, сякаш беше сомнамбул и някой я беше изненадал извън леглото ѝ. Изтри ръце в роклята си, сякаш ги усещаше изцапани.

— Свириш чудесно. Къде си се учила?

Болезнена усмивка.

— Не си спомням.

Прокарах пръсти по ръба на пианото.

— Мисля, че от години никой не е свирил на това старо пиано.

Изглеждаше гузна, че съм я заварил да свири. Моят безнадежден случай, моята бар дама, твърде много препатила в живота, само на... на колко години е всъщност? Двадесет, двадесет и една? В края на краищата, беше романтичка. Романтичка, която харесва Бах.

Забелязах, че на пианото няма нотни листове.

— Свириш наизуст — констатирах изумено.

Тя разтърси глава, озадачена като мен. Бурята се усилваше, мракът се съгъстваше заплашително, дъждът се стичаше от водостоците и падаше като плътна стена върху калдъръма на двора.

Защо ме изненадваше музикалната ѝ дарба? Която и да беше, личеше си от пръв поглед, че е получила добро образование. Говореше свободно английски, въпреки че изразяваше някои неща по особен начин. Във всички случаи, струва ми се, произхождаше от заможните класи, може би от някой голям руски град. Но у нея имаше и нещо друго, нещо в маниерите ѝ — особена надменност, породена от парите и от това, че има кой да върви след теб, за да събира мръсните ти дрехи, да ти носи закуската и вечер да ти оправя леглото. Запитах се дали в Русия не е имала някаква титла, благородно семейство, роднини.

— Защо не посвириш още малко? — помолих я.

— Вече не ми се свири.

Седна на перваза и се загледа в хаотичния трафик по Нанкин Роуд. Трамваите плуваха в мътен поток, дълбок цяла педя, кулитата теглеха с усилие рикшите си, навеждайки виновно глави, когато

клиентите им подвикваха да побързат, за да се отърват по-скоро от дъжда.

Жълтата светлина на лампата открояваше в остър релеф всяка черта на лицето ѝ. Тъгата ѝ беше неописуемо красива. Това ме накара да я пожелаая още по-силно. Успях само да изрека задавено:

— Не бях сигурен, че ще те заваря.

— Къде да отида? — възрази тя.

— Не знам.

— Казах ти. Сега носиш отговорност за мен.

— Ти си моя — казах неуверено.

— Да. Твоя съм.

Но, разбира се, това беше лъжа.

Бунд представляваше дълга седем мили крайбрежна улица на юг от притока Сучоу, образец на западняшко великолепие и средоточие на опиума. Беше застроена с банки, хотели, клубове, излагащи на показ фасадите си от бронз и гранит — компанията „Джардин“, големият азиатски магнат „Норт Чайна Дейли Нюз“; масивната сграда на „Хонконг енд Шанхай Банк“, която тогава още не беше довършена. Всички те се извисяваха към горещото сиво небе, с куполи и колони, напомнящи за Лондон и Париж. И статуите на огромен брой почтени англичани, със строг и добродетелен изглед — простено беше да сметнете, че Британската империя е изградена благодарение на религията, а не на затъпяващите наркотици. На пожълтелите снимки, които пазя от онова време, всичко това изглеждаше невъзможно романтично и привлекателно. Но излезете ли оттам, подушвате истинския Китай.

Бунд сякаш съществуваше от столетия насам, но в действителност беше рожба само на няколко кратки години. Този вековечен изглед беше чиста илюзия — руските емигранти го знаеха най-добре.

„Шанхай Клъб“ беше разположен в най-горната част на Бунд със своите заплашителни и сякаш вечни огромни куполи. След като влезете, минавате под ужасно високи гранитни колони и попадате в едно огромно, екливо фойе от бял и черен мрамор, по стълбище от бял сицилиански мрамор стигате до библиотеката, читалнята, билиардната зала и трапезарията.

Ако сте член на клуба, там можете да закусвате ориз с риба по индийски или бекон и яйца, докато погледът ви се рее над река Хуанпу към бедняшките съборетини на другия бряг, които отдалече винаги изглеждат по-привлекателни. През зимата келнери китайци в бели сака сервират димяща овесена каша с препечени филийки и оксфордски мармалад. Сутрешният ти вестник пристига на масата прясно изгладен.

Тази вечер през мусонния сезон на 1921 година моят приятел Маки ме представи в знаменития клуб. Качихме се горе в бара, чиито стени бяха облицовани с дъбова ламперия. Далечният му край завиваше наляво, вървейки донякъде успоредно на Бунд. Оттам човек можеше да излезе на балкона и да наблюдава джонките по реката. Банковите директори обикновено запазваха тази предпочитана част от бара за себе си.

Маки поръча два джина и се опитахме да си намерим местенце някъде на бара. Няколко банкери, негови приятели, ни повикаха и ние отидохме при тях. Познавах единия — Крайтън. Когато се смееше, цвилеше като кон, а розовите бузи му придаваха странно младежки вид въпреки бързо опадащата редичка руса коса.

Като повечето от тази порода и Крайтън се мислеше за нещо повече от другите, защото се е родил в Англия, а последния път, когато го срещнах, беше подметнал няколко ехидни забележки за Америка и американците, на които предпочетох да не обръщам внимание заради Маки. И той не го харесваше, но Крайтън беше женен за сестра му и затова го търпеше.

Несвързаните приказки за крикет сякаш нямаха край. Изведнъж, без никакво предупреждение Крайтън се обърна към мен и каза:

— Чух, че сте си намерили някаква руска принцеса.

Не му отговорих. Всъщност, това не беше въпрос. Но като уловка ми се стори примитивно. За съжаление той взе мълчанието ми за насърчение.

— На всеки ъгъл се натъкваш на тях. Снощи спях с царицата. Талбот казва, че бил спал с царя. Нали го знаете какъв е Талбот.

Другите се разсмяха.

— Не вреди, стига да не ги пускаш в дома си — обърна се Крайтън към останалите. — Повечето произхождат от

кръвосмесителни бракове. Като уелсците. Интересуват се само от парите ти и вонят като порове.

Вече започваше да търси евтини ефекти. Само Маки не се засмя. И аз.

— Това притеснява ли ви? — запитах го.

— Кое да ме притеснява, момче?

— Че се правите на глупак.

Усмивката, която ми отпрати, придаде невероятно злобен израз на физиономията му. Поредната ожесточена душа. Само Господ знае как стигат до това състояние.

— Добре се чука, нали?

Нахвърлих се върху него — знаеше си, че ще го направя. Но приятелите му ни разтърваха и се заеха да ни успокояват. В крайна сметка той поклати глава и ми се усмихна едва-едва, от което се почувствах като някакъв буен хлапак. Извиних се и си тръгнах, запазвайки известно достойнство, преди да ме изхвърлят.

Но се бях държал като глупак, без никакво съмнение. Едно беше да спиш с руска принцеса, но съвсем друго — да я държиш в апартамента си и публично да защитаваш честта ѝ. С подобно поведение човек моментално изпаднаше в низшите прослойки. Губех по два параграфа — бях американец и държах „бяла китайка“ в жилището си. Все едно, че бях влязъл в „Карлтън“ с прасе под мишница.

Господи, какви нещастници са тия англичани. Мислят, че са хванали Господ за шлифера и че са седели на един чин с Исус Христос.

Да се мислиш за влюбен — има ли нещо по-лошо? Исках това момиче повече от всичко на света — защото не можех да я имам и защото тя изобщо не се интересуваше от мен. Желаях я, защото беше красива, далечна и тайнствена. Въплъщаваше всички мистерии на другия пол.

Една нощ я чух да говори с някого. Не можах да различа думите, пречеше ми дъждът, който барабанеше по покрива. Станах от леглото. Тя седеше на прозореца, беше отворила капациите и дъждът валеше вътре в стаята. Взираше се надолу, към двора, и когато влязох, не отмести очи.

Говореше по телефона.

Бодна ме ревност — значи Анастасия има любовник. Първият ми порив беше да изтръгна слушалката от ръката ѝ, да се развикам, да

направя сцена. Това не е ли моят апартамент, моят телефон, не ми ли дължи елементарна почтеност заради всичко, което направих? Но нещо ме накара да бъда предпазлив. Наблюдавах я и усещах как множество малки косъмчета на тила ми настръхват.

Силуетът ѝ се очертаваше на фона на бурното нощно небе, осветяван от светкавиците, които проблясваха далеч над морето.

Напрегнах се да чуя какво казва. Тогава разбрах, че говори на руски.

Тя изведнъж пусна слушалката, без да я остави на вилката, и се върна в леглото. Вдигнах слушалката. Разбира се, чух сигнал „свободно“. Затворих телефона и излязох.

Не я попитах за този инцидент и той не се повтори. Така и не можах да разбера, не можах да открия кой е бил на другия край на линията в три часа сутринта.

Съмнявам се дали изобщо е имало някой.

„Норт Чайна Дейли Нюз“, основан през 1854 година, беше най-големият британски вестник в Шанхай. И най-престижният. Някои хора смятаха, че е единственият, който си струва да четат.

Работещите в „Чайна Прес“ постоянно бяхме по-малко от необходимото — същото не можеше да се каже и за финансите ни, — но пък и по-голямата част от другите всекидневници бяха в същото окаяно положение. Така че ние, журналистите от малките издания, си бяхме създали нещо като братство и си изготвяхме собствено разписание, работейки като екип, вместо поотделно. Всяка сутрин се събирахме в „Бродуей Клъб“ — един бар близо до хотел „Астор“, за да си разпределим задачите за деня. Един правеше съдебните репортажи, друг поемаше централното полицейско управление, трети се насочваха към новопристигналите кораби, останалите отразяваха основните спортни събития. В края на всеки ден на: писвахме материалите си в няколко екземпляра с индиго и оставяхме копията в клуба за колегите.

В повечето случаи тази комбинация биваше успешна. Но веднъж едно от момчетата реши да прекара следобеда с любовницата си, вместо да посети футболния мач между „Ланкашър Фюзилиъс“ и отбора на местната полиция, както се бяхме уговорили. В края на деня написа статия как полицейският отбор спечелил мача с 4:2 и разказа историята с цели двеста думи. Резултатът в действителност беше 7:1 за ланкашърци, но всички шанхайски всекидневници, с изключение на

„Норт Чайна Дейли Нюз“ съобщиха, че полицаите са победили, и „Дейли Нюз“ си спечели лоша репутация от този инцидент като единствен вестник в цялата колония, който е съобщил различен резултат.

Понеже бях американец, ми беше все едно кой е спечелил мача и тъй като резултатът не се отразяваше зле върху репутацията на Съединените щати, а и никой от тези вестници не се списваше на китайски, шефът ми също не се разтревожи. Та ако трябва да ви обяснявам, това просто показва, че щом достатъчно много хора повярват в нещо, легендата се превръща в истина.

Питайте Анастасия.

Бях си уговорил среща с Маки в „Рейс Клъб“ да пийнем по едно. Седяхме в кафенето. Помня, че клубът беше огромен, в кафенето имаше голямо тухлено огнище, а стените бяха облицовани с тъмно тиково дърво. Говореха, че някъде на територията на клуба имало игрище за боулинг и турска баня. Във фоайето можеше да се види огромно мраморно стълбище, предназначено обаче изключително за членовете от мъжки пол. За жените имаше друго стълбище, за да не могат тези толкова почтени английски джентълмени да зяпат под полите им, докато се качват нагоре.

Типично шанхайска обстановка, от която зъбите ми започваха да скриптят. Джентълмени в ратанови фотьойли пушат пури и говорят за пари. Никъде нито следа от жена. Изглеждаше приятно, но се чувстваше прикривано напрежение. Тези мъже ми напомняха на гангстерите, които бях виждал в Ню Йорк. Прехвърляш магнатите от кафенето на „Рейс Клъб“ в някой бар в Долен Ийст Сайд и са си съвсем на мястото. Лицата им изглеждаха по същия начин. Безизразни и корави като камък.

— Виждал ли това? — обърна се Маки към мен.

Беше една от сувенирните картички, които туристите си купуват, за да пратят поздрав на семействата си в Оксфорд или Чикаго. Когато я обърнах, за да видя снимката, разбрах, че е по-различна. На нея беше отпечатан портрет на семейство. Веднага го познах, защото все още целият свят не преставаше да се взира в съдбата на тези хора през последните три години. Последният руски цар Николай с царицата и петте им деца — известна снимка, една от последните, направени преди революцията.

— Всеки ден продават стотици такива в руския квартал —
добави Маки.

Запитах се защо ли ми разправя това.

— Погледни момичето най-вдясно — поясни той. — Това е
Анастасия, най-малката дъщеря.

Видях едно пълничко девойче с дълга руса коса и важно
изражение. Моментално ми се стори, че съзирам познати черти, но
това беше толкова нелепо, че се разсмях.

— Казват, че имала яркосини очи — продължи Маки.

— Много хора имат яркосини очи.

— Статистиката твърди — измърмори той, — че не са чак
толкова много.

— Ти си се побъркал.

— Просто мисля, че ужасно прилича на нея. Според теб не е ли
така?

— Не, едва ли.

Той вдигна въпросително вежди.

— Едва ли?!

Бутнах картичката към него.

— Невъзможно е.

— Съгласен съм. Невъзможно е. Но има забележителна прилика.

— Болшевиките ги избиха до един.

— Въпреки всичко вървят някакви слухове.

Слуховете бяха, че една от дъщерите на Романови е избягала от
Урал през 1918 година и точно преди белогвардейците да влязат в
Екатеринбург, болшевиките са предприели големи претърсвания в
района, обискирали са всички влакове, влизащи и излизащи от града,
за да търсят една млада жена. Но същевременно се носеха и други
невероятни слухове. Например, че царят бил застрелян, но
семейството му оцеляло и живеело в изгнание в Пекин. Други
разправяха, че били видели царя да се разхожда по Риджънт Стрийт в
Лондон. Трети видели цялото семейство на почивка на френската
Ривиера.

В миналото деспотите винаги са побивали на кол главите на
враговете си и са ги излагали на градските стени. Като видят хората
своите бивши герои как гният и как ги кълват гарваните, няма начин
призраците им да се върнат и да тракат кости насам-натам. Вземи

обаче да разстреляш царски особи в някакво мазе — моментално отваряш място за самозванци и всевъзможни слухове.

— Изобщо не прилича на нея — възразих аз, макар да виждах несъмнената прилика.

Защо се заинатих? Мисълта, че може да съм подслонил руска принцеса в моя двустаен апартамент във Френския квартал, ми изглеждаше много нелепа. Но една част от мен се чувстваше неудобно, не искаше да привлича любопитството на света към моята Анастасия Романова. Ако човек открие тайнствен предмет в градината си, той иска да го опознае, преди да го предаде на полицията и завинаги да престане да го притежава.

Вероятно съм се чувствал точно така. Исках да я притежавам. Не бях готов, не знаех дали някога изобщо ще бъда готов да я предам на света.

По-късно един следобед седяхме в дневната на моя апартамент, заслушани в приглушените викове на уличните продавачи по Нанкин Роуд. Анастасия се бе настанила на креслото под прозореца, прибрала крака под себе си, облечена в зеленото копринено кимоно, което ѝ бях купил от пазара.

Станях и излязох на балкона. Само да отвориш прозореца, градът веднага те блъсва с вълна от шум — и денем, и нощем. Дрънчене на велосипедни звънци, мучене на клаксони, остро пищене на нагрятата пара, изпускана от комините на корабчетата по реката. Този адски шум нямаше, край. Никога не преставаше.

През зимата Шанхай ставаше сив — сиви каменни сгради по Бунд, сива мъгла, река Хуанпу като хлъзгава сива панделка, виеща се през града, подобна на мазна змия.

Лампата на масата хвърляше оскъдна светлина в стаята. Виждах как пулсира вената на шията ѝ, тънките косъмчета по горната повърхност на ръцете ѝ, когато ръкавът се дръпнеше от китката.

— Каж ми какво си спомняш — настоях.

Тя въздъхна.

— Защо миналото да е важно? То е свършило.

— Миналото създава настоящето. То те е довело тук.

Дълга, треперлива въздишка.

— Помниш ли как си дошла в Шанхай? — продължих да настоявам.

— Помня, че в Харбин живеех на улицата. Нямах пари. Някакви мъже, китайци, се погрижиха за мен, купиха ми храна, настаниха ме в хотел. После ми казаха, че трябва да им се отплатя.

— Триадата.

Тя сви рамене. Беше ѝ все едно какво име ще им дам.

— Качиха ме на един кораб за Шанхай с още четири момичета. Накараха ни да подпишем договори. Бяха написани на китайски, но няма значение, нали няма да те замъкнат в съда, ако им избягаш, просто ще ти нарежат лицето с бръснач.

Трафикът на белоемигрантки беше голям бизнес в Шанхай. Понеже беше открит град, там се влизаше без документи. Документи бяха нужни само за излизане, а щом рускините попаднеха в международния квартал, си оставаха там без никаква надежда, че някога ще изплатят парите, които трафикантите твърдяха, че им дължат, задето са ги измъкнали от Харбин. Повечето бар дами бяха станали такива точно по този начин.

— Ами преди Харбин?

Тя поклати отрицателно глава.

— Някога случвало ли ти се е да се събудиш сутринта и да се опитваш да си припомниш какво си сънувал? Сънищата са тук, можеш да ги докоснеш, но колкото и да се опитваш, не можеш да ги върнеш.

За миг се замисли, но когато проговори отново, гласът ѝ беше мек, сякаш сънуваше.

— Спомням си само, че пътувах в някакъв влак, сигурно е било преди Харбин, но когато се замисля повече, ми се струва, че съм си го въобразила...

— Може би семейството ти е било богато.

— За какво ми е да си спомням времето, когато съм била богата и може би щастлива? Сега съм тук и не мога да направя нищо, за да променя нещата. Нали разбираш? Миналото не е утеха. Защо да искам да си го припомня — само за да се измъчвам? А ти защо се интересуваш?

— Може би е важно.

Тя се извърна.

— Не, не е важно.

Не е права, помислих си. Миналото е важно. Някаква част от нея помни, бях сигурен. Ако не е така, защо никога не се усмихва?

АНАСТАСИЯ

Градът се гушеше в облачна пелена. Над реката отекваха специалните сирени за мъгла на туристическите и бойните кораби. В тези неподвижни сиви утрини вонята, долитаща от доковете, ставаше още по-отвратителна — водорасли, помийни води и въглищен пушек.

Седях на перваза на прозореца, взряна в късчето река, което се виждаше от балкона. Свечеряваше се и по Бунд проблясваха светлинки.

Попитах го:

— Как изглежда Америка?

Майкъл се усмихна, сякаш бях казала нещо смешно.

— Едва ли ще ти хареса. Пълно е с американци.

— Откъде знаеш, че не харесвам американците? Всички ли са като теб?

— Не всички.

— Ти обаче си тук.

Той се усмихна, подпря коляно на перваза и запали нова цигара, като пазеше пламъчето в шепи.

— Къде си роден?

— В Ню Йорк.

— Семейството ти сигурно не е много богато.

— Защо мислиш така?

— Налага ти се да работиш. Да пишеш разни истории.

Май пак му стана смешно. Накрая рече:

— Старият е на фондовата борса. Има апартамент с изглед към Сентръл Парк и крайбрежна къща в Лонг Айленд. Майка ми е от някакъв страничен клон на рода Вандербилд. Но може би никога не си чувала за Вандербилд.

— Значи семейството ти е богато?

Той кимна.

— И защо живееш тук, в такава малка къща?

— Дълга история.

— Ще седя тихо и ще слушам.

— С баща ми не се разбираме. Според мен той е самонадеян негодник, а според него аз съм прахосник и пияница. Махнах се от Ню Йорк, за да не виждам сянката му всеки път, щом се обърна. Не мога да забравя неодобрителния израз по лицата на хората, когато чуеха името ми: „О, вие сте син на Джей Би Шеридан“. Там или го обичат, или го мразят. Ако го обичат, не харесват мен, защото съм блудният син, който му е причинил толкова мъка. Ако го мразят, гледат на мен като на поредната издънка на сатаната Шеридан. Затова се махнах от Ню Йорк. За да вървя по собствения си път, сам да съм си господар. Да му докажа, че не съм прахосник и пияница. Дотук обаче не се справям много добре, а?

Като го чух да говори така, отново се запитах как ли са изглеждали моите родители. Дали съм ги обичала, или съм ги ненавиждала, както Майкъл неговите?

— Поне имаш къде да се върнеш.

— Да, сигурно е така. Ако някога пожелаея да се откажа от всяка капчица достойнство и самоуважение, които все още притежавам.

Лесно е да говориш за достойнство и самоуважение, когато коремът ти не курка от глад и имаш покрив над главата. Аз продавах достойнството и самоуважението си, за да оцелея, и ми се струваше, че правя добра сделка.

Той метна цигарата през прозореца и аз загледах как тлеещото огънче описва дъга в тъмнината.

— Имаш ли братя и сестри?

— Един брат. И той се занимава с акции като стария. Говори само за яхти и за котировките на пазара за ценни книжа.

— Семейството не ти ли липсва?

Той въздъхна.

— Няма нищо лошо да започнеш на чисто. Поне узнаваш кой си.

— Аз съм на чисто, Майкъл. Но ти не.

— Много духовито. — Той се изправи. — Искаш ли да излезем? Можем да пийнем в „Америкън Клъб“, да се позабавляваме.

— Искаш да се покажеш с новата си приятелка?

— Приятелка... едва ли.

Посегна и погали бузата ми. Не го очаквах и дръпнах рязко глава, сякаш замахваше да ме удари.

— Толкова ли съм отвратителен?

Как да му обясня? Че настръхвам всеки път, когато мъж ме докосне, че затварям очи и се заставям да не избягам, когато танцувам с онези мъже в нощния клуб, че ми се повдига, когато започнат да ме мачкат? Правех го за пари. Всъщност ми беше отвратително. Благодарение на него не трябваше да се връщам там. Нямах намерение да го засегна.

Чух гласа му.

— Излизам.

Вратата се затръшна след него.

МАЙКЪЛ

На входа на клуб „Лайн“ се виждаше дискретна месингова табелка. Съдържателката, една приятна американка на име Грейс Гейл, беше обзавела дома с имитация на мебели „Чипъндейл“, ориенталски килимчета и най-голямата библиотека на чужди езици в целия град. Джентълмените се стремяха да гледат на това място като на клуб, където да се отбият след работа да прегледат вестниците или да почетат някоя хубава книга с чаша бренди в ръка, или пък да си побъбрят с приятели. За мен „Лайн“ беше просто място за работа. Тъкмо там добрият журналист можеше да събере сведения за всичко — от пазара за ценни книжа до най-новите маневри на военните диктатори. Изобщо не приличаше на бардак.

Грейс поднасяше само френско шампанско и беше наела един реномиран главен готвач китаец по прякор Дебелия Лу, който някога беше готвил в Пекин за членовете на делегацията на руската империя. Момичетата бяха до една американки и тази, която лично аз предпочитам — заради уменията ѝ да бърбри приятно, — отговаряше на името Голямата Ани. Когато бизнесът позамреше, тя сядаше на един стол и плетеше шалове и чорапи. Грейс прилагаше кредитната система — записваше какво си си поръчвал и в края на месеца пращаше китайските си сарафи да приберат парите от работното ти място. Според мен само там в целия свят беше възможно един мъж да получи жена на вересия.

В четири сутринта седях в приемната на Грейс, пиех бренди и учтиво отблъсквах недотам ентузиазирани молби на Голямата Ани да ѝ осигуря алтернатива на плетките. Нямахше къде другаде да отида по това време, освен у дома при онази луда рускиня, която не ми позволяваше да я докосна. Затова реших да не се прибирам, да се чумеря и да пия.

През последните няколко месеца се бях сприятелил със завеждащия местното бюро на Ройтерс — един исполин с диплома от Кеймбридж на име Себастиан Бомон. Себ, както обичаше да го

наричат, беше хамелеон, който изглеждаше на място във всяка обществена прослойка — възхитително качество за един журналист.

И той като мен беше ерген. Често се засичахме в „Лайн“ в ранните часове на деня за по едно бренди. Миналото му не беше много по-различно от моето — роден сред пари и привилегии, презиращ и двете, той обаче беше открил, че не може да живее без тях. Разправяхме си един на друг за отвратителните си бащи, за американските и британските момичета в колонията, с които бихме искали да спим, разменяхме полезни съвети за пазара на ценни книжа.

И ето че сега той подхвърли:

— Говори се, че си се влюбил.

Моментално наострих уши.

— Кой ти каза?

— Маки. Спомена, че някаква рускиня живеела при теб. Както чувам, била екстра парче.

Екстра парче. Английският е пълен с такива ученически изрази. Свих рамене и се запитах как да заобиколя въпроса. Твърде сложно беше да се опитам да му обясня каква е връзката ми с Анастасия.

Затова се задоволих с краткото:

— Казва се Анастасия Романова.

Той дръпна от цигарата, вдигна вежда и от това се досетих, че Маки му е разказал всичко останало.

— Като великата княгиня — добавих.

— Романови е обикновено руско име — каза той. — Анастасия също. Откакто съм в Шанхай, познавам поне десетина момичета с това име.

Една червенокоса красавица, Лотос, се приближи към масата с бутилка шампанско в ръце и започна импровизиран канкан. Себастиан отпи от брандита и аз помислих, че ще изостави темата. Той обаче продължи:

— Носят се слухове.

— Да, знам.

— Най-вероятно не спиш с великата княгиня на цяла Русия.

— И на мен така ми се струва.

— Миналата седмица спях с две княгини и един велик княз — каза той. — Ако бях платил още пет долара, щях да получа и Распутин.

— Понякога се държи като княгиня — отбелязах.

— Като всяка жена, преди да си се оженил за нея.

Сигурно съм заспал на стола. Когато се събудих, Себ го нямаше, а Лотос спеше, изтегната на гръб, полугола, притиснала бутилката шампанско към голите си гърди също като любовник. Аз се измъкнах навън, намерих рикша, върнах се в апартамента си и започнах да се преобличам за работа.

АНАСТАСИЯ

Веднъж се предадох. Позволих да ме изведе, сякаш съм му любовница.

Беше градинско парти в дома на някой си Тони Кезуик — голяма клечка в „Джардин Матисън“. Военен духов оркестър свиреше в градината, настанен в една беседка, и всички се правеха, че не забелязват проливния дъжд, който валеше целия следобед. На това са способни единствено англичаните. Всички жени, изключително с дълги рокли, не преставаха да бърбят под чадърчетата си, а полите им се влачеха из локвите и високите токчета затъваха в чимовете.

Един мъж се приближи към мен. Съвършена английска външност, сякаш глътнал бастун, както обичат да казват. Пушеше цигара с цигаре от слонова кост, а на лицето му имаше някакъв израз, от който започна да ме хваща страх. Често имам такова чувство, когато се запознавам с нови хора — подозирам ги, че знаят за мен повече, отколкото аз самата.

— Значи вие сте Анастасия на Майкъл — бяха първите му думи.

— Познавам ли ви?

Той протегна ръка.

— Себастиан Бомон.

Не знаех как да се държа. Майкъл ме беше оставил сама. Видях го в другия край на стаята да говори с някакъв финансист. Работеше — събираше клюки, новини. За да си изкарва прехраната, както сам казваше.

— Само за вас говори.

— Така ли?

Не знаех какво да кажа. Всичко, което правеше Майкъл, ме караше да се чувствам негова длъжница. Разказваше на всички за мен, сякаш съм нещо изключително, но истината бе, че съм просто една бар дама, опортюнистка, опитваща се да оцелее в този побъркан свят. Четях това в очите на Себастиан: той знае каква съм, знае и че нямам право на мъж като Майкъл.

— Руския ли сте? Английският ви е много добър.

— Благодаря ви.

— Майкъл е принц — подхвърли той и се усмихна, сякаш това беше шега.

— Той е журналист.

— Така се казва. Означава, че е великодушен, с приятна външност, очарователен, би направил всичко за всекиго. Истински принц. Не ми се иска някой да го използва.

— Мислите, че аз го правя?

— Той няма да се ожени за вас, нали разбирате — каза Себастиан доверително, сякаш точно това исках от него. — Ако ви трябва паспорт, просто му кажете. Ще ви го уреди. Такъв си е той. Не трябва да му разказвате разни истории.

— Какви истории?

— Да се правите на руска принцеса. Сигурно сте фантастична в леглото. Той обикновено не е толкова наивен.

Доця ми се да го зашлевя през лицето, но започне ли да спи с мъже за пари, всяка бар дама се отказва от правото си да зашлеви някой мъж. А и не го обвинявах, той беше приятел на Майкъл и искаше да го предпази.

— Не искам нищо от него. Но не знам какво той иска от мен.

— Не е ли очевидно? — изгледа ме Себастиан въпросително.

— Не. Питайте го. Ако откриете отговора, надявам се да ми кажете.

Напуснах партито и се запътих обратно към дома през дъжда, с чисто бялата рокля, която Майкъл ми беше купил. Когато се прибрах, приличаше на жалък парцал. Гордън ме изгледа с презрение, сякаш съм мокро куче, дори не ми предложи да донесе гореща вода да се изкъпя. Избърсах се, доколкото можах, с една хавлия, свих се гола в леглото и за първи път, откакто се помнех се разплаках. Не плачех дори когато мъжете в нощния клуб ме биеха или когато така примирах от глад в Харбин, че ядах бурените, растящи по улицата.

Не знам какво ме накара да се разплача тогава. Може би защото бях започнала да харесвам Майкъл и защото осъзнавах, че приятелят му Себастиан е прав. Той беше принц, а аз — проститутка. И няхах място в живота му.

Една нощ се събудих и чух сърдити гласове долу на двора. Приблжих се към прозореца, да разбера какво става. Една врата внезапно се отвори и освети двора. Зърнах двама китайци и веднага ги познах — бяха биячите от клуба. Крещяха нещо на Майкъл, чух ги да споменават китайското ми име — Малката гълъбица. Майкъл също им се развика, твърдеше, че не знае за какво говорят.

Помислих си, че не мога повече да причинявам неприятности на този мъж. Време е да се върна в клуба и да заживея както преди.

Събрах всички дрехи и хубави неща, които ми беше купил — малката четка с дръжка от черупка на костенурка, копринения пеньоар с бродиран дракон, сребърната гривна, която знаех, че е прекалено скъпа за неговия джоб. Приятелят му имаше право: той е принц. Защо не го бях разбрала по-рано? Не знам. Може би защото бях толкова нещастна, та не мислех за никого, а само за себе си.

Вривата долу стихна и аз чух Майкъл да се качва по дървената стълба. Вратата се отвори и той застана там, подпрян на рамката.

— Търсеха те.

— Нали няма да ме върнеш там?

— Не, разбира се.

Защо? Не му трябва за секс — тогава за какво съм му? Знаех, че тези гангстери от Триадата няма да се откажат току-така. Може би ще започнат да наблюдават къщата, ще се опитат да ме отвлекат на улицата или ще пребият Майкъл, задето ме е задържал. За тези мъже аз означавах купища пари.

— Какво искаш от мен? — запитах.

Той сви рамене, сякаш това беше достатъчен отговор. Сякаш трябваше да знам какво става в главата му.

— Искаш да спиш с мен, така ли? — продължих с въпросите.

— А ти искаш ли?

Защо да искам да спя с него и изобщо с някой мъж? Той беше добър с мен и ако желаше да го направя, за да му се отплатя, с радост щях да го сторя. Но след като не получи отговор, той въздъхна:

— Трябва да те изведем оттук.

— По-лесно ще е да се върна в клуба.

— И някоя нощ пак ще се хвърлиш от моста. Но следващия път няма да има кой да те извади от реката.

— Това какво значение има за теб?

— Проклет да съм, ако знам.

Явно чакаше да кажа нещо, да направя нещо. Бях му благодарна, разбира се, но не можех да помръдна, нито да проговоря.

— Сигурно съм полудял — въздъхна той и затвори вратата зад себе си.

По-късно взех да се питам дали съм могла да кажа нещо, да направя нещо... нещо хубаво за него. За да не извърши той онова, което стори после.

МАЙКЪЛ

Понякога лежиш в тъмното и тъкмо да заспиш, чуваш комар да бръмчи в стаята. Твърде си уморен, за да светнеш лампата и да го търсиш, но жуженето не ти позволява да заспиш и те кара да се въртиш в леглото. В моя случай комарът беше пощенската картичка, която ми показа Маки — тя прогонваше не съня ми, а спокойствието на мисълта ми.

Руски книжарници никнеха като гъби из целия град. Отидох в една от тях и си купих точно такава картичка, каквата Маки ми беше показал. Върнах се с нея у дома и часове наред я гледах и скришом сравнявах момичето най-вдясно на снимката с моята Анастасия Романова, като криех картичката в една книга, за да не разбере тя какво правя.

Приликата беше несъмнена, но момичето на снимката беше пухкаво, добре хранено, живяло живота на глезена принцеса. Докато моята Анастасия беше гладувала по улиците и беше работила като проститутка за китайски гангстери. Това сигурно променя човека не само емоционално, но и физически. Сравненията ставаха ненадеждни.

Моята Анастасия не претендираше да е нещо друго, освен онова, което беше — бежанка без никакъв спомен за миналото. Ако някой трябваше да разгадае мистерията, сигурно трябваше да съм аз.

Нужно е да отбележа, че белоемигрантите не представляваха нещо изключително в Шанхай. Бяха част от тъканта на живота, също като китайците. Живееха и в най-богатите, и в най-бедните райони. Бяха навсякъде и никъде.

След революцията щастливците с банкови сметки избягаха в Европа. Останалите прекосиха Сибир, за да се доберат до Владивосток. След като болшевиките го превзеха през 1920 година, те се установиха в Харбин, а някои успяха да стигнат до „договорните пристанища“ Тиендзин и Шанхай.

Срещаха се из целия град, но особено по авеню „Жофр“ във Френския квартал — повечето от тях безработни, навъртащи се около кафенетата в очакване да им се усмихне късметът. Нямахме улица във

Френския квартал, където да няма поне един руски ресторант. Дори табелите бяха написани на кирилица. Вървиш по улицата, аромат на топъл хляб и сладкиши долита от заведения като „Диди“, от кафенетата се чуват оживени гласове, говорещи на руски, които спорят и обсъждат политиката, цигулково тремоло се изплъзва от някой отворен прозорец. Много обичаха музиката тези руснаци. Тя беше всичко за тях. Можеше да обеднеят до крайност, да живеят в някаква влажна дупка, но пианото или виолончелото щеше да е последното, което биха отнесли заложната къща.

Анастасия никога не бе изявила желание да посети, което и да било от тези места. Питам се какво ли би станало с нея, с нас двамата, ако я бях държал настрана от Банишевски. Може би нищо. Лека-полека щеше да полудее, затворена в онази стаичка с изглед към Бунд.

За да се случи нещо в живота ти, трябва да рискуваш животът, истинският живот означава риск, нали?

Знаех, че този ден ще намеря Банишевски в кафене „Златната мечка“. За разлика от други претенденти, мотаещи се из улиците във Френския квартал, той наистина беше от приближените на царя. Живееше в шиказна квартира с изглед към Бунд, а бежанците се отнасяха към него като към особа със синя кръв.

Онзи ден заведох Анастасия там, защото исках да видя какво ще направи Банишевски, когато я зърне. Исках да се уверя, че отвърща очи, без да погледне втори път към нея, исках реакцията му да потвърди, че тя е чисто и просто поредната нещастна руска емигрантка. Исках да я погледне отвисоко, както гледаше всички останали.

Ами ако беше постъпил така? Какво щях да сторя аз? Щях ли да се излекувам от натрапчивата си мисъл? Да ѝ кажа да си събира партакешите и да се маха? Ако се вгледам без предубеждение в мотивите си, трябва да призная, че изобщо не съм сигурен как щях да постъпя, ако тайната на Анастасия не беше разгадана така лесно.

Той се казваше граф Андрей Сергеевич Банишевски и допреди абдикацията на царя през 1917 година беше един от приближените му хора. Разбира се, по онова време всеки втори руснак претендираше, че е бил или най-близкият военен съветник на царя, или член на кръжока за бродерия на царицата. Но в случая с Банишевски това беше извън всякакво съмнение. Бях виждал знаменитата снимка, направена в

Кобург през 1894 година на годеща на царя с Александра. На тази снимка Банишевски седеше в задната част на групата зад Виктория и Уелския принц. Имаше го и на друга много известна снимка от Могилъв през 1916 година заедно с царя и великата княгиня Татяна. Беше генерал в царската армия, макар че подвизите му на бойното поле не бяха особено много. По-скоро обичаше униформите, също като царя.

Нарочно купих на Анастасия бяла рокля до глезените, като тези, с които бяха облечени великите княгини на снимката. Накарах я да я облече и дори взех назаем перлена огърлица от една бивша приятелка.

Когато влязохме, Банишевски и антуражът му седяха на една ъглова маса и спореха за политика. Това беше единствената тема за разговори сред изгнаниците. Всеки ден предъвкваха миналото като куче, което гризе стар кокал, отегчено и предпазливо, без да имат с какво друго да си запълват времето. Ако царят бил направил това и това, ако царицата била постъпила така и така... следващия път нещата щели да бъдат съвсем различни.

Следващия път. Те живееха за следващия път.

Наближаваше обяд, кафенето беше потънало в задушливия дим на силните руски цигари. Белоемигрантите в костюми, с игли на вратовръзките и повяхнала елегантност ярко контрастираха с овехтялата мебелировка, окуцелите столове и избледнелите литографии на царски особи по стените.

Настаних Анастасия на една маса. Невръстно китайско ваксаджийче обикаляше сред масите. Беше болно от проказа и едната страна на лицето му изглеждаше като направена от стопен восък. Дадох му няколко монети и го накарах да лъсне обувките ми. Направих го по-скоро заради него.

— Защо ме доведе тук? — запита тя.

— Никога ли не си идвала?

Поклати отрицателно глава. Зачаках да видя дали ще вземе руския вестник от масата, но тя дори не го погледна. В действителност единственият път, когато я бях чул да говори на руски, беше онази нощ, когато ходеше насън... ако наистина беше имала сомнамбулен пристъп.

Взря се в овехтелите снимки по стените, потръпвайки като заек, застигнат от лъча на фенерче.

Разтревожих се.

— Добре ли си?

— Тук не ми харесва — каза тя.

Погледнах към масата на Банишевски. Той се взираше в нас със странно изражение — намръщен, сякаш се опитваше да си спомни нещо, ала не беше само това... Но какво още? Страх. Сякаш беше видял призрак. Накрая стана и се приближи.

Аз също станах. Той протегна ръка и направи малък поклон. Представи се:

— Граф Андрей Сергеевич Банишевски.

— Майкъл Шеридан. Срецали сме се на вечеря в американското посолство. — Разбрах, че не може да си спомни. Стисна ми ръката, без да ме гледа. Взираше се в Анастасия. — Това е госпожица Анастасия Романова.

Изгледа ме така, сякаш смяташе, че се шегувам. Пое протегнатата ѝ ръка, поклони се над нея и тракна токове.

— Срецали ли сме се? — бяха думите му към нея.

— Не, струва ми се — отвърна тя.

Взря се в нея малко по-продължително, отколкото допускаше доброто възпитание. Тя се изчерви и извърна глава.

— Съжалявам. Сигурно съм се заблудил.

Насочи отново вниманието си към мен, като че ли с неохота, и ме изгледа над дългия си аристократичен нос, сякаш бях един от подчинените му войници на парадния плац. В края на краищата, бях само някакъв си американец. От негова гледна точка не притежавах никаква култура, никакво възпитание, а моите предци бяха революционери.

Познавах го по-скоро от слуховете за него. Падал си по кокаина и имал ненаситен сексуален апетит. Беше висок и кльощав, с женствени устни и ръце на концертирац пианист. Оредялата отпред коса създаваше впечатлението, че челото му заема по-голямата част от главата, от лицето му не слизаше един невъобразимо презрителен израз, сякаш току-що беше отхапал нещо неприятно. Годиците му бяха доста над четиридесет, а украшенията — повече, отколкото би подходило на мъж. Никъде не мръдваше без абаносовия си бастун с дръжка от слонова кост, на който се подпираше дори когато седеше.

— Трябва да ме извините — обърна се той към мен. — Лицето на младата дама ми е много познато. Мисля, че някога сме се срещали.

— На кого ви напомня?

Той не беше свикнал с колониалната ми безцеремонност и вместо да отговори, си позволи да се направи на объркан.

— Толкова много имена, толкова много лица. Повечето от тях са мъртви или погребани в миналото. Не исках да бъда груб. — Помислих, че ще си тръгне, но той посочи към стола между нас. — Може ли да седна?

Сега, твърде късно, си пожелаях да не го бях направил, да не бях я довеждал тук. Чувствах се като някакво хлапе с тайно съкровище — най-накрая го показвам пред хората, рискувайки някой да си го познае, или чуждото презрение да помъти магическия му блясък.

Банишевски щракна с пръсти и келнерът руснак веднага дотърча. Той заговори бързо на руски и келнерът моментално тръгна да изпълни поръчката. Точно както в старите времена, помислих си.

Седеше до мен, но вниманието му беше насочено изцяло към Анастасия.

— Може ли да попитам откога сте в Шанхай? — обърна се той към нея.

— Струва ми се... малко повече от година.

— Мислех, че познавам всички изгнаници от добри семейства от майката родина. Учуден съм, че досега не съм се запознал с вас.

— Защо мислите, че е от добро семейство? — намесих се аз.

Въпросът ми като че ли го подразни.

— Но тя е от добро семейство, нали?

Анастасия седеше изпъната, сякаш глътнала бастун. Със сигурност не се беше научила да се държи така в онзи мизерен нощен клуб.

— Може ли да запитам откъде сте? — продължи той.

Тя погледна към мен, после пак към него.

— Не си спомня — отговорих вместо нея.

— Не си спомня ли? — Той вдигна въпросително вежда. — Какво искате да кажете?

Започваше да ми лази по нервите.

— Според вас какво искам да кажа?

Келнерът се появи с кафето — онази гъста черна кал, която руснаците предпочитат. Над миниатюрните бели чашки се издигаха струйки пара.

— Нейният лекар смята, че може да има травматична амнезия.

Маки не беше казал нищо подобно. Аз сам го бях открил, след като прочетох учебника, който ми беше дал.

— Горкото момиче — промърмори графът.

Подпря бастуна с дръжка от слонова кост между краката си, за да опре удобно и двете си ръце върху него и да изобрази свръхчовешка замисленост.

Анастасия изглеждаше смутена от вниманието, проявено от графа. Отправи ми отчаян поглед, с който ме молеше за помощ.

— Не помните ли нищо от времето, преди да дойдете в Шанхай?
— запита я той на руски.

Когато Анастасия заживя при мен, се опитах да понауча този език. Знанията ми бяха елементарни, по-скоро разбирах, но не можех да говоря.

— Бях в Харбин известно време.

— А как попаднахте в Шанхай?

Вече изобщо не ми обръщаше внимание. Сякаш бях слуга, изпълнил някаква поръчка, който всеки момент ще бъде отпратен. Това започваше да ме вбесява.

Анастасия пак ме погледна, питайки се дали няма да му кажа, че е дошла в Шанхай с договор за проститутка.

— Има празноти в паметта — изломотих на неуверения си руски.

Банишевски ме изгледа остро, може би учуден, че съм разбрал думите му. Неговите приятели и блюдолизци ни зяпаха, явно питайки се какво толкова интересно е намерил в американеца й младата дама с него.

Банишевски поклати глава неуверено.

— Все си мисля, че съм ви виждал и преди. Сигурен съм, че ако имам достатъчно време да помисля и може би да задам някои въпроси, ще мога да запълня някои от празнотите в паметта ви.

Но вместо да задава въпроси, той се впусна в празни приказки.

Анастасия отговаряше едносрично, с изражение на животно, хванато в капан. Слушахме го как бърби за работата си в руската бежанска колония, за отдавна забравени разговори с царя, какво щяло

да стане, ако болшевиките паднат от власт. Мисля, че просто търсеше да предизвика някаква реакция у нея и ако беше така, навярно беше останал ужасно разочарован.

Допихме кафетата и аз станах. Той изглеждаше помръкнал и каза — на нея, — че се надява не след дълго пак да се срещнат. После ѝ прошепна нещо на разговорен руски, което този път не можах да разбера. Анастасия като че ли се стресна, но не отговори.

— Какво ти каза? — попитах, когато излязохме навън.

— Просто ми каза „довиждане“ на руски — отвърна тя.

Но знаех, че ме лъже. По целия път до къщи се питах какво бях направил. Мислех, че тази сутрин в кафене „Златната мечка“ моите съмнения ще отпаднат. Но вместо това те нараснаха.

АНАСТАСИЯ

Събудих се от някакъв шум откъм долния етаж. Гордън и икономката се препираха на висок глас на китайски. Чух шум по стълбите. Облякох пенъора и излязох да видя какво става. Гордън помагаше на Майкъл да се качи, а икономката го крепеше отзад и раздаваше команди. Ризата на Майкъл беше цялата в кръв. Кръв капеше от раната над окото, в косата му се виждаха лепкави тъмни петна, пак от кръв, устата и носът му кървяха. Едното му око беше подуто и затворено.

— Трябваше да видиш оня другия — изграчи той, когато ме зърна.

Гордън мина покрай мен и завлече господаря си в стаята. Положи го на старото кресло до прозореца. Размени още няколко изречения на висок глас с икономката, после тя излезе от стаята и се върна с кърпа и кана вода.

Опита се да помогне, но Гордън я отстрани. Тогава Майкъл му каза:

— Не искам ти тука, искам миси направи!

Гордън пусна гнусливо кърпата в легена и се дръпна. Изгледа ме свирепо и излезе бързо от стаята. Явно смяташе Майкъл за своя частна собственост и не желаше да ми го отстъпи.

След като Гордън и икономката излязоха, аз натопих кърпата в легена и се опитах да почистя кръвта от лицето му.

— Какво стана?

— Бих се.

— Къде?

Той отмина въпроса с вдигане на рамене.

— Трябва ти лекар.

— Ще ида при Маки утре сутринта. Не е толкова зле, колкото изглежда.

— Не можеш да се видиш как изглеждаш. — Имаше голяма рана точно над веждата, широка почти два сантиметра, месото беше подуто

и разцепено като гнил плод. Още една, успоредно на косата, но по-дълга. Беше загубил и един зъб. — Жесток е бил болят.

— И по-зле е бивало.

Усетих алкохол в дъха му. Пак беше започнал да пие. Може би квалификацията на баща му отговаряше на истината: пияница и прахосник. Може би. Но беше моят пияница и моят прахосник. Поне засега.

Измих го, колкото можах. Не искаше да ми каже истината, твърдеше, че било някакво пиянско сбиване. След малко започна да се оплаква, че го боли, изтръгна кърпата от ръката ми и каза, че сам ще се оправи. Прати ме да си лягам.

На следващата сутрин, когато се събудих, го нямаше. Намерих само засъхнали кървави петна по креслото и кървава вода в легена.

Той дойде да се срещне с мен един ден, когато Майкъл го нямаше. Гордън ми съобщи, че имам посетител, и когато влязох в хола, го видях — диамантената игла на вратовръзката хвърляше отблясъци на гърдите му, на малкия му пръст имаше огромен рубин, пръстен с диамант на показалеца на другата ръка. Поклони се така, сякаш е влязла някаква високопоставена дама, а не една безделница рускиня, любовница на американски журналист.

Помня какво ми прошепна онзи ден, когато излизахме от кафенето: „Не съм допускар, че отново ще ви видя, ваше височество.“

Оттогава се чудех какво е искал да каже. За какво височество ме взема? Затова ли Майкъл все ме пита за неща, които не мога да си спомня?

— Ваше височество — чух гласа на граф Андрей Сергеевич Банишевски.

Не знаех какво да направя, нямаш представа какво да му кажа. Той, изглежда, очакваше да реагирам, сякаш аз пазех някаква тайна от света, а той ми даваше условен знак, че мога да я разкрия.

Гордън стоеше, загледан в нас. Графът му нареди с рязък тон да донесе чай. Явно беше човек, свикнал да заповядва. Настани се на любимото кресло на Майкъл и долепи върховете на пръстите си, образувайки покривче. Аз също седнах, питайки се какво иска от мен и как ще промени живота ми.

— Надявам се, че не възразявате — обърна се той към мен.

— Да възразявам?

— Че дойдох да ви посетя така. Без предизвестие.

— Може би Майкъл ще възрази.

Той направи гримаса.

— Господин Шеридан. Да. — Взе пакета с цигарите на Майкъл; евтин американски тютюн. Върна ги обратно с презрителна физиономия. — Любопитството ми още не е задоволено. Къде се запознахте с него?

— Тук, в Шанхай.

Той се усмихна. Сега и двамата играехме някакви игри.

— Наистина ли нищо не помните?

— Помня, че дойдох в Шанхай. Помня някои неща от Харбин.

— Но вие сте руския и очевидно във вените ви тече благородна кръв. Сигурно се измъчвате, като не знаете откъде сте, кое е семейството ви.

Точно в този момент Гордън се върна с чая. Андрей го погледна така, сякаш някакво псе беше влязло от улицата. Зачука нетърпеливо с нокътя си по дръжката на абаносовия бастун, докато Гордън наливаше димящия чай в малки купички.

Най-накрая слугата излезе, но Андрей не си даде труд да вземе чая си. И на двамата не ни беше до чай. На Андрей — защото харесваше само мътното руско кафе, а на мен — защото знаех, че беше унижил Гордън, и за да си отмъсти, слугата със сигурност беше плюл в каната с чай.

— Какво искате от мен? — попитах накрая.

Нокътят му — безупречен маникюр — погали слоновата кост на дръжката на бастуна и почука още два пъти. Устните му бяха нацупени замислено.

— Стори ми се, че може да съм ви познавал.

Сякаш някакво птиче беше затворено в гърдите ми. Усетих пърхане, трептене, биещи криле, но това беше просто сърцето ми, което затуптя все по-силно. Трудно е да различиш надеждата от страха. Ако той наистина знае нещо, по-добре ли ще е това за мен, или по-зле?

Какво би могъл да ми разкаже? Дали майка ми е била добра? Ако е мъртва — как е умряла? Дали баща ми е бил чудовище и ме е биел, или добър човек, който е страдал заради мен? Имала ли съм братя и сестри? Била ли съм горда? Добра? Даровита? Бедна? И защо не помня нищо от това?

Можеше ли този мъж да ми каже коя съм и каква съм?

Колко пъти си бях повтаряла, че това вече няма никакво значение за мен. Че дори ако знаех откъде съм и какъв живот съм водила преди, все пак нямаше да бъда нещо по-различно от другите окаяни бежанци в Шанхай; независимо дали съм била княгиня или учителка, щях сутрин да се събуждам без никакви изгледи за по-добро бъдеще и без никакви надежди да се върна у дома. Но у всеки от нас има нещо, което иска да знае нашата история. Без самоличност ние сме просто прах.

Копнеех да ми каже нещо повече, но той просто се усмихваше и чакаше аз да направя следващия ход, съзнавайки, че ме е впримчил в паяжината си. Ако ме е познавал в Русия, значи имам благородна кръв, защото някога е бил довереник на самия цар.

— На кого ви напомням?

— Ако ви кажа и сгреша, ще изглеждам като глупак и без нужда ще ви измъчвам. Вижда се, че достатъчно сте страдали.

Не ми изглеждаше като човек, който ненужно ще си даде труд, за да накара някого да страда.

— Затова ли дойдохте тук, Андрей Сергеевич? Да ми задавате гатанки?

— Не, исках да бъда сигурен, че не съм сгрешил.

— И сигурен ли сте?

— Не, за съжаление. Младата жена, която помня, ако вие сте тази млада жена, не беше толкова... красива, ако ми позволите да кажа това. Беше по-пълничка и много по-различна от вас по темперамент. Но вие ужасно много приличате на нея. Какво да правим? — Той въздъхна театрално. — Как се запознахте с господин Шеридан? Негова любовница ли сте?

— Това е неприличен въпрос.

— А ще отговорите ли?

— Не. Мисля, че бих предпочела веднага да си тръгнете.

Какво ме накара да кажа това? Ужасно исках да разбера дали наистина ме познава, или само прави предположения коя може да съм. Бях готова да скоча през масата и да му издера очите. Бях невероятно бясна, задето ми прави такива номера. Но една друга част от мен беше твърде горда, за да му покаже колко съм сърдита. Може би е само един лъжец.

— Достатъчно сте високомерна, за да сте същата тази жена — каза той с усмивка и после, потупвайки два пъти с бастуна по пода, се изправи. — Довиждане, маленькая.

Как ме нарече? Маленькая. Малката ми. Зяпнах го объркана.

Той като че ли се разочарова, че не реагирах. След миг запита:

— Преди да си тръгна, може ли да видя дясното ви стъпало?

Сега вече се уплаших. Да не би да е някакъв луд, може би дори опасен? Някои от клиентите ми в нощния клуб бяха манияци на тема крака.

Усети, че съм объркана, и се усмихна.

— Момичето, което помня. Костната структура на дясното й стъпало беше... характерна.

Събух обувката си. Усмивката му увяхна, заменена от нещо друго. Какво беше то? Объркване, несигурност. Взря се в лицето ми.

— Нищо ли не помните за Русия? Нищичко?

Гласът му изведнъж се промени, сякаш ме умоляваше.

Поклатих отрицателно глава.

Тогава той се поклони и си тръгна. Приблжих се към прозореца и го загледах как се качва в една рикша, която го чакаше на улицата. Изпитах силно желание да хукна след него, да го помоля да ми каже всичко, което знае или дори само подозира, но гордостта ми ме възпря. Той ми беше дал надежда. Само надеждата може така да измъчва душата.

Лежах будна тази нощ, вирайки се в звездите през прозореца, и се опитвах да се ориентирам в оскъдните си спомени, да намеря точния момент, когато пресичам границата между спомена и празнотата. Но беше невъзможно, спомнях си само откъслечни неща от времето преди Харбин, сякаш вървах по моста над Хуанпу в мъглива вечер — тук някаква светлинна, там някакъв звук, но никакви ясни очертания, които да послужат като опора.

Не можех да излича изражението на граф Банишевски от съзнанието си — очите му, които се забиваха в моите, стремежа му да ме накара да осъзная, че съм нещо много важно. Бях престанала да вярвам, че една бар дама като мен може да бъде важна за някого.

МАЙКЪЛ

Всички в Шанхай живеехме като господари. Трудът на китайците правеше това възможно. Слугите китайци бяха евтини, надеждни и в повечето случаи бяха почтени. Или по-скоро почтени по китайски. Никога не ви лъжат открито, но винаги си приспадат комисионна за всяка услуга. Следях тази практика, за да съм сигурен, че нещата не излизат от контрол.

Една вечер, скоро след срещата ни с Банишевски, седях на бюрото си и преглеждах сметките на домакинството. Гордън стоеше до мен, явно развълнуван от нещо. Аз преглеждах бележките и квитанциите по-внимателно от друг път, струваше ми се, че той крие нещо.

Знаех от опит, че Гордън умее гениално да допълва, доходите си с малки екстри, които мислеше, че не забелязвам. Веднъж го бях хванал, че ми пробутва бележки за котешка храна, макар че нямах котка.

— Какви тези пет долара котешка храна всеки месец? — бях изкрещял тогава. — Много добре знаеш, господар няма котка. Не иска повече вижда пет долара котешка храна.

Затова на следващия месец в сметките се появи ново перо: „Една котка, десет долара.“

— Сега защо изглеждаш тъжен? — запитах го.

Не вдигна очи от пода.

Аз тропнах с юмрук по бюрото.

— Какво има? — изревавах, защото ми беше писнало от номерата му.

— Тука миси — измърмори той. — Онзи мъж един път идва насам, говори миси, пие чай, не добър, господар, не добър.

— Днеска ден?

— Днеска ден, господар.

Е, какво да очаквам от една бар дама? Сам си бях измислил някакви тайни. Тя просто си беше поредната руска курва.

Не беше ме молила да ѝ помогна, не беше ме молила за нищо. Сигурно съм луд да държа в къщата си някакво момиче, което не познавам, с което дори не спя.

— Отиваш доведеш миси — казах му. — Доведеш тука веднага.

Гордън отиде да я търси. Аз се загледах в стената, изпотен от лятната горещина, и раздразнено почесах бодливата растителност под мишниците си. Направила ме е на глупак, казах си. Не, аз самият се бях направил на глупак.

„Астор Хауз“ на Хуанпу Роуд беше най-изисканият хотел в Шанхай. Когато телефонирах на Банишевски, се уговорихме да се срещнем там за обяд. Подразбираше се, че той ще плати сметката.

Вървах през палмовата градина към ресторанта. Беше дошъл нов, знаменит френски главен готвач, работил в парижкия „Максим“, така че трябваше да е един от най-добрите в Европа. Ресторантът беше пълен с банкери, дипломати, търговци на оръжие, хайлайфни персони. Разговорите бяха само за борси и акции, за заемане на предни позиции, продажби на американски акции, покупки на житни фючърси на Чикагската борса, продажби на стотици бали ливърпулски памук. В онези дни всеки правеше пари. Беше модно, лесно и забавно.

На влизане си придадох вид на янки — надменен и невъзпитан, който знае, че неговият старец може да купи и да продаде кажи-речи всички присъстващи в ресторанта. Не бях извън собствената си среда, просто бях бесен, че изглеждам така.

Банишевски лесно се вписваше в интериора — сребърни прибори, ирландски лен, фин одеколон, френско вино, игли за вратовръзки с диаманти. Изглеждаше така спокоен, сякаш се е излегнал в топла вана. Когато келнерът дойде, графът поръча супа от костенурка и омар, после се облегна назад и плъзна поглед из залата, раздавайки наляво и надясно снизходителни усмивки и благосклонни кимвания.

Запитах се как ли успява. Без субсидиите от царя, без именията, от които да финансира този разточителен живот. Казвах, че бил избягал от Русия с цял куп рубли, и се запитах каква ли е била точната сума.

— Търсили сте Анастасия у дома — обърнах се към него.

В крайна сметка тя беше признала всичко, когато я притиснах да каже кой е тайнственият посетител. Мислех, че приема мъже за пари. Място не можех да си намеря от яд, че Банишевски се е промъкнал зад гърба ми.

— Така, значи, без светски разговори? — усмихна се той. — И без изискани фрази?

— Аз не съм от изисканите.

— Да, забелязах го още когато се запознахме.

Пропуснах това покрай ушите си, но втора такава забележка щеше да ме накара да го сграбча за врата и да го хвърля право в саксията на палмата. Както и да е, щеше ми се първо да си изям омара. Откога не бях ял омар... Щедростта на стария не се простираше чак дотам.

— Защо се интересувате от Анастасия?

— И аз се питах същото за вас, господин Шеридан. Спите ли с нея?

— Това засяга ли ви?

— Точно така ми отговори и тя.

— Добре.

— Каза ли ви за какво сме говорили?

Поклатих отрицателно глава.

— Мълчеше като мида при отлив.

— Като мида при отлив? Възхитителен израз. Не съм го чувал преди.

— Изненадан съм, английският ви е много добър.

— По-добър от вашия, предполагам. Но... впрочем, вие сте американец.

Усмихнах се.

— А вие сте един надменен негодник, който лежи на стари лаври. Аз поне имам паспорт.

Това го накара да се усмихне.

— Грешно сте ме преценили, господин Шеридан. Хмм... и аз имам паспорт. Майка ми беше германка. Но това е съвсем друга история.

Супата пристигна, Банишевски приглади салфетката и вдъхна дълбоко, наслаждавайки се на аромата, сякаш беше първокласно вино.

Започна деликатно да сърба супата, погълнат от свещенодействието, но изведнъж неочаквано се обърна към мен:

— Според вас, коя е тя всъщност, господин Шеридан?

— Нямам представа.

— Съмнявам се.

Това, струва ми се, би трябвало да ми даде известно удовлетворение. Но усетих как у мен се надига порив да я защитя. Господ знае защо, понеже до момента не бе показала дори частица нежност към мен.

— А според вас коя е тя? — върнах му аз въпроса.

— Мисля, че и двамата храним едни и същи подозрения, но като че ли са прекалено фантастични, за да са верни. Разликата между вас и мен обаче е, че аз имам възможност да направя нещо във връзка с това необикновено откритие. А вие нямате тази възможност.

— Аз съм журналист.

— Значи искате да спечелите от нея?

— Не съм казал това.

Той отново насочи вниманието си към супата.

— Всичко наред ли е според вас?

— Супата е прекрасна.

— Прекрасна е думата, която и аз бих избрал, но ето още една разлика между нас. Аз съм познавач. Ценя крехките и красиви неща. А вие... вие сте журналист.

— Нещо искате да кажете, така ли?

Той изтри уста със салфетката, но не отговори; Беше прав, разбира се, че между нас двамата има разлика — деликатността.

— Според вас вярно ли е, че тя не помни нищо? — попита той.

— Защо да лъже?

— Разбира се. Ако е така, имаме истинска трагедия. И вие, и всеки, който чуе историята ѝ, както и аз, би искал да разбере как е избягала от Русия. — Келнерите отнесоха супените чинии. — Обичате ли я?

— Не — отвърнах.

— Хм. Това ме учудва. В края на краищата, тя живее в дома ви. Зависи от вас. Има ли друга причина мъж да полага такива грижи за една жена?

— Аз съм филантроп.

Той се разсмя. Престори се, че изтрива въображаеми сълзи от очите си, и поде:

— Така. Имаме един мъж, който копае в градината си. Намира най-голямото съкровище, което някога е виждал — съкровище, което може да промени хода на историята. И какво прави с него? Ето една сърцераздирателна дилема.

— А каква е вашата дилема?

— Какво мога да направя аз? Нито притежавам това съкровище, нито мога да докажа, че е автентично, докато не го отнесе някъде, където да бъде изследвано от експерти. Затова кажете ми, господин Шеридан, какво искате?

— Хиляда долара.

Той премигна. Сигурно не беше очаквал подобна прямото дори от мен.

— Склонен сте да я продадете?

И аз му разказах историята. Докато му представях покъртителната картина, той притихна и не каза нито дума. Когато пристигна омарът, графът беше потънал в дълбок размисъл.

— Прав сте — казах, когато свърших разказа си, — не мога да направя нищо за нея, която и да е. Тя изобщо не се интересува от мен и само ми тежи на джоба. Ако не ми я махнете от врата, ще я изхвърля на улицата.

Тогавя говорех напълно сериозно... или поне така ми се струваше. Казвах си, че ми тежи като камък на шията, и мислех, че ако се разделим, всички ще останат доволни, а аз ще се почувствам добре.

— Хиляда долара — повтори той, опитвайки омара.

Споразумяхме се — там, на масата. Аз щях да му я изпратя като някакъв багаж. След това, докато излизах от „Астор“, вървейки под горещото следобедно слънце, заситен с прекрасна морска храна и френско вино, се почувствах облекчен, сякаш някакво бреме беше паднало от раменете ми. Довечера можех да се върна у дома, без да се оглеждам през рамо, да си оправя банковата сметка и да си довеждам жени всеки път, щом ми се прииска. Погледнех ли се в огледалото, нямаше да виждам един глупак, надхитрен от бар дама. Казвах си, че щом тя се махне, никога повече няма да помисля за нея.

Какъв глупак. Но бях само на двадесет и четири.

АНАСТАСИЯ

Събудих се изведнъж. Майкъл беше в стаята и отваряше капациите на прозорците. Отвори прозореца и в стаята нахлу шумът от улицата, виковете на кулитата, дрънченето на трамваите по Нанкин Роуд. Той започна да хвърля разни дрехи в един олющен кафяв куфар.

— Какво правиш?

— Изнасяш се — отвърна той.

— Защо?

— А според теб защо?

Не знаех, но нямах право да възразя. Той се беше държал добре с мен, хранеше ме, даваше ми подслон, купуваше ми дрехи и не искаше нищо в замяна. Явно се беше уморил от мен и искаше да се махна от живота му.

Бях като лист, подмятан от вятъра, временно паднал на земята, но когато вятърът смени посоката си, трябваше да поема заедно с него. Не ми пукаше.

Станах, свалих нощницата и потърсих какво да облека. Майкъл гледаше голото ми тяло и разбрах, че ме иска; неговото желание беше последното ми отмъщение заради това, че ме изхвърля. Сега, когато трябваше да си тръгна, осъзнах, че искам да остана, искам да живея в тази стая завинаги, без да се налага да се връщам обратно в света.

Той ми подхвърли някакви дрехи.

— Обличай се.

— Нямам къде да ида, Майкъл.

— Твоят приятел Банишевски ще се погрижи за теб.

— Граф Андрей Сергеевич ли?

— Това изненадва ли те?

— Искаш да отида при него?

— Разбира се, че искам — каза той и щракна ключалките на куфара.

Все едно се затвори врата. Изведнъж разбрах, че той ще ми липсва.

— Бъди готова след десет минути — чух гласа му. — Банишевски ще дойде да те вземе. Аз отивам на работа.

Това беше раздялата ни.

Преместването при Андрей не ми се стори толкова странно, колкото си въобразявах. Имах чувството, че се връщам у дома.

Той имаше къща на улица „Кардинал Мерсие“ — виличка в стил Тюдор, както сам каза. На прозорците — изящни решетки, по леглата — чаршафи от ирландски лен с извезани монограми, банята беше застлана с плочки в черно и бяло. Всяка сутрин един слуга донасяше новия брой на местния руски вестник, прясно изгладен с ютия.

Нямаше нужда да ме учи как да използвам приборите на масата — не знаех откъде са ми известни тези неща, също както не знаех къде съм учила английски и френски — и Андрей изпадна във възторг, когато разбра, че мога да свиря Моцарт и Шопен на белия роял в салона.

Още същия следобед ме заведе в „Мадам Гарне“ — най-скъпия магазин за дрехи в Шанхай, за да ми закупи въздушно леки, тънки рокли от френска коприна, ръчно бродирано бельо. Хареса ми как продавачите подтичват насам-натам, защото съм с Андрей. И открих, също както с приборите и пианото, че много лесно ми се удава да бъда деспотична.

Знаех, че ме наблюдава, че следи всеки мой жест и всяка дума като детектив, който подозира нещо, чакайки аз да се издам по някакъв начин. Бях нервна, разбира се, но само защото не знаех какво иска от мен и няхах представа как да се държа.

Предположих, че ще иска да спя с него, но когато се върнахме вечерта в дома му, едно момче ме заведе до спалнята ми в другия край на къщата. През цялото време дотогава бях спала с мъже за по няколко долара, но сега имах чисто нов живот и бях свободна.

Защото Андрей смяташе, че съм някаква важна личност. Само да ми беше казал за коя ме мисли.

Албумите със снимки бяха подвързани с мека зелена кожа и миришеха на прах. Черно-бели фотографии, умело налепени, парад на един отминал живот. Той ги остави пред мен й зачака... какво ли? Вероятно знак, че съм познала нещо, разсеяно подбрана снимка може би, нерешителен спомен, изплувал на повърхността.

Познах някои от хората на снимките, но картички с образа на царя и семейството му се продаваха във всяко руско кафене и ресторант във Френския квартал, това се беше превърнало в истинска индустрия. За емигрантите в Шанхай те бяха станали нещо като икони.

Той мълчеше, само обръщаше страниците, чакайки аз да кажа или да направя нещо. Усещах как ставам все по-нервна. Исках да му доставя удоволствие. Ако сега ме изхвърли, къде ще отида?

Опитах се да се съсредоточа.

Него го имаше на много от снимките. Коментираше, сякаш между другото: ето тук съм с царя на стълбите на Кремъл; тук вървя зад царя и семейството му в Петерхоф, ето, виж дъщерите на царя, с бели рокли и черни чорапи; ето тук придружавам великите княгини и танцуваме с тях на царската яхта „Щандарт“ на именния ден на царицата майка през 1912; ето тук през войната обядваме с царя и други офицери в щаба на руската армия.

Почтително посочваше с пръст всяка снимка, докато разказваше, сякаш очертаваше контурите на познато лице, докосваше грубата вълна на нечия униформа, топлотата на нечия ръка. Лицето му бе загубило обичайната си студенина и когато вдигна очи към мен, разбрах, че търси да види същата носталгия и на моето лице. Но аз не чувствах нищо и знаех, че съм го разочаровала.

Продължи да обръща страниците, рецитирайки до безкрай имената на велики князе и княгини, на графове и графини. Познаваше ги всички, без никакво съмнение, разказваше за роднинските им връзки с царя и помежду им. И докато през прозореца нахлуваха подвижванията на кулитата и бученето на корабите, плаващи по реката, той извикваше един забравен свят, изваждайки го от сенките, и аз усетих как започвам да го съжалявам.

След като свърши с първия албум, взе втори. Държеше ги обвити в мека хартия и затворени в кутии. Когато приключихме, се свечеряваше. Аплиците по стените хвърляха бледа жълта светлина върху масата.

Запитах го:

— Коя от тези жени според вас съм аз?

— Не си ли спомняте нищо?

Поклатих глава.

— Може би сте ме объркали с някоя.

— Може би.

Той се наведе толкова близко, че можех да усетя в дъха му мириса на силни руски цигари.

— Трябва да сте вие.

Косъмчетата по тила ми настръхнаха. Искях да извикам с все сила: „Коя съм аз?“

— Изглежда, сте забравили всичко, с изключение на името си — каза той.

Вгледах се в последната страница на албума. Беше пощенска картичка, купена от някоя книжарница тук, в Шанхай — снимка, направена през 1916, на която бяха дъщерите на последния цар от династия Романови: Олга, Татяна, Мария и Анастасия.

Не бях нито шокирана, нито изненадана, нито поразена. Усещането беше твърде странно, за да го приема сериозно.

— Невъзможно — изрекох.

— Ще ви превърна в нея, независимо дали сте, или не сте тя.

Затвори шумно албума, изправи се и отиде да си легне, а аз останах да седя в тъмното и да се питам какво искаше да каже.

Когато слязох долу на следващата сутрин, той стоеше пред френския прозорец, гледайки как мусонът превръща грижливо окосената поляна в развълнувано езеро. Ръцете му бяха скръстени зад гърба, сякаш правеше проверка на батальон войници.

— Искате ли да ви изведе от Шанхай? — обърна се той към мен.

— Не знам какво искам, освен едно — да разбера коя съм.

Чух се да изричам тези думи и ми прозвуча странно, като фраза на чужд език, която се опитвам да кажа за пръв път. Досега миналото ми не ме беше интересувало особено много.

Той седна. Сякаш се готвеше да поучава някое дете.

— Налага се да отида в Берлин.

— В Берлин ли?

— Там трябва да се учреди временно правителство в изгнание. Естествено, искам да бъда част от него. Не мога да живея вечно тук.

Берлин. Отново като лист, подгонен от вятъра.

— Искам да дойдете с мен.

— Аз не съм великата княгиня Анастасия — отвърнах.

— Вие не знаете коя сте. Откъде знаете коя не сте? — Албумите със снимки още лежаха отворени на масата. Той взе единия и намери

пощенската картичка с четирите царски дъщери. — И аз не съм абсолютно сигурен... има огромна прилика, но... видях за последно великите княгини една година преди революцията. Оттогава минаха пет години, възможно е паметта да ми изневерява...

— Мислите, че аз съм това дебеличко момиченце в...

— Това дебеличко момиченце сигурно доста е отслабнало, докато е скитало гладно по улиците в Сибир и Харбин.

— Не виждам прилика.

— Не сте я познавали, както аз.

Опитах се да разбера какво чувствам, но се усещах вцепенена, замръзнала. Сега толкова отчаяно исках да разбера коя съм. Никога не си бях представяла, че това може да бъде толкова тежка, ужасна отговорност. Не му вярвах — човек винаги вижда това, което иска да види. Спомних си какво ми беше казал снощи: ще ви направя тази жена, независимо дали сте, или не сте тя.

— Ако съм била аз, щях да го знам. Щях да си спомням нещо.

— Наистина ли?

Не можех да му отговоря. Беше прав: наистина ли щях да си спомням?

— Трябва да ви взема със себе си в Берлин. Ако съм прав, това ще предизвика истинска сензация.

— А ако не сте?

Той сви рамене.

— Можете да се върнете и да живеете с вашия американски журналист. Това ли искате?

Какво искам ли? Да не се връщам обратно в нощните клубове. Да не съм принудена да танцувам с мъже за чаша студен чай, нито да спя с мъже за пари. Само трябваше да се преструвам, че съм някоя си, а аз го умея много добре. Мога дори да се правя, че ми харесва да се любя с някой мъж, ако той ми плати достатъчно. А щом мога да правя това, значи мога да се преструвам на велика княгиня, ако това е желанието на Андрей.

— Ще ви осигуря паспорт, имам приятели в германското посолство. Но най-напред трябва да сключим брак.

Да сключим брак. Думите бяха изречени с неудоволствие.

— Брак ли?

— Разбира се. Вие какво мислехте?

Оженихме се в германското посолство. Мъж в тъмен всекидневен костюм прочете церемониалното слово от някакво картонче. Отне ни точно три минути.

Андрей не покани никого. Каза, че не иска приятелите му да ни виждат тук в Шанхай. Подчерта, че това било важно за нашите планове в Берлин, сякаш можех по някакъв начин да се меся в тях.

Вечеряхме в „Астор“ и се върнахме на улица „Кардинал Мерсие“ за сватбената нощ. Беше бездушно съвкупление — бързо и безрадостно като всеки път, когато го правех за пари; след това Андрей облече халата си и се върна в собствената си спалня, без да изрече нито дума.

Изпратих един от неговите слуги в апартамента на Майкъл да му каже, че заминавам. Не получих отговор. След два дни отплавахме от Шанхай с парахода „Кашмир“. Преди да се качим на борда, постоях на кея, вирайки се в сивите бойни кораби, закотвени в реката, в търговските корабчета, запътили се към открито море, бълващи струи черен дим. Чаках го да дойде. До последния момент, когато се качихме на сампана, който щеше да ни откара до „Кашмир“, очаквах да го видя да ми маха от кея.

След два часа, докато слънцето залязваше като мръсна оранжева топка над бордеите на Пудонг, „Кашмир“ отплава по река Хуанпу към морето.

Майкъл не дойде.

ЧАСТ ТРЕТА
БЕРЛИН, 1923 ГОДИНА

АНАСТАСИЯ

Аз съм бял лист хартия, недокоснат от писалка, топка глина, готова да бъде оформена от грънчаря, история, очакваща да бъде написана. Аз съм негово творение, платното, на което беше нарисувал своите спомени и надежди; но той не изпитва никакви чувства към мен, абсолютно никакви. Аз съм история без начало. Копнея за собствен архив, копнея за любов.

Оценена съм като украшение, но не вдъхвам желание. В Шанхай беше достатъчно да си съблека дрехите. В Берлин няма какво да продам — само минало, откраднато от чужди спомени.

Питам се защо ли изобщо той се люби с мен. Понякога подмята, че било добре да имаме деца, но децата са плод на любов и страст, а в нашия съвместен живот няма нито едното, нито другото. Понякога ме отвежда в леглото и ме целува отчаяно и страстно, като актьор, представящ безумно влюбен любовник. Но в действителност той е много лош актьор.

След това се отдръпва от мен, облича копринения си халат, запалва цигара и отива в спалнята си. Аз оставам да лежа в леглото, разочарована не от него, а от живота си.

Защото знам, че би могло да бъде различно. Виждах понякога влюбените двойки в Берлин да вървят ръка за ръка по Унтер ден Линден или да се прегръщат късно вечер във входовете, или да си шепнат в кафенетата по Курфюрстендам. И макар лицата и дрехите им да са различни, разпознавам влюбените по това, че са се изключили от света. Двамата са сами, дори сред тълпите на Фридрихщрасе. И аз им завиждам.

Притежават нещо, което не може да се намери в баровете на Шанхай или по Хаусщрасе, независимо колко пари имаш в джоба. Самотата им е чужда. Не лъжат в леглото късно нощем, както правя аз, гледайки как снегът се трупа по перваза, усещайки се толкова далече от земята и всички хора на нея, както луната в нощното небе.

Бих искала един ден да бъда жената, чакаща нетърпеливо своя любим в кафенето. От този ден ще започне моята история.

От мига, когато дойдох в Берлин, започнах да научавам разни неща за себе си. Трябваше да науча собственото си минало. Ако наистина това беше моето минало.

Излязох от Шанхай като бар дама; пристигнах в Берлин като велика княгиня. Така ме представяше той навсякъде и всички ме посрещаха с благоговение или недоверие. Нямахме и не можеше да има средно положение. Навярно щяха да ме сметнат за измамница, ако не беше Андрей. Всички познаваха Андрей Банишевски; щом той мислеше, че аз съм онази Анастасия Романова, повечето бяха готови да сдържат насмешката си, особено пред мен.

Нямаше единна руска емиграция; имаше стотици, хиляди емигранти. Бяха си създали отделни котерии в зависимост от политическите си пристрастия, а те бяха повече, отколкото човек би могъл да преброи. Андрей скоро намери собствен кръг от последователи, които вярваха в реставрацията на династията Романови, вярваха и че аз съм единствената оцеляла от семейството на Николай. Според мен той се надяваше, че моето присъствие ще подкрепи каузата му. Но ако целеше това, сигурно беше разочарован от слабата подкрепа, която намери в Берлин. Още не знам дали наистина вярваше, че съм Анастасия, или ме използваше за собствени цели. Но едно ще му призная: никога не се предаваше.

Руската общност в Берлин беше общество, преобърнато наопаки. Руските велики князе караха таксите, докато техните слуги, които допреди десет години бяха хвърляли въглища в търбусите на локомотивите, сега седяха на задната седалка и спореха за някакви анархистки принципи и комунистически манифести. Графове работеха като портиери в хотели и чинно поздравяваха бившите фабрични работници, аташирани към новото болшевишко посолство в Берлин.

Например чиновникът на рецепцията в нашия хотел беше фелдмаршал от царската армия.

Берлин представляваше сорище на умопобъркани и никой не очакваше градът в скоро време да си възвърне здравия разум. Нима Анастасия Романова, велика княгиня на цяла Русия, все още означаваше толкова много в този смахнат свят?

Понякога Андрей ме водеше в ресторант „Алаверди“ на Курфюрстендам. Макар че собствениците на ресторанта бяха монархисти, имаше една маса в ъгъла, запазена специално за съветски

функционери. Карл Радек, личният пратеник на Ленин, често идваше там. Някои казваха, че го правел, защото шашлиците били най-добрите в Цял Берлин. Подозирах обаче, че истинската причина е, за да бъде обслужван от бивши велики князе.

Един ден бях там заедно с Андрей и останалата тълпа. Поведе се обичайният спор — дали царят е трябвало да се държи по-твърдо с императрицата относно Распутин, дали е било разумно да остави генералите да водят войната... обикновеното предъвкване на историята.

Отегчена, погледнах към масата на болшевиките и видях един мъж да седи там с Радек — беше в униформа, много прилична на селска дреха, ужасно любима на болшевиките. Слаб, с тъмна брада и извънредно черни пронизателни очи — най-живите, които някога бях виждала. Разбрах, че не мога да отместя поглед от него. Може би той усети, че го зяпам, защото се заозърта и накрая впи ужасните си очи в мен. Все едно че някой ме плисна със студена вода.

Ето, най-накрая, казах си, някакъв спомен, за миг той пробуди нещо в мен. Стори ми се, че улавям спомена, но сякаш се мъчех да хвана стълбче дим. Всичко изчезна почти мигновено.

Андрей се обърна към мен.

— Добре ли си? Много си бледа.

— Кой е този мъж там?

— Това е Радек.

— Не той, другият.

Андрей сви рамене.

— Не знам, не съм го виждал преди.

Извърна се отново към другите и заобяснява на висок глас, че ако бил имал думата, лично щял да разстреля Распутин.

На следващия ден Андрей се върна от една среща във Върховния съвет на монархистите, седна на креслото си, отвори вестника и ми подхвърли с почти небрежен тон:

— Онзи мъж, когото видя, болшевикът в ресторанта. Казва се Юровски.

Името не ми говореше абсолютно нищо.

Бяхме в Берлин може би от шест месеца, когато разбрах защо на Андрей толкова му е трудно да се люби с мен. Той рядко ме пускаше да излизам сама от къщи, но напоследък ме болеше глава и отидох да

се посъветвам с лекар. Може би не ме е чул кога съм се върнала. Влязох в спалнята и го заварих седнал пред тоалетката да си слага от моето червило. Изпищях, помислих, че е някой непознат. Беше облякъл прилепнала червена рокля — онази, която ми беше купил от „Мадам Гарне“, и беше обул червени обувки с висок ток. На главата му се мъдреше разкошна шапка, килната небрежно, под нея се виждаше руса къдрава перука. Ружът на бузите подчертаваше възрастта му.

Вгледахме се смаяно един в друг.

— Андрей — едва изшептах аз.

Той остави червилото и хвърли любовен поглед към отражението си в огледалото на тоалетката.

— Какво правиш, Андрей?

— Какво ти се струва, че правя?

— Защо си облякъл дрехите ми?

— Платил съм ги — каза той, сякаш това беше обяснение само по себе си, и се изправи.

Не знам, може би беше решил да блъфира. Извиси се над мен, кацнал на високите токчета.

— Изглеждаш като някоя проститутка от Курфюрстендам.

— Ти сигурно знаеш по-добре.

— Защо обличаш моите дрехи? — повторих аз.

— Защото искам — отвърна той и ме зашлеви с опакото на дланта си.

Изглежда му хареса, защото ме удари отново. И още два пъти. За мой срам и ужас се свлякох на колене. Тогава той започна да ме рита със собствените ми червени обувки. Свих се на топка, притиснала колене до гърдите си, чух се да пищя, но той продължаваше да ме рита и след малко припаднах.

Когато се свестих, Андрей се беше преоблякъл в собствените си дрехи и изтриваше червилото от устата си с кърпичка с извезан монограм. Изглеждаше много доволен.

— Надявам се, че ще се разберем — подхвърли той.

Какво можех да кажа. Страхът, който беше обладал тялото ми още от първия му удар, ме озадачаваше. Той удряше като жена. Защо бях отстъпила? Надигнах се, не смеех да се изправя, коленете ми още трепереха.

— Коя си ти всъщност? — запита той.

— Тази, която ти ми казваш да бъда.

— Мислиш, че това е игра?

— Не знам. Ако е игра, значи не съм я спечелила.

— Да не си въобразяваш, че съм искал теб? — рече насмешливо.

Порази ме, като го чух от мъж, който изтриваше собственото ми червило от устата си.

— Не съм толкова суетна, че да го допусна.

— Смятам, че искаш парите ми и паспорт — заключи той и излезе.

Вечерните сенки пълзяха по килима, аз лежах свита на пода като куче, което си ближе раните.

Още две години живях с този студен, странен и труден мъж. Две години се правех, че съм онази Анастасия, която и да беше тя. Стоях при него, защото нямаше къде другаде да отида и нямаше коя друга да бъда.

МАЙКЪЛ

Пристигнах в Берлин през лятото на 1923 и веднага станах богаташ. В Ню Йорк щях да бъда поредният драскач, опитващ се да публикува статии в „Трибюн“ или „Ню Йорк Таймс“, но в Берлин можех да живея като цар с това, което в Щатите едва би стигнало и на просяк. В Шанхай разполагах със слуги, но в Германия можех, ако поискам, да наема стая и в самия Райхстаг. Столицата на една от най-великите европейски страни се беше превърнала в лудница.

Берлинчани живееха така, сякаш стояха на перона на някаква гара, сякаш утре щяха да отпътуват към някакъв друг, по-хубав живот, но днес трябваше да живеят, седнали на куфара си, и да се справят възможно най-добре.

Животът беше станал страдание, което се налагаше стоически да понасяш, като зъбобола. Мъже, осакатени в Голямата война, продаваха връзки за обувки пред вратите на зоологическата градина или пееха народни песни за дребни монети в ехтящите пещери на метрото. Но чужденци като мен живееха като принцове. За сто щатски долара на месец можеше да наемеш разкошен апартамент не с една, а с две прислужници, да се храниш всяка вечер в най-скъпите ресторанти, докато местните пиеха кафе от печена ряпа, мажеха имитация на мед върху хляб от мухлясало брашно и пресмятаха какво от притежанията си да продадат, за да имат и утре с какво да си платят вечерята.

Германците обаче не бяха на дъното на социалната стълбица. В Германия имаше почти половин милион руски бежанци. Сто хиляди от тях живееха в Берлин. Фактически той се беше превърнал по-скоро в руски град — руски черкви, руски клубове, руски кина. Дори имаше три всекидневника, списвани на руски. Навсякъде се чуваше руска реч. И ако тръгнете по Курфюрстендам по обед, ще чуете от ресторантите да долитат звуците на балалайки и цигански цигулки, заглушавани от ръмженето на автобусите.

Повечето от бившите източноевропейски царски величия сега можеха да бъдат видени да спят по пейките в зоологическата градина или в мъжките тоалетни на близката гара. Бивши князе и графини се

увиваха в изхвърлени руски вестници, мъчейки се да се предпазят от студа, но когато зимата дойдеше, повечето от тях щяха да измръзнат и да умрат на улицата, сънувайки балове в Зимния дворец, френско шампанско и кокаин. Някои казваха, че това било един вид възмездие, защото никой от тях не беше давал и пукната пара за милионите селяни, умирали от глад и студ в царска Русия, но аз въпреки това ги съжалявах.

Руснаците не бяха избягали от конфликтите в родината си — просто ги бяха пренесли тук. Имаше монархисти, анархисти, фашисти и, разбира се, комунисти. Ако французите са измислили секса, руснаците са измислили политиката. Където и да погледнеш, виждаш афиши или знамена на някакви политически организации, натрапващи посланията си с остри кирилски букви. Руснаците белоемигранти използваша времето си в изгнание така, както на времето болшевиките: да плетат заговори, да планират, да съставят възвания, да спорят. Всички знаеха, че червените няма да се задържат, затова монархистите се готвеха за скорошното си завръщане в майчица Русия. В края на краищата, те носеха факела.

Политиката доведе и мен в Германия. Скоро след като Анастасия замина от Шанхай, приятелят ми Себастиан Бомон беше взет на работа в лондонския „Таймс“. След няколко месеца ми писа, че има свободно място в редакцията, и ме питаше дали се интересувам. Аз приех. Близко година работих усилено, пуснах няколко политически статии, подписани със собственото ми име. Сигурно съм направил впечатление на някои хора, защото от Ройтерс ми предложиха място в бюрото си в Берлин. Веднага щом ме настаниха в апартамента ми, ме изпратиха в Мюнхен за три седмици, но когато се върнах, започнах да търся Банишевски. Отне ми само един ден да попадна на следите му. Нали съм журналист. Също като полицаите знам къде кого да търся.

Беше неделя и той беше в двора на руската черква на Унтер ден Линден. Продаваше обичайните монархистки боклуци — набързо написани и зле отпечатани истории на гражданската война от гледна точка на радикалите; снимки и пощенски картички с ликовете на царя и семейството му; позиви към всички руснаци да се върнат и да се бият за родината си. Взех един от позивите и го прочетох. Накратко казано, там се твърдеше, че революцията била ционистка конспирация

— същите антисемитски възгледи, които преди няколко дни бях чул от един сърдит дребен човечец в Мюнхен.

Дворът изведнъж се изпълни с хора, излизачи от черквата — повечето от тях емигранти, бивши князе, които се връщаха в мизерните си едностайни апартаментчета зад Нолендорфплац, адмирали, които щяха да обслужват масите в руските чайни. И докато лятното слънце затопляше калдъръма, те се поспряха, за да се поровят в книгите и картичките, уверявайки се взаимно, че славните дни скоро ще се върнат.

След половин час повечето тях си бяха отишли и клисарят започна да затваря вратите. Банишевски беше зает с приятелите си и не беше обърнал внимание на младия мъж, който разлистваше брошурите, струпани на сергията му.

— Мога ли да направя нещо за вас? — изрече той машинално любезно, когато последният бивш офицер се сбогува и си тръгна.

Свалих шапката си и се усмигнах.

— Граф Андрей Сергеевич, не ме ли помните?

След миг той си спомни — единственият признак, че ме е познал, беше краткото раздражено припламване в очите му.

— Американецът — каза. — От Шанхай.

— Майкъл Шеридан.

— Какво правите в Берлин?

— Тук работя.

— Дано не е за оня американски парцал, за който пишехте в Шанхай?

— Не, сега съм в Ройтерс.

Вдигна вежда, за да изрази учудване, че подобна престижна институция е наела такъв като мен.

— Какво искате? — запита, прибирайки брошурите и снимките.

— Как е Анастасия?

— Ако говорите за великата княгиня, струва ми се, не е ваша работа.

Великата княгиня Анастасия. Много добре.

— Има ужасно много велики княгини в Берлин. Интересува ме жената, която и двамата познаваме от Шанхай.

— Колко искате?

— Какво?

— Затова сте тук, предполагам.

— Не ви искам парите.

Това като че ли не успя да го убеди.

— Дошли сте, за да създавате неприятности, така ли?

— Просто искам да я видя, да се уверя, че е добре.

— Тя е в превъзходно здраве. И не иска да ви вижда.

Продължи да прибира брошурите и картичките в два изтъркани кафяви куфара.

— Тя... установихте ли самоличността й?

— Струва ми се, че ви платих.

— Както казах, не ви искам парите. Тя е добре, нали?

Той въздъхна тежко и се обърна с лице към мен.

— Както изтъкнахте, в настоящия момент има много измамници, които претендират, че принадлежат към семейство Романови. Отне ми малко повече време, отколкото смятах, за да установя истинската самоличност на съпругата ми.

— Мога ли да я видя?

— В никакъв случай.

— Ще й кажете ли, че сте ме срещнали и съм питал за нея?

— Разбира се — излъга той.

Случайно ли беше всичко това? От момента, в който тя напусна Шанхай, част от мен се мъчеше да измисли как да я открие. Не исках да си го призная, но ето ме тук отново, правейки се на глупак заради една жена. Опитвах се да я изтръгна от ума си. Но не можех. Някои европейци, пребивавали доста време на Изток, се пристрастяват към нещо, но обикновено към опиум, а не към жена.

В Лондон имах апартамент, приятелка, чудесен живот. Но това пристрастяване гризеше душата ми и решението да я забравя се разпадна на пух и прах, когато случаят ме доведе в Берлин.

Все пак на мъжа е съдено да се прави на глупак заради нещо, освен ако не желае да умре от старост, натрупал куп съмнения. Щом не искаш да си млад и глупав, трябва да си млад и разумен, но не съм срещал разумен човек, който да има какво да разкаже. Има и по-лоши неща, заради които да се правиш на глупак — например коне и уиски. Ако някога съм имал порок, това бяха жените и най-вече, струва ми се, Анастасия.

— Довиждане — измърморих на ужасяващия си немски и се магнах.

Усещах очите на Банишевски да се впиват в тила ми. Предполагам, подозираше, че ще намеря начин да съсипя всичките му планове.

И ако мислеше така — е, добре, точно това възнамерявах.

АНАСТАСИЯ

Имаше един ресторант на Курфюрстендам, „Орел“ — любимият ресторант на Андрей, в който ходехме всеки ден.

Сякаш Господ протегнал ръка, извадил едно кафене от стария Санкт Петербург и го пренесъл тук на берлинската улица, както казваше той. Русия събуждаше у него силна сантименталност. Нищо друго не можеше да го трогне.

Шумът. Посреща те стена от шум — тракане на чинии, дрънкане на балалайки, келнери, които викат на руски. Снимки на царското семейство висяха нагъсто по неизмазаните тухлени стени. Ние с Андрей винаги влизахме величествено и докато вървахме между масите, сякаш всеки искаше да ми се поклони, да поеме ръката ми и да ми изкаже почитанията си. Ние бяхме величеството, което нещастните загубени души мислеха, че никога повече няма да видят в пропадналия си живот; дори онези, които не вярваха, че съм Анастасия, ме наричаха „ваше височество“. Искаха да повярват и това им беше достатъчно.

На масата ни винаги имаше по някой княз или най-малкото графиня, както и един младеж с невероятно бляскав поглед, който изглеждаше силно привързан към Андрей. „Кокаин“, прошепна ми веднъж един от сътрапезниците.

Специално този ден наша почетна гостенка беше красива графиня на средна възраст, току-що пристигнала в Берлин. Андрей ме увери, че тя се е познавала с царя и дъщерите му и имала стабилни връзки в двора. Казваше се Наталия Радмилова.

— Трябва да й направиш впечатление — заповяда Андрей, преди да излезем от къщи, — непременно трябва да получим нейната подкрепа.

Както винаги, аз бях на разположение, играех ролята на Анастасия заради него. Нито за миг в Берлин не почувствах някой да ме оглежда подозрително. Цяло чудо беше, че все повече копнеех да остана сама в усмотения ни дом в Грюневалд.

Келнерът, мъж с посребрена коса и огромни мустаци, ни сервираше с едва доловима враждебност и неприязън. Той беше бивш

велик княз, връстник на Андрей, макар че в сегашния си живот двамата със съпруга ми почти не си продумваха. Графиня Радмилова разказа на другите с развълнуван шепот, че го е познавала в Русия, била е на бал в неговото имение край Санкт Петербург. Невероятно вулгарен, увери ни тя. Прадядо му се бил опозорил при Аустерлиц, оставил се да бъде пленен.

Различни блюда заприиждаха към масата ни — борщ, шашлици, блини.

Чувствах как Радмилова ме оглежда и наблюдава всеки мой жест. Изведнъж тя се наведе към мен и всички спряха да говорят, за да ни чуят.

— Не ме ли познахте?

— Съжалявам. Сигурна съм, че всички вече са ви го казали. Не си спомням нищо за Русия.

Графинята се взираше в мен така напрегнато, че трябваше да се обърна.

— Невероятно, каква прилика — прошепна тя на Андрей. Изглеждаше завладяна от някакво силно чувство. — О, ваше височество, не може да сте ме забравили.

Искаше ми се да кажа нещо, с което да я утеша. Винаги се случваше така — пронизваше ме чувство на вина, сякаш трябваше да изплатя отдавна забравен дълг. Продължителните тренировки с Андрей само бяха направили нещата по-трудни. Никога не бях сигурна дали картините, които се появяват пред вътрешния ми взор, са истински спомен или фантазия, внушена от непрестанното му връщане към легендите, слуховете и собствените му неясни спомени.

Всички ни гледаха, очаквайки да бъда одобрена или отхвърлена. Но Наталия Радмилова просто поклати глава.

— Всичко беше толкова отдавна — изрече тя.

С крайчеца на окото си забелязах как на лицето на Андрей се изписва невероятно разочарование и отвращение. Неговата креатура не беше постигнала успеха, на който се надяваше.

— Казахте, че сте я виждали много пъти — изсъска той на Радмилова.

— Тогава тя беше малко момиче. А сега е жена. Паметта понякога ни изневерява.

Точно в този момент келнерът спря край масата с ново блюдо шашлици.

— Ако тази жена е великата княгиня — обърна се той към цялата маса, — значи аз съм Ленин.

И се отдалечи. Андрей хвърли салфетката на масата и се изправи.

— Тоя негодник беше един нищо и никакъв генерал — процеди, — а сега е чисто и просто келнер. Ще накарам да го изхвърлят оттук.

И тръгна да намери управителя.

Настъпи изплашено мълчание.

Старият келнер се върна обратно, като се усмихваше под мустак, явно възхитен от фурора, който беше предизвикал. Докато минаваше край мен, аз протегнах крак, той се спъна, чиниите с борш се преобърнаха, описвайки съвършена дъга, и с трясък се разбиха на пода. Съдържанието им плисна наоколо и капки от него попаднаха върху снимките на царското семейство. Сякаш капки кръв.

Взрях се в горкия стар човечец, ужасена от това, което бях направила. Той вдигна поглед към мен изпод купчината чинии, поглед, изпълнен с такава омраза, че трябваше да се обърна. Какво, за Бога, ме беше накарало да направя това?

Андрей се върна в мига, когато Наталия Радмилова извика:

— Точно така би постъпила Анастасия!

И тогава тази напълно непозната дама, миришеца на евтин парфюм, се приближи към мен и ме прегърна през врата. Всички завикаха, запляскаха с ръце и заплакаха, а Андрей нареди да донесат шампанско. Отново се превърнах в център на вниманието, връх на всичките им надежди. Не смятах, че съм постигнала нещо, само изпитвах дълбок и непреодолим ужас от положението, в което се бях поставила.

Сред бурните акламации видях как старият велик княз се измъква с непоправимо изцапано сако, изпълнил дълга си към царското семейство.

Зад бара в „Орел“ имаше вита стълба, която водеше до един клуб, разположен в мазето. Там, ако човек има пари, може да се изтегне на някой диван в зле осветената стая, да си поръча френско шампанско и да яде мариновани гъби до разсъмване. Обикновено

някой беден емигрант свиреше на цигулка за дребни монети на мъничката сцена.

Графиня Наталия Радмилова беше прекрасна, погледната отдалече. Едва след като се приближиш до нея, виждаш, че красотата ѝ е изкуствена, а от бръчките около очите ѝ и по врата разбираш, че вероятно е десет години постара, отколкото първоначално си помислил. Кожата ѝ имаше восъчната бледност на пергамент, плътта ѝ беше повяхнала, може би разяждана от туберкулоза. Пушеше много и пристъпите на кашлица често пъти я караха да се превива минути наред, оставайки почти без дъх.

Както всички емигранти, и тя говореше все за миналото — за еди-кой си бал, еди-кой си маскарад, за приятели, умрели, разорени или изчезнали, за отдавна отминали светски събития, за големи семейства, окончателно потънали в разруха. Справяше се с новия си живот в Берлин, като се преструваше, че той не съществува.

— Спомняте ли си брата на царя? — запита ме тя и веднага се извини. — Съжалявам. Разбира се, че не помните. Все забравям.

И се засмя на собствената си шега.

Смущавах се, когато някои хора ме наричаха „ваше височество“, а други не — според това, доколко бяха убедени.

— Виждала съм снимки на великия княз — отвърнах.

Всичките ми така наречени спомени се дължаха на снимките от албумите. Моето минало — ако беше мое — носеше оттенъците на старите фотографии. Историята ми беше скалъпена от спомените и случките, разказвани от Андрей.

— Беше прекрасен мъж. Толкова забавен. Имах връзка с него.

Запитах се какво ли трябваше да отговоря. Имала връзка с чичо ми. Това правеше ли ни по-близки?

— Той обичаше жените. По нищо не приличаше на Андрей.

Злобна усмивка. Пъхна цигара в цигарето от слонова кост и я запали.

На сцената се появи някаква жена, една от най-красивите жени, които някога бях виждала. Стройна като тръстика, с буйна руса коса и грациозни жестове. Високите точета подчертаваха мускулите на прасците ѝ, лицето ѝ притежаваше такава неземна красота, че би могло да е изваяно от мрамор. Като жена почувствах прилив на ревност.

Андрей я поглъщаше с очи. Никога не ме беше гледал така. Сигурна съм.

Тя запя стара руска любовна песен от преди революцията в акомпанимент на цигулка и балалайка. Всички мълчаха.

— Разбира се, Андрей иска вашите милиони.

— Какво?

Наталия, излегнала се на дивана като императрица, наблюдаваше реакцията ми изпод полуспуснатите си клепачи.

— Говорят, че има огромно съкровище в кюлчета и скъпоценности, депозирано в Банк ъф Ингленд. Ако старата птичка в Копенхаген реши, че вие сте истинската велика княгиня, ще получите всичките пари.

Старата птичка. Императрицата майка.

— Мисля, че е заслужил някаква компенсация заради грижите, които полага за мен.

— Повече от компенсация, скъпа. Ако ви признаят, за нашия Андрей това означава регентство.

За първи път наистина оцених залога, за който играеха тези хора. Щом болшевиките паднат — а Андрей твърдеше, че както вървят нещата, това е въпрос на месеци, — значи около опразнения трон щеше да настане бъркотия. Аз все още не можех да повярвам, че Андрей е готов да представи моите претенции за трона. Идеята беше направо абсурдна.

Независимо колко често ме представяше като велика княгиня, не можех да се отърва от мисълта, че точно тази велика княгиня беше спала с дебели китайци и тънкоусти англичани.

— Питам се дали е способен да създаде наследник — рече Наталия.

Видях Андрей да ни гледа сърдито, защото говорим, докато жената пее. Да го вземат дяволите.

— Наистина ли мислите, че съм великата княгиня? — подхвърлих.

И затаих дъх, очаквайки отговора ѝ. Възможно ли беше аз да съм този неуловим призрак на име Анастасия?

Но Наталия не можеше или не искаше да отговори. Вместо това просто се наведе към мен и прошепна:

— Вижте тези хора. Те живеят в света на сънищата. Глупаци! —
И се закашля неудържимо.

Андрей я изгледа свирепо, после отново насочи вниманието си
към красивата певица.

МАЙКЪЛ

Шефът ми в Ройтерс беше Джереми Сандерсън — възпитаник на Оксфорд, владееше пет езика, носеше косата си вчесана на път, говореше така, сякаш в устата си държи топче. Беше англичанин от онези, които съм готов да намразя още щом ги видя, поредният гръмогласник с непоносим комплекс за превъзходство. Но не беше лесно да намразиш Сандерсън, дори ако си предразположен към това. Беше чаровен, имаше някакво сухо чувство за хумор, военен кръст за храброст от Голямата война и неизчерпаем запас от цигари. Трудно ми е преценя кое от тези му прекрасни качества ме покори.

Когато пристигнах в Берлин, Сандерсън ме взе под крилото си и започна да ми обяснява всичко — от сложностите в германската политика до най-лесния начин да различи момиче от мъж, облечен като момиче — а именно, адамовата ябълка, — в баровете по Фридрихщрасе. Затова, разбира се, отидох при Сандерсън за съвет относно загадката около Анастасия Романова.

— Виж какво — започна той, Романови напоследък са сериозна тема. Взemi например тази Анна Андерсен тук, в Берлин. Миналата година и една жена в Париж се представяше за великата княгиня. — Седяхме в едно от кафетата по Курфюрстендам и наблюдавахме минавачите: травестити с олюляваща се походка, емигранти от средната класа, които излагаха на показ перлите си, окъсани просяци, продаващи връзки за обувки за по няколко пфенига. — Не става дума за една изгубена велика княгиня. А за политика.

Замълча за миг и продължи:

— Разгаря се борба за наследството. Ако Анастасия е жива, това ще усложни нещата. Нали разбираш, има трима основни претенденти за руския трон. Великият княз Николай в Париж, популярен, много интелигентен мъж, но все пак от съмнително потекло. Другият е великият княз Кирил, братът на царя. Той трябва да бъде наследникът, но никой не може да му прости това, което направи.

— Какво е направил?

— През 1917 излезе на Невски проспект с войниците си и предложи да застане на страната на Думата в борбата против царя. По това време председателят на Думата се опитваше да задържи Николай на трона, затова каза на Кирил да си върви у дома. Кирил се върна в двореца и развя червеното знаме от покрива си. Повечето руски монархисти биха предпочели да видят Ленин на трона, а не него.

— Кой е третият претендент?

— Княз Хесенски, другият брат на Николай. Царицата майка — тя живее в един замък в Дания — остава титулярният глава на династията Романови и може би ще подкрепи неговата кандидатура срещу тази на Кирил, но за нищо на света няма да признае, че скъпият ѝ син Николай сега е храна на червеите. Тук е основното затруднение. Който и да бъде избран, се нуждае от одобрението на старата птичка.

— А Анастасия?

— Тя е мъртва заедно с останалите от семейството.

— Но ако не е? Само да предположим.

Той поклати отрицателно глава, но продължи с играта.

— Най-напред трябва да намериш човек, който със сигурност ще я идентифицира. Лошото е, че семейството в последните няколко години е живяло в Царское село, били са затворени като отшелници. Останали са живи само шепа хора, които е възможно да я помнят от тези последни години. Не забравяй, тя беше най-малката от четирите сестри, затова не я смятаха за особено важна. — Той допи кафето си. — Кога се махна от Ню Йорк?

— Преди четири години.

— Връщал ли си се оттогава?

Поклатих отрицателно глава.

— Добре. Да предположим, че всички, които тогава са те познавали, семейството и всичките ти приятели са изчезнали, пометени от огромна приливна вълна. Кой остава? Една леля, бавачката ти от детските години, един учител. Ти се връщаш в Ню Йорк и казваш, че си наследник на семейното богатство. Само че някакъв братовчед, когото изобщо не познаваш, не иска да ти го отстъпи, затова казва, че си измамник. Колко лесно ще ти бъде да докажеш кой си, ако нямаш документи?

— Ако леля ми ме познае...

— А ако си се променил, ако не си прекрасният, възхитителен младеж, който виждам пред себе си в момента? Да предположим, че си надебелял, че косата ти е опадала, а паметта на леля ти е започнала да ѝ изневерява. Учителят не е сигурен, защото е минало много време. Бавачката си те спомня от времето, когато си бил десетгодишен. Отивате в съда, има хора, които са те виждали няколко пъти и са много сигурни, че си ти, докато някой мъдър и умен адвокат не започне да ги разпитва и да сее съмнения в главите на съдебните заседатели. В края на краищата всичко опира до последното изкопаемо — престарялата ти баба. Обаче бабето е голяма кучка, почти обезумяла от мъка, винаги е предпочитала братовчед ти пред теб и има подчертан интерес да се прави, че не си този, който казваш, че си.

— Защо ще говори така?

— Защото трябва да приеме, че любимият ѝ син е мъртъв. А тя е така покрусена от мъка, че се зальгва, че той е жив. Точно това става с императрицата майка. Олга, Татяна, Мария и Анастасия може да са нейни внучки, но тя обичаше Николай. Той беше всичко за нея.

Разбрах го. В края на краищата, преди да ги пометат болшевиките, всички Романови се държаха невероятно ексцентрично. Бях чел биографиите им: когато царят бил на фронта по време на Голямата война и десетки хиляди руски войници всеки ден падали убити край него, в дневника си той пишел почти само за атмосферните условия. Докато съпругата му се съветвала по медицински и политически въпроси с един развратен скитащ монах.

— Значи дори ако това момиче, за което ти разказвах, е Анастасия, според теб императрицата майка никога няма да го потвърди?

— Точно така. Макар като жена да не може да наследи трона поради действащия закон, ако бъде призната, никой няма да постави под съмнение мястото ѝ в системата на имперското наследство. Но княз Хесенски няма да допусне това — той иска трона за себе си. Поради най-различни причини никой от семейството ѝ не желае Анастасия да е оцеляла. И тъй като не искат да го повярват, няма да го повярват. — Той се наведе към мен. — И, разбира се, не забравяй парите.

— Какви пари?

— Говори се, че датската стара птичка е изнесла от Русия милиони долари в диаманти и бижута. Казват, че ги държи под леглото си в голяма кожена чанта. Анастасия може да претендира за част от тях. Съжалявам, че ти го казвам, но съперничеството е и в това. Кой ще вземе парите... — Той вдигна вежда. — Нали не си убеден, че жената, която познаваш, е истинската велика княгиня?

Свих рамене, сякаш това не ме засягаше, сякаш беше просто поредната история, разбудила журналистическите ми инстинкти.

— Не съм убеден — отговорих му.

Той се усмихна.

— Знаеш ли, много хитър номер е това с амнезията.

— Хитър номер ли?

— Приятелю, ако аз трябваше да се правя на някого, точно така щях да постъпя. Независимо колко добра актриса е, рано или късно ще я хванат — по името на някое любимо кученце или на слугиня, любимото ѝ ядене. Не можеш да знаеш абсолютно всичко за живота на един човек. Просто не е възможно. Но ако кажеш, че си изгубил паметта си, всичко се свежда до физическата прилика и никой нищо не може да докаже. При други обстоятелства на Банишевски можеше да му провърви.

— Според мен тя не се преструва — възразих аз.

— Помисли само: паметта ти е това, което си, приятелю. Квинтесенцията на твоята личност. Ако нямаш памет, ти не знаеш откъде си, не знаеш какви събития са оформили живота ти, изобщо нищо не знаеш за себе си. Изгубил си душата си. Ако това момиче наистина не си спомня нищо, значи е изгубило самоличността си. От което пък следва, че може да си измисли нова.

Той беше журналист. А цинизмът беше част от професията.

— Сигурно си прав — измърморих.

Спомних си първата си среща с Анастасия онази нощ в клуба: момиче без душа. Съвършено определение за нея. Но сега тя имаше история и аз бях част от нея. Знаех какви събития са я оформили, бях там и бях помогнал събитията да се случат.

С други думи, сега тя беше част от моята история, част от това, което бях. Знаех, че трябва отново да я видя, да изгоня призраците, да я изтръгна от ума си и от живота си.

Въздухът в „Егел“ беше задръстен от задушливия пушек на силните руски цигари. От тъмния ъгъл долиташе дразнещото скрибуцане на цигулка, един келнер си пробиваше път с рамото напред, понесъл чинии с блини и шашлици. Всички снимки по потъмнялата дъбова ламперия на стените бяха на мъртвия цар и семейството му. На една от тях Николай пристигаше в Зимния дворец за тържеството по случай тристагодишнината на династията Романови през 1913; на друга пак той, в сивата си униформа и островърха шапка, правеше преглед на войски, строени в някакво кално поле; на трета, в бяла униформа на морски офицер, позираше за официален семеен портрет.

Ресторантът бе претъпкан и едва след няколко минути успях да открия този, когото търсех. Банишевски се беше разположил на ъгловата маса в задната част на залата, отдясно до него седеше една слаба, светлокоса млада жена, а друга, по-възрастна рускиня — по-скоро хубавичка, отколкото красива — беше от лявата му страна. Наоколо се беше струпала обикновената сбирщина от изпаднали благородници в цялата си повяхнала слава. Гласът му се чуваше чак в другия край на залата. Разбира се, говореше за политика. После изведнъж всички на масата изведнъж заговориха на руски. Не ми обърнаха никакво внимание. Стоях и се вирах в Анастасия.

Беше се променила, разбира се. Спомнях си я сиротна, наплашена и бледа, със сенки под очите и костеливи ръце, които не преставаха да се движат като някакви бледи пеперуди, пърхаци от място на място. Безспорно, здравето ѝ се беше подобрило, бузите ѝ имаха цвят, а деликатните кости бяха облечени в малко повече плът.

Но най-голямата промяна у нея не беше физическа. Тя беше преживяла метаморфоза на духа и това се виждаше в начина, по който седеше, подпряла брадичката си с ръка, в бляскавия ѝ поглед. Държеше се напрегнато, но самоуверено. Моята Анастасия някак бе успяла да възстанови връзката си със света.

Когато ме видя, очите ѝ се разшириха. Докосна ръкава на Банишевски, той спря наред изречението и вдигна очи. Гняв забули лицето му. Гняв и — струва ми се — страх.

Изведнъж всички млъкнаха и се загледаха в непознатия, дошъл непоканен на малката им сбирка.

— Здравей, Анастасия — изрекох аз.

— Майкъл.

Може би й беше приятно да ме види, но не бях сигурен. Така и не се научих да разчитам израза на лицето й. Кимнах на Банишевски.

— Андрей Сергеевич.

Трябваше да бъде сигурен, че ще я потърся. В двора на руската черква го бях предупредил за намеренията си. Тя грациозно ми подаде ръка и аз я стиснах.

— Познавам този господин от Далечния изток — обясни графът на останалите на масата. — Журналист е.

Отново погледнах Анастасия. Бях забравил колко е красива, колко силно ми въздействаше. Нямах начин да го обясня нито на себе си, нито на някой друг. Нямах смисъл. Гледах я и почувствах как пламвам.

— Андрей, забравяш добрите маниери — обади се хубавичката жена. — Няма ли да предложиш на госта ни да седне?

От изражението му можех да заключа, че по-скоро би ми прерязал гърлото с бръснач. Но графът се подчини на условностите и ме попита дали искам да се присъединя към компанията им. Ясно пролича колко облекчен се почувства, когато отказах. Бръкнах в джоба на сакото си и извадих една визитна картичка. Подадох я на Анастасия.

— Сега работя в тукашното бюро на Ройтерс.

Усещах как Банишевски изгаря от желание да я изтръгне от ръцете й и да я накъса на дребни парчета, но ако го направеше пред очите на всички, щеше да се изложи.

— Ройтерс?

— Не може цял живот да се шляя.

Физиономията на Банишевски изразяваше върховно презрение.

— Изглеждаш прекрасно — продължих, без да преставам да я гледам.

— Благодаря.

— Радвам се, че те видях. Обади ми се някой път.

Излязох и вървейки под ярката слънчева светлина, се запитах какво съм постигнал. Знаех само едно — че трябва да я видя насаме. Но не вярвах, че тя изобщо ще ми се обади.

Както и стана.

АНАСТАСИЯ

Когато го видях отново, изпитах силни и неочаквани чувства. Често мислех за него, след като напуснах Шанхай, понякога го проклинах заради живота, към който насила ме беше накарал да се върна, друг път се молех за душата му, защото ме беше спасил от смъртта.

Една сутрин, скоро след като пристигнахме в Берлин, двамата с Андрей закусвахме във вилата ни на Курфюрстендам и той ми показа вестникарска статия за комунистически бунтове в Шанхай. Споменаваше се името на Майкъл. Това събуди топлите спомени, които бях запазила за него. На лицето на Андрей се появи вече добре познатото ми изражение — канеше се да каже нещо изключително злобно.

— Е, сигурно ти е мислил доброто.

— Какво искаш да кажеш? — запитах, знаейки, че няма търпение да ми обясни.

— Тогава си премълчах, защото не исках да те разстройвам. Но той ми поиска пари, когато му казах, че искам да те взема със себе си в Берлин.

— И ти му плати?

Андрей остави вестника на масата и ме погледна така снизходително, че ми се дощя да го зашлевя.

— Горкичката. Не подозираше ли? Поиска ми хиляда долара. Платих ги с огромна радост, разбира се. Но какво пък, той си е продажно копеле.

Хиляда долара.

Значи моят рицар на бял кон ме беше продал като парче месо. Намразих го не само заради това. Когато разбрах в какъв ад съм попаднала, свързвайки се с Андрей, замечтах за апартамента на Майкъл на Нанкин Роуд, възкресявах нежните спомени за него, защото там беше моето светилище и пристанище, и намразих Майкъл, задето ме беше накарал да го напусна. Може да се учудите на благодарността ми или на липсата на такава. В края на краищата, ако той не беше се

осмелил да се хвърли в реката и да ме спаси, нямаше да се озова в апартамента му. Какво да кажа? Сърцето няма логика.

Но нежните чувства останаха, от време на време дори разцъфтяваха под ледените преспи на презрението ми. В предварително орязаната ми история имаше само онзи нощен клуб, а след това Майкъл. Някои моменти с него в Шанхай бяха единствените хубави спомени от жестокото ми минало.

И какво получих от него? Любезност и смелост, помътени от алчност и себичност. Спаси ме, а после ме продаде. Какво да го правя?

МАЙКЪЛ

През лятото на 1923 година цветарските магазинчета по Утер ден Линден преливаха от цветя. Кафенетата се пълнеха възрастни матрони, облечени по последна парижка мода, — докато от другата страна на Вайдендамбрюке малки момиченца се предлагаха на мъже на средна възраст и невръстни деца умираха от туберкулоза по парковете.

Граф Андрей Сергеевич Банишевски елегантно вдигна боядисаната си в черно вежда и лениво праметна ръка през облегалката на стола си.

— Искам да стоите далеч от нея — заяви той.

Бях уредил да се видим тук, казах му, че ще има полза от тази среща. В крайна сметка той се съгласи да поговорим, макар и доста неохотно.

Наблюдавах унилия парад на писари и дребни държавни чиновници, изливащ се в началото на обедната почивка по Фридрихщрасе. На бледосиньото небе се очертаваше силуетът на Бранденбургската врата.

— Чухте ли какво ви казах?

— Искам да взема интервю от нея.

— Какво?

— Мисля, че ще стане добра история. А на вас ви трябва реклама.

Лицето му се преобрази.

— Пак ли става дума за пари?

В гласа му долових известно учудване.

— Много великодушно от ваша страна да го напомните.

— Без мен тя още щеше да работи в онзи нощен клуб в Шанхай.

— Разбира се — потвърдих.

Нека си мисли така, щом му е изгодно.

Двама травестити минаха покрай нас, хванати за ръка като момичета, тръгнали на разходка. Видях неприкрита жажда в очите му. Ярката слънчева светлина подчертаваше опустошенията, нанесени на лицето му от пороците. Бях чул, че освен другото бил пристрастен и

към кокаина. Наркотици, шампанско, хубави момченца — разточителен и навярно изтощителен живот, дори за неизчерпаемите му ресурси. Налагаше се в скоро време онази негова малка инвестиция да даде дивиденди.

— И така, какво ще кажете? Ще отнеме само час, най-много два. Можете да присъствате, ако искате.

Той сви кльощавите си рамене.

— Може би ще успее да го уредя. Срещу известна такса.

Засмях се.

Кафетата пристигнаха, но не исках разговорът да се проточва. Пуснах картичката си на масата пред него и казах:

— Обадете ми се.

Станах и излязох.

Знаех какво дяля. Знаех и че той няма да пропусне тази възможност. Беше в отчаяно положение.

Само да знаеше, че и моето е такова...

Той живееше в края на Курфюрстендам, в Грюневалд. Къщите бяха скупчени една до друга в тъмна й мрачна борова гора, съвършено тиха, ако не се смята лаенето на пинчерите, които собствениците държаха, за да пропъждат натрапниците.

На входа ме посрещна камериерка в бяла престилка. Каза ми, че ме чакат, с такъв тон, сякаш говореше на погребален агент, и ме поведе навътре.

Ехтящата вила в стил рококо миришеше на стара мазилка. От горе до долу беше претъпкана със съкровищата, събрани от графа при пребиваването му в Шанхай — вази от династията Мин, инкрустирани лули за пушене на опиум, глава от пясъчник, вероятно от кхмерското или сиамското кралство. Тази еkleктична колекция беше в крещящо противоречие с прашните картини във варакосани рамки, гъсто накачени по стените — ранени казаци, заели героични пози на някое забулено в дим бойно поле, с уморен и загрижен вид, сякаш току-що са излезли от шумен гуляй. Никакви обезобразени крайници или разцепени черепи, само яростни коне, чиито вътрешности не се ваят по земята. Никакви изнасилени жени или заклани деца. Чедата на Русия, мъжете като Банишевски, искаха да бъдат запомнени.

Чакаха ме в приемната, седнали като за снимка. Той беше облечен в смокинг и пушеше с цигаре от слонова кост. Пародия на

самия себе си. До него, седнала в кресло с облегалка за главата, видях Анастасия. Носеше бяла рокля с дълги ръкави, поръбена с дантела, както на онази снимка на великите княгини, направена непосредствено преди абдикацията на баща им. Изглеждаше бяла, спокойна и неземна.

Което, както предположих, беше именно целта на Банишевски.

Седнах. По заповед на домакина камериерката отиде да донесе кафе. Отворих бележника и извадих писалката, чувствайки през цялото време как очите на Анастасия ме следят.

— Благодаря ви, че се съгласихте да се срещнем — изрекох обичайните думи, с които започвах всяко интервю.

— Андрей спомена, че ви е дал хиляда долара за мен. Това са много пари. Доста сте спечелили.

Погледнах към Банишевски. На лицето му не се четеше нищо.

Моята Анастасия се е променила, помислих аз. Откъде тоя остър език? Без съмнение, придобила го е под влияние на съпруга си.

— Не е зле за нощен риболов — продължи тя саркастично.

Трябваше ли да ѝ кажа? Не, да върви по дяволите!

— Наистина не беше зле — съгласих се.

— Трябваше да искате повече. Някои хора смятат, че аз съм велика княгиня. Хиляда долара? Андрей просто ви е измамил.

— Нали разбирате, много исках да ми се махнете от главата. Той нямаше представа какво е да живеете в къщата му.

Бузите ѝ почервенияха. Велика княгиня или не, но със сигурност беше усвоила маниерите на берлинска аристократка. Изглеждаше така, сякаш всеки момент ще повика кочияша да ме нашиба с камшика си заради безсрамния ми език.

— Още ли пописвате? — продължи тя.

— Познахте.

— Как успяхте? В Ройтерс не са ли чели вашите статии?

— Сигурно не са — отвърнах, без да се поддам.

Предпочитах да бъде такава, огнена, отколкото онова тъжно, крехко същество, което познавах в Шанхай.

— Няма ли да свършваме? — изсъска Банишевски.

Камериерката поднесе кафе — истинско кафе, не ерзац — и аз започнах интервюто. Задавах въпроси, чиито отговори вече знаех: дали си спомня как е избягала от Русия, как са я приели емигрантите в Берлин. Когато тя се запънесе, Банишевски бързо се намесваше и я

върщаше към отговорите, които без съмнение беше репетирал с нея. Стори ми се, че виждам пред себе си актриса, поразена от величието на ролята си, и нейния суфльор.

Пак се запитах защо го правя. Успех ли й желяех, или исках да се провали? Статия, пусната от Ройтерс, със сигурност щеше да привлече вниманието и по някакъв начин да ускори развързката.

— Какво бихте казали на хората, които твърдят, че сте измамница и че амнезията ви е преструвка?

— Така ли смятате? — отговори ми тя с въпрос, сякаш като й задавах такъв въпрос, извършвах предателство спрямо нея.

— Няма значение какво мисля аз.

— Вие започнахте всичко това.

Банишевски не можа да се сдържи.

— Много хора, които познаваха царя и семейството му преди революцията, веднага я познаха, както и аз. Потърсихме всякаква медицинска помощ, за да се опитаме дай върнем паметта, което без съмнение ще докаже истинската й самоличност.

Погледнах към Анастасия. Тя леко сви рамене. Хиляда пъти беше чувала тази прекрасна малка реч.

— Тук в Берлин има друга жена, която също твърди, че е великата княгиня Анастасия. Казва се Анна Андерсен. Чували ли сте за нея?

— Разбира се.

— Според вас наличието на още една претендентка в този град не наврежда ли на вашите претенции?

— Естествено.

— Това не ви ли притеснява?

Ясните сини очи гледаха към мен и през мен.

— Притеснява ме, но нищо не мога да направя.

— Какво мислите за наследството на Романови?

Тя отвори уста да отговори, но Банишевски пак се намеси.

— Въпросът за наследството на Романови ще се решава, след като великата княгиня бъде законно призната.

— От императрицата майка?

— Да.

— И кога мислите, че ще стане това?

За негово и за мое учудване Анастасия отговори, без да се колебае:

— Копнея отново да видя семейството си. Копнея да разбере коя съм, как съм се озовала тук. Само се моля императрицата майка да се съгласи да ме приеме и да каже дали съм внучката ѝ или не. Искам да знам коя съм.

— Няма да пишете това — обърна се към мен Банишевски.

Не обърнах внимание на думите му.

— Мислите ли понякога за Шанхай? — беше поредният ми въпрос.

Банишевски се изправи.

— Интервюто свърши — обяви той.

Леденосините очи на Анастасия се впиха в моите и ме смутиха. Усещах, че се поболявам от желание. Искях я толкова отдавна и в този момент реших да направя всичко, за да си я върна.

— Вярвам, че ще спазите обещанието си и няма да направите нищо, което ще дискредитира съпругата ми пред света.

— Имам един последен въпрос.

— Интервюто свърши.

Оставих писалката и бележника и се изправих. Банишевски стоеше между Анастасия и мен, затова не можех да се сбогувам с нея. Той докосна ръката ми, но аз се дръпнах. Не знаеше, че всеки миг мога да му разбия носа.

На излизане чух как вратата се затръшва зад мен, разлайвайки кучетата в цял Грюневалд. Ярък летен следобед. Горещината раздвижваше кръвта ми. Трябваше да си я върна.

АНАСТАСИЯ

Андрей ми забрани да напускам апартамента, накара да ме следят, да цензурират всяка моя дума и постъпка. Но нямаше как да бъде с мен през цялото време и да ме наблюдава. Опита се да настрои слугите срещу мен, но те го мразеха и когато нарушавах инструкциите му, го лъжеха. Такава е цената на арогантността.

Наталия Радмилова седеше сама в кафенето, изложила на показ елегантността на лисичите си кожи и фалшивите си перли пред очите на чуждите хора, които я отминаваха, без да кажат и дума. Външността беше всичко в Берлин, а за мнозина тя беше последното им притежание. Наталия седеше там, отпиваше от кафето сурогат с горд и заплашителен вид, свила прошарената си коса в стегнат кок на тила. Смятах я за единствената приятелка и довереница сред сателитите, привлечени в орбитата на съпруга ми.

Така и не разбрах какво положение е заемала в санктпетербургското общество преди революцията. Твърдеше, че ме помни, че ме познала още щом ме зърнала. Такава сигурност беше успокоително в много отношения. Тя повече от всеки друг ме убеди, че съм тази, която казваха, че съм. Че просто трябва да се науча отново да бъда самата себе си.

Но беше напълно възможно и да е някакъв трик. Сега, когато гледам снимките по стените, болката, която чувствам в гърдите си, е истинска, напълно физическа. Оплаквах загубата на семейството, което не помнех, дори можех да се заставя да проливам сълзи за тях. Веднъж усетих как другите на масата в ресторанта ме наблюдават и разбрах, че съм се разплакала. Те си кимаха, разменяха си многозначителни погледи — за тях сълзите ми потвърждаваха, че наистина трябва да съм Анастасия. Илюзията растеше.

В самото начало на есента Андрей беше отишъл в провинцията на някаква среща на Върховния съвет на монархистите. Ако болшевиките можеха да бъдат победени с говорене, той и неговите приятели отдавна да ги бяха избили. Докато го нямаше, въпреки строгите му заповеди отидох сама да се срещна с Наталия, да убия

няколко часа, да гледам как травеститите, облечени в красиви дрехи, се разхождат по Курфюрстендам.

След сцената в ресторанта Наталия поиска да разбере всичко за красивия американец, който беше дошъл на масата ни в „Егел“. Били ли сме любовници в Китай? Дали не е пристигнал в Германия, за да ме намери? Изглежда, целият свят се беше побъркал.

— Просто търси някоя интересна история — убеждавах я аз.

— Може да пише за мен, когато пожелае — каза Наталия и се изсмя с гърлен смях. — Иска ми се да полегна на пишещата му машина и да ме изгребе оттам.

Днес говорихме за другите Анастасии. В Париж и Берлин имаше няколко претендентки. Анна Андерсен беше най-новата любимка на вестникарите. Опитвах се да не мисля за тях като за съпернички, опитвах се да си напомням, че собствената ми претенция може би е някаква ужасна грешка. Но лека-полека, ден след ден попивах сигурността на Наталия и Андрей, и на останалите от нашата клика; започнах да усещам, че се дразня от другите претендентки, както и те от мен.

Преди бях ужасно скептична. Сега почти бях убедена, че са прави. Всички изглеждаха толкова сигурни.

След като изпихме кафетата, Наталия ме помоли да отида с нея в апартамента ѝ. Каза, че имала някои стари снимки, които би искала да ми покаже. Плаших се от подобни покани. Гледах албуми със снимки, търсех нещо в тях така, както родители търсят в гората изгубените си деца — отпърво с надежда, след това с все по-растящо отчаяние. Всяко безплодно търсене ме убеждаваше, че никога няма да видя моята Анастасия Романова.

Но се съгласих. Знаех, че Андрей няма да се върне тази вечер, и зад поканата на Наталия видях просто една самотна остаряваща жена, която копнее за малко компания.

Сивите средновековни улици говореха за изгубено величие, занемарените улички представляваха идеалното убежище за изгнаниците, оплакващи старата Русия. Семейни гербове и каменни орли увенчаваха почти всеки свод и порта под пластове вековна мръсотия. Стъпките ни заглъхваха в килима на студената есенна мъгла.

Тъкмо минавахме под железопътния мост, когато отгоре издрънча влак. Двама мъже седяха един до друг на бордюра. Единият

беше намерил угарка в канала и я запали, за да я подели с приятеля си. Отворих портмонето си, за да им дам нещо. Преди време няколко пфенига щяха да стигнат. Сега с един милион марки можеха да си купят една наденичка за двамата.

— Не трябва да го правите — укори ме Наталия, докато отминавахме, — така само ги насърчавате.

— Горките, имат нужда от насърчение.

Един старец свиреше на цигулка пред портата на някога красива къща, превърнала се в порутен бордей. Влязохме в тъмен двор и Наталия започна да търси ключа си. Аз прошепнах смаяна:

— Тук ли живеете?

— Човек свиква — отвърна тя.

Дотогава смятах, че всички емигранти живеят като мен във вили с мрачен изглед, скрити сред малки горички. Миниатюрното жилище на Наталия миришеше на влага и разруха, прозорците му гледаха към мръсно дворче с ръждясали улуци и тъмни тухлени стени с петна от сажди. Вътре видях стая с гардероб и легло и малка кухничка с маса и няколко стола с твърда облегалка. Докато стоях и се оглеждах смутено, имах чувството, че тя нарочно излага бедността си на показ. Виж колко много имаш ти, като че ли ми крещеше мрачната стаичка, а виж ме колко имам аз. И след като ме видя, значи ми дължиш нещо заради моята лоялност.

Пихме кафе от печена ряпа и после Наталия извади албумите със снимки. Подаде ми ги почтително сякаш бяха кичур коса от отдавна починало дете. В този момент видях не нейната безпомощност, а тази на съпруга ми. Той беше преувеличил значимостта ѝ, за да не разбере колко е слаба подкрепата за него в Берлин и за да се издигне в очите ми. Докато разговаряхме, започнах все по-ясно да разбирам, че тя не е никаква графиня. Спря да се преструва и без никакво обяснение, без никакво извинение обяви, че не е графинята, а гувернантката на децата ѝ.

Сякаш мислеше, че през цялото време съм го знаела, и може би имаше право. Част от мен, предполагам, винаги го е знаела.

— Помните ли маскарадите? — говореше Наталия, докато дъждът чукаше по мръсните прозорци. — Колко бяха забавни! Спомням си, че графинята обличаше невъзможни костюми. Веднъж се маскира като индианска робиня.

Графинята. Сякаш графинята беше нейна стара и добра приятелка, а не бившата ѝ работодателка. Колко илюзорни представи си бяха създали емигрантите за своя живот...

— Къде сме се срещали?

Очите на Наталия блеснаха.

— В Зимния дворец, на празнуването на тристагодишнината. Аз бях там, за да наглеждам децата по време на литургията.

— Говорих ли с вас?

Тя се засмя.

— Разбира се, че не. Вие бяхте с майка си и баща си в тържественото шествие. Но минахте на не повече от една ръка от мен. Помня лицето ви, сякаш беше вчера.

— Преди десет години! Убедихте ме, че ме познавате много добре. Но увереността ви се гради само на един бегъл поглед към лицето ми отпреди десет години?

— Не мога да повярвам, че императрицата майка няма да ви приеме — каза тя. — Че би се отказала от вас. От собствената си внучка! Виновни са онези там другите, разбира се. Още не ми е ясно как е възможно тя толкова време да отлага това събиране. Като разбере какво е направила, никога няма да си го прости.

Затвори албума и погали простата подвързия сякаш беше кадифе.

В стаята беше студено, нямаше отопление. Седяхме в мрачната вечер и внезапно осъзнах какви надежди нося на крехките си претендентски рамене. На хората не им е нужна нито истината, нито редът, помислих си. Те искат една изчезнала принцеса. Искат красотата, романтиката и очарованието. Вярват в мен, защото имат нужда.

— Помнете, че всички сме ви предани, ваше височество — каза Наталия и леко докосна ръката ми.

Сякаш подписахме договор. Аз намерих една предана поданичка и в замяна трябваше да я спася от влагата и студа.

Бяхме еднакви. Велики княгини и гувернантки — всички търсехме спасение и надежда.

МАЙКЪЛ

Берлин не се различаваше особено много от Шанхай. Във всеки град, в който съм ходил, в обръщение е онзи порок, който отговаря на местните вкусове. В Шанхай беше опиумът, в Ню Йорк — забраненият алкохол, в Берлин — кокаинът. И сексът, разбира се. Именно сексът придаваше пикантния вкус на Берлин. Столицата на Германия се специализираше в подземния секс, в извращенията, които си пробиват път във всеки град, когато парите изгубят стойността си и утрешният ден престане да има значение.

На Хаусцрасе се разхождаха малолетни проститутки, не повече от дванадесетгодишни. Носеха косите си на плитки, бяха облечени в оскъдни роклички и размахваха чантичките си като опитни уличници, докато отвеждаха клиентите към някой от евтините хотели наоколо.

По-възрастните им посестрими залагаха на други предпочитания. Един ден, докато вървах по Тауенцинцрасе, една жена се подаде от сенките и прошепна, докато минавах покрай нея:

— Искаш ли да ми оближеш ботушите? Само три милиарда марки и една цигара. Чудесна сделка, миличък!

Загледах я. Беше обува във високи черни кожени ботуши и брич. Ботушите ѝ бяха лъснати като на подполковник. Намигна ми. Отказах учтиво и продължих. Три милиарда, за да оближа тези ботуши. Сделка, каквато няма да ти предложат никъде другаде, само в Берлин.

Най-красивите момичета на Курфюрстендам всъщност бяха мъже. В оскъдно осветените бардаци край зоологическата градина напудрени и начервени правителствени чиновници допълваха постните си заплати, ухажвайки пияни моряци и чуждестранни дипломати, като им предлагаша травеститски развлечения и обикновени „свирки“.

Не беше трудно да се разбере защо победи националсоциализмът.

Не че аз живеях като монах. Мъжът си е мъж, дори когато е влюбен. През апартамента ми мина цяла кохорта германски метреси, привлечени от цигарите, копринените чорапи и вечерите по

ресторантите. Чисто и просто взаимопомощ. И те не бяха влюбени в мен.

Но не можех да пропъдя Анастасия от мислите си. Написах статията, както бях обещал, и я представих по такъв начин, че със сигурност да привлече вниманието на една императрица майка някъде в Копенхаген. Излизаше, че едва ли не Ройтерс потвърждава претенциите на Анастасия.

Зачаках тя да ми се обади. Чаках толкова, че едва не изгубих надежда.

Фридрихщрасе и Курфюрстендам бяха основните артерии на града, но душата им бяха кафенетата: заведения като „Вестен“, „Йости“, „Клер“ и „Монопол“. Именно там берлинчани отиваха да четат вестници — макар че бяха пълни само с лоши новини, — там се срещаха с приятели, разменяха клюки, спореха за политика.

Уредихме си среща в „Романите Кафе“, точно срещу руската черква. Беше с размерите на бирария, с хиляда места. Точно затова го избрах.

Когато Анастасия пристигна, се заоглежда с няма почуда. Клиентелата представляваше парцалива бохемска сбирщина. Някои с коси, развяващи се над мазни яки, други — с обръснати глави; едни в дрипи, други в кожени палта. Видях дори един млад мъж, облечен като американски каубой, с ботуши и истински шпори.

— Какво е това място? — запита тя.

— Никога ли не си идвала тук?

— Ходим само в руските кафенета.

— Всички идват тук — комунисти, анархисти, дадаисти, марксисти. Харесва ми да седя и да слушам разговорите. Намирам си материал за статиите. Виждаш ли онези двамата там, които играят шах? Този вдясно е Емануил Ласкер. Беше световен шампион по шах почти тридесет години. Някакъв кубинец му отне титлата преди две години.

— Значи ако ме покани да играем, не бива да залагам нищо?

Усмихнах се.

— Точно така.

Келнерът донесе кафетата и аз я загледах как седи, сякаш е глътнала бастун. Спомням си, че седеше точно така и в Шанхай. Някой

я беше научил да седи така. Само по себе си това не доказваше нищо, освен че вероятно не произхожда от средната класа.

Макар че много се бе променила, доста неща си бяха останали същите — погледът на подгонено животно, дългите паузи в разговора, чувството, че част от нея липсва. Беше изгубена пътничка на чуждестранна гара, чакаща да дойде липсващият ѝ багаж, изгубено дете в полицейския участък в центъра на града, ококорено и уплашено. Но поне беше преоткрила волята да не се предава, инстинкта, който ѝ беше изневерил онази нощ в Шанхай.

— Изглеждаш толкова... красива — изрекох аз.

Тя наведе глава, приемайки комплимента, сякаш беше евтин букет, метнат в ръцете ѝ от някой непознат. Изведнъж се почувствах невероятно тромав и недодялан.

— Как се спогаждате с Банишевски? — продължих бързо, за да прикрия смущението си.

— Сравнително добре се отнася с мен.

— Хубаво е... да знам, че си добре. Доста често мислех за теб.

Отново леко кимване, но не можах да разбера какви чувства е породила у нея повторната ни среща. Такава си беше тя — никога не знаеш какво мисли или какво планира. Може би в крайна сметка шампионът по шах на онази маса не би я сметнал за особено лесен противник.

— Защо ми се обади? — запитах с напразната надежда, че ще се издаде.

Тя си пое дъх.

— Само двама души тук в Берлин знаят каква съм била... преди. Единият е съпругът ми.

— Аз няма да издам тайната ти.

Тя се намръщи, сякаш не беше особено сигурна. Почувствах се оскърбен. Но сега между нас имаше бездна — моето тайнствено момиче от нощния клуб не беше нищо повече от спомен. Изключително болезнен.

— Така значи. Великата княгиня Анастасия — реших да се пошегувам.

— Точно така — потвърди тя.

Шокира ме начинът, по който го изрече — невероятно сериозно.

Каква ирония — бях започнал тази кампания, а сега ми се искаше да я саботирам. Може би исках да си върна момичето от нощния бар.

— Страх ли те е? — погледнах я изпитателно.

— Не знам. Какъв избор имам? Да си остана анонимна?

— Някои от нас свикват с това.

— Не мисля, че бих могла. Най-малкото, не сега.

Това ме разтърси. Предполагам, че когато те докосне славата, съдбата, изобщо както щете го наречете, вече не можете да живеете без нея, точно както тя се чувства. Също като кокаина или опиума, нейните сънища са много по сладки от унилия живот. Банишевски я беше накарал да усети вкуса на славата. Сега тя искаше още.

— Да можех да си спомня поне нещо. Тогава всичко щеше да свърши.

— Наистина ли? Тази Анна Андерсен си спомня много неща, но повечето хора още не са убедени.

— Но аз изглеждам като Анастасия, за разлика от нея.

— Ти изглеждаш като Анастасия според Банишевски.

Изпихме кафето, поговорихме, но разговорът не доведе доникъде. Чудех се дали не се е съгласила да се срещнем, за да подразни съпруга си. Колкото до мен, просто още веднъж се направих на глупак. Може би никога нямаше да разбере тази странна, объркана млада жена и за първи път ми хрумна, че каквото и да е станало с нея, то ѝ е отнело способността да обича някой мъж.

Тя желаше мечтите, които Банишевски ѝ беше нашепнал. Сега ми изглеждаше много по-далечна от когато и да било.

И аз си имах гордост. Казах си, че е време да спра да губя.

Стиснахме си ръцете и се разделихме приятелски на улицата. Докато се отдалечавах, си казах, че я виждам за последен път. Тя щеше да се превърне в история, разказвана на други мъже на чаша портвайн и хубава пура. Тайната ѝ щеше да си остане тайна. Тя щеше да бъде моята неосъществена страст. И може би за добро.

Наложих си да се отдалеча, без да се обръщам.

АНАСТАСИЯ

Къщата беше празна, слугите имаха почивен ден. Нещо ми се стори различно в преддверието — от масичката до огледалото липсваше вазата от династията Мин. И една, инкрустирана със скъпоценни камъни. Свалих шапката и палтото и хвърлих нервен поглед към отражението си. Лицето ми беше зачервено, приличах на жена с таен любовник. Всяка жена веднага би го усетила, но аз, разбира се, бях уверена, че ще заблудя Андрей.

Застанах на първото стъпало, затаих дъх и се ослушах. В къщата имаше още някой. Непозната миризма; две чаши на масата в гостната, по едната имаше петна от ярко червило. Почувствах се странно наранена. Разбира се, наранена беше само гордостта ми. Нима съм толкова отвратителна, че може да се люби с друга жена, но не може да се принуди да се люби с мен?

На килима се търкаляше черна кожена обувка с висок, тънък ток. Взех я, смятах да го замеря с нея. Таях в себе си трупан цели две години бяс, породен от незачитането, възискателността и пренебрежението на моя съпруг.

Ослушах се пред вратата. Вътре сякаш имаше две разгонени животни.

Влязох. Две глави се извиха към мен изпод чаршафите. Едната беше на певицата от „Егел“, но сега беше без русата перука. Истинската ѝ коса беше къса и светла, но без къдриците лицето ѝ ми се стори доста познато. Зад начервените бузи, размазаното червило и изрисуваните очи се криеше младият мъж от „Егел“, който често седеше до Андрей на чаша мастика.

В този момент съпругът ми беше зад гърба му. И неговото лице беше силно гримирано, но за да запази стила на представлението, също беше махнал тъмната си перука. В този момент реших, че ако някога оплешивея като Андрей, ще се откажа от всяка козметика. Ефектът беше смехотворен.

Каква глупачка съм била. Перверзиите на съпруга ми, изглежда, бяха очевидни за всички, само не и за мен.

Погледнахме се за миг. Трябваше ми малко време, за да се приспособя към новото положение. Поредният повратен момент в кратката ми история.

Видях как капчица пот пропълзва по слепоочието на Андрей.

— Като излизаш, затвори вратата — заповяда той.

Подчиних се.

Ноември. Светът беше изгубил цветовете си.

Берлин живееше само в сиви оттенъци, отвсякъде капеше дъжд. Мирисът на града беше мирис на влажни дрехи, изпарения, издигащи се от мокри палта и от чадъри, от които край радиаторите в кафенетата се образуваха локви дъждовна вода. Трамваи звъняха, почти невидими в мъглата, момичетата по Курфюрстендам се гушеха край портите, дърпайки подред от омекналите от влагата цигари. Нещастните туберкулозни берлински бездомници се свиваха под мостовете или тихо умираха нощем край зоологическата градина, безименни и неоплакани.

На осми ноември един австрийски подстрекател, някой си Адолф Хитлер, и бившият канцлер Лудендорф прекъснаха речта на баварския министър-председател в една мюнхенска бирария и обкръжени от тълпа мъже в кафяви ризи, излязоха на улицата, за да поемат юздите на властта. Започнаха улични боеве и Хитлер беше арестуван. В кафенетата говореха само за това.

И на още една тема — какво да се яде. От първи август до първи ноември стойността на германската марка беше паднала от един милион до хиляда и петстотин милиарда германски марки за един щатски долар.

Германия просто вече нямаше валута.

От апартамента всеки ден изчезваше по нещо. Сякаш бяхме станали жертва на редовни кражби, но бяхме твърде учтиви, за да говорим помежду си по тези въпроси, и твърде деликатни, за да съобщим в полицията. Започна се от вазите и други леки предмети. После от стените започнаха да изчезват картини, от гостната един по един се изпаряваха китайските килими. Знаех какво става, но не можех да направя нищо, просто мълчах и треперех вътрешно.

Андрей ставаше все по-мрачен, един-два пъти посегна да ме бие. Научих се да стоя настрана от него. Но един ден най-сетне нещо се случи.

Когато се прибра, беше пиян. Точно си бях легнала и го чух как се върти из къщата, викайки на слугите да му донесат бутилка шампанско от избата. После отвори рязко вратата на спалнята с възгласа:

— Чудесни новини!

Стоеше на прага, олюлявайки се, а челото му беше потънало в ситни капчици пот. Различавах петна от руж на високите му бледи скули.

— Великата княгиня Олга идва в Берлин — продължи той все така на висок глас. — С разрешение от самата императрица майка. Искате да се срещне с теб, чуваш ли?!

Олга беше дъщеря на императрицата майка. Старата дама никога не излизаше от замък си в Дания, а пращаше Олга да изпълнява поръчките ѝ из цял свят. Най-накрая явно се беше убедила в претенциите ми. Вече месеци наред Андрей пращаше писма до Дания, беше вербувал всички от Върховния комитет на монархистите и сега, естествено, статията на Майкъл беше събудила интереса към моята кауза. Не можех да повярвам, че това най-накрая се случи.

— Щом те види, ще разбере коя си. Очакването почти свърши, за всички нас. Щом се срещне с теб, ще разбере коя си.

Андрей беше заложил на мен, уверен, че ще спечели. Залозите бяха високи, а резултатите — несигурни. Вяра като чип от казино: „Залагам на великата княгиня“. Но без никакви шансове... Печелившият обаче взема всичко — контрола над наследството на Романови и на цяла Русия.

Андрей беше пил твърде много шампанско, а облекчението и надеждата увеличаваха еуфорията му. Но собствената ми реакция ме изненада. Бях ужасена. Най-накрая беше дошъл мигът, Олга ще ме разглежда така, както антиквар разглежда някаква рядка китайска ваза, и ще заяви или че съм истинска, или че съм фалшива. А ако се разочарова? Ако не издържа изпитанието?

До известна степен и аз си вярвах. Както Наталия, както Андрей вярвах, защото трябваше, защото няха друг избор. Не исках да

продължа да живее, ако в края на краищата съм само някаква отчаяна бежанка. Без Анастасия нямах никаква надежда.

Камериерката донесе шампанско и Андрей го отвори. Звукът на излитащата тапа ми прозвуча като изстрел. Пяната покапа по килима. Той напълни две чаши, разливайки повечето вино на пода, и пъкна едната в ръката ми. Възкликна завалено:

— За великата княгиня Анастасия — и пресуши чашата. — Предстои ни да свършим много работа. Тя ще бъде тук вдругиден. Излизай от леглото. — И издърпа завивките ми. — Трябва да сме готови!

Започна се. Сякаш бях студентка, която си тъпче главата със знания пред важен изпит. Андрей не ми даваше и минута почивка. Книги се търкаляха навсякъде — на масичката за кафе, на дивана, по пода. Руските библиотеки и книжарници в Берлин бяха пълни с подвързани с кожа томове и списания за семейство Романови и Андрей беше изкупил всичките. Нямаше информация, която да не бях длъжна да науча наизуст.

Той се разхождаше пред мен като същински учител.

— Баща ти имаше белег ето тук — казваше, докосвайки челото си. — Когато бил млад, още царевич, отишъл в Япония на официално посещение. Докато вървял по улицата в един град, наречен Оцу, бил нападнат от полицаи с изваден меч. Мъжът замахнал към него и мечът го ударил тук. Останал бял белег. Всички в семейството го наричаха белега от Оцу.

— Не си спомням — казах.

— Няма нужда да го помниш от преди, просто искам сега да го запомниш. Белегът от Оцу — повтори и отново се зачете в книгата, която държеше отворена в лявата си ръка. — Обичаш животни. Обичаш всички животни. — Спря и се замисли. — Може би трябва да ти купя кученце. Най-добре да е шпаньол.

— За какво говориш сега? — запитах. Главата ме болеше. През последните два дни почти не бях спала.

Той прелисти книгата.

— Ето, виж. Сестра ти Татяна имала кученце. Казвало се Джеми. Помниш ли това? Джеми. Ти си обичала това куче, носела си го навсякъде, сякаш е твое.

Поклатих глава.

— Как се казваше кученцето?

— Джеми.

— Пак!

— Джеми!

— Добре. Значи, брат ти е бил болен, не е можел да движи лявото си коляно, от болестта е стояло постоянно свито. Двама моряци са го придружавали навсякъде, като телохранители, носели са го на ръце. Казвали са се Андрей Деревенко и Климент Нагорни. Кажу го.

— Не си спомням.

— Няма значение, кажи го!

Аз скочих.

— Не! Не помня нищо от това! За какво да твърдя, че помня неща, които не помня?

От удара бузата ми сякаш се подпали.

— Защото ти заповядвам! Защото плащам за храната, която влиза в устата ти, и за покрива, който е над главата ти! Защото съм твой съпруг и защото аз командвам тук!

Усетих как коленете ми омекват. Непоносимо срамно беше така да се плаша от него, но не можех иначе. Той се извисяваше над мен със свити юмруци. Ужасих се, че пак ще ме удари. Чух се как хлипам и го моля да не ме наранява.

Но той се беше вбесил и молбите ми не го трогнаха. Свали пръстена с рубин от пръста си и го пъкна под носа ми.

— Виж! Погледни го добре! Утре трябва да го продам! Не разбираш ли, глупава кучко! Две години живеем в Берлин. Откъде според теб идват парите за тази къща, за тези хубави дрехи, които носиш? Ако не убедим великата княгиня, че ти си Анастасия, и двамата ще изхвърчим на улицата.

Когато свърши тирадата си, гласът му беше пресипнал и капчици слюнка блестяха като роса по дрехата ми. Дишаше на пресекулки, сякаш беше изкачил стълбите на бегом.

— Сега разбираш ли защо трябва да научиш всички тези имена?

— Андрей Деревенко и Климент Нагорни.

— Не ме интересува, че си изгубила паметта си. Може би това ни е от полза. Но някой и друг спомен няма да навреди. Мога да ти кажа неща, които няма да намериш в никоя от тези книги. Неща, които ще

убедят дори оная стара кучка в Дания, че ти си внучката ѝ. Как да не се трогне от собственото си внученце?

— Андрей Деревенко и Климент Нагорни.

— Добре. — Той се успокои, бурята отмина. — Сега, трябва да ти разкажа за Нагорни — продължи с напълно нормален глас. — Той имаше навика да пъха малкия си пръст в ухото и да се чеше. Ето така. Много пъти съм виждал да го прави...

Започнахме отново със спомени от втора ръка, с взетата назаем история. Единственото обучение, за което си спомням. Андрей беше единственият ми учител, затънал сред книгите в мрачната малка вила в Грюневалд, и това продължаваше до среднощ, докато ме заболеше глава, докато умората ме надвиеше и започнех да заспивам всеки път, щом притворех очи. Тогава той ми крясваше, за да ме стресне, и ме разтърсваше.

Анастасия бродеше из стаята като призрак.

Цялата сутрин мина в чакане. Събудих се призори, започнах да сресвам косата си по хиляди различни начини, обличах подред роклите в гардероба си, репетирах още хиляда пъти разказа за семейната история. Накрая стана дванадесет, уреченият час, и нямах какво да правя, освен да гледам през прозореца, докато Андрей се разхождаше, палейки цигара от цигара с треперещи ръце, без да престава да крещи на слугите и на мен.

Събитията, които щяха да се развият в следващите няколко часа, щяха да променят живота и на двама ни.

Отвън на улицата спря черна кола. Помъчих се да видя кой е вътре, но Андрей ми извика да се дръпна от прозореца и ме накара да чакам до вратата като изнервена ученичка.

Великата княгиня Олга.

Очаквах нещо по-величествено. Въобразявах си, че ще видя корона, царствена снизходителност и бижута. Но вместо това се сблъсках с една едра жена в старомодни дрехи, излъчваща слаб мирис на розова вода. Придружителят ѝ се беше представил като генерал Радзински — надут мъж на средна възраст във военна униформа, който ми се стори, че може всеки момент да падне по очи, повлечен от тежестта на медалите по гърдите си и от декорациите по униформата си. Ако само още един руснак беше смел като него, болшевиките никога нямаше да спечелят. Двамата с Андрей явно се познаваха и от

скованите поздрави, които си размениха, се досетих, че вероятно в миналото не са били особено големи приятели. Така и не узнах дали предположението ми е било правилно.

Великата княгиня се взираше в мен и аз се оставих да ме изучава с царствената си безцеремонност. Вече бях свикнала хората да ме изучават, непознати да се взират в лицето ми, всяка черта, сякаш се опитваха да идентифицират престъпник по снимка. Олга изглеждаше не по-малко нервна от мен. Изгледа ме, отмести очи към Андрей и долната ѝ устна затрепери.

— Ваше височество — каза Андрей с поклон, — може ли да ви представя великата княгиня Анастасия?

Тя като че ли не знаеше как да постъпи. Аз прихванах полите си и направих реверанс, както ме беше научил Андрей.

— Лельо Олга — изрекох.

„Лельо Олга“. Пак негова идея.

За миг помислих, че тя ще ме прегърне.

— Наистина ли си ти? — прошепна възрастната жена.

Сега трябваше да кажа нещо. Както Андрей ме беше научил: „Моля те, лельо Олга, толкова искам да видя отново баба“ или нещо подобно, също толкова съзливо. Дори не знаех как изглежда тази моя баба. Снимките ѝ, които бях виждала, бяха отпреди десет години. Лъжата заседна в гърлото ми.

— Наистина ли си ти, дете? — повтори Олга.

Усещах погледа на Андрей как ме окуражава да играя ролята, която беше написал за мен. Но се чух да казвам:

— Не знам.

Макар да не беше особено мъдро, поне беше самата истина. Не успях да извадя друго от себе си. Двете стояхме, заобиколени от прислужниците. Генерал Радзински и Андрей се бяха втренчили в нас, а ние двете бяхме изгубили дар слово, заплетени в собствените си дилеми.

Андрей не се беше поскъпил за обяда. Седеше, облечен в изискания си костюм, без следа от нервност, докато слугите се суетяха наоколо с подносите с борш, шашлици и блини. Беше похарчил цяло състояние за първокласни френски вина.

Нямах апетит. Храната тежеше в стомаха ми като залоена мазнина.

Явно Олга беше дошла тук, готова за разочарование, но сега не знаеше какво да мисли. Не можеше да свали очи от мен. Докато се хранехме, Андрей ѝ разказваше една редактирана история на запознанството ни в Шанхай, но тя като че ли не го слушаше.

Когато той млькна, тя се обърна към мен.

— Значи нищо не помниш, скъпа?

В нея нямаше нищо от ужасната велика княгиня, която бях очаквала да видя. Бях обезоръжена от тази мила, сантиментална стара мома, и поразена, струва ми се, от важността на нашата среща. С Андрей бяхме репетирали до безкрайност какво трябва да кажа и да направя, но не бях способна да го възпроизведа.

— Не, съжалявам — казах аз.

— Може би все пак нещо си спомняш?

Свих рамене и отново поклатих глава. Андрей ме изгледа, пребледнял от ярост, но аз не можех да следвам инструкциите му — нито заради него, заради нея, нито заради себе си. Разбирате ли, толкова исках да бъда Анастасия, че не бих се решила да лъжа, че двете сме едно и също.

— Помня, че имаше кученце — каза Олга.

— То беше на Татяна — отвърнах и за момент видях как триумфална усмивка и облекчение пробягнаха по лицето ѝ. — Но ми се струва, че Андрей ми е казал това.

Видях го, че е готов да скочи през масата и да ме удуши на място. Очите му се забиваха в мен като игли. Олга, разбира се, не забеляза нищо.

— Ти обичаше това кученце, не си ли спомняш?

Поклатих глава.

— Съжалявам.

Тя потъна в разочаровано мълчание.

Реших, че ако съм Анастасия, рано или късно някой ще го разбере. Ако не съм, няма да се правя на нея.

И Андрей да върви по дяволите.

Най-накрая Олга измърмори:

— Толкова приличаш на нея. — След миг добави: — Толкова приличаш на нея, маленка.

Маленка. Андрей ли ме беше нарекъл така веднъж? Тази дума не означаваше нищо за мен, но изглежда би трябвало да означава. Тя

ме гледаше, дебнейки някакво трепване, което да издаде, че съм се сетила. Стар номер. Много хора ми го бяха прилагали с различни думи или снимки. Сякаш можеха да се промъкнат и да изненадат паметта ми.

— Така се обръщаше баща ти към теб — поясни Олга.

— Трябва да бъда откровена с вас. Хората казват, че приличам на Анастасия. Много хора. Но не помня нищо, абсолютно нищо. Съжалявам. Знам, че все гледате, търсите да видите нещо в мен. Бих искала...

На гърлото ми сякаш заседна камък. Станах и изхвърчах от стаята. Нищо повече не можех да понеса. Без Анастасия бях никоя. Всички щяха да ме обичат, ако съм Анастасия, и да ме отхвърлят, ако не съм. Тя ми беше необходима, за да живея. Но Анастасия беше чудовище, вече две години ме измъчваше и повече не можех да я понасям.

Може би моята искреност я обезоръжи. Точно защото не се опитвах да я убедя, че съм нейната племенница, както Андрей беше ми внушил, Олга реши, че аз съм Анастасия. Не знам как иначе би стигнала до заключението, което направи този следобед.

От спалнята си я чух да говори на балкона с Андрей.

— Наистина ли е тя? — запита Олга.

— Лично аз никога не съм имал и най-малкото съмнение — отвърна Андрей като човек, който обаче мисли точно обратното.

— Затова ли се оженихте за нея? — поде Олга.

Наистина не смятах, че тази мила стара дама ще намери сили в себе си да го запита подобно нещо. И едва ли не се зарадвах.

— Знам какво мислите за мен, ваше височество. Но аз я обичам. Бих я обичал дори ако не беше Анастасия, дори ако беше някоя селянка.

Огромна лъжа, от която дъхът ти спира. Но подобни неща излизаха от устата му с такава лекота, че беше мъчно да не му повярваш.

— И все пак. Това би улеснило нещата за вас.

— Не се ожених за нея поради тази причина.

— Бих искала да ви повярвам, Андрей Сергеевич.

— Ваше височество, моите уважения, но не за искреността ми става дума сега.

Надявам се да е точно така, помислих си. Иначе сме загубени.

— Да не би да съм сгрешила? — запита се Олга на глас. — Как е могла да оцелее цяла година в Сибир съвсем самичка?

— Само тя знае това, а отговорът е заключен някъде в ума ѝ. Стореното не може да се върне назад. Остава ние, които я познаваме и обичаме, да сложим край на страданията ѝ.

Каква реч. Колко умело я привличаше той в своя заговор. Дали все пак не говореше сериозно? С човек като Андрей никой не можеше да бъде сигурен.

— Ужасно трудно е да повярвам след толкова дълго време.

— Нямаше нужда да чакате, ваше височество. Много пъти съм писал по този въпрос до уважаемата ви майка. Тя би могла да сложи край на всичко това, когато реши.

— Майка ми е упоритата старица — възрази Олга. — Не иска да повярва, че Николай и децата са мъртви. Може би тази вяра я заслепява и не вижда това, което е пред очите ѝ.

— Сега всичко зависи от вас, ваше височество. Какво смятате, че трябва да се предприеме?

Дълго, мъчително мълчание.

— Лично аз — дочух накрая гласа на Олга — мисля, че тя ужасно прилича на нея. Искам да се убедя. Само да можеше да си спомни нещо. Нещо, което да сложи край на съмненията.

— Какво ще кажете на императрицата майка? Ще оставите ли горката ми Анастасия да страда, лишена от любовта на собственото си семейство?

Чух думите, които не бях си и помислила, че ще чуя:

— Бъдете сигурен, че когато се върна, ще получите известие лично от императрицата майка. Тя много скоро ще насрочи събрание. Струва ми се, че го отлагахме прекалено дълго.

Захапах пръст, за да не извикам. Не можех да повярвам на ушите си. Изпитанието най-сетне щеше да свърши.

Когато си тръгваше, в очите ѝ блестяха сълзи. Аз също може би трябваше да се просълзя.

Но всъщност се чувствах ужасно отдалечена от всичко. Сякаш, излязла от тялото си, се наблюдавах от другия край на стаята. Ако изобщо усещах нещо, то беше огромно съжаление към измъчената стара мома, дошла тук по поръка на тираничната си майка, за да търси

разбитите останки от едно семейство, което и двете безвъзвратно бяха загубели.

Интересно ми беше какво ли си е помислила за мен. Сама не вярвах на собствената си кауза. Нима съм познавала тази тъжна, мила жена в някакъв друг живот? Може би един ден тъмните, безмълвни порти на паметта ми ще се отворят и ще ми позволят да се върна към изгубената си същност. Ако не станеше така, леля Олга щеше да пази дверите на душата ми.

Спряхме се на прага и тя ме изгледа с непоносим копнеж, а после изведнъж внезапно ме прегърна. Прегръдката трая само миг, достатъчно, за да почувствам сълзите ѝ на бузата си. Сетне въздъхна натъжено и побърза да излезе. Генерал Радзински се сбогува набързо с нас и тръгна след нея.

Двамата останахме дълго на вратата. Знаех, че Андрей ми е ужасно сърдит, че не съм го послушала. Но вероятно беше и ентузиазизиран, защото беше спечелил победата, към която се стремеше.

В края на краищата той нито ме поздрави, нито ме смъмри. Нищо. Може би още не можеше да възприеме случилото се. Подозирам, че ме е смятал за измамница, затова му беше трудно да повярва, че заговорът му е успял.

Но ми се струва, че и го беше страх, защото съзнаваше как се беше държал досега с мен. Затова явно предпочете да не казва нищо. Просто се обърна и влезе в кабинета си, затваряйки тихо вратата.

Бях изиграла ролята си — импровизирах по собствен сценарий. Сега трябваше да чакам зад кулисите да ми дадат знак кога да изляза на сцената.

МАЙКЪЛ

Германската марка продължи свободното си падане. Продавачите сменяха табелите с цените първо всеки ден, а после — на всеки час. Претъпкана с ваймарски марки количка не стигаше, за да си купиш и един хляб. Любимата песен в нощните клубове беше „Утре идва краят на света“.

В редакцията имаше един нещастник, старият Юрген, който живееше с жена си в малък апартамент близо до зоологическата градина. Работеше като шофьор и преводач, вдигаше телефона, разнасяше съобщения. Двама от синовете му бяха убити във войната, третият беше останал с един крак и не можеше да работи, затова Юрген се смяташе за щастливец, че има някаква работа. Инфлацията беше такава, че трябваше да му плащаме всеки ден. Напълвахме една торба с марки, той я грабваше, изхвъркваше от офиса и отиваше да пазарува — какви да е обувки, чорапи, часовници с кукувици, дори един велосипед втора ръка, всичко, което би могло да има някаква стойност, и по-нататък да може да го размени срещу нещо друго.

Тогава беше над шестдесетгодишен, бивш преподавател по английски в университета. Преди да се пенсионира, успял да скъта сто хиляди марки за старини. След три месеца тази сума не му стигаше дори за трамваен билет.

Селянчета, дошли да търсят работа в големия град, прогонени от глада в родните места, мръзнаха нощем по пейките под мокрите черни дървета на зоологическата градина, а туберкулозните им посестрими проститутки зъзнаха в кривите улички зад близката черква.

Това беше Берлин през зимата на 1923: утре идва краят на света.

Седяхме в кафе „Йости“, свити в палтата си. Леденият дъжд не преставаше да се плиска по паважа. Неколцина нещастници, сгушили глави в яките си, бързаха по улицата, приведени под чадърите.

Топлех ръце, държейки чашката с ерзац кафе.

Неколцината клиенти все още се правеха, че поддържат обществения живот в кафенето, който помнеха от преди войната, като стоически дъвчеха сладкиши, направени от замръзнали картофи, и

упорстваха да пушат пури от зелени листа, киснати в никотин. Горките. Зимата сякаш нямаше край. Декември беше първата спирка от безкрайното пътуване, наречено зима. Дълги дни, които трябваше някак да се запълват и изтрайват. Никъде никакво прилично ядене, никаква спирка, на която да слезеш.

Бях си обещал, че никога вече няма да я потърся. Но един ден тя неочаквано ми се обади и помоли да се срещнем. Трябваше да кажа „не“, исках да го направя. Но не можах.

— Изглеждаш уморена — бяха първите ми думи към нея.

Тя отпи от кафето, намръщи се и добави още две лъжички захар.

— Андрей ми изневерява.

Какво трябваше да кажа? Това ядосваше ли я? Или я нараняваше? Или изпитваше облекчение? Знаех какъв живот води Банишевски — още от Шанхай. Обичаше кокаина, женските дрехи и содомията... може би не непременно в този ред. Така става, когато оставиш хората да се женят за роднини и им осигуриш куп пари и свободно време.

— Мъж или жена? — попитах.

— И двете.

— Съжалявам.

— Защо? Защо съжаляваш? Ти уреди сделката.

— Мислех, че ти давам шанс за по-добър живот.

Втренихме се един в друг. Тя първа отмести очи. И добави:

— Вероятно си смятал, че го правиш за добро. За двама ни.

Запитах:

— Какво стана с императрицата майка?

Посещението трябваше да бъде тайно, но цял Берлин беше научил само за двадесет и четири часа.

— Нищо не знам. Вече минаха две седмици.

— Всичко ще се уреди.

— Не знам какво ще стане. Той вече привършва парите. Почти нищо не остана у дома. Продава вещите си.

Сега разбрах защо ми се е обадила. Търсеше своя рицар на бял кон.

— Няма нужда да оставаш с него — казах, сякаш някой ми пъкна тези думи в устата.

— Къде да отида?

— Мога да ти помогна.

— Защо ще го правиш?

— Заради миналото.

През цялото време, докато живя в апартамента ми в Шанхай, май нито веднъж не ме беше погледнала в лицето. Очите ѝ винаги блуждаеха из стаята, сякаш търсеше как да се измъкне оттам. За първи път усетих цялата сила на леденосиния ѝ поглед.

— Как ще го направиш? — запита тя и разбрах, че току-що бях пуснал Анастасия да се върне в необременения със сложности мой живот.

— Мога да ти намеря документи. Лесно е. Ще подкупя някой чиновник в съответната служба. В Германия можеш да купиш всичко, стига да знаеш с кого да говориш.

— А после?

Разбърках кафето си. Да, ами после.

— Трябва да се връщам в Англия в края на месеца. Работата ми тук беше временна. Можеш да дойдеш с мен.

Всичко беше лъжа, но звучеше правдоподобно.

Тя поклати глава.

— Защо?

— Мога да се грижа за теб.

Седях и чаках отговора ѝ. Искях я повече, отколкото някога съм искал нещо. На това ли му казваха „да продължиш да си живееш живота“? „Да се освободиш от миналото“?

— Искаш пак да ме спасяваш?

— Да, нещо такова.

Тя се опита да се пошегува.

— Последния път, когато ме спаси, се озовах в Берлин с един мъж, който спи с момчета в женски дрехи.

Естествено. Тя трябваше да чака какво ще каже императрицата майка в Дания, да не компрометира евентуалното известие, което би могло да дойде от Копенхаген. Сега нямаше значение какво прави Банишевски и как се държи с нея. Тя не искаше някой пак да я вади от калната река. Искаше да бъде Анастасия, великата княгиня на цяла Русия.

Допих кафето. Дъждът по Курфюрстендам се обръщаше в суграшица.

— А ако онази луда старица в Дания каже, че не си Анастасия?

— Това ли ще каже?

— Не знам.

— И аз не знам. Но трябва да разбере.

Иронията ме накара да се усмихна. Погледнах часовника си.

— Защо ми се обади?

— Исках да говоря с някого. Ти си единственият ми истински приятел.

Не знам, може би говореше сериозно.

— Трябва да тръгвам.

Тя се пресегна и сложи ръка върху моята.

— Благодаря ти, Майкъл.

— За какво?

— За всичко.

Колко съжаление може да породи едно докосване на ръка. Исках тази история да завърши по-различно. Но сега наистина беше време да свърши.

— Трябва да знаеш нещо — казах. — За парите, които скъпият ти съпруг ми даде. Не бяха за мен.

— Не ми казвай. Болната ти майка е трябвало да се оперира.

— Твоите приятели от клуба искаха компенсация.

— Хиляда долара?

— Хиляда долара, които нямах.

Тя пребледня и това ми достави известно удовлетворение. Сега можех да си изляза и да я оставя да се гърчи над шегата за болната майка, но този път не исках да си мисли, че съм някакъв безчестник — доколкото това имаше някакво значение за човек като мен. Много по-важно беше тя никога да не разбере колко много продължавах да я искам.

— Съжалявам — отрони тя. — Не знаех.

— Не си ме питала — отвърнах.

И с чувството, че най-накрая сме се разплатили, станах и излязох.

АНАСТАСИЯ

Животът е честен. Каквото и да казват хората, той винаги дава избор.

Можеш да умреш от глад или да станеш проститутка — това е избор. Можеш да се върнеш към този живот или да се ожениш за напълно непознат и да зависиш от неговата милост и търпение — още един избор. Можеш да го напуснеш, за да последваш друг мъж, да заложиш на шанса на любовта, а можеш да останеш и да рискуваш да откриеш не само своята самоличност, но и една съдба.

Направих избора си. Но не бях подготвена за разочарованието, което стисна душата ми като в железен юмрук, докато наблюдавах как моят висок красив американец вдига яката си, за да се предпази от декемврийския дъжд, и излиза завинаги от живота ми.

Къщата беше почти оголена. Не бяха останали мебели, светли правоъгълници по стените сочеха местата, където преди висяха картини. Голи подове във всички стаи. В къщата беше студено, миризма на гнило и влага се надигаше откъм мазето. Липсваше дори кхмерската глава — последната антика от Шанхай. Сигурно е била доста ценна.

Когато влязох, камериерката изтича надолу по стълбите. Беше с палто и шапка, по лицето ѝ се стичаха сълзи.

Повиках я стреснато:

— Илза?

Но тя само подхвърли, без да се спира:

— Отивам си, ваше височество.

И изчезна.

Илза беше последната ни прислужничка. Явно си отиваше, защото ѝ беше казано, че няма с какво да ѝ се плати. Дом без прислуга. Няма кой да поеме палтото ми или да ми донесе чаша горещ шоколад. Огледах се. В камината не гореше огън, защото нямаше пари за въглища или дърва. А дори да се бяха намерили, сега нямаше кой да го разпали.

Изведнъж се почувствах безпомощна. Колко бързо се приспособяваме към привилегиите. В Шанхай ядях на улицата и се смятах за щастливка, ако си осигуря легло за през нощта. Сега ми ставаше криво, че няма кой да ми донесе чаша топло питие.

Намерих Андрей горе в спалнята. Гледаше през прозореца към мръсната мъгла навън, забулила боровата горичка. Стискаше бутилка водка.

Беше невероятно пиян и непоносим.

— Къде беше? — изгъркори той.

— Мислех, че си в Бад Райхенхал.

— Питам, ти къде беше?

Плашеше ме. Не бях съблякла палтото си и погледнах към вратата.

— Пихме кафе с Наталия.

— Лъжеш — изломоти той.

Не намерих какво да отговоря.

— Да не си прехапа езика? — беше подигравателният му коментар.

— Ходих... в зоологическата градина.

— Сама?

— Не съм длъжна да ти казвам с кого съм била. Ти не си ми господар.

— Напротив. Без мен ще умреш от студ на улицата.

Говореше сериозно. Брачното ни свидетелство беше у него. Изобщо не го бях виждала. Ако го нямаше Андрей, щях да се върна там, откъдето бях започнала — без документи, без пари и без подслон.

Имаше право — наистина беше мой господар.

— Била си с оня американец — изръмжа той.

Зашлеви ми силен шамар. Ударът беше ужасен, нанесен с брутална мъжка сила. Главата ми забръмча.

Знаех какво ще последва, затова се обърнах и избягах. Той тръгна да ме гони, но беше пиян и това го забави. Чух го да вика подире ми, но вече бях излязла навън и тичах с всички сили.

Вечерта превръщаше дъжда в лед, суграшицата в сняг. Видях някаква купчина парцали под железопътния мост, заприлича ми на труп. Може би някой от мъжете, на които бях дала пари. Ледени

висулки се спускаха от напречните греди на моста, релсите бяха покрити с тънка ледена корица.

Виждах как дъхът ми се кълби на бели облачета в студения въздух, докато се изкачвах по стълбището към апартамента на Наталия. Облегнах се на вратата и почуках.

Отвори ми, навлечена с няколко палта едно над друго, забулила лицето си с шал. Не можеше да си позволи да отоплява апартамента дори посред зима. Под очите имаше тъмни сенки. Беше болна.

— Ти? — възкликна смаяно.

— Може ли да вляза?

Дръпна се от вратата. Днес нямаше усмивки и „ваше височество“. Загледа ме, застанала до вратата. На ръцете имаше ръкавици и се потеше дори в тази ледена стая.

— Не си добре — казах. — Трябва ти лекар.

— Кой може да си позволи лекар? — И ме изгледа от глава до пети. — Какво правиш тук?

— Нямаше къде да отида.

Бях готова да ѝ разкажа всичко за Андрей. Трябваше да го кажа на някого.

— Изхвърлил те е. Знаех, че така ще стане.

Отново ми се стори, че гледам отстрани собствения си живот. Наталия знаеше нещо, което аз не знаех, но на всяка цена исках да науча.

— Тя няма да се срещне с теб. Той каза ли ти?

Наталия отпускате с наслаждение лошата новина. Парче по парче. Олга беше изпълнила поръчението си, но императрицата майка отказала да потвърди преценката на племенницата си. Или може би Олга беше променила мнението си по пътя между Берлин и Копенхаген. Каквато и да беше истината, играта на Андрей се беше провалила.

Усетих, че се олюлявам. Но същевременно бях облекчена. Най-накрая всичко свърши.

— Сега и двете сме в една лодка — каза Наталия и в гласа ѝ се усети истинска злоба. — Вече не сме високопоставени и могъщи.

— Наталия, аз...

— Какво ще правиш? Вече не можеш да живееш в оная хубава вила. Ще бъдеш като всички нас. И по-зле. — Наведе се към мен и

усетих непоносимо противния ѝ горещ дъх. — Няма работа, нали знаеш. Всички опитвахме.

— Мислех, че си ми приятелка.

— А аз мислех, че си великата княгиня.

Избута ме обратно в коридора и затръшна вратата.

Вратата се люлееше на пантите си. Парчета стъкло се търкаляха по пода в преддверието — останки от бутилката водка, разбита в стената. Една от завесите в гостната висеше накриво.

Не изпитвах страх. Бях решила, че този непоносим човек повече няма да ме тормози.

Качих се горе. Беше тъмно и в спалнята беше студено. Приблжих се към масичката до прозореца и светнах лампата.

— Значи се върна — чух гласа на Андрей.

Обърнах се. Той седеше в креслото с облегалка за главата, стиснал в дясната си ръка бутилка неизстудено френско шампанско. Сякаш празнуваше нещо. Устните му бяха мокри и изговаряше думите завалено; беше по-пиян, отколкото някога го бях виждала.

Отвратителен човек. Имах повече достойнство, докато бях момиче от нощен бар, отколкото сега като съпруга на този мъж. Само заради някакви обещания, дадени с половин уста.

— Чу ли новината? — изфъфли той. — Оная дърта крава от Дания е казала, че си измамница. Толкова от любящата те бабушка.

— Никога не съм твърдяла, че съм Анастасия. Това беше твоята история. Ти твърдеше, че съм.

— Ако беше направила каквото ти казах, можехме да убедим оная дърта кучка. Сега всичко свърши.

— Каквото и да бях направила, нямаше да има значение. Всички те искат Анастасия да е мъртва. И просто няма да ги убедим, каквото и да сторим.

Той се опита да се надигне от креслото.

— Малка неблагодарница такава.

— Отвращаваш ме.

Това го възпря. Никога преди не бях му говорила по този начин и за момент го видях да се олюлява на ръба на самосъжалението.

— Нали разбираш, всичко свърши. Парите. Продадох всичко, за да те издържам, а ти с какво ми се отблагодаряваш?

— Правеше го за себе си, не за мен.

— Може да ме наемат за портиер в „Егел“. — На третия път успя да се измъкне от креслото и се обърна към мен. — Ваше височество.

Поклони се подигравателно, докато го изричаше, заваляйки думите.

Пристъпи несигурно, блъсна се в стената и се насочи към кабинета си. Запитах се какво да правя сега, къде да отида. Ясно беше, че не мога да остана тук. Сетих се за Майкъл. Майкъл, който веднъж ме беше спасил; Майкъл, който фактически ме спаси два пъти, ако броим и ония гангстери в Шанхай; Майкъл, който тайнствено се появи в Берлин в поредния критичен момент от живота ми. Майкъл — единственият ми приятел в целия свят.

Андрей стоеше на прага на кабинета си. Държеше пистолет в едната ръка и шепа патрони в другата. Изпусна (няколко на килима, докато се опитваше да зареди старинното оръжие.

— Какво правиш?

— Има само един почтен начин да излезем от това — каза той и както ми се стори, имаше предвид и двама ни.

Успя да зареди два патрона в патронника и затвори. Вече вдигаше оръжието към мен, когато аз го нападнах с бутилката шампанско.

Но бях закъсняла. Видях черното око на дулото и чух някакъв много далечен глас да пищи: „Татко!“ Той натисна спусъка, чу се щракване, когато ударникът улучи празното гнездо. Замахнах напосоки с бутилката и го улучих в слепоочието. Той падна и тилът му се удари в ръба на камината.

Бутилката не се беше счупила и това ме учуди. Сигурно бях го ударила с основата ѝ. Вдигнах я отново над главата си, готова да отбия атаката му, когато се изправи и ме нападне. Но той не помръдна.

Револверът беше паднал на пода до краката му. Ритнах го към ъгъла.

Той лежеше с полуотворени очи. Локвата тъмна кръв по паркета се разрастваше. Неконтролируеми спазми разтърсваха цялото му тяло.

Разбрах какво съм направила. Пуснах бутилката и изтичах към вратата, но спрях и се върнах в спалнята. Не знаех какво да правя.

Вцепених се. Беше нещастен случай, не бях искала да го нараня, поне не и да го убия. Но щеше ли някой да ми повярва?

Какво да правя?

Измъкнах от чантата визитката на Майкъл с телефона на берлинското бюро на Ройтерс. Набрах и задишах бавно, опитвайки се да се овладея.

Когато чух глас в слушалката, се изненадах от спокойствието си.

— Ало — казах. — Обажда се графиня Анастасия Николаевна Банишевска. Бих искала да говоря с Майкъл Шеридан. Моля, кажете му, че е спешно.

МАЙКЪЛ

Бях останал да работя до късно в бюрото. Пиших поредната история за бирения пуч в Мюнхен, когато ме потърси Анастасия. Гласът ѝ беше доста спокоен, но настоя да дойда във вилата ѝ в Грюневалд. Незабавно. Не ми съобщи какво се е случило, само каза, че е спешно.

Бях си обещал — край. Бях уверен, че никога повече няма да я чуя. Но всъщност ми трябваше само някакво оправдание и знаех, че рано или късно ще го намеря.

Когато пристигнах, къщата тънеше в мрак, предната врата беше широко отворена. Вътре беше също толкова студено, колкото и отвън, виждах дъха си във въздуха, дори и в коридора.

— Анастасия?

Никакъв отговор. Огледах се и почувствах как косъмчетата по тила ми настръхват. Сетих се за предишното си посещение тук — огромните картини в бронзирани рамки, вазите, античните статуи. Сега къщата беше почти гола, нямаше ги и килимите, и повечето мебели.

— Анна?

Качих се по стълбите. В спалнята светеше една-единствена лампа. Различих силуета на жена, седнала в креслото до прозореца.

— Майкъл — чух гласа ѝ. — Знаех, че ще дойдеш.

На пода до камината лежеше тяло на мъж. Светнах лампата.

— Боже Господи.

Нямаше съмнение, че е мъртъв. Лицето му беше посиняло, очите — изцъклени, като на мъртва риба. Кръвта се беше съсирила на тъмни пурпурни петна около главата му, капчици кръв блестяха мътно в косата му.

Почувствах нужда да седна. Отпуснах се на ръба на леглото и двамата останахме безмълвни няколко минути. Опитвах се да мисля.

— Какво се случи, по дяволите? — изрекох най-накрая.

Гласът ми прозвуча дрезгаво.

— Той искаше да ме застреля.

Звукът на гласа ѝ ме стресна, напомни ми нощта в Шанхай, когато я чух да говори по телефона насън. Изглеждаше неестествено спокойна; вероятно и двамата сме изглеждали така — седим, без да се интересуваме от мъртвия ѝ съпруг, който лежеше на пода като парче дамаска, изплъзнала се от облегалката на стола.

Усетих, че обувката ми опира в нещо твърдо. Погледнах надолу и видях револвера на килима до краката ми. Дявол знае защо го избутах с обувката под леглото.

— Какво искаш да направя? — обърнах се към нея.

— Не знам.

— С какво го удари?

— С бутилка шампанско.

Значи в крайна сметка пиенето го довърши, помислих и се изсмях кратко и сухо. Бях нервен.

Приближих се към тялото и се наведох да го погледна отблизо. Внимавах да не пипам нищо. На дясното слепоочие имаше дълбока резка, която се губеше в косата, но реших, че не това го е убило. Тилът му опираше в ръба на облицованата с кахлени плочи камина. Кръвта идваше оттам. На черепа имаше голяма пурпурна подутина, като смазана слива, от лявото му ухо беше изтекла малко кръв. Изправих се.

— Край на издръжката ти.

— Какво да правя, Майкъл?

Или по-скоро, ти какво ще правиш, Майкъл? Ще си излезеш оттук, ако имаш и капка разум в главата. Берлинската полиция се славеше с ненадеждността си. Какво ще измислят там? Банишевски в края на краищата беше само един руснак. Един повече или по-малко в град като Берлин, преливащ от бежанци — какво значение имаше? Щяха ли да приемат версията на Анастасия за събитията? Или щяха да се придържат към пруската гледна точка, че мъртъв съпруг, дори ако е насочил пистолет срещу жена си, струва повече от една изплашена съпруга? Тя със сигурност щеше да иде в затвора. Въпросът беше дали няма да я обесят.

Това щеше да бъде манна небесна за нейните врагове в Германия и извън нея — удобен начин да се отърват от тази претендентка, която им създаваше само безпокойства. Мъже като княз Хесенски можеха преспойно да се месят в работата на полицията и съда.

Какво обаче щеше да стане с мен, ако решах да ѝ помогна, да ѝ стана съучастник? Винаги постъпвах глупаво заради нея — още откакто я извадих от Хуанпу. Не виждах защо точно сега да престана да се правя на глупак.

— Къде са слугите? — беше следващият ми въпрос.

— Отидоха си. Нямаме пари да им плащаме.

— Кога ще забележат, че го няма?

— Има приятели навсякъде... не знам... всеки петък обядва в „Егел“.

— Значи най-много след два дни. — Нямаше да имам много време, за да я измъкна от Берлин. — Някой знае ли за нас двамата?

Тя поклати отрицателно глава.

Когато установят, че я няма, ще решат, че е напуснала Берлин. Това е най-логичното. Кой ще се сети, че някакъв американски журналист би заложил кариерата и свободата си заради една руска бежанка?

— Не си длъжен да ми помагаш — каза тя.

— Тогава защо ми се обади?

— Нямаше на кого друг.

Почувствах се много по-добре.

Погледнах пак към Банишевски. Бях виждал много мъртъвци, дори бях снимал някои, особено след улични размирици в Шанхай; в последните седмици, по пътя към бюро, бях прескачал и замръзнали трупове. Но бях познавал Банишевски и това ме изкарваше от кожата ми. Разбира се, боях се и за собствения си живот.

Погледнах пак към Анастасия.

— Вземи си палтото и някакъв багаж — наредих ѝ.

Огледах стаята, запитах се дали да я подредя заради полицията, може би да сложа пистолета в ръката на Банишевски, да оставя бутилката до главата му, да наглася обстановка, която дори и най-тъпият пруски следовател ще успее да схване.

Реших да не пипам нищо.

— Ще мине известно време, преди да се размирише в тоя студ — изрекох гласно мислите си.

Анастасия потръпна. Прегърнах я и я притиснах, но тя не излезе от вцепенението си. Все едно се опитвах да утеша ръжена от камината.

— Всичко ще бъде наред — уверих я.

— Вече нищо няма да е наред.

Предвиждането ѝ ми се стори прекалено мрачно.

Разбира се, смъртта на граф Андрей Сергеевич Банишевски нямаше да бъде кой знае каква загуба за света. Но както прецених, сега трябваше да се занимаем с малко подготвителна работа. И то възможно най-експедитивно.

Една жена би могла да облече мъжки дрехи, но рядко се срещат жени, които могат да вървят и да говорят като мъже. Признавам, това лято срещях някои създания по Курфюрстендам, които ме накараха да се позамисля, но като цяло при добро осветление и сравнително трезво състояние жена в мъжки дрехи винаги би изглеждала точно това — жена в мъжки дрехи.

И Анастасия не можеше да заблуди никого.

Седеше, праметнала крак върху крак, на отсрещната седалка в купето, с костюм, колосана яка, карирани чорапи и добре лъснати черни обувки. Косата ѝ беше късо подстригана, сресана на път отстрани, но това я правеше да прилича не толкова на мъж, колкото на едно от ония непълнолетни момченца, които можеш да купиш за пакет цигари в някой нощен клуб в центъра на Берлин, стига да си падаш по такива забавления. Четеше „Дер Цайтунг“ и се опитваше да се прави на арогантен мъжкар, но в нея нямаше абсолютно нищо мъжко. Костите ѝ бяха твърде крехки, ръцете не бяха обрасли в косми и за Бога, дори без грим беше прекалено хубава, за да мине за мъж. Но това би могло да ни бъде от полза. Хората можеха да заподозрат нещо за връзката ни, но не и да отгатнат истинската причина. Можеха да ни помислят за перверзници, но не и за бегълци.

Един друг мъж — търговски пътник, ако се съди по вида му — се качи при нас в първокласното купе на гарата при зоологическата градина. Не преставаше да ни зяпа и знаех какво мисли. Опитах се да не му обръщам внимание, но когато в крайна сметка вдигнах очи към него, той ми се усмихна мазно, за да ми даде да разбера, че и той си пада по такива неща. Мислеше си, че Анастасия е моят хомосексуален любовник.

Кондукторът явно също беше останал с такова впечатление, но за разлика от спътника ни той си беше прусак от старата школа и виждах как му се иска да се изплюе презрително на пода пред краката ми.

Анастасия смъкна вестника, за да мога да видя лицето ѝ.

„Всички ни гледат — каза с безшумни движения на устните. — Мислят, че съм хомо. И за теб мислят същото.“

Ех, само да можеше да ме види баща ми. Спомням си, когато бях на десет години, му се струваше, че прекалявам с четенето. Дочух го една вечер да говори с майка ми, след като си бях легнал: „Как мислиш, момчето не е обратно, нали?“ На следващия ден намерих най-едрото хлапе на улицата и му забих един юмрук в носа. Момчето се казваше Джон Сандърбърг. Джони само ме изгледа невярващо. „Защо, бе?“, запита смаян и аз го ударих отново. Видях как две струйки кръв потекоха от носа му. Той вдигна ръка към лицето си и когато видя кръвта, побесня.

Направо ме смля от бой. Заби ми два къси прави и аз се озовах по гръб на тротоара. После скочи отгоре ми и продължи да ме удря, докато не посинях. Когато се върнах у дома, лицето ми приличаше на сурово кюфте за хамбургер. Моят старец вдигна очи от „Уолстрийт Джърнъл“ и ме запита какво се е случило. Казах му, че съм се сбил с някакво хлапе и съм го победил. Той каза, че съм добро момче, и продължи да чете вестника.

Престана да се тревожи, че съм обратен, и аз се върнах към книгите.

Това беше последният път, когато се опитах да спечеля одобрението му. Набиха ме заради него, а той дори не остави вестника. След това отношенията помежду ни се изразяваха само в неподчинение и всекидневни препирни, а накрая дойде големият бунт. Той искаше да бъда като по-големия си брат, да бъда отличен студент — ето защо редовно бягах от лекциите. Искаше да вляза в семейния бизнес казах му да си гледа работата и се хванах в един вестник в Ню Джърси.

Струва ми се, че именно старецът ме тласна към Анастасия. Тя скърбеше за едно минало, което не помнеше, а аз оплаквах минало, от което не можех да избягам. Забравено минало, припомнено минало — това ни беше довело в Шанхай. Пътят към Анастасия ни беше довел тук, до това купе във влака и кондуктора прусак, който ни мислеше за обратни. Ако се вгледате, ще откриете, че във всичко има симетрия.

Влакът излезе от гарата и започна бавно да набира скорост. Опитах се да продължа с четенето на вестника и няколко пъти си поех дълбоко дъх, за да се поуспокоя. До границата имаше няколко часа. На

следващата сутрин щяхме да се събудим във Франция или в берлински затвор.

— Имате ли огънче?

Спътникът ми се наведе към мен с цигара в устата. Бях сигурен, че в джоба му има пълна кутия кибрит и това беше просто начин да започне разговор. Но защо да не му услужа с огънче?

— Руснак ли сте? — запита ме той на немски.

— Американец.

— О, американец — изрече, сякаш това обясняваше всичко. — В Берлин ли работите?

Аз кимнах и се престорих, че особено много се интересувам от вестника си. Надявах се поведението ми да го отблъсне, но има хора, които пропускат или решават да пренебрегнат дребните сигнали, идващи от околните. Новият ми познайник толкова много искаше да си побъбри с някого, че моето нежелание да разговарям никак не му пречеше.

Стори ми се, че Анастасия е събудила любопитството му. Не преставаше да я изпива с алчен поглед. Запитах се дали би изпитвал същото, ако узнаеше, че е жена.

— Казвам се Петровски. Серж Петровски — представи се той, макар че не го бях питал. — Аз съм емигрант, нали разбирате? Трябваше да бягам от Русия след революцията. Сега имам собствен ресторант на Тауенцинщрасе.

Постарах се да изглеждам възможно най-отегчен. Бях твърде изнервен, за да водя светски разговори. Погледнах отново часовника си, макар че още се влачехме през берлинските предградия.

— Вашият приятел не е много приказлив — каза Петровски, хвърляйки поредния бегъл поглед към Анастасия.

— Кой е тоя досадник? — обади се Анастасия, без да вдига очи от вестника, играейки съвършено ролята си.

Разглезеното Жереме с татенцето си. Татенцето бях аз.

Петровски си пое дъх. Разбра, че току-що му беше нанесена смъртна обида. Погледна към мен, явно с надеждата, че ще се извиня за поведението на Анастасия, но като не видя нищо подобно, хвърли мрачен поглед към нея и пак се задълбочи във вестника си. Поглед на мъж, отхвърлен от евентуален любовник. Вдигнах очи към нея и я изгледах съзаклятнически. Протегнах ръка и стиснах коляното ѝ,

знаейки, че тя няма да се дръпне. Така показвах на нашия спътник колко интимни са отношенията помежду ни. От смъртта на Банишевски не я бях докосвал. След инцидента тя стоя скрита в апартамента ми цели две седмици, но не бях спал с нея. Любовната ни връзка не беше отишла по-далече от онази единствена нощ — от онова пиянско сношение за двадесет долара с осемдесетдоларов бакшиш.

Сто долара — и никакъв спомен. Можех да я имам, когато си пожелаея, как би могла да ми откаже след всичко, което бях направил за нея? Но тук, в Берлин, както и в Шанхай се бях договорил със себе си: ако Анастасия някога ме приеме пак в леглото си, ще бъде, защото тя ме иска, а не защото няма избор. Следващият ни път няма да бъде като първия.

Петровски се взираше в ръката ми върху коляното на Анастасия. Усетих, че ужасно ми завижда.

— Младият ви приятел е много красив — рече той.

Поредният опит.

Анастасия раздражено изшумя с вестника.

— Не е германец, нали?

Поклатих отрицателно глава.

— Руснак съм — каза Анастасия, скрита зад „Дер Цайтунг“. — Аристократ. Каквото и да говори Ленин, не общувам с низшите класи.

Лицето му почервения като варено цвекло. Най-накрая се предаде, зачете се във вестника си, а аз се опитах да не се разсмея.

Слезе в Миделбург. На негово място се качи полицията.

Перонът гъмжеше от униформи. Забелязахме ги, докато влакът полека влизаше в гарата. Погледнах Анастасия и видях собствения си страх, отразен в очите ѝ. Никой от нас не каза нито дума. Трябваше да останем спокойни. Винаги съм смятал, че престъпниците се издават с гузното си държание.

Свалих прозореца и се наведох навън. Въздухът беше леден. През облака пара, излизащ от комина на локомотива, видях двама полицаи да се качват на последния вагон. Затворих прозореца и седнах.

— Мислиш ли, че търсят нас? — прошепна Анастасия.

Поклатих глава.

— Обичайната проверка — казах, без да бъда напълно сигурен.

Влакът потегли. Аз се зачетох отново във вестника, за да покажа на Анастасия, че не се тревожа, но не можех да се съсредоточа. Четях

едно и също изречение не знам колко пъти.

Нас ли търсеха?

Чух вратата на вагона да се отваря. Оставих вестника и надникнах в коридора.

— Те ли са? — прошепна Анастасия.

Кимнах.

— Какво ще правим?

— Ако не искаш пак да размахваш бутилка шампанско, просто ще си седим тук и ще си четем вестниците.

Полицайте тръгнаха по коридора, влизаха във всяко купе и проверяваха документите. Наистина ли търсеха именно нас? Вече няколко дни всички вестници публикуваха снимката ѝ, но сензационното убийство на някакъв незначителен руски граф не задържа дълго интереса на публиката, когато Хитлер и Лудендорф се изправиха пред съда в Мюнхен, а французите триумфално прегазиха Рур.

Новият паспорт на Анастасия беше в джоба на сакото ми. За него дадох всичките си спестявания. Щях да разбера дали не съм ги хвърлил на вятъра много по-скоро, отколкото си въобразявах.

Полицията беше в съседното купе, влакът се носеше с пълна скорост през пруската провинция, нямаше къде да избягаме. Усетих капка пот да се стича полека по гърба ми.

Анастасия се изправи и се насочи към вратата. Може би смяташе да се промъкне покрай тях в коридора. Протегнах ръка да я спра.

— Недей — изрекох.

— Търсят мен.

— Седни.

— Не можем просто да чакаме да дойдат и да ме арестуват.

— Не знаем дали търсят теб.

В същия миг отвън се чу шум. Един мъж изхвъркна от съседното купе, двамата полицаи му викнаха да спре и го подгониха по коридора.

Анастасия ме погледна и се усмихна.

— Беше прав — измърмори тя. — Пак ме спаси.

До границата оставах само десет минути. Престанахме да се прикриваме зад вестниците. Анастасия нервно тупаше с крак. Горната ѝ устна лъщеше от пот.

— Какво ще стане, когато стигнем в Лондон? — запита тя.

— От теб зависи.

— Не разбирам. Защо рискуваш всичко заради мен и никога не искаш отплата?

— Не желая да предявявам претенции. Предпочитам ти сама да ми дадеш.

Тя ме загледа с неразгадаемо изражение. Чухме как спирачките изскърцват и влакът започна да намалява ход.

Бръкнах в джоба на самото и извадих двата паспорта. Моят беше истински, а нейният — елегантен фалшификат. Чиновникът от германското Външно министерство, който ми го продаде, осигури с този ход оцеляването на семейството си поне за една година напред. Каза, че паспортът е достатъчен, за да я изведе от Германия и може би дори да я вкара в Англия. Друго не ме интересуваше.

Влакът забави и спря. Стигнахме границата. Затаихме дъх.

ЧАСТ ЧЕТВЪРТА
ЛОНДОН И СВЕРДЛОВСК, 1924 ГОДИНА

АНАСТАСИЯ

Помня — странно е да се чуя как казвам това — помня чиновника от митницата в Дувър, запомнила съм лицето му толкова ясно, колкото лицето на някой любовник. Няколкото косъмчета по брадичката, които беше пропуснал при сутрешното си бръснене; мокрите кичури черна коса под фуражката; малката брадавица над дясното око. Взе паспорта ми, прегледа го отгоре-отгоре и после ме погледна в очите. Усещах как се огъвам като нощно видение пред неочакван пламък. Знаех, че ще демаскира жалката ми дегизировка, ще разбере, че документите ми са фалшиви. Мислех, че ще ме извади от опашката и ще ме върне на берлинската полиция, за да ме съдят за убийство. Вече виждах огромния сив двор на затвора, свещеника в черно расо и дебелото въже. Но той просто ми подаде паспорта и махна да минавам през бариерата, насочвайки вниманието си към следващия на опашката. Сякаш угасиха някакъв прожектор. Видях Майкъл да ме чака с безизразна усмивка, като че не беше и допускар по-различен резултат...

Налагаше се сама да си нося куфара.

Пристигнахме на гара „Ватерло“ в една студена зимна вечер. Слязох на перона, загледах как парата от локомотива се издига на кълба към сводовете над главите ни и се приготвих да се преборя с още един безличен град.

Носачи минаваха покрай нас с колички, натоварени догоре с куфари и кутии за шапки. Майкъл ме прекара през тълпите към опашката от файтони, наредени отвън пред огромния портал. Веднага ме връхлетя мирисът на непознат град — пушек от комини, изгорели газове от автомобили, конски изпражнения от чакащите файтони. Чувах грубия лондонски говор, който в първия момент взех за някакъв непознат език.

Докато пресичахме Темза, аз гледах през прозореца. Лондон беше забулен в мъгла. Тя образуваше ореоли около газовите фенери по Уестминстърския мост. Разбрах, че съм в безопасност. Бях направила

най-лошото нещо на света, но бях в безопасност. Този непознат, моят най-добър приятел на света отново ме беше спасил.

Спряхме пред редица овехтели сгради в някакъв квартал на име Кенсингтън. Този път Майкъл взе двата куфара и аз го последвах по каменните стъпала към една зелена врата. Апартаментът му беше на втория етаж. Качихме се по едно тясно стълбище. Миришеше на влага, мебелите бяха заметнати с бели покривала. Студът беше непоносим.

Майкъл запали лампите и клекна пред решетката на камината с кутия кибрит и няколко фишечета от стар вестник.

— След малко ще имаме огън — обяви той тържествено.

Огледах се. Стори ми се мрачно и тясно. Сега, когато бях в безопасност, се запитах къде съм се озовала.

— Искаш ли нещо? — попита той, но аз поклатих отрицателно глава. Искях просто да заспя, да се скрия от света.

Заведе ме в спалнята и запали малката газена лампа до леглото.

— Тази нощ можеш да спиш тук.

Изведнъж бях обзета от чувство на огромна благодарност, едва не се задавих. Той беше рискувал толкова много заради мен. И независимо че бях невероятно изтощена, протегнах ръце, прегърнах го през врата и притеглих лицето му към себе си. И го целунах, целунах го по устните толкова силно, че почти усетих болка. През цялото време, докато бях омъжена за Андрей, никога не го бях целувала по устата, дори в редките случаи, когато се любеше с мен — никога. Не бях целувала и никого от клиентите си в Шанхай.

Целувката беше най-ценното, което можех да дам.

Още бях облечена в мъжките дрехи и си представих как бихме изглеждали в очите на някой случайно влязъл в стаята — двама мъже в тъмни костюми, прегърнати и притиснати един към друг. Отпуснах се на леглото, привличайки Майкъл върху себе си. Усещах мириса на мократа вълна от дрехата му. Чувствах се на сигурно място в ръцете му — по-сигурно, отколкото в целия си досегашен живот. Не исках да го пусна.

— Благодаря ти — прошепнах. — Благодаря ти.

Усетих как тялото му се напрегна и той се отдръпна от мен. Опитах се да го задържа, но беше по-силен. Отдели се от мен и се изправи.

— Какво има? — запитах.

— Не искам професионалистка на цената на любителка.

Беше толкова жестоко, че дъхът ми спря.

— По-добре заспивай. И двамата сме уморени.

Затвори внимателно вратата зад себе си.

Бях го засегнала с нещо. Усетих непоносима болка. Но бях видяла следи от стъпки в снега. Сега вярвах, че има някаква пътека, по която да тръгна, някакво място, където да отида.

Но не тази нощ.

МАЙКЪЛ

Събудих се в ярката кенсингтънска утрин. Далечното слънце прогонваше мъглата. Чух тропот на конски копита от каруцата на млекаря, дрънкането на стъклени бутилки, които оставяше пред вратата. Долових шум откъм кухнята и за момент ми се стори — кой знае защо, — че Анастасия прави закуска за нас. Откъде ли пък ми хрумна? Моята принцеса не знаеше дори как се връзва престилка.

Облякох един халат — след толкова месеца миришеше на молци — и отидох в кухнята, привлечен от миризмата на пържен бекон. Някой приготвяше една от ония английски закуски, при които всичко се мята в тигана и се пържи в мас и масло.

Беше Анджела.

Анджела — Анджи за близките — беше сестрата на Себастиан Бомон. Приятно девойче, както се изразяваха в Англия. На всяко друго място бих очаквал да я намеря, само не и в кухнята. В тигана видях бъркани яйца — вероятно първоначалният замисъл е бил яйца на очи, — бекон и пържен хляб. Тя изгледа укоризнено копринения халат и разрешената ми коса по такъв начин, сякаш бях дете, което трябва да наставляваш и да мъмриш.

— Събуди се вече, а?

— Как влезе? — запитах по-скоро учудено.

— Нали ми остави ключ — отвърна и аз си спомних, че точно преди да замина за Берлин, я бях помолил да наглежда апартамента ми.

Най-естествено беше да помоля тъкмо нея, защото беше прекарала много нощи тук и знаеше кое къде е. Спомних си какви мъгляви обещания ѝ бях дал — че след като се върна от Германия, можем да подновим връзката си. Като повечето мъже и аз вървах към брака подобно на слепец, който се блъска в мебелите в непозната стая.

— Себ ми каза, че си идваш — каза тя.

Най-вероятно я беше помолил да разбере какво всъщност става.

Мазнината в тигана пръсна, тя изпищя и отскочи. Взех бъркалката от ръката ѝ и се заех със закуската. Пърженият хляб вече прегаряше.

— Как беше в Берлин? — попита тя, сваляйки престилката в очакване да я целуна.

Нещо, което избягвах по обясними причини.

— Чудесно.

Анджела ме прегърна и ме близна по ухото. Помнеше, че това ми харесва. Аз се опитах да се съсредоточа върху яйцата.

— Ами целувчица? — измърка.

— Трябва да ти кажа нещо.

Много късно. Тя стоеше на вратата, облечена в една от огромните ми ризи, които беше намерила в гардероба, и така късо подстригана, че приличаше на момче. Анджела навярно се усъмни, че може да съм станал обратен. Но когато Анастасия помръдна леко, гърдите и ханшът ѝ се очертаха под ризата и това накара изражението ни Анджела да се промени.

— Коя е тя?

— Моя приятелка от Берлин — отвърнах. — Анастасия Романова. Анна, това е Анджела Бомон.

Анджела не изчака да продължа с обясненията. Хвърли престилката на пода, мина покрай новата ми съквартирантка, взе палтото и шапката си от дивана и изхвъркна, затръшвайки вратата зад гърба си.

След миг вратата се отвори, тя хвърли вътре резервните ключове и я хлопна повторно.

— Какво става? — запита Анастасия.

— Мисли, че сме спали заедно.

— Така беше.

— Отдавна.

— Играеш си с думите.

Май ѝ беше смешно.

Дръпнах тигана от огъня и го оставих на мивката, за да изстине.

— Коя е тя?

— Приятелка.

— Съжалявам.

Седнах и потърсих цигарите си. Пакетът беше празен. Анджела беше изпушила последната.

Анастасия огледа апартамента. Две спални, кухня и дневна, никак не приличаше на огромната вила, в която я държеше

Банишевски в Берлин. Изглеждаше като изгубено момче, както седеше тук, облечена в огромната ми риза. И ужасно бледа.

По едно време чух гласа ѝ:

— Причиних ти много неприятности.

От тези думи дъхът ми секна. Набиха ме заради нея в Шанхай, после станах съучастник в убийство в Берлин. А беше ли убийство? Не искала да убива съпруга си — поне така ми каза. Беше го ударила, за да се защити, както твърдеше, но освен нейните думи няха никакви други доказателства. Една студена сянка лежеше помежду ни. Когато я целунах снощи, се запитах колко ли силно всъщност го е ударила.

Но засега бяхме на сигурно място. Тук германската полиция нямаше как да ни открие, а и нищо не ме свързваше с нея. Можех да се върна в Берлин, в Ройтерс. Стига да искам.

— Какво ще правим? — попита Анастасия, сякаш прочела мислите ми.

— Можеш да останеш тук засега.

— Ами приятелката ти?

— Не мисля, че има достатъчно място за трима ни.

Шегата падна в тишината като счупена чаша.

— Анджела е мой проблем, не твой — продължих след малко.

Огледах се какво да прибавя към закуската. Имаше кафе, едва ли беше прясно, но никакво мляко и никаква захар. Е, открих малко на дъното на една купичка, но не беше по-мека от вулканична скала.

— Трябваше да ме оставиш да скоча от моста — поде тя. — Сега съм не само без отечество, а и убийца на това отгоре.

— Никой няма да го потърси.

— Приятелите му ще го потърсят.

— Той нямаше приятели, около него се въртяха само използвачи.

— Не заслужаваше да умре.

— И много други хора не заслужават, но все пак умират.

Тя се разплака. Успешна тактика. Заобиколих масата и я прегърнах. Както човек би погалил наранена птица — страх ме беше, че ако я стисна по-силно, ще я счупя. Под ризата усещах тялото ѝ. Само кожа и кости. Залюлях я нежно, започнах да ѝ говоря, че всичко ще бъде наред, и се запитах как съм успял да се подредя така, защото нямаше никакво съмнение, че съм влюбен в нея, както не ми се беше случвало с никоя друга жена. У нея имаше всичко, което някога съм

искал — красота, тайнственост, интелигентност, а най-хубавото бе, че беше невероятно далечна, изобщо не можех да стигна до нея.

Себастиан не пожела да се срещнем в редакцията. Избра един бар наблизо, на Флийт Стрийт. За да пресека улицата, с риск за живота си започнах да снова между автобуси и таксита. Един шофьор ми свирна нервно с клаксона си, докато две блестящи млади създания пицяха възторжено на задната седалка с развети шалове. Отнесох и друго сърдито подвикване от един мотоциклетист, отправил се към Ковънт Гардън, с опасно балансиращи кашони с моркови и домати, закрепени над предното колело.

Не успях да пресека, без да настъпя и една конска фъшкия.

В бара беше мрачно и горещо. Мътната жълта светлина на аплиците се отразяваше в махагоновата ламперия. Прозорците, които гледаха към улицата, имаха цвета на изсъхнал жълтък. Гъстият тютюнев дим предпазваше клиентите от хапещата английска зима.

Намерих Себастиан в ъгловото сепаре.

— Пътищата са ужасни — отбеляза той, поглеждайки към обувките ми. — Градът вече не е място за коне. Ще бъде много по-чисто, когато по улиците почнат да се движат само автомобили.

Поръчах две бири, а той се направи, че чете първата страница на „Таймс“, който лежеше отворен на масата до шапката му. Ленин беше умрял. Светът беше потънал в траур.

Поговорихме за последните новини, за времето, за движението по пътищата, докато в един момент не се възцари онова напрегнато мълчание, което се мъчехме да избегнем с празните си приказки. Без съмнение, бях го разочаровал, и то много. Най-напред професионално в Берлин, после и лично, заради Анджела.

Себастиан започна пръв.

— Та какво си направил ти със сестричката ми?

— Дълга история.

— Предупреждавах я за теб. Но тя сама си е виновна. Казах ѝ, че не може да ти се вярва.

— Благодаря.

— Кой знае защо смяташе, че ще се омъжи за теб. Казах ѝ да не се вманиачава, но младите момичета изобщо не слушат по-големите си

братя.

— Оценявам препоръката.

— Е, бях прав, нали?

Според мен, това нямаше нищо общо. Ако не беше Анастасия, може би щях да се оставя да ме убедят да постъпя както се очаква. Но може би точно заради това бях тръгнал да търся моята принцеса. Анастасия винаги щеше да бъде там, в някое ъгълче на мисълта ми, щеше да чака да тръгна да я търся и да я намеря.

— Кое е онова момиче?

— Не е каквото си мислиш.

— Не съм Анджела, не ми пука дали си спал с нея. Просто питам.

Ставаше отегчителен. Естествено, че му пукаше, за Бога! Анджела му е сестра все пак. Всеки англичанин бди за честта си по своя сдържан и рязък маниер, също както всеки сицилианец или турчин. И отмъщението му — когато дойдеше — щеше да бъде цивилизовано. Но сега ставаше въпрос за моята работа, а не за оная ми работа.

Както и да е, дължах му обяснение.

— Помниш ли рускинята в Шанхай? Анастасия Романова?

Той ме изгледа недоверчиво.

— Същото онова момиче?

Кимнах. Той се усмихна. Или може би ме изгледа със съжаление...

— Търсил си я.

— Беше съвпадение.

— Разбира се.

Допи чашата си и отиде на бара да вземе още две. Така щеше да има малко време да смели информацията. Когато се върна, попита:

— А какво стана с руснака? Банишевски, нали така се казваше?

Сигурен съм, че знаеше отговора. Сандерсън му беше изпратил подробна телеграма за събитията. Себастиан ме загледа втренчено, сякаш ме предизвикваше да излъжа, за да я защитя.

Но аз казах само:

— Той умря.

— Умря?

— Трагично.

Не настоя повече, само попита:

— А тя защо е тук с теб?

— Няма никакви пари.

Вдигнатата му вежда беше достатъчно красноречива присъда над моето безнадеждно поведение.

— Надявам се, че си струва.

По онова време добре възпитаните англичани прибъгваха до този израз, за да се осведомят дали сексът е на висота.

Той отпи от бирата, наблюдавайки ме над ръба на чашата, и ми зададе друг очевиден въпрос:

— Как я доведе в Англия?

— Успях да й намеря документи.

— Така ли? Сигурно е било скъпо. — Продължаваше да ме гледа над чашата си. — Жалко, че така избърза да напуснеш Берлин. Кореспонденциите ти бяха страшно хубави. Дори онази за австриеца — как му беше името? — Хитлер. Изрових я след мюнхенските събития.

— Няма да се върна.

— Заради едно момиче?

Стори ми се, че не повярва.

Не отговорих.

— Не знам дали тук имам някаква работа като за теб.

— Себ, аз съм добър журналист. Каквото и да...

— Ти унижи сестра ми, а сега идваш да пълзиш в краката ми и да ме молиш за друга работа. Ако не се върнеш в Берлин, кой ще те наеме?

— Каквото върша, го върша добре.

— За жени ли говорим или за кореспонденции? — май си го заслужавах. — Щом нямаш пари, не си ли мислил да се върнеш в семейното огнище и да водиш живот, с какъвто всички се надяваме да свикнем?

— Говориш за баща ми?

— Какво по-очевидно?

— По-скоро ще тръгна да прося по улиците.

— И дотам може да се стигне.

Той допи бирата и облече палтото си. Помислих, че съм чул окончателната си присъда, но Себ не бързаше да си тръгне. Може би

съм му се сторил достатъчно разкаян.

— Ще видя какво мога да направя — извърна се той към мен.

— Благодаря, Себ.

— Това момиче... онова, което мислеше, че...

Кимнах.

— Още ли мислиш така?

Свих рамене.

— Сигурно си се побъркал, приятелю. Всички са мъртви. Болшевиките ги разстреляха до един. Сензация ли си тръгнал да търсиш? Това ли е тя за теб? Поредната история? Или говорим за пари и слава?

— Нищо подобно.

— Какво ще правиш с нея? Тук никой не се интересува от Романови.

— Не става дума за Романови.

Той въздъхна.

— Какво да кажа на Анджеला?

— Нищо. Аз ще ѝ обясня.

— Бъди внимателен, приятелю. Горкото момиче те обичаше.

Точно това е проблемът. Не можех да обичам жена, която ми отвръща с любов. Беше много просто.

Взех метрото до Хайгейт, а после такси, за да стигна до къщата. Доктор Бърнард Сейнт Джон Бомон живееше в Хайгейт в мрачна готическа къща с куличка с назъбени стени и прозорци със зелени стъкла. Всичко беше оградено с висока стена, която държеше надалече и обирджиите, и слънцето.

Веднага се усещаше колко е тихо. В Кенсингтън винаги беше шумно от движението по улиците и виковете на амбулантните търговци, но тук се чуваше как вятърът свисти сред голите клони на дъбовете и брястовете.

Анджела живееше с баща си. Безметежно съществуване на безгрижни хора — на нея това ѝ харесваше. Беше потресаващо разглезена, нямаше нищо против баща ѝ да я издържа, докато нощем се мотае из клубовете в Сохо и Мейфеър, а денем си отспива. Разхвърляше навсякъде из къщата обвивки от шоколади, които слугите трябваше да събират. От нея можеше да излезе свършена принцеса.

Позвъних. Отвътре се чуваше дрезгавият звук на грамофона. Анджела се е събудила! Часът още не беше единадесет.

Една слугиня ме поведе към дневната. Беше тъмна, плашеща и претенциозна като цялата къща. По стените висяха картини в позлатени рамки — британски войници с червени куртки и обилна лицева растителност избиваха зулуси и сикхи, прусаци и французи. Над цялата стая господстваше огромна махагонова маса, отрупана с книги в кожени подвързии. Анджела се изтягаше на един фотьойл, до нея лежеше отворена „От тази страна на рая“ от Франсис Скот Фицджералд. „Одисей“ се търкаляше на пода, сякаш четеше и него. В онези дни през Ламанша вървеше оживена контрабанда на Джеймс Джойс и Д. Х. Лоурънс. Порнография за заможните и начетените.

Анджела спусна крака, който беше праметнала над другия, и нареди на прислужницата да донесе кана с чай. В камината горяха въглища. Аз заставах пред огъня да си стопля ръцете.

— Дължа ти обяснение — бяха първите ми думи.

Но обяснението беше закъсняло. Това беше една съвсем друга Анджела, неприличаща на онази, която бях изненадал в кухнята си. Тази беше надменна, дистанцирана и изпълнена с горчивина.

— Не ми дължиш нищо.

— Анджи, ти беше последният човек, който съм очаквал...

— Съвсем очевидно беше.

— Не съм спал с нея. Просто я подслоних. Тя няма къде да отиде.

— И искаш да ти повярвам, че само си поделите храната и квартирата? — Сложи цигара в едно цигаре от слонова кост и я запали.

— Не е характерно за теб. Винаги съм смятала, че си много гостоприемен. Прекалено гостоприемен. И коя е тази Анастасия Романова, скъпи?

— Руска бежанка.

— Сега пък прибиращ безпризорни. Предполагам, че не ти се налага особено да се стараеш, ако жертвата се окаже благодарна.

— Изобщо не е така.

— Тогава ми кажи как е всъщност. Нямам търпение да го чуя.

Скръсти ръце и ми хвърли унищожителен поглед.

— Не съм имал намерение да те нараня — изрекох примирително.

Прозвуча ми невероятно жалко.

— Сигурна съм, че не си имал такова намерение. Искал си да се любиш с друга жена и да ти се размине. Мога да го разбера.

— Не е така.

— Кога се запозна с нея?

— Преди няколко години, когато бях в Шанхай.

— Колко екзотично. Далече сте стигнали двамата. Сигурно сте омачкали доста чаршафи оттогава.

Анджела имаше способността да проявява невероятно грубост. Вулгарността и сочният акцент от графствата край Лондон представляваха убийствена комбинация.

— Изглежда като пуберче от мъжки пансион. Да не сменяш резбата?

Не отговорих нищо. Не можех да ѝ обясня по какъв начин съм я измъкнал от Берлин, но Анджела имаше удивителната способност да забива ножа до кокала.

— Тайнствена работа. Да не е убила някого?

Нещо в лицето ми явно ме беше издало. Но каквото и да беше видяла, то ѝ направи силно впечатление. За миг ми се стори, че се предава.

— Е, не мога да се състезавам с нея.

— Никой не го иска.

Прислужницата се върна с чая. Сребърен сервиз. Понечи да го налее в чашите, но Анджела ѝ нареди да излезе и сама се зае със сервирането. Малко ръчен труд. Смел опит за разчупване на класовите бариери.

— И колко време ще остане? — запита, подавайки ми чашката с тъмнокафяв цейлонски чай.

— Не знам.

Тя взе чашата си, но ръката ѝ трепна. Остави я, за да не се издаде.

— Себастиан ти е ужасно обиден.

Каква ли беше истинската причина да дойда тук? Да изглежда нещата между мен и Анджела, защото наистина съжалявам, че съм наранил чувствата ѝ, или просто защото се тревожа дали ще си намеря нова работа?

— Ти я обичаш, Майкъл. Нали?

— Не знам какво изпитвам.

— Чета го по лицето ти. Очевидно е.

— Не съм спал с нея — избъбрих и се почувствах ужасно унизен, защото си беше чистата истина.

Точно това наистина разгневи Анджела — а не фактът, че я бях предал по друг, по-елементарен начин.

— И какво е моето положение в момента? — сопна се тя. — Сега вече никой няма да се ожени за мен.

— Хайде де, недей така.

— Искам да кажа, че те обичах — изрече тя с неочаквано нежен глас. — Къде ще намеря друг мъж, с когото да си пасваме?

Беше болезнено да я чуя да казва нещо такова. Стига да беше истина.

— Не знаех, че се чувстваш така — измърморих виновно.

— Щеше ли да има някакво значение?

— Знаеш, че много те ценя, Анджи.

Тя затвори очи.

— Но не е същото, нали?

— Не е, струва ми се.

— О, Майкъл, ти си толкова мил човек. Но тя ще ти разбие сърцето, нали знаеш. А аз ще гледам отстрани и ще ръкопляскам.

Кимнах. Знаех, че е права.

— Себ ми каза всичко за нея. Защо, за Бога, си се влюбил в такава жена? Какво може да иска от теб една аристократка?

— Благодаря.

— Ти наистина си се побъркал по нея, нали? Горкичкият ми.

— Няма защо да ме съжаляваш.

— О, не се притеснявай, не те съжалявам.

Беше истина, разбира се. Знаех, че сърцето ми щеше да бъде разбито. Тя беше жена, а жените винаги са прави за тези неща.

След Берлин, където цената на един хляб беше стигнала два милиарда марки, Лондон ми се видя като рай. Но и Англия беше изпаднала в дълбока криза. Младото поколение се беше опълчило против викторианското минало, Голямата война беше разклатила икономическите устои на страната. Бяха минали повече от пет години, а мъже в униформи със защитен цвят още просеяха по улиците, накачили военните медали по гърдите си, с обърната на паважа

фуражка, с един празен ръкав или крачол, а пред тях табелка, надписана с тебешир: „Пострадал в Голямата война, с жена и пет деца“.

Сред младите се наблюдаваше интересно явление — появата на цяло ново поколение жени, отхвърлили ценностите на родителите си и търсещи единствено забавлението. Много от тях произхождаха от висшите класи и даже си имаха обозначение — „девойчетата“. Пушеха много, пиеха много — фиркаха здравата — танцуваха до зори с хилави младежи в клубове като „Силвър Слипър“ и „Ректърс“. Човек ги виждаше да пицят, развели тънки кашмирени шалове по седалките на спортни коли или в кошовите — „кошчета за девойчета“ — на мотоциклети „Триумф“ и „Харли Дейвидсън“.

Бързо променящата се мода отразяваше нагласите им. Модерните момичета се подстригваха късо на бубикопф или завиваха кичурите на ситни къдрички. Бях видял една карикатура в „Пънч“: „Пусни си коса, човече, заприличал си на момиче.“ Камбаноподобните шапки бяха се превърнали едва ли не в униформа, момичетата откъкваха от гардеробите на братята си вратовръзки, шалове и дори пижами. Изобретяването на изкуствената коприна беше дало възможност на всяко работещо момиче да се сдобие с чорапи в телесен цвят.

Гаджетата им носеха торбести панталони, които се влачеха в калта, и дълги развлечени пуловери. Обличаха се като популярните младежи от висшите слоеве, зализваха си косите назад, с път по средата, мъчеха се да си пускат тънки, четковидни мустаци като Роналд Колман. Всички пушеха — това се смяташе за шик, аксесоар към забавните разговори. Но беше проява на лош вкус цигарите да се държат в кутиите им. Подреждаха ги в сребърни табакери — от едната страна ориенталски тютюн, от другата — серт.

Говореше се само за акции, пари и най-новите видове коктейли. Мюзикховете с дългогодишна слава бяха изместени от клубовете, където се свиреше новият диксиленд джаз, и от кината, прожектиращи филми с Чарли Чаплин, Бъстър Кийтън и Рудолфо Валентино. На мода бяха дъвката, саксофоните и грамофонните плочи.

Бях на двадесет и шест и тези хора ме караха да се чувствам стар.

Но по онова време американците бяха нещо невероятно модерно за Лондон и всички ме канеха на събиранията си. Всеки, който се

запознаеше с мен, искаше да знае каква е най-новата мода в Ню Йорк и бяха много разочаровани, когато им кажех, че не съм бил там цели четири години.

Не за всички обаче животът представляваше безкрайно забавление. Безработните бяха станали вече два милиона и половина, боси деца бродеха по улиците на Ийст Енд, където бронхитите, шарката и детският паралич вземаха висок данък сред подрастващите.

Британия с нейната вродена класова система и неповторима бедност беше огледално отражение на Русия от 1917 година. Беше нация, узряла за революция, и управляващите класи го съзнаваха. Заможните си шепнеха със страх за болшевиките, в клубовете, кръчмите и чайните всички единодушно твърдяха, че комунистите имат пръст в последната вълна от стачки. Социалната справедливост започна някак неразделно да се свързва с анархията, за всяко зло в държавата хвърляха обвинения върху червените.

Но Русия си оставаше странно модерна. Повяхналата ѝ слава и радикалните ѝ политици излъчваха известно очарование, поне за средната класа. Понякога се питах каква полза би извлякла от това Анастасия. Но тя не можеше да си спомни нищо, така че имаше ли смисъл да я питам?

По алеите на Хайд Парк препускаха ездачки, кацнали на дамски седла, с воалетки на шапките, с придружители в костюми от туид и кавалерийски шпори. Дъбовете сивееха, прилични на скелети, по тревата се виждаха петна недостопен сняг и лед. Но денят беше ясен, макар че жълтото слънце не излъчваше топлина. Седнали на горната платформа на автобуса, ние виждахме целия парк чак до Кенсингтънския дворец.

Сочех различни неща на Анастасия, харесваше ми да се правя на гид. Покрихме коленете си със завивката, за да се предпазим от студа, и аз хванах ръката ѝ. В условията на нашите отношения това беше безнадеждно романтичен жест.

Познавах тялото ѝ толкова интимно, колкото един мъж би могъл, но когато усетих пръстите ѝ леко да стискат моите в отговор, това ме развълнува силно, сякаш бе обхванала лицето ми в длани и ме бе целунала страстно по устните. Стори ми се, че това е първият ѝ сърдечен жест към мен.

И ето че пак се почувствах като момче. Отдавна бях отхвърлил задушавашите пелени на невинността си, но в този момент след всичките барове и танцови локали в Берлин и Шанхай допирът на ръката ѝ ми изглеждаше най-еротичното от всички мои преживявания.

По-късно през деня отидохме да храним патиците в Сейнт Джеймс Парк. Усмивах се на другите двойки — пекари, ухажващи камериерки в студената ярка сутрин. Не бяхме по-различни от тях. След това я заведох в „Лайънс Корнър“. Спомням си какво ми мина през ума: „Пия чай с великата княгиня на цяла Русия.“

Когато се върнахме в кенсингтънския ми апартамент, газовите фенери по улиците вече бяха запалени. Студът хапеше безмилостно. По онова време не беше прието чувствата да се показват публично, но на улицата нямаше жива душа и аз я прегърнах през раменете.

Докато се качвахме по стълбите, чух да се отваря вратата на апартамента на долния етаж. Съседката ми се казваше госпожа Стантън и през осемнадесетте месеца, докато живеех тук, си бяхме разменили едва няколко думи — „добър ден“ и „довиждане“, — както повечето англичани.

Но този следобед тя ни изгледа от площадката си, хвърли отровен поглед към Анастасия, изсъска: „Уличница“ и затвори вратата.

Магията изчезна.

Какво би направил един добър англичанин? Най-вероятно — чаша чай. Но когато влязохме в апартамента, аз отидох до прозореца и запалих цигара. Имам този лош навик, пуша винаги, когато съм нервен или разстроен. Анастасия се зае да разпалва огъня в камината.

— Не знам дали трябва да се притеснявам — обади се тя. — Но жената е права, нали? Това представлявам. От Шанхай насам ме издържат мъже.

— Но все пак не ми се струва справедливо.

— Сигурно съм най-скъпата уличница, когато някога си имал.

— Не говори така за себе си.

Тя се изправи и се приближи към мен. Още беше с палтото, пъхнала юмруци дълбоко в джобовете.

— Можеш да спиш с мен, ако поискаш. Нямам нищо против.

— Един вид да си плащаш, така ли?

Беше нарочно жестоко. Казах го, защото исках тя да има нещо против да спя с нея. Много силно да се възпротиви.

— Щом така виждаш нещата.

— И пак ли трябва да си проверявам портфейла на другата сутрин?

За миг в очите ѝ блеснаха сълзи, но тя се съвзе.

— Е, като знаеш какви момичета довеждаш от пътуванията си, предполагам, че никога не трябва да се отпускат.

Раменете ѝ потрепериха. На огъня щеше да му трябва доста време, за да затопли апартамента. Помислих си какво ли би било да се топлим един друг с телата си. Но това нямаше да се случи, госпожа Стантън се беше погрижила да стане така и щеше да бъде ужасно доволна, ако разбереше. Още две души, спасени от греха на любовта.

— Не разбирам какво искаш — каза тя.

Анастасия не знаеше, а аз нямаше да ѝ кажа. Това щеше да развали всичко. Ако знаеше, сигурно щеше да го изиграе.

— Веднъж плати, за да спиш с мен. Сега можеш да ме имаш безплатно всеки път, когато поискаш, а се държиш като монах.

Посегнах да я погаля по бузата, но тя се дръпна.

— Не искаш да те докосват, но ще ми позволиш да спя с теб.

— Ти това искаш, нали?

— Не, принцесо, не искам това.

Загледахме се един друг, невероятно объркани. Накрая тя се прибра в спалнята. Остави вратата откритата, но тази нощ аз отново спях на дивана.

АНАСТАСИЯ

Защо се дръпнах, когато той се опита да ме докосне? Какво толкова ужасно има в този малък знак на човешка привързаност? Как да го обясня? Като бито куче не вярвам на никоя ръка, която иска да ме докосне.

Разбира се, Майкъл искаше да ме използва по някакъв начин. Надявах се да е така и можех да го разбера. Но той беше сложен човек. Всички непознати в Шанхай, които пъшкаха отгоре ми, никога не бяха искали толкова много от мен, колкото искаше той.

Почувствах се раздвоена — сякаш бях аз и не бях аз. Аз съм Анастасия, помислих, и съм велика княгиня; аз съм и Анастасия бар дамата, курвата. За миг се извисих толкова много над Майкъл, над всички. Хвърлях им трохички от личността си — усмивчица, думичка, но после си спомних другата Анастасия и така се засрамах, че се почувствах като прах под краката му.

Ако съм Анастасия, той не ме заслужава. Но ако съм някаква белоемигрантска измет от Шанхай, аз не го заслужавам.

Майкъл ме заведе на гости в Мейфеър у един приятел на Себастиан, който живееше в ателие близо до Грозвенър Скуеър. Гостите бяха много, но не познавах никого, само Анджела и Себастиан. Тоест — никой друг, освен двамата лондончани, които имаха най-голямо основание да ме презират.

Държах се здраво за ръката на Майкъл. Разбира се, той познаваше всички и най-накрая тълпата го отдели от мен. Застанах в един ъгъл и се загледах в младите мъже и развлечените им панталони, толкова широки, че скриваха целите им обувки, в момичетата, облечени в тесни поли до коленете и танцуващи чарлстон с трескаво размахвани ръце.

Не бях пила истинско шампанско от Берлин, затова грабнах една чаша от масата и я пресуших. Доця ми се да не се бях съгласявала да идвам. Мислех, че ще е малък прием, само няколко приятели на Майкъл, искаше ми се да се запозная с някого, той да ме представи като велика княгиня.

Видях Анджела да си пробива път през тълпата към мен.

— Значи Майкъл е довел бежанката си — подхвърли тя.

Имаше причина да ме мрази, но не отговорих на острата забележка.

— Виждате ли го някъде?

Посочи ми го. Майкъл танцуваше с някакво момиче — кожа и кокали, с голи ръце и крака.

Някой пъкна нова чаша шампанско в ръката ми. Изпих я моментално.

— Би трябвало да ви мразя — каза. Анджела, — но вината не е у вас.

И двете се загледахме в него. Не че изглеждаше класически красавец с това негово лице на боксьор и с перчема, който все падаше над дясното му око. Може би усмивката го правеше толкова очарователен. Поне половината жени в стаята явно мислеха така, защото не бяхме единствените, които не сваляха поглед от него.

Запитах се защо не съм така отчаяно влюбена, както Анджела. Сигурно има нещо сбъркано у мен.

— Знаете ли, той е безнадеждно влюбен във вас — промълви Анджела.

Очевидно беше, че ме обича. Виждах го отдавна. Но защо, когато я чух да казва тези думи, това ме разтърси толкова силно? Защо просто не можех да отвърна на любовта му?

— Щастливка — въздъхна Анджела.

Точно тогава един младеж я хвана за ръка и я покани да потанцуват.

Безнадеждно влюбен или не, тази вечер Майкъл беше загубен за мен. Натриваше ми носа и не можех да го обвинявам. Беше приключил танца с онова момиче, сега друго висеше на ръката, молейки го за един чарлстон. Толкова прозрачни бяха тези момичета. В нощния клуб умеех много по-добре да прикривам намеренията си.

Щастливецът Майкъл — можеше да избира сред толкова много млади жени.

Горкият Майкъл. Избра мен.

— Здравейте — чух някакъв глас. Озърнах се. Висок рус млад мъж се надвесваше над мен с две чаши шампанско. — Донесох ви шампанско.

Беше пиан. Аз също.

Взех чашата.

— Роджър Уъртингтън. — Протегна ръка. — Приятелите ме наричат... ами, наричат ме Роджър. Вие сте доста хубавичка. Сама ли сте?

— С Майкъл Шеридан съм.

Той присви очи, взирайки се в гостите — Майкъл беше обкръжен от три млади жени, които се смееха прекалено силно на шегите му.

— Май е доста зает. Та, как казахте, ви е името?

— Анна. Анна Романова.

— Рускиня нали?

— Да, как познахте?

— Е, очевидно е. Романова е руско име. Издава ви.

Този май не умееше да се шегува.

— Майкъл като че ли ви изостави.

Той опря дланта на дясната си ръка на стената точно до главата ми и се наведе към мен.

Допих шампанското. Можех да надиграя Майкъл в собствената му игра. Да целуна мъж като Роджър Уъртингтън, беше доста висока цена, дори за да постигна равен резултат. Впрочем, какво беше направил Майкъл, за да заслужи лошите ми чувства? Подобна дребнава отмъстителност беше проява на ужасна неблагодарност след онова, което стана в Берлин.

— Трябва да намеря онова място — дръпнах се от досадника.

Вратата на банята беше отворена. Млада жена, наведена над мивката, смъркаше кокаин от мраморната плоча. Погледна ме. Ухили се:

— Ама че боклук са ми пробутали — и излезе.

Врях се в отражението си в огледалото и това, което видях, никак не ми хареса. Всеки ден отново се откривах, всеки ден имаше нещо различно, все по-достойно за презрение. Усещах се измамена. Трябваше да бъда знаменитост, навсякъде да ме посрещат с фанфари. Заслужавах нещо по-добро от това. Където и да влезех, трябваше да се обръщат и да ме зяпат.

А може би се заблуждавах? Нима си бях измислила това усещане за съдбовност, нима го бях сътворила от надеждите и обещанията,

които ми даваха други хора? Това, което усещах, беше ли наистина мое чувство?

Плиснах малко студена вода на лицето си. Банята започна да се върти пред очите ми. Бях прекалила с шампанското. Опитах се да се съсредоточа в мършавата жена в огледалото, непознатата с остригана руса коса и ярки сини очи. Хубавичка, но не по-хубава от всички други момичета в стаята отгатък.

Какво те прави изключителен?

Призля ми, трябваше да глътна малко чист въздух. Но когато излязох от банята, отпред ме чакаше Роджър Уъртингтън.

— Добре сме, нали?

— Искам само... малко чист въздух.

— Аз ще се поразходя с вас.

Хвана ме за ръката и ме поведе надолу по стълбите.

Млад мъж, свил се на пода до перилата, повръщаше. Едно момиче стоеше недалеч от него и го наблюдаваше с презрителна гримаса. Шумът от партито се чуваше чак долу на улицата. Поглеждайки нагоре, човек би могъл да различи танцуващи силуети зад завесите.

Роджър ме бутна в един вход. Нощта беше студена и аз бързо изтрезнях. Потреперих. Пръстите му ме стискаха ужасно силно.

— Наистина си много хубавичка — каза той и се опита да ме целуне.

Аз го отблъснах и се олюлях. Внезапно ми стана много трудно да се задържа изправена, почувствах, че всеки момент мога да припадна.

— Е, хайде де, една целувчица — настоя той.

Достраша ме.

Но видях Майкъл, моят ангел пазител с неотразимата си усмивка да слага ръка на рамото на Роджър Уъртингтън, изричайки:

— Боя се, че тя е моя, Родж.

Роджър се обърна, ухили се глупаво и сви рамене като непослушно момче, хванато в някоя дребна простъпка. Каза:

— Съжалявам, приятел — и се отдалечи.

Роджър беше безобиден. Отново бях реагирала прекалено.

— Свитата ми ме изостави — обърнах се към Майкъл, усещайки, че завалям думите.

— Колко изпи?

— Две чаши.

— По-добре да се прибираме — каза той.

Свали палтото си и го уви около раменете ми, за да ме предпази от студа. Извика един файтон и ме напъха в него.

Не си спомням как сме стигнали до апартамента. Опирах се на рамото му, земята се изплъзваше изпод краката ми, опитвах се да не повърна. Но си спомням едно — някъде по средата на това пътуване докоснах леко с устни бузата му и прошепнах: „Обичам те.“ Чух се как го казвам, знаех, че в този момент говоря напълно сериозно, но бях пияна и утре нямаше да си спомням.

Събудих се облечена на леглото му. Погледнах часовника — пет часът сутринта. Не си спомням как съм изкачила стълбите. Лежах върху кувертюрата на леглото с роклята, с която бях облечена снощи, покрита с едно одеяло. Надигнах се и го потърсих.

В дневната светеше. Майкъл спеше на дивана, на гърдите му лежеше отворена книга, лампата на масичката светеше. Коленичих на килима и го загледах. Дишаше плитко и равномерно, кичурът коса беше паднал на лицето му, изглеждаше като малко момче, заспало над домашните си.

Взех книгата и я оставих на пода. Не знам защо се наведох и го целунах нежно по устните. Той премига и отвори очи.

— Три години чаках да направиш това — чух гласа му.

Обхвана лицето ми с длани и допря устните си до челото ми. Виждах отражението ни в огледалото на стената. Колко мъже бях имала преди Майкъл? Прекалено много, вече не ги помня. А сега за първи път исках мъж така, както и той ме искаше.

— Ти не се опита да спиш с мен.

— Беше пияна.

— За американец постъпи като истински джентълмен.

Смъкнах роклята, усещайки топлината на огъня по голия си гръб. Не си спомнях първия път, когато бях с Майкъл. Питам се дали той го помни, ако изобщо мислеше за това сега.

Коленичих и започнах да го събличам. Смъкнах ризата от раменете му. Не помнех как изглеждаше тялото му. В онзи нощен клуб идваха толкова мъже, а кратката ни среща беше толкова отдавна.

И едно ново великолепно усещане — мъж ме целува по устните. Усетих също толкова непозната топлина да се разлива в мен. Довечера

ще се опитам да бъда добра с него. Знам, разбира се, как да задоволя един мъж. Просто досега никога не бях пожелала да го направя.

А той беше толкова нежен, сякаш бях девственица. Трогна ме това, че държеше и аз да изпитам удоволствие. Обхвана гърдите ми с големите си ръце, после коленичи пред мен и езикът му премина нежно по очертанията на корема ми. Знаех какво ще направи. Никой мъж досега не го беше правил.

Опитах се да се отдръпна, някакъв непознат пуритански инстинкт се разбунтува при мисълта за намерението му. Но той ме държеше здраво и аз се подчиних. Бях твърде напрегната, за да се наслажда на действията му, но те разчупиха някаква бариера между нас. После аз направих за него това, което той стори за мен. Най-напред нежно обхванах зърната му с устни и го възбудих така, както той ме беше възбудил. Когато накрая седнах отгоре му, приближих лице до неговото и отново го целунах. Само да можех да задържа завинаги това чувство — Майкъл вътре в мен, лицето му в ръцете ми, устните ни слети, двамата съединени в този миг тялом и духом.

Почти не се преструвах. Но това нямаше значение в един живот, изпълнен с преструвки.

— Обичам те, принцесо — прошепна той.

— Обичам те — излъгах.

Искаше ми се това да е истината. Ако той ми беше повярвал, чудя се какво ли щеше да направи.

Студена февруарска утрин, скреж по покривите на Кенсингтън. Бях сама в апартамента. Майкъл беше загубил работата си в Ройтерс и сега се препитаваше като съдебен репортер в „Дейли Телеграф“. Зле платена работа, която никак не му харесваше, но казваше, че няма избор.

На вратата се почука. Когато отворих, видях Анджела на прага — хладна и изискана с модна шапка и тясна пола. Аз бях навлякла една от ризите на Майкъл и чифт стари чехли. Почувствах се като Пепеляшка.

Успях да изтръгна само едно: „О!“, възряна в нея.

Тя ме изгледа доста хладно.

— Майкъл тук ли е?

— На работа е.

Тя вдигна вежда, сякаш се учудваше: „Кой би го наел?“, после попита:

— Може ли да вляза?

Дръпнах се да ѝ направя път.

Заразхожда се из стаите, оглеждайки вещите, сякаш имаше намерение да ги купува. Извади цигара от сребърната си табакера, сложи я в дългото цигаре от слонова кост и я запали. Загледа ме, навела глава настрани.

— Наистина си уцелила десетката, нали?

— Моля?

— Той каза, че си рускиня.

— Това престъпление ли е?

— И къде всъщност те намери?

Аз я загледах безмълвно.

— На някои мъже им харесва да прибират безпризорни. Така се чувстват полезни.

Нямах намерение да премълча. Някои хора използват блясъка и парите като оръжие, цапардосват те с тях, мислят, че имат това право.

— Можете да говорите каквото си искате за мен — изсъсках, — но няма да допусна да говорите лошо за Майкъл. Досега два пъти ми е спасявал живота. Той е един от най-добрите и най-храбрите мъже, които познавам.

Чудесна реч, без гняв, без театралничене. Поне веднъж имах защо да се гордея със себе си.

Анджела май не очакваше да го защитя. За момент онемя. Но накрая се съвзе:

— Какво искаш да кажеш с това, че ти е спасил живота?

Не исках да ѝ разказвам за Андрей, затова просто отговорих:

— В Шанхай нямаше къде да отида, умирах от глад. Хвърлих се от един мост. Той скочи в реката и ме спаси, след това ме прибра в апартамента си и се грижеше за мен.

— Защо?

— Не знам.

— И какво получи срещу милосърдието си?

— Не особено много — отговорих и я изгледах остро. — Права сте за мен, но грешите за него.

Тя се замисли. Не знам какво стана с нея, може би искреността ми я обезоръжи. Изгледа ме от глава до пети.

— Няма ли какво друго да облечете?

Поклатих глава. Бях оставила всичките си дрехи в Берлин. Майкъл беше карал, че ако претърсят багажа ни, женските дрехи може да изглеждат подозрителни, щом пътувам с мъжки паспорт.

— Имам само това, с което бях облепена на партито онзи ден.

— Я да видим какво можем да направим — беше реакцията ѝ.

Бях чувала толкова много за Англия, бях виждала толкова много британци в Шанхай и ми се струваше, че всички живеят в мраморни дворци с армии от прислуга. Шокирах се, като видях обикновени англичани в работни дрехи вместо с панамени шапки и бели ленени костюми. Дворците от гранит и мрамор с безкрайните си аркади бяха внушителни, но най-силно впечатление ми направи фактът, че и тук съществуваше огромна мизерия.

Взехме метрото до Чаринг Крос. Загледах се в един латернаджия с маймунка, която просеше монети от минувачите. Дадох на маймунката едно пени и това предизвика раздражението на Анджела.

— Не трябва да насърчаваш тези хора — каза тя.

Тръгнахме по Сейнт Мартине Лейн сред улични музиканти и просяци. Полицай с огромни мустаци мина покрай нас с велосипед.

— Престани да зяпаш, мислят те за провинциалистка — изсъска Анджела, когато се спрях, за да погледна две контета — така ги нарече тя, — с цилиндри и фракове, бързащи към Шафтсбъри Лейн.

Тя ме беше облякла в един от собствените си костюми — прилепнала пола точно над коляното и шапка като камбана, за да скрия момчешката си подстрижка, твърде къса дори и за модерна жена от двадесетте. Освен това ми услужи с гримове си. Няколко млади мъже се зазяпаха по мен. Помислих, че изглеждаме като две истински лондонски девойчета, както се изразяваше Анджела, и спрях да видя отражението си във витрината на кафене „Лайънс“.

Анджела ме бе поканила на следобеден чай.

Келнерът ни отведе на една маса до витрината. Чайната беше претъпкана и аз — великата княгиня — зяпах като някаква картофобелачка келнерките с черни рокли и бели престилки, които сновяха насам-натам, поднасяйки кейк и чай на клиентите. Струваше ми се, че Берлин е останал в някакъв друг живот.

Оставих Анджела да говори, за каквото ѝ хрумне — за мода, танцови локали и партита. Моята нова и неочаквана приятелка беше решила да ме вземе под крилото си и сега ме въвеждаше в лондонското общество. Възприех го като благословия. Получих прошка, беше ред на изкуплението.

Или може би просто се опитваше да ме разсее, да ми се хареса, за да ѝ се изповядам, да ѝ призная слабости, които може да използва, за да си върне Майкъл? Нали разбирате, не ми беше лесно да се доверявам. Забелязах как упорито обръща разговора към Майкъл.

— Няма защо да се смяташ длъжна да ходиш на партито у Брисенден другата седмица — каза тя.

— Брисенден? — запитах, правейки се на смаяна новачка.

— Майкъл не ти ли го спомена?

— Може да не е бил поканен.

Тя ме изгледа объркано, сякаш бях заговорила на руски.

— Ако си Майкъл Шеридан, няма нужда да те канят. Той е приятел на Себастиан и е ужасно красив. Просто се очаква да отиде.

— Е, тогава сигурно ще отидем.

— Майкъл, разбира се, мрази тези партита. Може би ти е казал.

Не, не ми беше казал.

Анджела наведе глава настрани и от движението цигарата ѝ се вирна като пламтящ факел.

— Сигурно много го обичаш — рече тя и съдейки по жалостивото ѝ изражение, човек би помислил, че току-що са ме уведомили, че трябва да ми ампутират ръка или крак.

Сякаш бях някаква нещастница, нуждаеща се от съжаление.

Доця ми се да я шокирам.

— Не знам дали изобщо го обичам.

Сигурно беше вярно. Разчитах на него, но не беше същото. В края на краищата, имах само него. Бях му позволила да се люби с мен — веднъж за пари, после от благодарност. Но обичах ли го? Не бях способна на подобно чувство.

— Аз го обожавам — каза Анджела и в гласа ѝ долових упрек.

— Не съм ти съперничка — отвърнах и тя ме изгледа недоверчиво, сякаш знаеше, че я лъжа. — Не съм — повторих.

— Но той те обича.

Как би могъл някой да ме обича? Сигурно има нещо сбъркано в мъж, позволил си да се влюби в проститутка, мислех си, пък и кой би рискувал живота и кариерата си заради убийца. Затворих очи и видях Андрей на пода в Грюневалд с разпилян по паркета мозък. Тази картина беше неотвратимо запечатана в паметта ми. Струваше ми се нечестно да помня това, след като съм забравила толкова много други неща.

Какво всъщност изпитвах към Майкъл? Ако някой ви хвърли спасителен пояс в леденостудения океан, вие го сграбчвате и се държите за него. Не се питате какво мисли спасителният пояс за вас.

— Ако имах смелостта, щях да се махна, да го освободя — казах.

— Ако изчезнеш, той няма да се върне при мен. Ще тръгне да те търси.

Очите на Анджеела бяха пълни със сълзи. Бръкна в чантичката си, извади кърпичка и сърдито ги избърса.

— Бих искала да знам каква е тайната ти. Майкъл е имал толкова много момичета. — Разбърка чая, вглеждайки се в млечнокафявите вълнички. — Ти всъщност не си руска принцеса, нали?

Не беше въпрос, а по-скоро обвинение в измама.

— Не — отговорих, — разбира се, че не съм. Никога не съм твърдяла това.

Поредната лъжа, изречена, за да я успокоя.

Ако не бях Анастасия Романова, коя можех да бъда?

МАЙКЪЛ

Бях пристигнал в Лондон без никакъв друг план, освен да измъкна Анастасия от Берлин. Тя остана при мен за една нощ, за още една, после за цяла седмица, след това — цял месец.

Себастин не си мръдна пръста и не мога да го обвинявам. Загубих работата си в Ройтерс и както изглежда, изгубих и един приятел. Намерих място в „Телеграф“, занимавах се с криминалните новини. Всеки ден прекарвах дълги скучни часове в съда да пиша репортажи за гнусния парад на престъпленията, който се точеше безспир пред очите ми.

Нощем приемах любов от Анастасия като просяк, скътващ подхвърлени монети.

Знаех, че онова, което ме омагьосва у нея, е неизвестното. И се питах: когато узная всичко, което има да се знае, ще продължа ли да я обичам?

Доколкото преценявах, не можех да ѝ дам нищо, което тя да не е в състояние да си набави от другаде. Какво имах да ѝ предложа? Външност и чар се намираха на всяка крачка. Бях обърнал гръб на нещата, които се измерваха лесно — влияние, пари, власт, имуществва, правещи даже най-неугледния мъж привлекателен за жените. Бях загърбил суетата. Можех да имам всички тези предимства, притежавах ги по право, но ги бях заменил за съвършено обикновен живот. Така изпитвах света и всички жени. Исках да разбера дали въпреки всичко ще ме обичат.

Но играта се беше обърнала срещу мен — в нарочно избраната си бедност не знаех как жената, която обичам, би могла изобщо да ме обича.

Но тя ми беше задължена — безспорно. Бях нарушил обичайния си начин на живот, за да я направя своя длъжница. Но отказах да ми се отплаща, исках да ме желае. Наложените от самия мен правила осигуряваха загубата ми.

Бях изоставил опитите си да разкрия истинската самоличност на Анастасия — мрачният свят на политическите емигранти в Берлин ме

беше излекувал от това. Банишевски беше открил, и то по трудния начин, че никой не се интересува дали Анастасия е велика княгиня или не. Хората може и да любопитстват каква е истината, но политиката управлява светът.

За мен Берлин беше краят на великата княгиня Анастасия Романова. Нейното минало — истинското и измисленото — щеше да остане наша тайна, поне така си казвах. Може би моята красива загадка щеше да намери щастието си не като съпруга на граф или княз, а като постоянна партньорка на Майкъл Шеридан — талантлив, но едва ли особено заможен журналист.

Сигурно заради това рискувах толкова много в Берлин. Бях като самонадеян комарджия, залагащ пари на кон, който никога не печели, с надеждата, че един ден късметът ще се промени. Много пъти се опитах да изляза от играта, но винаги се връщах, за да рискувам още веднъж, мислейки, че този път ще си възвърна всичко, което съм загубил.

Един ден се върнах у дома и по израза на лицето ѝ познах, че се е замислила дълбоко. Имаше цял ден на разположение за това. Седнах, скръстих ръце и се приготвих за атаката, неблагодарността и безразличието ѝ.

Беше царствена в надменния си гняв и това ми напомни за всичко, което ненавиждах у нея — как никога не се сещаше да ме посрещне, когато се прибирах, а винаги чакаше аз да отивам при нея; как всеки ден очакваше в определен час храната да се появи пред нея, без да си даде труда да участва в приготвянето ѝ; как разхвърляше дрехите си по пода в банята, за да ме накара да се навеждам и да ги събирам.

— Кога ще ме изхвърлиш? — беше първата ѝ дума.

— Защо мислиш, че ще те изхвърля?

— Тогава какво искаш от мен? Защо ме държиш тук?

— Не те държа тук. Свободна си да отидеш, където пожелаеш.

— Искаш да съм ти длъжница.

— Опазил ме Господ да очаквам някаква благодарност от теб.

— Така ли?

Гледахме се един друг като двама бойци в театъра на сенките:

— Обичаш ли ме? — продължи тя.

— Мисля, че те обичам.

— Мислиш?

Никога не я бях виждал такава. Какво ставаше с нея?

— Не си ме насърчила нито веднъж.

— Това ли искаш? Насърчение?

— Искам теб.

— Защо?

Не можех да отговоря на този въпрос. Най-малкото, не можех да му отговоря честно, без да стана невероятно уязвим. Затова замълчах.

— Аз не те искам — каза тя. — Не те заслужавам. Заслужавам някой като Андрей, който може да ми помогне да получа това, което искам, и да се отнася към мен така, както трябва да се отнасят към мен. — Разплака се. Станах с намерението да я успокоя. Но тя продължи да говори, докато сълзите се стичаха по лицето ѝ. — Мразя те. Не искам почтен и мил човек. Не го заслужавам. Андрей поне ме разбираше. Ти си като куче, вярно куче, и само ми се иска да те ритна. Все ме преследваш, изникваш като някакъв ангел, не искам ангел, не искам да бъда спасявана!

Спря да си поеме дъх, долната ѝ уста трепереше, лицето ѝ беше изкривено в болезнена гримаса.

Не знаех какво да ѝ отговоря. Жените ме обвиняваха за много неща, но никога за това, че на мен може да се разчита.

— Извинявай — промърмори тя, — не заслужаваш да ти говоря така.

Все още не можех да намеря думи.

— Разплака ме — продължи и изтри лице с опакото на ръката си, размазвайки грима по бузите.

— Няма нищо — казах, прогонвайки мълчанието с банална безсмислица.

— Ще си по-добре без мен.

— Винаги съм го знаел.

— Предупредих те. Сама не си вярвам. И ти не трябва да ми вярваш.

— Ще рискувам — беше отговорът ми.

Тя се опита да ме целуне. Първата ѝ реакция винаги беше да предложи тялото си в замяна на привързаност или сигурност. Боя се, че за мъж като мен женското тяло е обичайна разменна монета, приемана навсякъде. Но не и що се отнася до Анастасия. Искях да чуя, че и тя ме обича. Копнеех това тайнствено нежно създание с

пронизителни сини очи да бъде само мое. Исках да ме желае, не да ми е благодарна.

Започна да разкопчава роклята си, но аз я спрях. Обърнах лицето ѝ към себе си и я накарах да ме погледне в очите.

— Изобщо чувстваш ли нещо към мен? — запитах.

— Разбира се.

— Какво? Какво е то? Сега, в момента?

Тя сви безпомощно рамене.

— Не знам. Какво искаш да кажа?

Но аз не можех, не исках да я насилвам да каже нещо. Трябваше да ѝ дойде отвътре.

— Уморих се да гоня сенки — прошепна тя и отново ме целуна, за да ми попречи да задавам повече въпроси.

Аз отвърнах на целувката ѝ — на моята любовница, на моята красива загадъчна лъжкиня.

Една нощ я чух да говори насън. Посегнах към нея, но мястото ѝ в леглото беше празно. Облякох халата и влязох в дневната. Беше късно, не се чуваше дори дрънченето на трамваите откъм Бейсуотър Роуд. Единственият звук беше дрезгавият глас на някаква проститутка долу на улицата, която се мъчеше да привлече случайно минаващ клиент.

Анастасия седеше на перваза на прозореца. Завесите бяха дръпнати, жълтата светлина на уличните газови фенери осветяваше лицето ѝ. Беше облечена в дълга бяла нощница. Приличаше на призрак.

— Той си го заслужаваше — чух я да казва на руски. — Наистина.

Гласът ѝ звучеше странно, необичайно високо, в интонацията ѝ имаше нещо дразнещо, все едно чуваш позната музика, изсвирена в друг ритъм, и после с учудване разбираш, че ти е известна. Думите ѝ се редуваха с дълги паузи, сякаш чакаше някакъв нечут глас да отговори.

— Мога да се опитам — изрече тя.

Имах усещането, че слушам някакъв телефонен разговор, и това чувство беше толкова живо, толкова тревожно, че усетих как космите

на тила ми настръхнаха. Не за първи път се запитах дали Анастасия е душевно здрава. Нима съм допуснал една луда жена в живота си, в сърцето си? Разполагах само с нейните думи относно случката с Андрей. Затова погледнах дали не държи някакво оръжие. Но ръцете ѝ бяха празни и невероятно спокойни, сключени на скута като чифт бели ръкавици.

— Какво ще науча, татко? — продължи тя.

Трябваше ли да прекъсна това бълнуване? Наистина ли спеше? Очите ѝ бяха отворени, но изглежда, не осъзнаваше, че съм в стаята. Поколебах се. Бях чувал, че е опасно да събудиш сомнамбул, затова продължих да се взирам в нея, чувствайки се като някакъв воайор.

— Такъв ли си ти, татко? — продължи тя. — Милосърден?

Почувствах се някак си омърсен, че стоя и слушам такъв интимен разговор. Трябваше да се върна в леглото и да я оставя. Или да я събудя и да разруша тази магия? Можеше ли това да извади спящите спомени от съзнанието ѝ, да ги измъкне от леговището им като скрит любовник? Или щях да я запратя още по-дълбоко в бездната от самота и тъга.

Върнах се в леглото. Още дълго време чувах шепота от съседната стая. Накрая усетих студеното ѝ тяло да се плъзва до мен, обърнах се към нея и я прегърнах. Помислих, че може да ми отговори. Желаях я ужасно много, както винаги, исках да притежавам част от нейната тайна. Но тя спеше дълбоко и въобще не се събуди.

Тази случка я накара да изглежда още по-тайнствена. Бях като муха, уловена в лепкава мрежа. Колкото повече се борех, толкова повече се заплитах в капана на Анастасия.

Един ден ѝ дадох банкнота от една лира да отиде в магазина и да купи нещо за ядене. Върна се с празни ръце, без парите. По-точно, не съвсем с празни ръце, защото водеше бездомно куче. Какво беше направила с парите?

— Един мъж седеше на тротоара. Държеше табелка, загубил ръката си във войната, имал семейство да храни и нямал пари. Затова му дадох една лира. Можем да си го позволим, нали?

Да, предполагам, че беше права. Можехме да си го позволим. Ако не вечеряме тази вечер или следващата.

Кучето беше помияр, пълно с бълхи и без никакво възпитание. Казах ѝ, че трябва да му намери друг дом. Но след два дни то още

беше тук и аз вече не можех да го изгоня на улицата, както не можех да изгоня и нея.

Анастасия се променяше. Докато аз се борех с една и съща дилема, тя се превръщаше в нещо друго. Също като изгладнялото животно, което беше довела у дома, тя започна да се съживява. Хранейки се редовно, без страх, че някой може да ги набие, тези две същества започнаха да налагат собствени правила и окупираха живота ми.

Един ден се върнах от работа и не я заварих. В осем часа същата вечер, когато най-накрая си дойде, обяви, че работила в кухня за бедни близо до Хайд Парк — сипвала супа на лондонските бедняци. Ръкавите ѝ бяха навити като на перачка, а косата — къдриците неусетно растяха — беше скрита под обикновена кърпа.

Два месеца след бягството от Берлин тя ми каза:

— Трябва ми работа.

— Работа ли?

— Не мога цял живот да разчитам на твоята благотворителност.

Не исках да я пускам, щеше ми се да я задържа в моя власт, както беше направил Банишевски.

— Невъзможно. Какво умееш да правиш?

Тя отметна глава.

— Знаеш какво мога да правя. Имаш личен опит.

— Освен това.

— Мога да танцувам. Говоря три езика. Мога да се правя на царска особа. А също да свиря на пиано.

Отидох до прозореца, за да размисля. Студен смог се бе спуснал върху града. Дърветата в Хайд Парк надничаха през мъглата като шпиони.

— Имаш ли някакви идеи?

— Може да се хвана в заведение с европейска клиентела.

Надсмиваше се над себе си.

Нямаше с какво да се захване. Не умееше да пише на машина, значи не ставаше за секретарка. Освен нея имаше още два милиона безработни.

От мъглата изникна тълпа, може би триста мъже и жени. Вървяха бавно към Ораторската алея, оградени от конни полицаи, и скандираха: „Ис-ка-ме ра-бо-та! Ис-ка-ме ра-бо-та!“

Един от демонстрантите се нахвърли срещу най-близкия полицаи. Нещата щяха да загубеят. Ръката ѝ се пъкна в моята и я стисна здраво.

— Какво става?

— Не си единствената, която търси работа — отвърнах.

Изражението на лицето ѝ ме стресна. Това беше само една малка демонстрация, тези нещастници просто се опитваха да привлекат вниманието към себе си. Но Анастасия сякаш виждаше стена от разтопена лава, приближаваща се към нея. Започна силно да трепери.

— Какво има? — разтревожих се.

Не спря да трепери, докато демонстрантите не изчезнаха в парка. Разговорът ни във връзка с работата замря, а до другия ден изобщо го забравих.

Но докато аз бях по задачи, Анастасия бе излязла да търси работа, представяйки се с името Анна Шеридан. Сигурно беше объркала бъдещите си работодатели, защото въпреки че английският ѝ беше съвършен, го говореше със странен акцент — нещо средно между немски и руски.

Както я бях предупредил, скоро от собствен опит разбра, че няма работа за момиче, което не умее да пише на машина или не става за секретарка. Дори за шивачка не я биваше. А понеже не умееше да борава с пари, местата за продавачки също не бяха подходящи за нея. Бих могъл да се опитам да я задържа у дома, но знаех, че е безполезно. Затова реших да ѝ помогна и се обадох на един приятел на баща ми. Той имаше адвокатска кантора на Темпъл Бар и му трябваше момиче да посреща клиентите. Дори се съгласи да я обучи.

Така Анастасия беше назначена на първото си работно място.

С нейната невероятна приспособимост тя разцъфна в поредното си превъплъщение — млада англичанка от средната класа, която работи като секретарка в големия град. Единствено аз знаех, че това е Анастасия Романова — безотечественика и претендентка за княжеска титла, търсена за разпит в Германия във връзка с убийството на емигрирал руски граф, като единственият ѝ документ за самоличност беше подправен паспорт на името на Герд Нетцер. Тя беше моята тайна, моята квартирантка и моята мания.

Разбрах, че Себастиан има нещо за мен. Повика ме в редакцията, а това винаги беше добър знак. Този път не спомена нито за Анджеला,

ните за Анастасия. Още едно добро предзнаменование. Секретарката ми поднесе чаша кафе и веднага излезе от стаята.

— Как е положението в „Телеграф“? — поде той.

— Полудявам. Могат да научат и шимпанзе да върши моята работа.

— Вероятно са сметнали, че могат да го заместят с американец — рече той с безсрамна усмивка. Пропуснах това покрай ушите си. — Ти си роден за по-добри неща, Майкъл. И ги получаваш, стига да държиш ума си съсредоточен върху работата.

— Бих го направил още хиляда пъти, Себ. Не съжалявам.

— Може би не си прекарал достатъчно време в съда. Би трябвало още малко време да те оставят в това чистилице.

Пак не ухапах примамката. Казах си, че ме е поканил в редакцията само за да ме дразни.

— Как си с руския?

От въпроса му пулсът ми се ускори.

— Ръждясал е, но не съм го забравил. Понаучих го в Шанхай и Берлин.

— Имам предложение за теб, ако можеш да се откъснеш от Лондон.

— Командировка или истинска работа?

— Командировка, свободен ангажимент, както искаш го наречи. Би могло да доведе и до постоянен договор. Там има нов главен редактор и трябва да го убеждаваме в качествата ти. Това ти е шансът за изкупление.

— Някога да съм те разочаровал?

И двамата се усмигнахме.

— Искам да отидеш в Русия.

Замълчах.

— Пътят е дълъг и няма да разполагаш с много удобства. Ще трябва да се откъснеш от Лондон за един месец, може би и повече. Впрочем как сте у вас?

Имаше предвид Анастасия.

— По-щастлив съм, отколкото когато и да било — излъгах.

— Моите поздравления.

Не усетих особено въодушевление в тона му. Още не ми беше простил, което ме караше да бъда подозрителен. Но все пак не позволи

Анастасия да развали приятелството ни. Бях го подценил.

— Значи ще си имаме госпожа Шеридан?

— Не мога да си позволя да се оженя.

— В такъв случай не можеш да си позволиш да отхвърлиш подобна възможност. В края на краищата, свързано е с твоята млада женичка — подхвърли.

Разбрах какво ще последва.

— Имаме един кореспондент в Москва, казва се Ропер. Прати ми материал миналата седмица — слухове, които чул да се носят сред болшевиките. Непотвърдени, разбира се. Някой в Свердловск разправял, че лично бил разстрелял царя. Струва ми се, че там не знаят какво да правят по този въпрос. В Коминтерна още не са решили каква позиция да заемат.

Аз знаех историята по-добре от всеки друг. В месеците след смъртта на царя болшевиките посрещаха с упорито мълчание всички молби за сведения относно царското семейство. Когато през 1918 година белогвардейците превзеха Екатеринбург, макар и за кратко, изпратиха комисия да проучи всичко около убийството на Романови. Начело беше един бивш полицаи на име Соколов. Разследваха много подробно, но така и не откриха никого, който да признае, че е бил в къщата в нощта на екзекуцията. Един мъж на име Воронин разказал някои неща на семейството си, но не могъл да свидетелства пред хората на Соколов, защото привържениците на царя го били разпънали на кръст. Открили тялото му в гората на около два километра извън града.

Соколов съобщил в доклада си, че царят и семейството му са били разстреляни в дома на Ипатиев и телата им са били изгорени и заровени в гората. Дори изкопали един пръст, който според него бил на императрицата, и тока от колан, която принадлежала на царя, но в крайна сметка заключенията му се основавали на слухове и улики, събирани по примитивен начин. Не намерил нито едно от телата и следователно никой не би могъл да знае как точно са умрели царят и семейството му.

Когато болшевиките отвориха границите към Запада, неколцина западни журналисти и дипломати бяха посетили Свердловск — болшевишкото име на Екатеринбург, — но също като Соколов не

успяха да открият човек, който да е склонен да разкаже какво се е случило през онази нощ.

До този момент.

— Защо Ропер сам не отиде там? — попитах.

— Не му плащаме да скита из най-голямата страна на света по следите на някакви слухове. От Петроград до Свердловск са три дни път с влак. Може всъщност да няма никаква история.

— Но искаш да отида?

— Идеален си за тая работа. Нямах ангажименти, говориш езика, натрупал си опит и най-вече имаш личен интерес да разгласиш тази история. Повече от всеки друг, когото познавам.

— Свердловск — повторих аз.

— Казвал се Екатеринбург, преди да го превземат болшевиките; но предполагам, че това ти е известно. Впрочем, как си с финансите?

Насоката, която вземаше разговорът, започна да не ми харесва.

— Имам някакви спестявания.

— Ами татенцето?

Явно нарочно ме дразнеше. Закачката с „татенцето“ за малко да ме изкара от кожата, както се беше надявал.

— Не вземам пари от него.

— Вече?

— Точно така — вече.

Леко заобикаляне на истината. Когато не се върнах у дома след повече от една година, прекарана в Шанхай, чековете престанаха да идват. Вероятно си беше помислил, че това ще ме откаже от бунтарските ми намерения, но така още по-твърдо реших, че ще живея без парите на клана Шеридан.

— Ройтерс не са готови да те изпратят на другия край на света по следите на някакви слухове. Но ако заради спортна амбиция някой репортер на свободна практика се върне с доказуема история, може би дори и снимки, ще му възстановим всички разходи и ще му платим прилична сума за материала. Може дори да си помислим пак да го назначим на работа.

— Значи това е сделката?

— Това е сделката, както елегантно се изрази.

На него това му беше много изгодно — нямаше да се отрази на бюджета му, а и знаеше, че няма да устоя на предложението.

— Какво те кара да мислиш, че болшевиките ще позволят на онзи човек да говори с мен?

Той отпи от чая си. Дори отхапа парченце бисквита. Толкова са изискани тези англичани.

— Той вече е проговорил, ако това, което ми събщи Ропер, е истина. Просто искам някой да иде на място и да провери историята му.

Още се колебаех. Може би не исках да узная истината след толкова много време. Най-лошото в една доказуема истина е нейната окончателност, липсата на въображение. Истината може да бъде толкова непоклатима.

Себастиан се наведе към мен.

— Това е златна възможност, така както аз я виждам. Няма журналист на света, който да преследва тази история по-упорито от Майкъл Шеридан. Направи това и вестниците по цял свят ще ти посветят първите си страници.

Поклатих отрицателно глава.

— Знаеш, че не мога да си го позволя.

Това, изглежда, не му направи никакво впечатление, нито го убеди. Продължи да отпива от чая си като синьокръвно копеле от Албиона, каквото всъщност си беше.

— Дай на призраците покой веднъж завинаги, Майкъл.

Подобна авантюра щеше да погълне всичките ми спестявания. Рискувах да загубя апартамента и работата си. Беше огромен залог, но същевременно можеше да даде нов тласък на кариерата ми. И не само това. Мержелеецата се примамка точно над тази ивица чиста вода беше Анастасия. Откриваше ми се възможност най-накрая да откроя истината, да разбуля една тайна, която ме мореше в последните три години.

Премислих отново и поклатих глава. Отговорът ми беше:

— Никаква надежда.

Той сви рамене.

— Ако решиш друго, знаеш къде да ме намериш.

И се усмихна.

На следващия ден аз, разбира се, промених решението си. Той знаеше, че ще го направя. Точно затова ме беше поканил в редакцията.

Анастасия седеше пред старото пиано, което бях докарал в апартамента специално заради нея. Беше се прибрала от работа в шест часа — един час преди мен — и веднага беше седнала да свири. Не беше си и помислила да приготви вечеря. Велика княгиня, както винаги.

Косата ѝ беше пораснала и тя я беше оформила на модерен бубикопф. Макар че парите ни не бяха много, тя все успяваше да отдели нещичко, за да се издокара по най-новата мода.

Седеше с гръб към вратата и не ме чу да влизам. Свиреше един етюд от Бах. Трябваше да се подразня. Но аз просто застанах на прага и се заслушах, опивайки се от неповторимата гледка на моето момиче от сънищата, на моята тайна. Как ще оцелее, след като замина? Не притежаваше нито капчица практичен усет, а аз няхах пари за прислуга.

Тя изведнъж спря да свири и се обърна. Ахна стреснато:

— Не те чух.

— Исках да те погледам как свириш. — Седнах на стола до прозореца и се почудих откъде да започна. — Днес се срещнах със Себ Бомон.

— Предложи ли ти работа? — запита тя и лицето ѝ грейна.

— Донякъде, би могло да се каже. Не в Лондон. Това ще означава, че известно време няма да ме има.

Настъпи дълга пауза, докато тя обмисляше възможните последици.

— Къде?

— В Русия. В Свердловск.

Долу на улицата фенерджията минаваше бавно от стълб на стълб с дълъг прът, метнат на дясното му рамо. Спираше, вдигаше пръта, за да обърне ключа в основата на фенера, и запалваше газта. Фенерът блясваше, образувайки мек ореол в мъглата. Той слагаше обратно пръта на рамото си и тръгваше към следващия стълб.

— Отиваш да ме търсиш — каза Анастасия, изразявайки нещата много по-ясно, отколкото аз бих могъл.

— Така предполагам.

— Колко време няма да те има?

— Не знам. Може би около месец.

Тя коленичи на пода в краката ми и положи глава на скута ми. Опитвах се да ѝ обясня повече за задачата си, но тя не искаше да я карам да изразява чувствата си. Тази нощ обаче се любя с мен така пламенно, както никога досега.

След това, докато лежах в леглото, държейки главата ѝ на гърдите си, се взирах в сенките на тавана и се питах дали някой от нас двамата наистина иска да получи отговор в Свердловск. Разплитането на всяка загадка неизбежно носи разочарование, защото неизвестното е по-привлекателно от истината. След като се върнех от Свердловск, щях ли да бъда все така омагьосан от една бежанка и бивша бар дама, произхождаща от благородното малцинство и изпаднала в беда под ударите на трудните времена? Може би и моята Анастасия се питаше същото.

АНАСТАСИЯ

Настъпваше краят на един студен, загубен сезон, който беше започнал много отдавна в Берлин. Беше ми омръзнало да гледам унилия зимен пейзаж. Копнеех за пролет, слънце и надежда.

Майкъл се връщаше уморен от работата си, уморен — подозирам — и от мен. Къде беше Анастасия сега, когато той имаше нужда от нея? Беше я заменил с една секретарка на адвокат, беше разменил романтиката на шанхайските и берлинските барове с тази противна кенсингтънска улица и нейните газови фенери, и мириса на влага, вплетен в мъглата и вледеняващата суграшица.

Една нощ го улових, че ме гледа от креслото си до камината, и разбрах какво си мисли: „Какво направих аз с нас двамата?“

Сега имаше възможност да прогони призраците и да им даде вечен покой. Подозирах, че се страхува какво ли може да открие в Свердловск. Нямаше друг избор, трябваше да иде, аз го разбирах. Но ако се върнеше без своята руска принцеса, какво щеше да стане с нас двамата?

Гледах го как спи. Беше пъхнал ръце под тила си, гърдите му се вдигаха и спускаха, дишаше равномерно. Утре сутрин щеше да замине за Русия — митичното място от моите фантазии; сивият призрачен свят, който ме беше родил, но за който не си спомнях нищо. Той отиваше там, където аз не можех — като хирург, който изследва собственото ми сърце или утроба. Страх ме беше да си помисля какво ли може да открие.

Страхувах се и от това, че ме оставя тук. Всъщност нямаше защо да се плаша. Имах пари, щяха да ми стигнат, докато него го няма, макар и да не бяха много, имах и покрив над главата. Но щях да бъда сама, а мисълта за самотата ме плаши. От онази нощ на моста преди три години винаги беше имало мъж, който да бди над мен.

Питах се какво ли ще правя с тази свобода.

Майкъл заминаваше със сутрешния влак за Дувър. Не обеща нищо, а и аз нищо не очаквах. Все още живеехме ден за ден. Не можех да говоря за вчерашния ден, а Майкъл никога не говореше за

утрешния. Но бъдещето беше нещо, което вече не можех да извадя от мислите си. Не можех да го пренебрегвам, както не ми бе възможно да пренебрегна болезнената чувствителност на гърдите си, която нямаше нищо общо с нашето любене. Питам се дали да му кажа за подозренията си.

Не, нямаше.

Бях решила, че Майкъл е предопределен за момичетата от нощните клубове. Спасяваше принцеси от мътните води на китайските реки и в крайна сметка щеше да си отиде. Ако му дадох този дар на постоянството, щеше да ме намрази заради това, бях сигурна.

Нека да спи.

Може би утре, преди да замине, ще му го кажа. Ако иска тази дискредитирана принцеса, ще го разбере по погледа в очите му. Ако не, пак ще го разбере и ще си отиде, преди да се е върнал.

Ще чакам до сутринта и тогава ще му кажа.

МАЙКЪЛ

Стоях на стъпалото на влака, притиснат сред тълпа хора, и шумът от подвикванията им ми пречеше да чуя последните думи на Анастасия.

Запомних мига с това, което не се случи. Тя не заплака, не започна да маха с ръка, не се затича по перона като другите влюбени. Стоеше и не помръдваше.

Не мога да определя точно какво почувствах. Но в този момент осъзнах, че съм излъгал себе си — бях се принудил да вярвам, че предаността ми към нея някак си я е трогнала. В този ден, когато я оставих, тя си беше Анастасия — недосегаема и неопределима. Тогава, както и в първия момент, знаех, че продължавам да искам нещо, което не мога да имам. И не можех да направя нищо друго, освен да стоя в отдалечаващия се влак и да я гледам как изчезва в облак пара, как се стопява сред тълпите на мрачната гара „Ватерло“.

АНАСТАСИЯ

Когато се събудих, къщата беше студена. Пощаджията беше направил първата си обиколка за деня. Чух пощенската кутия да изтраква. Излязох от леглото, усещайки студените дъски под краката си, и влязох в дневната, за да запаля огъня и да сложа няколко монети в електромерът.

Влязох в банята, напълних мивката с топла вода и свалих нощницата си, за да се измия с една кърпа и парче сапун. Пак чувствах гърдите си подути и болезнени; миналия месец мензисът ми не дойде. Колко странно. През всичките онези месеци в Шанхай, когато спях с толкова много мъже, не ме беше грижа какво може да стане с мен или с тялото ми. Животът понякога съумяваше да бъде добър — беше чакал да намеря мъж, който да ми помогне, преди да допусне някакви последици.

Аз обаче се ужасявах — не от раждането, а какво щеше да означава то. Опитах се да си представя годините пред нас като съпруга на усилено борещ се журналист и майка на неговите деца. Бях убедена, че Майкъл ще ме намрази заради това, което му причинявам. Не му трябваше гнездо — нуждаеше се от свободен полет.

А какво щеше да означава това за мен? За известно време Андрей беше успял да ме убеди, че имам собствена съдба. И сега се запитах как ще живея без тази ярка, блестяща мечта. Мечтата в края на краищата е реалност — има граници, може да бъде също толкова осезателна като всеки веществен предмет. Аз вече тъгувах, оплаквах загубата ѝ.

Избърсах се и бързо се облякох. Снимката на Майкъл беше на полицата над камината. Прокарах пръст по очертанията на лицето му.

„Идвай си по-скоро“, прошепнах. Страхувах се не за него, а за себе си.

МАЙКЪЛ

Срещнах се с Ропер в Москва. Веднага щом чу акцента ми, старият естонец започна да се отнася с мен така, сякаш съм боклук, полепнал по подметката му някъде на улицата. Стори ми се, че съжалява, задето е пуснал слуха за Свердловск. Заприлича ми на мъж, който наблюдава бившата си съпруга да танцува с непознати. Макар че вече не я иска, се изнервя и става враждебен, ако някой прояви интерес към нея.

Поговорихме малко в мрачната му, претъпкана с мебели канцелария. Очаквах да ме покани на вечеря. Нищо подобно. На следващата вечер бях вече във влака към Петроград и никога повече не видях Ропер.

Прозорецът на хотелската ми стая гледаше към града. Куполите и позлатените шпилове сивееха в мътната априлска утрин. Петроград — така го наричаха сега. Социалистическият работнически рай.

Някога това беше Санкт Петербург — градът, построен от Петър Велики в блатата край Финския залив. През XVIII и XIX век там живееше най-богатата върхушка в цял свят. Всеки от членовете ѝ непрекъснато се стремеше да надмине останалите с великолепието и показността на дворците си. Градът притежаваше един от най-разкошните обществени паркове в цяла Европа, най-голямата колекция от произведения на изкуството след тази в Лувъра, поместена в Ермитажа, и летни дворци, не по-малко красиви от версайските.

Ако можете да забравите, че всичко това е било построено с потта и кръвта на бедните, вероятно бихте изпитали носталгия по миналото.

Облякох палтото си и излязох навън в мрачната утрин.

Старият Невски проспект някога беше една от най-известните, търговски улици в света. Болшевиките го бяха преименували на проспект „25 октомври“ и в полупразните му магазини се продаваха грозни стоки, произвеждани изключително в държавни предприятия. Кожите и скъпоценните яйца на Фаберже отдавна ги нямаше,

работниците по улицата нямаше да усетят липсата им. За тях никога не беше имало достатъчно хермелинови наметки и скъпи джунджурии.

Революцията, според мен, не беше променила нещата. В стария свят имаше и блясък, и мизерия. Ленин направи само едно — премахна блясъка.

Небръснати работници в тежки шуби бързаха към работните си места, докато жени в неугледни палта вече се редяха пред месарниците и бакалиите, стискайки книжките с купони като гладни деца. Тази сутрин не срещнах особено много съветски герои.

Вдигнах яката, за да се предпазя от дъждеца, пъхнах замръзналите си ръце в джобовете и се насочих към Исакиевския събор.

Изкачвах стъпалата, усещайки как гранитните колони се извисяват над главата ми към оловносивото небе. Катедралата беше превърната в антирелигиозен музей, позлатените икони по стените бяха заменени с крещящи рисунки, на които монаси се отдаваха на пиянски оргии и побеснели свещеници стреляха с картечници от камбанариите на черквите по жени и деца от работнически демонстрации. Дори красивите мозайки бяха скрити зад грубо направени плакати, прокламиращи чудесата на новия петгодишен план, и други, които твърдяха: „РЕЛИГИОЗНОТО ИЗКУСТВО Е ОРЪДИЕ НА КАПИТАЛИСТИТЕ“.

Побързах да изляза.

Всичко си беше същото. Постиженията на стария режим не бяха унищожени, а само приспособени за други цели. Зимният дворец на царя, където Николай беше празнувал тристагодишнината на династията Романови само преди тринадесет години, сега даваше подслон на цяла армия апаратчици. Пресъхналите мраморни чешми бяха пълни с боклуци, единствената литература в книжарниците бяха биографията на Ленин и историята на революцията.

Минах по един мост и се загледах в Петропавловската крепост на острова сред Нева. Царят беше затварял там болшевиките. Предположих, че сега и тя е превърната в музей. Не влязох вътре.

Минах покрай двореца, където Юсупов беше убил Распутин — сега превърнат в Дом на отдиха и културата. По-нататък, в предградията, новият Петроград — градът на народа — извисяваше мрачните си бетонни постройки край презрените останки от миналото.

Навсякъде строяха. Революцията говореше с рева на парни валяци и булдозери, със свистенето на оксигени. Утопия в процес на изграждане.

На следващия ден отидох в Царское село да видя с очите си къде са прекарвали дните си царят и неговото семейство. Ако можех някак да се доближа до Анастасия, това щеше да стане именно тук. За да разбереш наистина живота на някой човек, трябва да видиш къде е израснал, а за Анастасия Романова тук се намираше историята на детството ѝ.

За мое облекчение нямаше плакати, прокламиращи чудесата на новата работническа партия, нейните трактори, колбаси и гвоздеи. Дворецът си стоеше, както го бяха оставили Романови — запазен като спомен за упадъчния живот на бившия цар.

Из главната сграда на двореца ме разведе една леко намръщена млада жена, която сочеше стенописите с такова отвращение, сякаш стените бяха изградени от човешки черепи. Може би наистина донякъде беше така, помислих си. Независимо че ми се виждаха великолепно, запитах се колко много хора бяха умрели от глад, защото им е липсвала някоя копейка, докато царете тук са харчели с лекота милиони рубли.

Но Николай също е мразел този дворец. Той и семейството му бяха живели в по-малкия и аз отидох именно там.

По моя молба уредничката ми показа билярдната зала, където Николай и генералите му са се съветвали над военните си карти, и тайния балкон над нея, откъдето императрицата е подслушвала разговорите им. После споделяла всичко с Григорий Распутин и след като получила съвета му, използвала влиянието си върху съпруга си, за да подпомогне или блокира военните планове, както тя — или Распутин — сметнали за необходимо.

Скоро започна да ми се струва, че това не е било дом на император и императрица, а убежище на двама странни, ексцентрични хора — предан баща на семейство с детински хобита и домакиня англичанка с необузdana религиозна мания. Имаше малка зеленчукова градина, където най-богатият човек на света отглеждал собствени картофи; кабинет, където записвал маниакално бележките си върху времето, дори в разгара на войната, когато всеки ден са загивали десетки хиляди от неговите войници; стая, която царицата беше

декорираше изцяло в пурпурен кретон на цветя, поръчан по каталог специално от Лондон; съвършено запазена спалня на царицата, със стотици икони, гъсто накачени по стените и отрупали нощните масички.

Спалнята на царя също позволяваше да се види що за човек е бил. В нея имаше не икони, а семейни снимки. Стотици снимки — по масите, стените, в шкафовете, дори в четири редици, подредени с военна прецизност, същински войници на парад.

Този човек болшевиките бяха нарекли чудовище. Но вместо звяр аз видях по-скоро един мъж, виновен в небрежност, един цар, позаинтересуван от зеленчуковата си градина, отколкото от страната си, един баща, който смяташе държавната политика за досадно отнемане на часовете, които би предпочел да прекарва със семейството си.

Все още търсех Анастасия.

Намерих я в една от бившите тържествени зали, където бяха изложени играчките на децата. Под кристалните полилеи стоеше дървена пързалка, на която Алексей и Анастасия сигурно са си играли в дъждовните следобеди, наред с миниатюрния автомобил с каучукови гуми и истински фарове от стъкло, с който царевичът навярно е обикалял из коридорите на двореца.

Опитах се да се видя застанал там преди десет години, да си представя Анастасия, да видя света, както тя го е виждала, да намеря ключа, който би могъл да отключи паметта ѝ. Но подобно упражнение е горчиво и безполезно усилие. Човек не може да сподели чужди спомени. Тайните, звуците, миризмите и опитът са заключени по неразгадаем начин и въображението се превръща в нещо бедно и безнадеждно.

Три дни подред стоях на опашка на гарата, опитвайки се да се снабдя с билет за първа или втора класа до Свердловск. В края на краищата ми обясниха, че тези билети са за партийни функционери. Привилегиите в новата Русия не бяха елиминирани. Просто се бяха преместили в друг вагон.

И така, тръгнах на тридневен път с трета класа. Истински кошмар — всички пътници седяхме на твърди дървени пейки, натъпкани заедно с багажите си и живи животни. Бяхме толкова много,

че се задушавашме, и на третия ден миризмата би оскърбила дори ноздрите на гробар. Нямаше вода, нито храна, нито електричество, нямаше как да се спи или да се чете. Аз издържах някак си, но не ми беше присъщ стоическият фатализъм на руските селяни, за които трудностите бяха част от живота, също като дишането.

През дългите безсънни нощи, докато схванатите мускули виеха от болка и костите крещяха за почивка, аз се вирах в мразовития мрак зад стъклата и мислех за Анастасия, за топлото ѝ тяло и ароматната ѝ коса, струваше ми се, че съм с нея, и си казвах, че всичко ще е наред.

Но знаех, че няма да е. След Свердловск всичко щеше да се промени.

АНАСТАСИЯ

Феликс Рифкин беше едър мъж, месест, висок над метър и осемдесет. Беше облечен с безупречна прецизност в черен двуреден вълнен костюм, с диамантена игла на вратовръзката, златен ръчен часовник и мека шапка. Диамантеният пръстен на малкия пръст на лявата му ръка хващаше отблясъците на светлината. Дрехите му струваха повече, отколкото щях да получа като заплата за цяла година.

Моята работа беше да отговарям на телефона, да правя чай, да подреждам документацията, да се усмихвам мило на клиентите, влизащи в кантората на Ренфру Банистър. Имаше жени, които работеха във фирмата от двадесет години и правеха едно и също ден след ден. Понякога си представях, че виждам прах в бръчките по лицата им. Питях се дали такава ще бъде и моята съдба.

Докато не дойде Феликс Рифкин.

Той излезе от асансьора, стиснал кожена чанта в дясната си ръка. Свали шапката си и се приближи до бюрото ми. Зачаках го да се представи и да каже за какво е дошъл. Но той просто се взираше в мен.

— Добро утро и добре дошли при Ренфру Банистър — произнесох с добре репетирана усмивка. — С какво мога да ви помогна?

Феликс Рифкин продължи да ме гледа.

Досега никой не ме беше гледал така.

— Мога ли да ви помогна? — повторих, усещайки, че изпадам в паника.

— Анастасия — изрече той.

След миг се съвзе от шока, който вероятно му бях причинила. Наведе се през бюрото към мен. Лъхна ме аромат на изключително скъп одеколон.

— Какво правите тук? — запита.

Какво можех да му отговоря? В този момент, струва ми се, разбрах, че този мъж щеше да промени живота ми завинаги, и за частица от секундата се опитах да се вкопча в Майкъл, в сянката на онзи друг живот, който бих могла да имам. Но моментът отлетя.

Феликс изглеждаше объркан.

— Съжалявам, сигурно съм се припознал — каза той и добави на руски: — Стася, не ме ли помниш?

— Не, съжалявам, не ви помня — отвърнах на английски.

Той се усмихна.

— Но говориш руски?

Видях секретарката на Банистър да ме гледа втренчено, наблюдавайки странния ни разговор над ръба на очилата си. Стана, почука на вратата на кабинета на шефа и влезе вътре, може би да го предупреди за необикновения разговор, който се водеше пред вратата му.

— Това си ти — възкликна той, погледна ме сияещ и за миг ми се стори, че ще заобиколи бюрото и ще ме прегърне. — Стася, аз съм Феликс.

Усетих, че главата ми се замайва. Бях престанала да дишам. Не поредният Андрей — някой, който ме е виждал отдалече. Това беше човек, който наистина ме помни.

Банистър излезе от кабинета си. Изглеждаше смутен.

— Феликс, има ли нещо? — Всички ни гледаха. Шефът ми пресече фоайето със сериозно изражение, навярно притеснен, че създавам неприятности на клиентите му. — Всичко наред ли е, господин Рифкин?

— Мисля, че познавам това момиче — обясни Феликс.

Аз го гледах озадачено.

— Познавах това момиче в Русия — повтори той и Банистър ме изгледа строго, сякаш ме виждаше за пръв път.

Може би си беше така. До този момент аз бях просто едно момиче, което беше наел по молба на стар приятел.

— Трябва да обядваме заедно, Стася — обърна се Феликс към мен. — Още днес, веднага.

— Имам само половин час обедна почивка — отговорих.

— Ще поговоря с шефа ти — каза той, поглеждайки към Банистър. — Сигурен съм, че ще направи изключение за мен. — И ми се усмихна лъчезарно.

Помислих: „Още един рицар, който иска да ме отнесе, да ме освободи от миналото, от омагьосания затвор на настоящето.“

Феликс влезе в кабинета на шефа. Другите не преставаха да ме гледат.

В следващия един час посетих тоалетната поне десет пъти. Не можех да се съсредоточа в нищо, непрекъснато ми се ходеше по малка нужда. Когато вдигах телефона, забравих и обърках репликите, които бях научила и повтаряла хиляди пъти. Ръцете ми толкова трепереха, че веднъж изпуснах слушалката. Не можех да откъсна очи от вратата на Банистър.

Мина може би цяла вечност, преди Феликс Рифкин най-накрая да излезе и да ми каже да си взема шапката и палтото.

Ето така стана. Дойдох на работа като Анна Шеридан с бримка на чорапа, бременна на шест седмици, живееща в грях в един апартамент в Кенсингтън. Отидох да обядвам като великата княгиня Анастасия Романова — жена с минало и бъдеще.

Сякаш беше вчера.

Седях в „Кафе Роял“ на Пикадили редом с матрони от висшето общество и блестящи млади създания със своите съпрузи и приятели, все банкери и борсови агенти, и ги гледах омаяна — само с една блестяща усмивка и колие от фалшиви перли, безлична и зле облечена. Все едно бях гола.

Но макар да се срамувах, усещах как надменността ме обзема при мисълта: „Само да знаеха тези хора коя съм всъщност.“

Феликс Рифкин се чувстваше като у дома си. Каза на келнера, че празнува, и поръча френско шампанско и омари. Бях като коркова тапа, понесена от вълните и неспособна да се съпротивлява. Това беше моята защита в изповедта, която подготвих за Майкъл.

— Не мога да повярвам на очите си — говореше Феликс. — Мислех, че си мъртва. Все едно видях призрак.

— Може би точно това виждате.

Той се наведе към мен и докосна ръката ми, сякаш за да се убеди, че съм истинска.

— Няма грешка. Не си ли спомняш? Много пъти сме играли заедно. Не може да си ме забравила!

Разказах му историята, каквато ми се искаше да бъде, и в тази версия нямаше нощен клуб, нямаше Майкъл, нямаше руски аристократ, когото аз, съпругата му, бях убила с бутилка шампанско в берлинския ни апартамент. Все още, разбира се, нямаше никакви

спомени, но в тази по-хубава, по-щастлива история мен ме спасяваше от улицата някакъв руски граф, който ме обичаше, беше много мил, но умря трагично от пневмония в лютата пруска зима. Каква изпечена лъжкия бях станала.

— Нищо ли не помниш? — попита ме Феликс.

Лицето му изразяваше състрадание, благоговение и огромно желание да ми помогне. Бях виждала това изражение и преди.

— Нищо не помня преди Харбин. Там живеех на улицата. Имам спомен, че пътувам във влак, но нищо друго... — Отпуснах ръце в добре репетиран жест на безпомощност и разочарование. — Накрая избягах в Шанхай.

— Този мъж в Шанхай, за когото се ожени... Как се казваше?

— Радмилов — излъгах с лекота. — Граф Андрей Сергеевич Радмилов.

Феликс сви вежди.

— Не го помня. — Пресегна се през масата и ръката му докосна моята. — Но аз те познавам. Знам коя си. Ти си моята Стася. — И добави с извинителна усмивка: — Ако мога да ви наричам така, ваше височество.

С тези две думи той ми вдъхна нов живот, накара ме да копнея за отдавна изгубената Анастасия. Истина ли бяха думите му? Искях да бъда онази Анастасия, ужасно исках. Когато императрицата майка беше казала на целия свят, че съм измамница, всички се бяха отказали от мен. Сега, вгледана в очите на този мъж, съзрях истината.

Аз съм тази жена. Аз съм Анастасия.

— Как сме се запознали?

— Баща ми беше лекар на императрица Александра Фьодоровна. Понякога ме вземаше със себе си в двореца в Царское село. Бяхме връстници и се сприятелихме. Играехме на пързалката в голямата зала. Когато валеше, понякога и Алексей се присъединяваше към нас, но през повечето време си играеше сам, защото Деревенко се страхуваше, че може да му стане нещо. Играехме на криеница из залите.

Зачака да кажа нещо. Сигурно му беше трудно да приеме, че всички тези красиви и скъпи спомени са изчезнали от паметта ми.

Шампанското пристигна. Той вдигна тост за късмета си, че отново ме е открил. Аз отпих от моята чаша. Шампанско. Това ми

припомни за Майкъл и за първата нощ, когато се напих на онова парти в Мейфеър.

Феликс Рифкин — моят стар непознат приятел — се взираше в мен с хипнотичен поглед и двамата се умълчахме. Чувах Анастасия да се смее, докато си играе из огромните празни коридори. Мислено я търсех из ехтящите мраморни зали, но нея я нямаше. Невъзможно беше да приема, дори сега, че този призрак съм била аз.

Пристигна първото ястие — супа от костенурка, — но не ми се ядеше. Феликс също не беше гладен, отчупваше разсеяно от хляба и остави супата да изстине. Искаше да узнае всяка подробност от живота ми до днешния ден. Внимавах да не пия твърде много шампанско, защото трябваше внимателно да редактирам всичко, което му казвам. Повторих версията си, леко подправена, за да прозвучи приемливо дори за мен. И отново пропуснах Майкъл от реконструкцията — изрязвах най-важната фигура от моята история, сякаш разказвах за революцията, без да споменавам Ленин.

— Ами семейството ви? — възрази той. — Ами императрицата майка? Ами чичо ви — княз Хесенски, лелите ви от Дания? Те със сигурност не са ви изоставили?

— Императрицата каза, че съм измамница. Какво можех да направя? Нямах друг избор, освен да ѝ повярвам.

— Но вие сте Анастасия! — изрече той толкова високо, че няколко посетители се обърнаха и ни изгледаха.

— Самата Олга дойде в Берлин и...

— Олга не ви позна. Вас — собствената ѝ племенница!

— Не ме е виждала много години и не можеше да бъде сигурна, поне така каза. Възможно ли е такова нещо?

— Предполагам, че е. — Но не изглеждаше никак убеден. — Императрица Александра Фьодоровна живееше като отшелничка. Толкова малко хора можехме да посещаваме Царское село през последните години, а пък тя и императрицата майка не можеха да се понасят. — Кимна на келнера да отнесе чиниите; не бяхме и докоснали супата. — Това е чудовищно. Горката ми Стася. Какво сте преживели?

Гневът му беше искрен и това ме трогна.

— Чували ли сте за онази Анна Андерсен? — попита ме той. — Тя твърди, че е Анастасия.

— Много жени твърдят, че са Анастасия.

— Виждал съм снимки на тази Андерсен. Изобщо не прилича на вас. Как е възможно някой да ѝ повярва?

Той поклати зачудено глава.

— Какво правите в Ню Йорк? — поинтересувах се.

— Имам брокерска фирма на Уолстрийт — Сви рамене сякаш не е нищо особено да притежаваш собствена брокерска фирма на двадесет и четири години. — Семейството ми имаше късмет. Баща ми успя да изнесе парите ни от Русия, преди болшевиките да вземат властта. Отидохме в Ню Йорк и той основа куриерска служба на Уолстрийт. Доста добре се справяше. А миналата година, когато умря, аз разширих предприятието, започнах да търгувам с акции на борсата. Напоследък парите идват оттам.

— Значи сте много богат?

Той ми се усмихна едновременно плахо и гордо.

— Справям се доста добре.

— И живеете в Ню Йорк?

— Разбира се.

— Какво ви доведе в Лондон?

— Сестрата на майка ми напусна Русия едновременно с нас, но дойде тук, в Англия. Почина преди един месец и ние с майка ми дойдохме да се погрижим за работите ѝ. Няма да се задържаме много.

Той стисна ръката ми.

— Цяло чудо е, че ви открих. Просто е трябвало да се случи.

— Феликс — казах, обръщайки се за първи път към него по име, — възможно ли е да има някаква грешка? Може би аз просто изглеждам като момичето, което си спомняте.

Той поклати отрицателно глава.

— Няма никаква грешка — изрече твърдо убеден.

Аз се оставих да ме убеди и да... да ме съблазни. На чай сред висшето общество в Лондон. Толкова подхождащо на дама от високо потекло. Светът се бе отнесъл зле с мен. Феликс Рифкин беше влязъл в живота ми, за да отключи моето минало. Той щеше да поправи всички злини, независимо от разкритията на Майкъл в Екатеринбург.

МАЙКЪЛ

Нищо в Свердловск не подсказваше, че там са се разигравали необикновени събития. Мизерен и мрачен град като безбройните други градчета от Петроград до Владивосток. В сивата мъгла край реката, идваща от фабричните комини, пасяха коне. Тъмните борови гори около града се разтапяха в безкрайния унил хоризонт.

Прецапах през калта с куфарите си. Помислих — как ли са пристигнали тук царят и семейството му преди шест години; запитах се дали също като мен с облекчение са посрещнали края на пътуването си. Пред гарата не видях таксита, затова отидох пеша до хотела. Исках веднага да се заловя за работа. Преди да се срещна с ексекторите на царя, ми се искаше да видя мястото, където е умрял.

Къщата сега беше музей, отворен за любопитните руснаци от девет сутринта до четири следобед.

Огледах площада. Нима моята Анастасия някога е била затворена тук? Можех да възкреса отминалите години само със силата на въображението си, каквото у един журналист винаги се намира в изобилие.

Къщата на Ипатиев ми се видя като другите стари, занемарени постройки в този стар, занемарен град. Трудно ми беше да повярвам, че тук се е случило нещо толкова необичайно и толкова чудовищно.

Застоях се на площада, разговаряйки безмълвно с Анна: „Наистина ли си била тук? Наистина ли тук се е случило? И тогава ли всичко е изглеждало така?“ Исках да запомня всичко видяно от очите ми, защото можеше да има някоя подробност, макар и незначителна, която би могла да хвърли светлина върху нейното минало.

Или пък може би, както се бе изразил Себастиан, бях тръгнал на лов за диви патици.

Един надпис на кирилица съобщаваше, че това е музеят затвор „Дом на Ипатиев“. Вътре миришеше на влага и хоросан, беше студено като в гроб. Прикрепиха към мен една болшевишка екскурзоводка — млада и напрегната жена, която се представи като другарката Иванова, но не пожела да ми каже малкото си име. Държеше се сериозно, както

подобаваше на искрено убедените в идеята. Къщата беше пълна с революционни реликви, снимки, портрети на местни болшевишки лидери, работнически водачи, издигнали се далеч над мислимото и нелепи с дългите си мустаци, кожени калпаци и медали. Видяха ми се също толкова надуты като генералите и князете, които бяха низвергнали. Но моята водачка не съзираше иронията. И тук имаше плакати като тези, които бях видял в черквите и национализираните петроградски дворци — работници в героични пози, развяващи червени знамена; жени с коси като царевична свила, работещи на житните полета със сърповете си; добре охранени и добре обръснати млади мъже с издути мускули, които размахваха ръце от тракторите си. Това беше фантазия, която нямаше нищо общо с видяната от прозорците на влака действителност с онзи друг свят от сиволики бабушки и недохранени мъже с мъртвешки погледи и из линели мрачни дрехи.

— При новото болшевишко управление — говореше водачката ми — производството на самолети е нараснало със 78%, производството на трактори...

Тя очакваше, че ще записвам цялата тази пропаганда, за да мога вярно да я възпроизведа на страниците на моя вестник в капиталистическия Запад. Ненавиждаше ме и същевременно търсеше одобрението ми.

— Къде са били стаите на царя и царицата? — запитах аз.

Изглежда, се ядоса, че прекъснах монолога ѝ.

— Ето там — изсъска посочвайки към близките две стаи.

Разбрах, че не знае нищо и не я е грижа за единственото, което ме интересуваше в; цялата къща и в този мизерен градец.

— Спалните ли са били тук или дневната? — продължих с въпросите.

Тя ме изгледа с огромна ненавист.

— Царят е мъртъв. Той беше убиец. Държеше милиони хора в бедност и ги потискаше. Защо светът трябва да се интересува от него?

И отново поде славословията за героичните съветски постижения.

Престанах да я слушам и продължих да се оглеждам наоколо. Опитвах се да си представя как Николай слиза по тези стълби под зловния поглед на пазещите го милиционери; как инвалидната количка

на царицата скрибуца, докато Боткин я бутна по коридора. Дори се опитвах да си представя Анастасия и сестрите ѝ в градината, но тя сега беше обрасла с бурени и пълна с всякакви боклуци, ръждясали части от камиони, празни дървени сандъци, дори мярнах една стара табла от легло.

Изтърпях някак монолог на моята водачка — едновременно доклад върху постиженията на комунизма. Не че изпитвах особена симпатия към семейство Романови, в края на краищата съм американец. Не вярвах в автократията. Но усещам кога някой ми дрънка глупости.

Към края на обиколката открих само две части в цялата постройка, отделени за семейство Романови. На една от стените на горния етаж някакъв болшевишки художник беше нарисувал огромна фреска, изобразяваща пристигането на царя и царицата в Свердловск — царската двойка се свиваше страхливо в присъствието на трима намръщени болшевишки комисари, които ги охраняваха в името на народа.

На отсрещната стена открих няколко стъклени витрини със снимки, писма и документи, свързани със затворничеството на Романови. Имаше и няколко страници от дневника на царя.

Иванова се намръщи, когато проявих интерес към тези експонати, и не се опита да скрие нетърпението си. За да я ядосам, аз се задържах там по-дълго, отколкото възнамерявах. В крайна сметка я последвах по едни тесни стъпала и излязохме в градината, после се върнахме пак в къщата по някакъв усвоен коридор. Спрях, за да разгледам поредица вестници, изложени в стъклени витрини и пожълтели от времето.

В едната витрина беше първата страница на екатеринбургски вестник от 19 юли 1918 година. Бях позабравил кирилицата, но успях да се справя с помощта на скъпата другарка Иванова:

ЕКЗЕКУЦИЯТА НА НИКОЛАЙ КЪРВАВИЯ, КОРОНОВАНИЯ УБИЕЦ — ЗАСТРЕЛЯН БЕЗ БУРЖОАЗНИ ФОРМАЛНОСТИ, НО В СЪОТВЕТСТВИЕ С НОВИТЕ НИ ДЕМОКРАТИЧНИ ПРИНЦИПИ.

Мазето беше същото, каквото е било и през 1918, както ми каза водачката. Малка стая без прозорци; стори ми се невероятно, че е побрала всичките единадесет членове на царското семейство. Големи части от стената липсваха. Нямаше и част от дъските на пода, кървавите петна бяха запазени като свидетелство или като реликви.

Сега стаята се използваше за складиране на стари кутии, натрупани почти до тавана. Предизвикателство към въображението и към тъжния му опит да възкреси събитията от онази нощ.

Запитах се какво ли щеше да си помисли моята тайнствена любовница, ако беше тук с мен сега. Щеше ли гледката да събуди стари спомени? Или моята Анастасия просто беше травмизираната дъщеря на някой дребен благородник, важна единствено за мен?

Бях ли толкова заблуден в поклонничеството си, колкото и моята водачка?

Обиколката свърши. И двамата с Иванова бяхме порядъчно уморени. Тръгнах си с чувството, че са ме измамили. Не намерих и следа от Анастасия в дома на Ипатиев. Когато се срещнех с мъжа, който твърдеше, че е застрелял царя, дали щях да изживея само поредното разочарование?

АНАСТАСИЯ

На Грозвенър Скуеър бавачки с високи яки и бели шарфове, увити около шапките, бутаха колички или седяха и клюкарстваха по пейките. Редкият въздух на Белгрейвия и почтителната тишина на строгите фасади ми подействаха като шок след трамваите и уличните продавачи по Бейсуотър Роуд. Излязох от файтона след Феликс и се качих заедно с него по стълбите на един изящен бял портик.

Икономът взе палтата ни в мрачното преддверие, слабо осветено от закрепения високо над стълбите свещник. Старинна рицарска броня стоеше като на стража при най-долното стъпало, ореховата ламперия по стените улавяше жълтите отблясъци на газовите аплици. Къщата беше тиха, с изключение на тиктакането на огромния часовник в дъното на преддверието.

Феликс ме поведе към гостната. Госпожа Рифкин седеше в кресло с облегалки за главата, тапицирано с тъмnochервена кожа. Беше облечена в дълга права рокля от нефритенозелен сатен. На шията ѝ видях перлено колие. Приличаше донякъде на снимките на кралица Виктория с посивялата си коса, свита на кок, и малките, почти свински очички. Вероятно не беше на повече от шестдесет години, но се държеше като много по-възрастна.

— Мамо. Това е момичето. Това е Анастасия Романова.

Почувствах се по-скоро като експонат от музей, отколкото като гостенка. Госпожа Рифкин дълго ме гледа с оценяващи очи и накрая изрече:

— Трябва да ме извините, не виждам много добре. Но синът ми твърди, че говоря с великата княгиня.

— Казвам се Анастасия Романова, госпожо Рифкин.

Какво друго можех да кажа?

Този отговор като че ли я задоволи. Поне за момента.

— Вярно ли е, че нищо не си спомняте?

— Вярно е.

— Дъщерята на императрицата майка се е срещала с вас в Берлин. Тя твърди, че сте измамница.

— Тогава няма какво друго да направя, освен да ѝ повярвам. Лично аз никога не съм претендирала за някаква титла. Как бих могла? Не помня нищичко от миналото си.

В този момент Феликс си спомни за доброто възпитание и ме отведе до едно кресло, тапицирано с брокат, усмихвайки се извинително през пороя от въпроси, задавани от майка му. Госпожа Рифкин седеше и изстрелваше въпросите един след друг като съдия, който разпитва обвиняем, преценявайки дали съм способна да издържа на съдебен разпит.

— Говорите ли руски? — мина тя с лекота на родния си език.

— Сигурно съм го научила някъде — отговорих също на руски.

— Виж я как седи, как говори — намеси се Феликс и аз разбрах колко силно иска майка му да потвърди неговото откритие. — Човек не може да научи това, докато вади картофи.

Госпожа Рифкин ми се усмихна.

— Синът ми е твърдо убеден във вашата самоличност.

— Както казах, госпожо Рифкин, аз не претендирам за нищо.

— Много мъдро — и тя отново ме изгледа от глава до пети. — Какво стана с вашия съпруг в Берлин?

Разбрах в какъв капан съм се вкарала сама. Те сигурно са разбрали какво е станало в действителност с Андрей, защото германските вестници го бяха разтръбили. Тук не можех да поддържам легендата, че е умрял от пневмония.

Погледнах госпожа Рифкин право в очите.

— Излъгах Феликс. Но вие го знаете. — С угълчето на окото си видях как той въздъхна облекчено. Госпожа Рифкин продължаваше да седи с неразгадаемо изражение. — Излъгах, защото не е лесно да се признават такива неща.

Отново погледнах към Феликс, после към майка му. Представях се убедително като жена, бореца се със собствената си мъка.

— Съпругът ми беше хомосексуален. Може би сте чували тези слухове за него. Не знам защо се ожени за мен, освен ако не е имал някакви лични цели — преглътнах, сякаш за да сдържа сълзите си. — Един ден се върнах и го намерих мъртъв на пода на апартамента. Разминах се по стълбите с един от неговите любовници, уплаших се и избягах.

Беше лъжа, разбира се, но се съчетаваше с фактите, тъй като само аз и Майкъл знаехме как стоят нещата.

— Знаете, че полицията в Берлин ви търси — каза госпожа Рифкин.

— Разбира се.

— Мислят, че вие сте го убили.

— Спечелих си много врагове в Берлин. За тях ще е изгодно да ме пратят в затвора, струва ми се.

Тя кимна, готова да изчака с присъдата. Бях преодоляла първото изпитание. Усещах, че дланите ми са влажни.

Госпожа Рифкин въздъхна, после погледна към сина си, кацнал на ръба на стола до мен. Чакаше как ще се произнесе майка му.

— Очите ми не са както едно време — обърна се тя към него. — Не мога да кажа дали е тя, или не е.

— Тя е, мамо — настоя Феликс, — сигурен съм.

Госпожа Рифкин кимна почти недоловимо и се обърна пак към мен.

— Виждала съм ви един или два пъти, не бях достатъчно важна особа, за да ме канят в Царское село. Единият път се срещнах с царицата и тя ме запита коя съм. Когато ѝ казах, ме поздрави, че имам такъв добър съпруг, и отмина. Нали разбирате, тогава се докоснах до величието.

След всичките тези години тя все още изпитваше огорчение, че императрица Александра я е отминала с такова пренебрежение.

Императрица Александра. Моята майка.

— Синът ми е убеден, че вие сте Анастасия — продължи тя, тъй като аз не казах нищо.

— Сега това има ли някакво значение?

— О, има, млада госпожо. И догодина, и след още една година, когато болшевиките бъдат свалени, ще има още по-голямо значение.

Когато на следващия ден отидох на работа, ме чакаха дузина рози. Бяха от Феликс. След като прочетох бележката, се втурнах в тоалетната и се разплаках. Може би получаването на цветя ме беше изумило. Но по-скоро, струва ми се, причината беше детето на Майкъл, поради което повечето сутрини бях готова или да плача, или да повръщам и при най-малкия повод.

Отидохме в „Гънтър“ — една от най-модните и най-скъпи чайни в Лондон. Още не бях му казала за Майкъл и не знаех как ще свърши този неуместен флирт.

Наблюдавах Феликс, докато поръчваше чай „Ърл Грей“ и купичка ягоди със сметана. Носеше луксозен пуловер; усещах мириса на брилянтин от косата му. Макар че на години беше почти колкото мен, някак се стремеше да изглежда много по-стар. Не можех да не го сравнявам с Майкъл. Феликс — винаги толкова модно облечен, толкова богат и да, толкова нежен; Майкъл — винаги задлъжнял, с вкус към невъзможни дрехи, сякаш за да привлече вниманието с външността си на популярен мъж от висшето общество, който за разнообразие е станал боксьор.

Усмихнах се на милия спомен.

— Какво смешно има? — запита Феликс.

— Нищо.

— Искан ми се да зная какво мислите. Толкова много неща не знам за вас, нали?

Загледах се навън, към улицата. Две проститутки, застанали на ъгъла на Кързън Стрийт, ловяха клиенти, заговаряйки бодро минавачите: „Търсиш ли момиче, сладур?“ Това ми напомни за Шанхай и нощния клуб. Не минаваше ден, в който да не се сетя за това и да се питам дали няма да се озова отново на улицата.

Феликс забеляза двете момичета, в които се бях загледала. Подхвърли:

— Ужасно, нали?

— Просто се опитват да оцелеят.

Той ме изгледа странно. Думите ми вероятно го шокираха. Когато на масата пред теб има ягоди със сметана, а на скута ти е постлана салфетка, струва ми се, сексът срещу пари може да изглежда доста отблъскващ.

След чайната настоя да ме отведе с файтон до Кенсингтън. Видях изражението на изненада и неодобрение, когато разбра къде живея. Докато слизахме от файтона, се наведе към мен. Знаех какво иска и се отдръпнах. Не че го намирах отблъскващ, той винаги миришеше много хубаво и беше приятен на вид. Освен това, една бивша бар дама знае, че не трябва да подценява никой мъж, ако иска да има с какво да си плаща наема.

Вината се беше загнездила в гърдите ми като юмрук. Когато той понечи да ме целуне, аз обърнах глава и бузите му почервеняха, докато се отдръпваше смутено.

— Съжалявам — промърмори, — не трябваше...

— Не, не е това.

— Не, съжалявам — повтори той; вгледахме се един в друг крайно смутени. — Простете ми.

Качи се отново във файтона. Конят тропна нетърпеливо с крак, сякаш безсловесното животно беше също така учудено от поведението ми, колкото и аз самата.

Феликс ми показа един Лондон, който никога не бях виждала. Струва ми се, разликата се дължеше на парите. Може би мислеше, че ме съблазнява — съблазни ме не мъжът, а богатството му. Искях да живея като принцеса и той ми даваше възможност да го направя.

Една вечер ме заведе в „Савой“ и под новите електрически полилеи танцувахме под звуците на джазовия оркестър на Ник Ла Рока. След това отидохме в един джазклуб на Муун Стрийт и в ранните часове на следващия ден ядохме бъркани яйца в „Дейвид Тенантс Гаргойл Клъб“.

Една друга вечер ме заведе във „Форти Три“ — един от нелегалните нощни клубове на Ма Мейрик на Мейфеър. Показа ми актрисата Талула Банкхед и ме представи на румънския крал. Понеже полицията можеше да нахлуе всеки момент, това придаваше още повече чар на тази златна вечер и малко от вълнението и дързостта се бяха предали и на Феликс. Това изчезваше много лесно, като петната след химическо чистене, но тогава още не го знаех.

Чувствах се виновна всеки път, когато излизах с Феликс. Не че с Майкъл бяхме женени, но знаех, че му дължа вярност след всичко, което беше направил, а сега разбирах, че не мога да му предложа дори и това. Живеех под неговия покрив, а като най-обикновена уличница зад гърба му хукнах с друг мъж.

Но не можех да се въздържа. Именно този живот ми липсваше и аз се вкопчвах в него с жадните, алчни ръце на принцеса. Копнеех да избягам далече от мрачния кенсингтънски апартамент, защото тъгувах по бляскавите времена, които изживях с Андрей. Нямах пари, за да се забавлявам така с Майкъл. Лондон не беше толкова евтин град като Шанхай или Берлин, където дори журналист си позволяваше да живее

като принц, а новата работа на Майкъл не беше добре платена. И въпреки че се смятах за много способна и компетентна, когато започнах да работя при Ренфру Банистър, заплатата ми в края на седмицата не беше по-голяма от мизерно подаяние.

Исках да се возя из улиците, развявайки подире си шал на Ланвен; исках да нося коприна и диаманти; исках да се обличам по последна мода; исках светът да узнае, че съм Анастасия.

Но моята тайнствена, призрачна Анастасия настояваше да платя и цената беше Майкъл. Опитвах се да си внушавам, че всъщност не го обичам, започнах да подлагам историята си на съда на скептичното съзнание. Спорех, привеждах доводи, умолявах, но съзнанието ми си оставаше непреклонно — съдия с тържествено и строго лице.

Запитах се дали в края на краищата ще имам смелостта да действам. Независимо дали душата ми ще го одобри.

МАЙКЪЛ

Ермаков. Захарий Ермаков.

След толкова години един от езекуторите беше нарушил мълчанието си. От месеци насам се хвалел: „Аз застрелях царя.“ Не беше трудно да го намеря. Беше началник-смяна в местния медодобивен завод и всички го познаваха. Питах се дали перченето му ще издържи на интервю със западен журналист. Едно беше да разправяш пред местните младежки дейци на работническия комитет, че си бил герой, но съвсем друго беше да говориш подобни неща пред чужденци. Последиците не бяха за пренебрегване.

Опитах се да позвъня в завода, но връзката беше толкова лоша, че се отказах. Наех един мъж с кон и каруца да ме откара дотам — на три мили извън града. Въздухът вонеше на сярра. Усещах, че се задушавам.

Тръгнах към неподдаващата се на описание тухлена постройка. Влязох вътре и казах на една жена с приятно лице, облечена в селски дрехи, че търся другаря Ермаков. Тя отговори, че вече не работел тук. Имал рак на белия дроб. Умирал. И не знаела къде живее.

Излязох и увих шала си около устата, за да филтрира поне малко пушека. Значи гробът вече зовеше един от убийците на царя. Сега знаех защо другарят Ермаков е решил да наруши мълчанието си. Правителството вече не можеше да му направи нищо.

Телефонът до леглото извъня и ме стресна. Бях убеден, че тая проклетия не работи. Погледнах към часовника — шест и половина сутринта местно време. В хотелската стая беше ужасно студено, навън още беше нощ.

— Да?

Отсреща чух женски глас.

— Вие ли сте търсили съпруга ми?

— Кой се обажда?

— Другарката Татяна Ермакова. Ходили сте вчера в завода. Казаха ви на другарката Булгарина, че искате да говорите със съпруга ми.

Моментално се разсъних.

— Да, казвам се Шеридан. Пиша за...

— Елате у дома днес следобед в два часа.

Потърсих на масичката молив и хартия.

— Какъв е адресът?

Тя ме упъти как да намеря къщата — на другия бряг на реката, на километър и половина извън града — и затвори. Седнах и се втренчих в телефона. Погледнах отново часовника си. Беше седем и половина. Налагаше се да чакам шест часа и половина.

Щеше да бъде най-дългото чакане в живота ми.

АНАСТАСИЯ

Когато се събудих, апартаментът беше студен. Запалих една свещ и изтичах боса до банята. Нямах монети за електрометъра.

Бързо се измих и се облякох, треперейки на студения под. Облякох същата рокля, която бях носила и вчера. Обух вълнените чорапи, закрепих ги с ластични жартиери и се погледнах в огледалото. Тази сутрин не изглеждах като принцеса. Сложих си новата шапка, която Феликс ми беше купил. Не трябваше да я приемам. Не беше редно.

На вратата се почука. Знаех кой е. Изтичах към прозореца, погледнах на улицата, видях файтона да чака. Феликс.

Огледах стаята — догорели свещи, чинийки, мокри чорапи, висящи пред студената камина, ледена сива стая, лъхаща на отчаяние и мизерия. И толкова очевидно мъжка. Жена, която живее сама, не би държала празни бутилки от уиски и бренди по лавиците. Шапката на Майкъл висеше на закачалката до вратата.

Феликс отново почука.

Поех дълбоко дъх, придадох си достойнство, каквото не усещах, и отворих вратата.

— Анастасия — рече той. Стоеше на прага, с палто от камилска вълна, и пръстите му нервно играеха със сивите велурени ръкавици. Плаха усмивка. — Знам, че е неочаквано. Трябваше да те видя. Не можах да спя снощи. Прости ми.

Отстъпих, за да влезе. Видях госпожа Стантън да наднича към нас от апартамента си на долния етаж. Всеки момент щеше да изкрещи: „Уличница“.

Феликс застана по средата на стаята и се заглежда, сякаш виждаше последиците от опустошително земетресение. На лицето му прочетох едновременно съжаление и потрес. Но каза само две думи:

— Студено е.

— Тъкмо се готвех да тръгна за работа.

— Знам. Съжалявам.

— Каза, че не си могъл да спиш.

Видях го да поглежда към шапката на Майкъл. Но не каза нищо.

— Мислех за нас.

— За нас?

— Ние с мама трябва да се връщаме скоро в Ню Йорк. Може би следващата седмица.

Облекчена ли трябваше да се чувствам или отчаяна? Всъщност, не знаех.

— Искам да дойдеш с мен в Ню Йорк.

И тогава, точно в този миг видях как животът ми се раздвоява като вила. Поколебах се. Проследих, доколкото можах, двете разклонения, видях капаните, перспективите и замръзнах, не знаейки какво да кажа и какво да направя. Част от мен държеше на Майкъл. Малката Анастасия, моята Анастасия ме молеше да тръгна с Феликс.

— Но ти почти не ме познаваш — казах аз.

— Напротив, винаги съм те познавал. Още от дете. Последните десет години не съм мислил за нищо друго.

— Но в света има толкова много жени, Феликс. Те ще ти подхождат много повече от мен.

Той поклати глава.

— Няма такава жена.

Взе ръката ми. Изглеждаше като малка, бледа, безжизнена птица в неговата длан. Чух се да казвам:

— Не мога.

— Заради Майкъл ли?

Това ме потресе. Помислих: „Разбира се, някой в кантората се е разключкарствал.“ Или може би Феликс си е поставил за цел да узнае всичко за мен. Никой не забогатява, ако не знае къде да търси нужните сведения.

— Знаеш за Майкъл?

— Обичаш ли този мъж?

Тъкмо щях да измърморя: „Да, мисля, че го обичам“, но спрях навреме. В този момент имах шанса да отхвърля старата Анастасия, да се освободя завинаги от нея. Лесно беше да се каже. Пред мен стоеше мъж с достатъчно пари, които да откупят рожденото ми право. Думите засядаха в гърлото ми. Ако останех с Майкъл, светът може би никога нямаше да ме нарече Анастасия и никога нямаше да открия рожденото си право или съдбата си.

Спомням си, че си помислих: „Защо да отхвърлиш всичко, за което си мечтала, заради един мъж, който може да не те потърси вече, заради мъж, който не може да даде подходящ дом за вашето дете? Какво правиш?“

— Майкъл беше много добър с мен.

С тези няколко думи окончателно го предадох.

— По-точно?

— В Берлин. След като съпругът ми почина, нямаше къде да отида, нито към кого да се обърна.

В погледа му видях неодобрение. Една изпаднала принцеса не постъпва по този начин.

— Къде е той сега?

— Журналист е. Много пътува.

Феликс ми се усмихна замечтано.

— Само да можеше да си спомниш обещанията, които някога си дадохме.

Аз го погледнах право в лицето и се запитах дали изобщо съм обещавала някога нещо. Дали не ми говори така само за да ме накара да мисля като него?

— Няма да се откажа от теб — продължи той.

— Трябва да помисля.

— Искам да се омъжиш за мен — бяха следващите му думи. — Ще се омъжиш за мен и ще заминем заедно за Ню Йорк. Няма да приема „не“ за отговор. Не и след толкова време.

Омъжи се за него, подтикваше ме един вътрешен глас. Омъжи се за него и когато детето се роди, той ще разбере, че не е негово, но тогава вече ще бъде много късно. Така правят оцеляващите.

Ти си оцеляла, Анастасия. Ако не друго, оцеляла си.

Повторих:

— Трябва да помисля — и се извърнах.

— Винаги съм те обичал — каза той. — Винаги.

Не го чух кога си е тръгнал, просто усетих мекото щракване на ключалката, когато вратата се затвори зад гърба му.

Гледах от прозореца как се качва във фойтона, който го чакаше долу на улицата. Поведох война със себе си, но когато обявих примирие, знаех какъв ще бъде отговорът ми.

Тази вечер Феликс ме заведе в „Савой“ — паниран морски език, пай от платика, палачинки, полети с коняк „Гран Марние“. Поръча бутилка „Кортон Шарлеман“. След това се разходихме по Виктория Бабанкмънт. Светлините на газовите фенери покрай реката изглеждаха като наниз от перли.

Феликс ми разказа как е живял след революцията.

— Спомням си деня, когато баща ми каза, че трябва да заминем. Всеки ден имаше размирици по улиците, веднъж някакъв човек умря на стълбите пред дома ни. Войниците го бяха застреляли. Сигурно сме имали късмет, поне се измъкнахме живи. Имахме роднини в Ню Йорк и пристигнахме там в деня, когато болшевиките взеха властта в Русия. Баща ми и чичо ми направиха фирма, куриерска фирма на Уолстрийт, във финансовото сърце на Ню Йорк. Започнаха само с двама служители, сега са над две хиляди. Когато баща ми почина, получих пет хиляди долара. Вложих ги в компанията, до цент, започнах да купувам ценни книжа. Сега имам десет пъти повече.

Загледах се в реката. Колко странен може да бъде животът. Богатият става по-богат, както се пееше в песента. За оцелелите светът се беше завъртял на сто и осемдесет градуса само в разстояние на пет години.

— Какво ще правиш? — запита той.

Не отговорих. Взирах се в мъглата, която се носеше над реката. Чух как Биг Бен отмерва времето.

— Това, което ти се е случило, е ужасно. Трябва да се борим, за да признаят правата ти.

— Ние?

— Трябват ти пари, трябва ти приятели с много възможности. Затова имаш нужда от мен.

Лицето на Майкъл започна да се разтапя в мъглата.

— Имам известно влияние в руската общност в Ню Йорк. Имам и пари, за да плащам на адвокати. Можем да представим твоите претенции пред германските съдилища. Знаем как да го постигна.

— Забравяш, че тамошната полиция ме търси.

— Парите ще се погрижат за всичко — успокои ме той.

Искаше ми се да му повярвам.

Приблужи се още по-плътно към мен и взе ръцете ми в своите.

— Трябва да ти призная нещо. Когато бях на тринадесет години и си играехме, аз се влюбих в теб. Тогава не можех да кажа нищо, защото бях само синът на лекаря, а ти беше велика княгиня.

— Сега съм секретарка в адвокатска кантора, а ти си милионер. Така се получава.

Знаех, че ако обърна лице към него, той ще ме целуне и договорът ще бъде запечатан. Но се колебаех, вирах се в иглата на вратовръзката му. Диамант. Емблема на онзи друг свят на богатство и привилегии, който беше мое рождено право. Но все пак, кълна се в душата си, колебаех се.

— Ще дойдеш ли в Ню Йорк с мен? — прошепна той.

Сирената на една баржа отекна над Темза. Заслушах се в плисъка на водата о кея, опитвайки се да събера мислите си. Искаше ми се Майкъл да е тук и да се противопостави.

Трябваше ли да кажа на Феликс за бебето? Стоях там, притиснала глава до гърдите му, оставяйки течението да ме отнесе — глезената малка велика княгиня от Царское село, която все избираше лесния път.

— Омъжи се за мен — прошепна той.

— Познаваме се едва от няколко седмици.

— Знам за теб повече, отколкото ти самата. Знам за прищевките и капризите ти, знам как си дърпала косата на братовчедка си, когато те е ядосвала, и как си подлагала крак на слугите, когато ти е било скучно. Знам, че не си внимавала в час, и знам, че имаш брадавица на дясната плешка.

— Вече нямам, махната е — спомних си малкия бял белег на рамото си.

— Знам, че светът ти е причинил зло и че ненужно си страдала. Знам, че по рождение си велика княгиня и единствено парите и влиянието ще ти възвърнат мястото, което ти се полага в този свят. Имам властта да ти дам тези неща, и бих искал да ги получиш, дори ако не ме желаеш. Знам, че винаги ще бъдеш единствената жена, която ще обичам.

И ето — избирах между съдбата и Майкъл, моя красив Майкъл. Между завръщането към царското достойнство и живота в удобна

анонимност. Можех да бъда щастлива с Майкъл, помислих си аз, но щастието нямаше да е достатъчно. Дълбоко в душата си знаех, че съм предопределена за нещо по-добро от щастието.

Няма съвпадения, както ми бе казал Майкъл. Съдбата, а не шансът бе довел Феликс тук и тази вечер аз бих могла да възстановя живота си такъв, какъвто трябваше да бъде.

Бях вършила много противни неща в живота си, бях се отделяла от себе си и се бях наблюдавала как го правя. Бях обръщала сляп взор към същността си, както се прави с отдавнашен скъп, но нечестен приятел. Затова се опитах да не си представям думата „предателство“, вдигайки лице, за да му позволя да ме целуне. И когато той отново ме помоли да се омъжа за него, навярно съм казала „да“.

На следващата сутрин се събудих в стаята на Феликс в Мейфеър. Тежкото му тяло лежеше в леглото до мен, огромно като планина. Снощи се бяхме любили като двама случайно срещнали се непознати. Напомняше ми нощите в Шанхай с поредния безименен клиент. Бяхме направили трансакция — нещо материално срещу обещание за друго материално.

Облякох тежкия брокатен пеньоар, който беше оставил до леглото край мен, и застанах до прозореца, загледана в бавно пробуждащия се град. Дочух звънеца на продавача на кифли.

Утро — чудесно време за упреци. Как можах да причиня това на Майкъл? Когато се върнах към живота, който помнех, разбрах, че той навсякъде е бил до мен. В нощта в Шанхай, когато се бях предала на черното отчаяние; в Берлин, когато се бях обадила от апартамента на Андрей, полудяла от ужас, че ще отида в затвора. И двата пъти той беше дошъл да ме спаси. Как можах сега да го предам?

Но все пак, възразих, какво съм за него, освен бреме в живота? Като всеки друг, и Майкъл ме искаше само защото беше възможно аз да съм Анастасия. Престанех ли да бъда тайна за него, той щеше да загуби интереса си и щях да започна да му преча. А и сигурно не искаше да остане вечно в Лондон. В амбициите му нямаше място за съпруга и дете, поне в това бях сигурна. Щеше да има и други жени след мен, както беше имал много други, преди да се появя. Щеше да бъде щастлив без мен. Може би дори щеше да почувства облекчение, когато разбере, че съм си отишла.

Опитах се да си представя лицето му — какъв израз би придобило, ако му съобщя, че нося детето му. Но колкото и да се опитвах, не можех да се почувствам щастлива. Усецах само тревога. Някога, в бъдеще би могъл да ме обвини, че съм опропастила живота му.

Трябваше да бъде свободен, за да следва собствените си мечти, както аз трябваше да бъде свободна, за да следвам моите.

Добре — направих го. Самоубедих се.

МАЙКЪЛ

Къщичката, построена от стари греди и цялата посивяла от времето, беше опасно наклонена, сякаш всеки момент можеше да се разцепи. Запитах се откога стои така. Представих си безкрайно редуващи се замръзвания и размръзвания, каращи земята под основите постоянно да се размества.

Къщата клечеше сред черните сенки на смърчовете и елите, обърната към безрадостния килим от фабрики и работилници, наречен град Свердловск. Черен дим, процедил се от комина, се точеше нагоре към хладното синьо небе.

Нямаше ограда. Дворът беше осеян със стари машини и ръждясали тенекии. Видях една коза, вързана за някакъв кол. В проскубаната ѝ козина блестеше скреж. Тя ме изгледа с войнствено любопитство. Потръпнах, напрежението ме разкъсваше като залоено месо, попаднало в стомаха ми.

Козата внезапно изкрещя жаловито и аз почувствах как адреналинът хуква из вените ми. Изсъсках една ругатня към животното и се качих на верандата. Дъските обезпокоително изтрещяха под краката ми.

Предната врата беше отворена, но къщата беше тъмна и вътре не светеше. Спрях за миг, за да свикнат очите ми с мрака. След това видях две очи да ме гледат откъм вратата и отстъпих стреснато назад.

Беше старица, загърната в огромен шал, облечена в дълга черна дреха и с мъжки ботуши. Дрехата беше прокъсана, дупки се виждаха и във вълнения шал, ботушите бяха целите оплескани с кал. В устата на женицата нямаше повече от три зъба. Кожата висеше по костите ѝ като износени стари дисаги. От нея се носеше миризма на изгорели дърва и варено зеле.

Макар да знаех, че ме очаква, тя се взираше в мен така, сякаш току-що бях паднал от небето. Изглеждаше едновременно пълна с любопитство и невероятно уплашена. Тъкмо щях да се представя, когато жената изведнъж се обърна и се потътри навътре в къщата, без

да ме покани дори с една дума. Нямахме какво друго да правя и я последвах.

Както и очаквах, вътре нямаше особено много мебели — едно — издуто кресло, печка за дърва и два огромни ботуша, пъхнати под решетката. Реших, че са на съпруга й. На стената висеше снимка на Ленин, поставена в рамка, и още една — мъж, облечен в черно, с остри мустаци, героично стиснал пистолет в дясната си ръка. Сигурно е той, помислих.

Мъжът, който беше застрелял царя.

Захарий Петрович Ермаков вече не беше онзи гигант революционер. Единствената прилика между мъжа, когото видях, и онзи на снимката бяха щръкналите черни мустаци. Лежеше на грубо издялано легло в другия край на стаята, целият затрупан от завивки. Видя ми се ми невероятно слаб. Плътта му сякаш се беше стопила и ми се стори, че различавам очертанията на черепа под изтънялата като пергамент кожа. Струйка засъхнала кръв се точеше от ъгъла на устата му, по възглавницата личаха съмнителни петна. Дишаше на пресекулки. Едва успях да се сдържа и да не се извърна.

— Вие сте вестникарят — рече той с пресеклив глас.

Кимнах. Доколкото знаех, смъртта поражда страх. При Ермаков обаче не видях подобно нещо. Тялото му беше почти безплътно, но очите горяха като въглени и на лицето му не се четеше нищо друго, освен омраза.

Жена му посочи дървения стол до леглото и аз приседнах. До краката си видях купа с петна като от жлъчка. Усетих как ми прилява.

— Умирам. Казаха ли ви?

Кимнах.

— Рак. Дробовете ми... прогниха.

Отблизо изглеждаше като старец, но пресметнах, че сигурно е на около четиридесет години. Ужасният му поглед не слизаше от лицето ми.

— Казаха, че искате да чуете за... царя?

— Бяхте ли там?

Усмихна се. Зъбите му бяха покафенели, изгнили от цигарите. Пръстите му също бяха мръсножълти на цвят. По китките си имаше неясни пурпурни белези, ярко изпъкващи на мъртвешки бледата му кожа.

— Царят ми го причини.

— Царят?

— Девет години каторга. Ония проклети копелета.

— Имали сте късмет, че сте оцелели — опитах се да установя някакво отношение с това нещастно създание.

Трябваше да получа тази история, да извлека всичко, каквото мога, от него. Тревожих се, че може да реши друго и да не говори с мен.

— Не беше късмет. Тогава бях як и си обещах, че ще оцелея само за да мога... тия проклети копелета да ги накарам да си платят. — Протегна обезобразената си китка. — Държаха ме в окови цяла година. Раните по ръцете ми загноиха. Месеци наред пускаха гной, дори след като свалиха белезниците. Казаха, че ще... загубя ръцете си. Но не ги загубих. Тази ръка... тази ръка застреля оня негодник право в главата.

— Вие сте застреляли царя?

— Да. Аз. Аз!

Не му повярвах и все още не мога да повярвам. Дори неголямата част от разказа му да беше вярна, все още смятах, че Юровски е убил царя. В годините, след като Ермаков разказа своята версия на събитията, поне шест-седем души заявиха претенциите си, че те са дали фаталния изстрел. Всички искаха да си присвоят славата на цареубийци.

Ермаков се ухили, наблюдавайки реакцията ми, доволен, че е признал, че е убиец, макар и на смъртното си легло. Отвъд не го очакваше никакъв Бог. Комунизмът да върви по дяволите, вечната му слава беше тук и сега.

— Вие сте били един от стражите в дома на Ипатиев?

— Не само един от стражите — аз и Юровски командвахме. Но това копеле си присвои славата. Само че аз... аз свърших мръсната работа. Ето защо... ето защо другарят Свердлов ме направи началник в завода. Само това получих за награда... задето свърших мръсната им работа... само това...

Гласът му секна и той се разкашля. Лицето му поморавя като цвекло. Жена му се втурна, грабна купата и я поднесе под брадичката му, докато той се давеше и отчаяно се бореше да си поеме дъх. Помислих, че може ей сега да умре. Станах, изплашен и отвратен от

тази гротескна сцена. Накрая Ермаков успя да си поеме дъх, а от устата му протекоха кръв и жлъчка.

Чуваше се как гърдите му хрипят. Навярно го чуваха чак на площад „Революция“. Това го изтощи. Остана дълго време неподвижен, дишайки плитко, без да може да продума.

Накрая даде знак на жена си, че се е пооправил, и тя побърза да излезе и да плисне купата на двора. Идеално за кокошките. Отново седнах, потресен. Той протегна костеливата си ръка и почука с пръст по бележника ми, за да ми даде знак, че иска да записвам.

— Бях на гарата... в деня, когато царят и царицата пристигнаха тук в Свердловск. Мислех, че ще е някакъв кой знае колко голям... с червени очи, голяма брада, огромен като камбанария, а той беше един такъв жалък, просто да го духнеш и ще падне. — Отново се разкашля, но успя да се овладее. — Ами тя! Дебела германска крава. Искаше да я возим в инвалидната количка. Обаче я накарахме да върви, тая стара кучка.

Усмихна се, все едно си припомняше лицето на любимото си внуче.

— Първия ден оная германска кучка ни написа... на едни такива малки картончета, целите в златно, искаше да ѝ донесем... разни храни... сякаш сме ѝ слуги. Обаче скоро се справихме с нея. Ядеше същото, каквото и ние. Супа и... зеленчуци.

Запитах се колко ли ще трае интервюто. Той изглеждаше твърде слаб. Не се знаеше колко ще може да говори, преди да го връхлети поредният пристъп на ужасната му кашлица. Първият го беше изтощил и ми се струваше, че ако се разкашля за втори път, може и да умре. Започна да ме хваща нетърпение. Не исках да ми говори за царя, исках да чуя за Анастасия.

— Помните ли, когато дойдоха другите?

— Морякът, как се казваше, дето носеше царевича...

— Помните ли великата княгиня? Най-малката, Анастасия?

Той се замисли.

— Хубавици бяха. Ех, да можехме да ги пипнем... Обаче Юровски... е, сега вече така и така няма да разбере какво е да чукаш велика княгиня.

Не мислех, че някога ще пожелае някое човешко същество да страда. Но като седях там, правейки се на любезен с това чудовище,

част от мен го проклинаше да лежи още много време и да се дави в агония. Никога не бях срещал човек, който така да се храни от омразата си като тези хора. Представях си как едра торбичка, натъпкана с горчилка, със собствената му злоба, го прояжда отвътре като куп личинки.

— Не помните ли Анастасия?

Въпросите ми започваха да го дразнят.

— Всичките бяха една стока, кой го е грижа?

— Разказвахте ми... за нощта, когато са умрели.

Той отново се усмихна, споменът за смъртта на царя сякаш го ободря.

— Намерихме едни ями на около петнадесет километра извън града... изоставени мини. Юровски избра мястото. А ние... събрахме няколко тенекии бензин, подпалки и киселина и ги закарахме там. В нощта на екзекуцията... взехме един камион и десетина чаршафа и отидохме на катедралния площад. Казахме на шофьора... да спре до вратата на мазето, да остави мотора и да го форсира, да вдига... колкото може по-голям шум.

— Вие къде бяхте?

— В къщата. Къде според вас сме били? За нищо на света нямаше да пропусна екзекуцията.

Моят жив труп започна да отпада. Жена му донесе чаша изстинал черен чай. Той го загълта жадно, после отблъсна безмълвно чашата. Тя пак се скри в сенките. Запитах се какво ли я караше да му бъде толкова предана. Може би е бил по-добър като съпруг, отколкото като тъмничар.

А може би тя и досега се страхува от него.

— Оная нощ всичко се обърка — чух отново дрезгавия глас на Ермаков; налагаше се да се наведе по-близо до него и неволно се намръщих от лошия му дъх. — Юровски беше виновен.

Седях безмълвен, без да смея да го прекъсна.

— Трябваше им почти един час да се приготвят. Момичетата... носеха възглавници... да си подложат в камиона. Стори ми се много смешно... закарахме ги... долу в мазето, казахме им, че трябва да се евакуират... че белите идват... помня как царят каза: „Е, най-накрая... накрая ще излезем оттук“ и после чу камиона.

Спря изтощен. Всеки път, когато си поемеше дъх, от дробовете му се чуваше мокър, свирещ звук.

— Юровски влезе и прочете присъдата. Аз стоях зад него... виждах лицето на оня негодник... не можеше да повярва.

Той се разсмя, но смехът му потъна в поредния пристъп на кашлицата.

Отдръпнах се, за да избягам от ужасния му дъх.

— Царят не можеше да чуе добре... заради шума от мотора... Юровски трябваше да повтори... да повтори пак присъдата. Знаех, че иска да го направи... и си бях обещал това право... извадих револвера... пресегнах се над рамото му и го застрелях право в лицето. — Пое си дъх издълбоко, на пресекулки. Очите му блеснаха. Отново изрече думите. Като опрощение. — Застрелях царя... аз... ще напишете това във вестниците, нали?

Кимнах, усещайки как стомахът ми се обръща.

— Той падна и... не помръдна. После Юровски започна да стреля с маузера... право в устата на оная германска кучка.

Стана лудница... всички стреляха... без да се целят, беше тясно... оглушах... цяла седмица нищо не чувах. Мазето се изпълни с дим, не можехме да ги убием...

Всичко започна отново. Той говореше прекалено бързо. Поредният пристъп на кашлицата му го задави и очите му едва не изхвъркнаха от орбитите. Вкопчваше се с костеливи ръце в жена си и аз помислих, че всеки момент може да свърши. Главата му се търкулна немощно на възглавницата. Стори ми се, че е умрял. Но след миг огромните черни очи се обърнаха към мен и тръпки ме полазиха от гробовната му усмивка.

Зачаках го да събере сили. След малко той проговори отново, продължавайки оттам, където беше свършил.

— Едва по-късно открихме... жените имаха скъпоценности, натъпкани... в корсетите, куршумите отскачаха от тях... за щастие никой от нас... не беше убит. — Засмя се на шегата си. — Никой от нас. Накрая свършихме куршумите... чекистите трябваше да ги довършат... с щикове.

Чух се да прошепвам: „Исусе Христе!“

— Знаете колко е трудно да убиеш единадесет души.

— Надявам се да не науча — измърморих на английски.

— Всички в града чуха стрелбата... изтичах вътре да видя какво става... в коридора беше блъсканица, през цялото време шофьорът... форсираше мотора. Накрая всичко свърши. Юровски каза на хората си... да свалят палтата и шапките на трупове... да вземат пръстените и огърлиците, и часовниците... да ги сложат в ъгъла. Беше типичен... апаратчик... и всичко по книга. Освен че... беше... разбира се, като тия негодници... наистина се провали... оная нощ.

Той се разсмя и червена пяна изби в ъгълчетата на устата му.

Увихме трупове в одеяла... и ги сложихме в камиона. Възглавници, чанти, обувки... всичко беше подгизнало от кръв... кръв навсякъде. Точно каквото Юровски каза, че не... иска. Но това се получава... като трябва да блъскаш и да мушкаш хора... до смърт.

Поредното немощно вдишване.

— Тръгнахме към... мините. В два часа сутринта... тръгнахме. Пътят беше разкалян... за два часа минахме петнадесет километра, колелата затъваха... в калта. Вече се съмваше... когато пристигнахме.

— Там ли сте изгорили телата?

Той поклати глава.

— Нямаше време.

Видях, че тази част от историята много не го интересува.

— Защо?

— Не искахме да го правим денем... хората щяха да видят... дима. Знаехме, че белите... не са далече. Не искахме никой... да им каже къде са телата...

— И какво стана?

Но Брмаков беше изтощен. Сви рамене.

— Анастасия е оцеляла — казах, за да го накарам да продължи.

— Никой не е оцелял.

— Анастасия е жива — повторих аз.

Той се опита да се надигне, явно развълнуван.

— Всички са мъртви!

— Вие сте оставили трупове цял ден. Ами ако е оцеляла от куршумите и щиковете?

— Оставих пазач при трупове! На другата нощ се върнах... преброих ги! Бяха... всички бяха там! Видях Анастасия!

Запитах се дали мога да му вярвам.

— Видели сте я?

— Единадесет тела! На другата нощ... се върнахме и заляхме лицата с киселина... а после ги изгорихме с бензин. Не остана нищо от великите княгини... всички са мъртви. И аз... Захарий Петрович Ермаков... аз ги убих...

Поредният пристъп на кашлица сякаш щеше да трае до безкрай. Той стискаше раменете на жена си, сякаш се давеше и искаше да изплува. Давеше се в собствената си кръв. Подходящ край, казах си.

Но спазъмът премина. Ермакова ме погледна и поклати глава. Разговорът свърши. Ермаков се отпусна на леглото, подбелил очи, от гърдите му се чуваше хриптене. Невъобразим звук. Тръгнах си.

Вън на двора далечното слънце затопли кожата ми. Тъмните борови гори се простираха надалеч, губейки се в хоризонта под едно измито небе. Беше най-топлата част от този пролетен ден, но аз треперех в палтото си. Сега знаех какво се е случило с царя и семейството му. Анастасия, както каза той, беше мъртва. Не би могла да оцелее от куршумите и щиковете.

Това беше горчивият финал на познанието. Ужасната сигурност понякога е по-лоша от проблясъците на надежда. Осъзнах, че ми се иска да не бях узнавал нищо.

АНАСТАСИЯ

Куфарите ми стояха приготвени до вратата. Сложих плика на камината и се приближих до прозореца, за да видя дали файтонът не е дошъл. Феликс беше казал, че ще ме вземе в единадесет и ще отидем на гара „Ватерло“. Оттам щяхме да хванем влака за Саутхемптън и да отплаваме за Ню Йорк.

Огледах апартамента за последен път и усетих остро съжаление. Казах си отново, че нямам избор.

Отвън на улицата спря файтон. Чух тропота на подковите и понечих да вдигна куфарите. Тогава видях един мъж да излиза от файтона и разбрах, че не е Феликс. Сърцето ми се сви на топка в гърдите.

Исках да избягам. Не можех да застана пред него.

Но нямаше къде да избягам, нямаше какво да направя, трябваше да остана с гръб към прозореца и да чакам вратата да се отвори. Чух стъпките му по стъпалата, чух ключа да се превърта в ключалката. Майкъл влезе, понесъл олющения си куфар, лицето му беше обрасло с едnodневна брада. Усмихна се малко несигурно, но усмивката му помръкна, когато видя двата куфара до вратата.

Погледна ме, видя, че съм с шапка и палто. Никога няма да забравя неописуемата мъка, която видях на лицето му. В онзи момент се мразех повече отвсякога. Аз съм човек, който наистина има за какво да се мрази.

— Не така си представях завръщането — каза той.

Затворих очи. Не можех да го погледна. Господ да ми прости.

— Какво се е случило?

— Заминавам.

— Къде?

— В Ню Йорк. Срецнах един човек.

Отворих очи и се вгледах в лицето му. Виждах как в него бушуват чувства — гняв, объркване, неверие.

— Някой друг мъж?

— Съжалявам.

— Съжالياваш. Нищо друго?

Зачака да се оправдая и когато не го направих, продължи:

— Нямахте ме само един месец.

— Няма нищо общо с теб.

— За какво говориш?

Как да му обясня? Не можех. Повторих:

— Съжالياвам.

— Съжالياваш — процеди той, сякаш бях изрела неприлична дума.

— Майкъл, аз съм великата княгиня. Вярно е. Срегнах човек, който ме е познавал отпреди.

— Поредният Банишевски? — Той преглътна мъчително. — Надявам се, че има застраховка „Живот“.

— Помни ме от Царское село.

— Как се казва?

— Феликс Рифкин. Баща му е бил...

— В Свердловск срегнах човек, който те е познавал. Познавал те е много добре, защото е бил там в нощта, когато си умряла. Помогнал е на чекистите да те доубият с приклада на пушката, залял е лицето ти с киселина и те е заровил в гората на петнадесет километра от града.

Стори ми се, че ще повърна.

— Измисляш си.

— Бил е там. Не знам какво ти е казал този Рифкин, но той е лъжец. Великата княгиня Анастасия е мъртва. Не знам коя си, но ти не си онази Анастасия Романова. Чува ли ме?

Не го чувах. Бях видяла истината в очите на Феликс Рифкин. Цялото ми съществуване беше като някаква огледална зала. Феликс най-накрая ми беше дал сигурност. Не можех сега да повярвам на Майкъл, не исках.

— Майкъл, той дори си спомня брадавицата, която съм имала на дясното рамо.

— Това не доказва нищо.

Колко странно: струваше ми се, че вода спор за живота си. Почувствах огромно отчаяние.

— Този руснак, с когото си говорил, откъде знаеш, че той не лъже? Наистина ли иска светът да узнае, че той е извършил онова

нещо? Болшевиките лъжат, всички лъжат.

— Дори и ти, както се вижда. Каза, че ме обичаш.

Файтонът на Феликс спря отвън.

— Съжалявам — промълвих, — не мога да го направя.

Взех куфарите.

Помислих, че ще се опита да ме спре, но не го направи. Колко присъщо за него. Нима нашата история още от самото начало не беше такава?

— Не мога да повярвам, че постъпваш така — каза той.

Отвърнах:

— И аз не мога.

Минах покрай него и излязох навън.

Чух как вратата на долния апартамент се отваря и госпожа Стантън наднича навън.

— Уличница — изсъска тя, когато минах край нея за последен път.

Когато се настаних във файтона, вдигнах очи. Помислих, че може да видя лицето на Майкъл на прозореца. Не го видях.

Нямаше какво друго да направя. Анастасия Романова се качи във файтона заедно с Феликс Рифкин и тръгна да търси съдбата си в Ню Йорк.

ЧАСТ ПЕТА
НЮ ЙОРК И ШАНХАЙ, 1929 ГОДИНА

АНАСТАСИЯ

Събуди ме будилникът — един от новите, масово произвеждани часовници, който можеш да си купиш от всеки универсален магазин във всеки град в Съединените щати. Тогава беше модно човек да използва такива приспособления, вместо да го будят прислужници. Дори циферблатът му беше светец — за да виждаш колко е часът и посред нощ. След войната светът изглеждаше много по-различно.

Прислужницата ми беше приготвила ваната. След банята се облякох и отидох в трапезарията, където вече поднасяха закуската. Заварих госпожа Рифкин да пие сутрешното си кафе. Софи — сестрата на Феликс — още не беше станала. Изглежда, щяхме да ѝ видим очите чак след обяд.

Феликс беше вече в кантората си. Всеки ден излизаше точно след разсъмване и се връщаше около седем-осем часа вечерта. Сега живеехме в апартамент на Пето авеню, един от най-модните адреси в Ню Йорк — единадесет стаи, обзаведени в най-новия стил ар деко. Освен че издържаше нас тримата, Феликс плащаше на трима прислужници, които живееха в апартамента, както и на шивачка, перачка и шофьор за колата — черна „Испано Суиса“. Беше сдържал обещанието си да ми осигури живот, на какъвто бях свикнала. Чий живот, понякога се питах. Но чийто и да беше, несъмнено не изпитвах никакви затруднения.

Измърморих едно „добро утро“ към госпожа Рифкин и седнах на масата. Една от прислужниците ми наля кафе. Дори тук, в нашето убежище, се чуваше шумът от движението по Пето авеню, нахлуващ през отворените прозорци на терасата.

Взех „Ню Йорк Таймс“ и заобръщах страниците, търсейки нещо интересно. Недостиг на храни в Русия. Беше петата година от новата икономическа политика на Сталин, но производството на храни трябваше да догони равнището отпреди войната — от времето, когато царят още беше на трона. Толкова по въпроса за изхранването на масите. Много лесно беше да обвиняват Николай за всичко лошо в

Русия. Бяха: постигнаха каквото искат — революция и кръвопролития, — но бедните все още нямаха какво да ядат.

Растящите цени на акциите окупираха цялата първа страница. Почти нямаше човек в Ню Йорк, който да не играе на борсата, и „Таймс“ пишеше всеки ден по нещо за тази нова мания. Една почтена майка на семейство от Парк Авеню се оплакваше, че готвачката я напуснала, защото не се съгласила да ѝ инсталира личен автоматичен телеграф в кухнята; една заможна вдовица от Куинс се жалваше, че шофьорът ѝ идва на работа едва след като затворят борсата. Дори шивачката на семейство Рифкин една сутрин учуди Феликс, като го запита дали смята, че последното сътресение на борсата е краят на раздутите цени на акциите или просто техническа пренастройка. Работа на прислугата ли беше да разбира от такива неща...

Същинска лудост, обхванала целия град, цялата страна. Кината и театрите искаха да инсталират във фойетата си автоматични телеграфни апарати за посетителите.

Феликс, разбира се, беше един от големите играчи. Собствената му търговска къща не можеше да се сравнява с мощните компании като тази на Джей Пи Морган, но беше пуснал на пазара около пет милиона долара и успехът му беше показателен за растящата борсова търговия на Уолстрийт.

Обърнах страницата — Англия има ново лейбъристко правителство начело с Рамзи Макдоналд, Лев Троцки ги помолил да му дадат убежище. В Париж Америка, Великобритания и Франция бяха ратифицирали плана „Юнг“, който щеше да позволи на германците да изплащат военните си репарации чак до 1988 година. Това ми припомни времето, когато живях в Берлин като графиня Банишевска — как хората мряха от студ по градинките и пиеха кафе от печена ряпа. Можеха да бъдат сигурни, че ще го правят още цели шестдесет години.

Една обява привлече вниманието ми. Познато лице, един от приятелите на Феликс, италиански граф, възхваляваше току-що емитирани нови акции, обяснявайки, че дават сигурност на именията му край Милано. На другата страница една френска аристократка заявяваше, че ще поднася само еди-коя си марка джинджифилова бира на своите приятели брокери. Джинджифилова бира! Никой от познатите ми брокери нямаше да се побърка дотолкова, че да предлага

безалкохолни напитки на гостите си. Забраната важеше само за бедните.

Пари. Всичко се въртеше около парите. Запитах се какво ли би станало, ако някога изляза пред съда и докажа на всички, че съм великата княгиня на цяла Русия. Щяха ли да ме залоят с предложения да рекламирам сапуни и цигари?

— Какво ще правиш днес? — запита госпожа Рифкин.

— Имам среща на кафе със семейство Метревели в единадесет.

— Може да дойда с теб.

За миг очите ни се срещнаха. Предстоеше още един дълъг, изтощителен ден. Нямахме какво да правим. Най-важното решение беше кои обувки с коя рокля да съчетаем. След срещата с Метревели щяхме да обядваме в „Уолдорф Астория“ или „Риц“, в три часа щяхме да посетим една частна изложба, за четири беше определена срещата с настоятелството на приюта „Света Екатерина“ и с това приключваше поредният ни ден на трескава дейност. След това се връщяхме у дома за коктейла, на който бяхме поканили неколцина души, и за вечерята с един съпруг, син и брат, който почти винаги биваше изтощен и не мислеше за друго, освен за работата си.

Моят живот на принцеса.

Завиждах на Феликс, той имаше къде да ходи и ако не отидеше, отсъствието му щеше да се забележи. Докато аз бях тук, хваната в капан в моя замък стил ар деко, влачейки скуката на съществуването си през поредица от безкрайни бляскави дни.

*Представи си любовно гнездо,
дето розите ноцем ухаят...*

Откъм гостната долиташе стържещият звук от грамофона на Софи. Младата ни принцеса се изтягаше в един шезлонг със студен компрес на челото, възстановявайки се от поредния нощен рейд из баровете с контрабанден алкохол. Горката Софи с преbledнялата физиономия страдаше толкова храбро.

В стаята влетя Рейчъл, следвана от бавачката си Маги. Рейчъл пицеше, защото главата на куклата ѝ се отчупила. Беше от ония нови модни играчки, които можеха да казват „мама“, когато дръпнеш един

конец, прикрепен на гърба им. Имаше пластмасово лице, не порцеланово, и продавачът в „Мейси“ беше казал, че е нечуплива, но попадне ли в ръцете на малко дете, нищо не остава нечупливо.

— Рейчъл, скъпа, не плачи, ти си добро момиче — изстена Софи.
— Леля Софи много я боли главата.

Вдигнах Рейчъл и кимнах на Маги, която взе да се извинява, че ме безпокои. Отнесох моето ангелче в кухнята и изпратих Маги да потърси лепило, да видим дали не можем сами да поправим играчката.

След като успокоих Рейчъл, се залових с куклата. Най-накрая да свърша нещо полезно. Докато работех, мислех за онова, което в семейство Рифкин се споменаваше като делото. Странно, но не можех да си спомня точно кога започна всичко и вече се питах дали има някакво значение. Ако някой съдия постановеше, че аз съм Анастасия, това наистина, ли щеше да ме задоволи? Анастасия щеше ли да промени начина, по който се чувствах?

Наистина не бях сигурна, че знам отговора на този въпрос.

Императрицата майка беше починала миналата година и сега дъщерите ѝ живееха в Уиндзор под закрилата на крал Джордж. Семейство Романови прекарваха заточението си по маниера на дългогодишните съпрузи — едни в Берлин, други във Франция, трети в Ню Йорк, все по-побелели и все позабравящи за Николай и Санкт Петербург. В Русия Сталин не показваше никакви признаци, че ще изпусне властта, въпреки повсеместния глад и изолацията, на която останалият свят подлагаше страната му.

Анастасия, изглежда, вече не означаваше нищо за никого.

Феликс обаче все още искаше да я открие. Беше наел един адвокат, някой си Мартин Лактър, за да подаде иск в германския съд, с цел да установи самоличността ми и да проправи пътя на претенциите на династията Романови. Пътят щеше да бъде дълъг и труден, защото аз не бях единствената. Жената, която Феликс наричаше „полската селянка“ — Анна Андерсен, — живееше сега в Лонг Айленд и също си беше наела адвокат.

Феликс ме изпрати при един свой приятел психиатър и аз прекарах много следобеди на една кушетка в Горен Ийст Сайд. Той ми каза, че съм потиснала спомените си, защото са били твърде болезнени. За да му се харесам, взех да му разказвам фантазии,

вдъхновени от чужди спомени, сценарии, съставени въз основа на снимки и случки, чути от хора, които бях срещнала в Берлин.

Психиатърът уведоми Феликс, че постигаме реален напредък, и сред руската колония се пръсна слух, че докторът щял да свидетелства в съда, че аз наистина съм Анастасия Романова.

Единственият човек, който не беше убеден в това, бях аз.

Феликс ме заведе при друг свой приятел психиатър, който правеше експерименти с хипноза. Той ме въведе в състояние на транс, за да се зарови в онова, което нарече мой „подсъзнателен ум“, и да извади спомените, заключени там. И твърдеше, че бил постигнал напредък, но беше шарлатанин. Само аз го знаех. На тези доктори Анастасия им трябваше повече, отколкото на мен.

По молба на Лактър Феликс ме вкара в болницата „Синай“ за пълно физическо изследване. Резултатите бяха насърчителни. Винаги се бях притеснявала от краката си. Палецът на десния ми крак беше изкривен в ставата и се образуваше много грозно кокалче. Лекарите имаха клинично име за това — халукс валгус, и явно то беше една от физическите особености на дъщерите на царя, както някога ми беше казал Андрей.

Откриха малък бял белег на плешката ми от изгорена с ток брадавица, точно на мястото, където се знаеше, че Анастасия е имала подобен рожден белег. И нещо още по-значимо, както твърдяха Феликс и Лактър — лекарите откриха резка, дълга два сантиметра, зад дясното ми ухо, което според единодушното им мнение можеше да бъде причинено от прехвърчал куршум. Триъгълният белег на дясното ми стъпало съвпаднаше напълно с напречното сечение на руски щик.

Направиха ми рентгенови снимки на главата, които разкриха, че съм претърпяла тежка фрактура в дясната слепоочна зона на черепа. Лекарите казаха на Феликс, че подобни рани могат да дадат като резултат онова, което те наричаха травматична психогенна амнезия. Това означаваше, че би могло да има реална физическа причина за загубата на паметта ми, наред с емоционалната. Увреждането на кората в областта на дясното слепоочие, както казаха, би могло да доведе до голяма загуба на паметта.

Съпругът ми и неговият адвокат изпаднаха в екстаз от тези разкрития. Но аз, странно защо, бях престанала да се интересувам от това. Знаех само едно — че ми е омръзнало да съм госпожа Феликс

Рифкин. Сега бях принцеса във всичко, освен по име, и пътят пред мен изглеждаше монотонен, криволичещ и изпълнен с лукс. Но и по-скучен, и по-лишен от любов, отколкото бих искала да си призная.

МАЙКЪЛ

Масивният корпус на лайнера пореше тъмните води на Хъдсън, движейки се нагоре срещу течението покрай Стейтън Айлънд и Статуята на свободата към кулите на Манхатън. Дим изригваше от трите сини комина и замъгляваше безоблачното небе. Стоях до перилата и наблюдавах как градът полека израства от водата. Оттук изглеждаше по-скоро като крепост, бетонните кули се сливаха в едно. Не ми се беше случвало много често да виждам родния си град от тази наблюдателна точка. Когато живееш тук, той просто се затваря около теб.

Каскадите от прозорци отразяваха слънцето толкова ярко, че очите ме заболяха и трябваше да се обърна. Девет години не бях се връщал. Толкова много демони се криеха в тези каньони от светлини и сенки — семейството ми, което без съмнение щеше да се постарее да ме върне в родното гнездо; и Анастасия Романова.

След като се върнах от Свердловск, си бях спечелил известност с репортажа за убийството на царя. Това ми беше помогнало да се върна на работа в Ройтерс. Известно време бях кореспондент в Париж и Берлин, след това заместих Ропер като шеф на бюро в Москва. Но една година в Москва — този мрачен параноичен град — се оказа предостатъчна и когато получих предложение от „Ню Йорк Таймс“, го приех. Като си помисля сега, струва ми се, че беше не толкова издигане в кариерата, колкото последна възможност да дам вечен покой на някои призраци.

Лайнерът продължаваше да пори водите на Хъдсън и постепенно пред очите ми изникнаха типичните нюйоркски пейзажи — смогът към Ню Джърси, изникналите като гъби храмове на търговията и богатството в Манхатън. Най-големият град на света, казваха, и сигурно най-богатият. Бях оставил Европа от другата страна на Атлантика — Европа с нейните царе, замъци и западащи благородни дворове. Онова беше миналото. Това тук беше бъдещето — точно тук и точно сега.

Едва когато слязох на кея, разбрах колко много се е променил Ню Йорк, докато ме е нямало. В деня, когато отплавах, наоколо беше препълнено с файтони; след девет години не видях нито един кон, само гъсти редици от лъскави черни автомобили. Нюйоркчани също се бяха променили. Жените носеха костюми с поли до коляното и шлемоподобни шапки, от глава до пети в шикозни прави линии, в момчешки и нахакан стил. Някои от тях дори носеха жартиери точно под коляното, като сивобрадите бургери, които като малък с любопитство бях наблюдавал.

Дори мъжете бяха отхвърлили консервативните си окуви. Сега нюйоркските кариеристи се отличаваха в леки памучни дрехи в сиво и синьо. Темпото на града се беше променило, от всички страни като че ли се носеше едва доловимо жужене.

Старият беше пратил пакарда да ме посрещне. Познах шофьора ни, Дейвис и униформата му. Беше работил цели десет години за нас, преди да замина, и още отваряше вратите пред членовете на клана Шеридан. Като ме видя, докосна шапката си с такъв жест, сякаш никога не бях заминавал.

— Добър ден, сър. Господин Шеридан ме помоли да докарам.

— Много мило от негова страна — отвърнах аз.

Нямах намерение да влизам в колата. Пакардът беше само встъпителният ход на играта, която щеше да се разиграе за следващите няколко седмици и където залогът бяха сърцето и душата ми.

— Той ме помоли да ви кажа, че за вас има пригответена стая в къщата. Освен ако не сте си уредили нещо друго.

Помислих за Анастасия. Струва ми се, точно от това не беше успяла да се откаже тя. Да живееш като царска особа, си има предимства. Оттатък митницата хората се натискаха на опашка за таксата.

Поколебах се, но само за миг.

— Предай му моите поздравии, Дейвис. Кажии му, че ще се обади.

Взех куфарите си и тръгнах, слях се с тълпата на пристана. Един от тях, един от онези нещастници, лишени от кадифената възглавничка на богатството и привилегиите.

Добре дошъл в Ню Йорк.

АНАСТАСИЯ

Отидохме на Лонг Айлънд за игра на поло — уолстрийтската фирма на Феликс играеше срещу местния клуб. Водехме с две точки. Съпругът ми играеше дръзко и изящно, като истински възпитаник на някой от най-старите и утвърдени американски университети. Скъпата Софи беше дошла с нас. Без съмнение — хвърлила око на някого или на всички от отбора по поло.

Тлъсто, жълто и мързеливо слънце се беше проснало в нажеженото небе. Поредният скучен ден в летаргичния ми живот. Не бях предусетила завръщането му и не очаквах да бъде толкова дивашки изтръгната от скъпоценната си обковка.

— Анна — изрече един глас и аз трепнах, сякаш някой ме беше докоснал с оголен проводник.

Усетих косъмчетата по тила ми да настръхват, чух как кръвта пулсира в ушите ми. Обърнах се.

Той изобщо не се беше променил. Изобщо. Косата му беше покъса и подстригана малко по-различно, но си беше Майкъл, моят Майкъл, както го бях запомнила. Стоеше там, пъхнал ръце в джобовете на синия костюм, с подигравателна, ленива усмивка. Слънцето изтръгваше отблясъци от златната верижка на джобния му часовник.

Не свалях очи от него. Сякаш някой ме дълбаеше с лъжица. Накрая се чух да казвам:

— Какво правиш тук?

Той вдигна вежда.

— Това е родният ми град. По-скоро ти би трябвало да покажеш поканата си на портиера.

Явно се наслаждаваше на сарказма си. Беше имал време да се подготви. Искях да чуя колко много съм му липсвала, колко добре изглеждам. Но той не каза нито едно от тези неща.

— Феликс язди добре.

Да не би да се подиграва с мен? Възможно е.

— Какво правиш тук, Майкъл?

— Имам нова работа. В „Ню Йорк Таймс“.

— Сигурно се справяш добре.

— Не точно. Опитвам се. Само bankerите и брокерите правят пари. Но ти вероятно вече го знаеш.

Поредната предизвикателна усмивка.

— Как живееш напоследък?

Не знаех какво друго да кажа.

— Добре, А ти?

— Идеално.

Той ме погледна втренчено. Аз също се втренчих в него и продължихме да се гледаме така, докато не дойде Софи. С хищната си физиономия и поглед на уличница.

— Виждам, че си срещнала интересен човек. Ще ме представиш ли?

Дяволите да я вземат. Махай се, Софи. Не сега.

— Това е Майкъл Шеридан. Стар мой приятел от Лондон. Майкъл, запознай се със Софи Рифкин, сестрата на Феликс.

— Госпожице — обърна се той към нея и ѝ отпрати специалната си усмивка, може би заради мен.

— От Лондон ли? Не изглеждате като англичанин. Дори не говорите като англичанин.

— А как изглеждат англичаните?

— Малко по-изтънчени — отвърна Софи — и не толкова привлекателни.

Типично за Софи, да флиртува така открито с мъж, с когото току-що се е запознала.

— Харесва ли ви играта, госпожице Рифкин? — запита Майкъл.

— Играта винаги ми харесва — беше безсрамният ѝ отговор.

Усетих как лицето ми пламва. Тая малка уличница. Майкъл видя, че се изчервявам, и се усмихна.

— Ще пийнете ли с нас чаша шампанско? — покани го Софи.

Махна с ръка към малката ни групичка, насядала на сгъваеми столове около колата. На капака беше закрепена плетена кошница за пикник.

Майкъл видя Рейчъл, която се търкаляше в тревата с нечи малки кученца. Изражението му се промени.

— Това дъщеря ти ли е? — обърна се той към мен.

Кимнах. Не знаех какво да му кажа.

— Красива е — продължи той.

— Благодаря.

Обърна се отново към Софи.

— Бих искал да се възползвам от вашето гостоприемство — каза с очарователна усмивка, — но се боя, че е невъзможно. Може би друг път. Много се радвам, че те видях, Анна. Много ми беше приятно, че се запознах с вас, госпожице Рифкин.

Свали шапка и се поклони. Очарователен. Когато си го постави за цел.

Обърна се да си тръгне и аз усетих внезапна паника.

— Ще се видим ли пак? — почти извиках подире му.

Той ми се усмихна леко и самодоволно и се отдалечи, без да каже и дума. Едва не хукнах след него. Но го изгубих сред тълпата.

Софи изглеждаше удивена и дори очарована.

— Кой е той всъщност? — попита.

— Никой — изсъсках и се върнах при Рейчъл и госпожа Рифкин под дърветата.

Целия следобед продължих да търся лицето му сред тълпите, но беше изчезнал. Не можех да си намеря място в колата по пътя към къщи и цялата нощ не мигнах. Сигурна бях, че Феликс се е питал какво ми има, и си помислих, че скъпата малка Софи му е разказала всичко. Но понякога хората могат да се държат невероятно учудващо. Тя не му беше казала и дума.

„Уолдорф Астория“ е построен през 1893 — сграда от червени тухли и пясъчник в стила на немския Ренесанс. Още от онова време стои на ъгъла на Пето авеню и Тридесет и трета улица с лице към широко, оградено от дървета пространство, винаги претъпкано с наемни файтони.

Управата беше отделила един апартамент, където нийоркчанките можеха спокойно да мамят съпрузите си. Завесите стояха винаги спуснати, осветлението беше дискретно, не се допускаха мъже. От десет сутринта до три следобед прииждаха богати съпруги, които нямаше какво да правят, млади и силно начервени блондинки, които пушеха твърде много, заможни вдовици на средна възраст с гърлен германски акцент и пръстени с диаманти, не по-малки от речни

камъни, стари моми с птича походка и рокли до глезените, съпруги на лекари, съпруги на професори, съпруги на адвокати. Изтягаха се по диваните с моливи и бележници, наблюдавайки как две момичета в сини униформи сменят цифрите на една черна дъска. Беше шумно помещение, огласяно от женско бърбене и тракането на автоматичните телеграфи, монтирани на най-далечната стена. Тук се събираха всички, които като мен бяха тръгнали да търсят американското чудо — невидимите спекулантки.

Тук никой не обсъждаше дребни изневери, скандали, дрехи и проблеми с прислугата. Вместо това ние говорехме за железници, предприятия, въглищни мини и житници, мотори и захар. Мамехме съпрузите си по най-безсрамен и прост начин. Те печелеха, ние плацахме посвоему. Сигурно биха предпочели да им слагаме рога с шофьорите им.

Точно в тази стая аз престанах да виждам съдбата, в която се бях вкопчила така упорито, защото тук най-накрая печалбарката надделя над великата княгиня. Не ми трябваша милионите на баща ми. Можех сама да изкарвам пари.

МАЙКЪЛ

Наех малък апартамент в Гринуич Вилидж близо до Юниън Скуеър. Наскоро бях напуснал Москва, но все едно бях още там. Тогава предградието гъмжеше от комунисти. Човек можеше да ги види да маршируват по улицата, носейки лозунги на идиш, руски и английски, с Интернационала на уста. Повечето от тях работеха във фабриките за дрехи, изникнали в близкия район с евтини жилища. Един ден видях да ги гони конна полиция, откараха няколко демонстранти с полицейска камионетка. Нито ден без събитие.

Първата световна война беше променила целия свят, не само географията на Европа. Тя беше докарала Франция и Германия до просяшка тояга, но Америка беше станала нация кредитор — за първи път в своята история. Русия преживя своята работническа революция. Скоро след това и Америка се сдоби с революция. Но на улиците излязоха не работниците пролетарии, а рекламните.

Новият начин на живот крещеше от уличните стълбове за афиши и новите, цветни списания: грамофони, които могат да пуснат едновременно дванадесет плочи, хладилници, които изпращат в историята кутиите за лед, дори електрически тостери.

Дръзката нова Америка намираше отражение в скандалната нова мода и музика. Из цяла Америка свещеници държаха проповеди против чарлстона, който оскърбявал женската чистота. Модерните жени вземаха за пример „момичето от среден род“ Клара Боу — изскубваха си веждите, очертаваха очите си с туш, пушеха, пиеха и въртяха любовни афери. Когато напуснах Америка, дрехите на жените стигаха до глезените; сега човек спокойно виждаше коланите и жартиерите им. Стига да се повзре.

Което и правех.

Нищо не отразяваше този нов либерализъм по-добре, отколкото промените в моята сфера. Вестниците с голям формат като „Ню Йорк Таймс“ бяха застрашени от сериозната конкуренция на по-малките, по-компактни всекидневници, наричани таблоиди, които се водеха по похотливите вкусове на публиката, вместо просто да публикуват

новини от политиката и всекидневния живот. „Ивнинг График“ на Бърнард Макфейдън беше обобщение на новия печат със заглавия от рода на: „ДВЕ ГОЛИ МОМИЧЕТА ПРЕБИТИ В ПОПРАВТЕЛНО УЧИЛИЩЕ“.

Консервативна Америка предприемаше противодействията си нощем. Също както в останалата част от Съединените щати, в Ню Йорк от 1920 година действаше възбраната над алкохола. Когато пристигнах там, само в Ню Йорк нелегалните барове бяха над тридесет хиляди. Това може да ви даде представа какво мислеха нюйоркчани за въздържанието.

Доколкото виждах, единствените, които печелеха от забраната, бяха сицилианците, а те притежаваха картечници. Притежаваха и много от нелегалните барове.

Тези барове бяха нещо като бардаци. Всеки знае, че ги има, но се прави, че ги няма. Разликата е, че в такъв бар водиш и приятелката си.

Имаше ги навсякъде. Човек можеше да ги намери в подземията на луксозните къщи по Пето авеню и мазетата на Гринуич Вилидж; в мансардите по Парк Авеню и зад павилионите за безалкохолни напитки; зад ресторантите и над бръснарниците. В Харлем човек можеше да отиде в „Котън Клъб“ и да гледа красиви полуголи танцьорки, които се извиваха под съпровода на джазбенда на Дюк Елингтън. Или да отиде в „Сънсет Клъб“ и да танцува под акомпанимента на Луис Армстронг. Някои предпочитаха „Джак енд Чарлис Лънчън Клъб“, където се предлагаха истински вносни вина и твърд алкохол. Но най-изключителното място в града беше „Ел Фей Клъб“ на Четиридесета Западна улица, където собственичката Тексас Гуинън посрещаше гостите със: „Здравейте, нещастници“, без да влага и капка ирония. Чаша разводнен скоч ви излизаше долар и петдесет, оскубваша ви с двадесет и пет долара за газираното ябълково вино, наричано с гръмкото име „шампанско“.

Освен алкохола, другото хубаво в тези нелегални барове беше музиката. Джазът беше символът на двадесетте. Един път слушах Луис Армстронг да свири и когато взе една ужасно висока нота, започна да тича по сцената и да боксира въздуха, от което публиката направо полудя. Досега никой от нас не беше виждал нищо подобно. Това отвращаваше хора като баща ми и вероятно точно поради тази причина толкова много го харесвахме.

Тези нелегални заведения бяха пълни с момичета с модни шапки и оскъдни рокли, размахващи голи ръце и крака под негърските ритми на тромпети и саксофони. И докато те се кискаха и се тръшкаха на дансинга, богаташките синчета, които ги бяха довели, пушеха цигари с дълги цигарета от слонова кост и се опитваха да не кашлят.

Видях отново Софи в едно мазе в Долен Ийст Сайд. В два часа сутринта нямаше къде игла да хвърлиш. Цигареният дим можеше да се реже с нож. Смеещи се момичета в разголени роклички, украсени с ресни, целите плувнали в пот. Притиснати плътно към млади мъже, от които лъхаше на пари и цигари. Негърски джазбенд свиреше френетично на тясната сцена. Това беше последното място, където бих очаквал да видя сестрата на Феликс Рифкин, може би и последното място, където тя очакваше да ме види.

Познах я веднага. Изглеждаше като азиатска принцеса с маслинена кожа и гърбав нос. Подчертаваше екзотичния си вид с лента на главата, на която беше забола черни щраусови пера. На шията ѝ блестеше диамантено колие. Анастасия казваше за нея, че би могла да флиртува с мъж от сто крачки, дори непосредствено след събуждане. И наистина Софи казваше всичко само с очи.

Помня как се приближи до мен, докато брат ѝ играеше поло. Още се питам какво ме накара да започна флирт. От самата нея ли се интересувах, или това беше само начин да си отмъстя на Анастасия?

— Софи, нали така?

Тя ме изгледа и се усмихна, сякаш не бе забелязала да се приближавам. Усмивката ѝ беше колкото сладка, толкова и измамна. Добре, може би ме намира привлекателен, но възможността да поведе с една точка пред снаха си сигурно ме беше направила неустоим. Струва ми се, че и двамата го знаехме.

— Майкъл, нали така? — изкопира тя въпроса ми.

— Точно така.

— От Англия.

— От Ню Йорк. Напоследък доста обикалях насам-натам.

— Браво на вас — каза Софи. — Аз също.

Поръчах ѝ едно питие, запалих ѝ цигарата и започнахме да говорим. Разбира се, първото, което пожела да узнае, беше как съм се запознал със съпругата на брат ѝ. Аз леко заобиколих въпроса.

— Срецнахме се в Шанхай — казах. — Работех за един малък вестник.

— Бяхте ли любовници?

Проточи думата, сякаш увивайки я около езика си.

— Не — отвърнах аз, но тя не ми повярва.

Биваше си я.

Нека ви призная, Софи беше доста красива. Коса с цвят на въглен, подстригана на моден бубикопф, очи с предизвикателно изражение и уста с цвят на смачкана слива. Роклята разкриваше по-голямата част от ръцете ѝ, дълги и загорели. Би могла да има всеки мъж в заведението. И от начина, по който говореше, човек можеше да заключи, че това е точно така.

Една танцьорка се качи на масата. Наслаждавах се на момента. Знаех накъде води всичко това. Подобен обрат на съдбата удряше в главата също като силното незаконно бренди.

Софи се наведе към мен.

— Брат ми знае ли за вас? — прошепна тя.

— Няма какво да знае.

— Видях как тя те гледаше на игрището. Не сте само стари приятели.

— Познаваме се отдавна.

— Но ти не си от мъжете, които говорят за приключенията си.

— Не съм.

— Значи ако имаш приключение с мен, няма да кажеш на никого?

— А ти?

Тя прехапа устни.

— Защо? Да не се безпокоиш за репутацията си?

— Нямам такава в Ню Йорк.

— А би ли искал да имаш?

Беше доста пияна. Да се възползвам от състоянието ѝ, би било нечестно. А чувствах ли се засрамен? Не, не се чувствах. Аз съм мъж и съвестта е нещо, от което страдаме само ако нещата тръгнат накриво. В последните пет години бях събрал цяла цистерна с жлъч.

— Феликс знае ли, че си тук сега? — попитах.

— Достатъчно голяма съм, за да правя каквото ми се прииска — отвърна ми и в загадъчните ѝ черни очи съзрях едновременно

предизвикателство и покана.

Не съм от мъжете, които биха отказали — и на едното, и на другото.

Когато се събудих на другата сутрин, на възглавницата до себе си видях тъмните къдри на Софи. Чувах равномерното ѝ дишане. Целунах я леко по рамото и тя промърмори насън. Още не бях сигурен какво изпитвам. Не за първи път се събуждах с непозната жена до себе си, но това не беше просто поредното ергенско забавление.

Тя отвори едно око.

— Мислиш.

Не беше въпрос, а констатация.

Плъзнах върха на пръста си по ръката ѝ.

— Мисля за теб.

— Мислиш как да ме изведеш оттук, без да обещаващ, че ще се оженим.

Тя се обърна към мен, прокара пръсти по космите на гърдите ми. Един дълъг розов нокът проследи линията на мускула по корема надолу към слабините. Ъгълчетата на устата ѝ се извиха в извънредно зловеща усмивка.

Преобърна се по гръб и чаршафът се свлече, разкривайки нежната извивка на гърдите ѝ. Но тя го дръпна бързо, сякаш беше чиста случайност.

Опитах се да я целуна, но тя ме отблъсна. Стана, повличайки чаршафа, и се уви с него. Дръпна завесите. Ярък нюйоркски ден. Чувствах се гол без завеси — може би, защото наистина бях. Станах и намерих халата, който висеше зад вратата на банята.

— Колко бохемско — каза тя, оглеждайки стаята, старинния гардероб, избелелите завеси, протъркания килим.

— Не е „риц“.

Тя изписка:

— Господи! — и размаха пръст. — Какво е това?

— Нищо, просто хлебарка.

— Помислих, че е куче. Как можеш да живееш така?

— Повечето хора в Ню Йорк живеят така. Не ти ли е известно?

— Повечето хора в Ню Йорк нямат възпитание и родословие.

Намери пакета с цигари на масата и пяхна една в устата си. С това ми даваше знак да ѝ поднеса огънче. Запитах:

— Пушиш ли, когато си сама?

— Понякога. Защо?

— Чудно ми е дали знаеш как се пали цигара.

Намерих кутия с кибрит на нощното шкафче, запалих една клечка и ѝ я поднесох.

Тя, изглежда, се обиди. Сладката ми Софи. Държеше цигарата вирната във въздуха като факел. Обгърнах раменете ѝ и този път тя не се опита да ми се изплъзне. В стаята беше студено. Цялата беше настръхнала. Прегърнах я, целунах дългата ѝ грациозна шия, малките издатинки на прешлените, вдъхнах топлия аромат на косата ѝ, мускусния мирис на снощното ни любене.

Клаксоните и шумът на Гринуич Вилидж зад прозореца изведнъж започнаха да идват някак много отдалече. Плъзнах ръце под чаршафа и почувствах как зърната ѝ се втвърдяват от допира на ръцете ми. Отново я целунах по врата и тя въздъхна.

— Защо ме доведе тук, Майкъл?

Отдавна знаех, че когато един мъж иска да се люби, а на жената ѝ се говори, непременно следват неприятности. Когато в ръцете ти има женско тяло, не можеш да мислиш както трябва и жените се възползват от това. Софи не беше от момичетата, които копнеят да чуят: „Обичам те!“ Но човек никога не знае.

— Съжаляваш ли?

— Не знам. Зависи защо го направи. Това снощи заради мен ли беше или заради Анастасия?

Не отговорих веднага, защото не знаех какво да кажа. Тя се отдръпна и приседна на леглото.

— Какво ти е разказвала за мен?

— Изобщо не искаше да говори, което означава, че има ужасно много за разказване.

— Каза ли ти как се е запознала с брат ти?

Софи поклати глава.

— Той отиде в Лондон да уреди някои семейни работи и се върна с велика княгиня.

— И ти му повярва?

— Разбира се, че не. Според мен тя е просто една малка използвачка. Надушила е богатството на брат ми. — Красивата ми

Софи тази сутрин изглеждаше високомерна и порочна. Може би от светлината. — Какво е правила в Шанхай?

— Беше бежанка. Нямахте пари. Известно време се грижих за нея.

— Все си пада на краката, нали? — изгледа ме многозначително Софи.

Не ми хареса начинът, по който го каза. Но може би имаше право и моята принцеса наистина беше използвачка.

— Още я обичаш, нали?

Тя кръстоса крака. Трудно е за един мъж да разсъждава, когато жената направи така. Наистина ли причината беше Анастасия?

— Трябва да я забравиш.

— Забравил съм я. Ти заговори за нея.

— Защото я знам какво представлява. Тя дърпа конците на брат ми, а и ти след толкова време още тичаш подир нея. Мъжете са невероятно глупави.

— Не мога да споря.

Тя се обърна, потърси пепелник и чаршафът падна от раменете ѝ. Как да мислиш, когато ти се изпречи гледката на една възхитителна гърд?

— Знаеш ли на колко години е Рейчъл?

Това ми дойде изневиделица. Софи видя израза на лицето ми и се ухили многозначително. Каква непоносима малка вещица. Господ явно дава свършени гърди не само на ангелите.

— Рейчъл?

— Дъщеря им — поясни тя и тогава си спомних момиченцето, което бях видял на игрището за поло; сега се опитах да си я припомня по-добре.

— Ще навърши пет години през октомври — продължи Софи.

— Е, и?

— Помисли малко.

На пет години през октомври. Родена през октомври 1924 година. Като се върна девет месеца — януари. Ние с Анна, в апартамента в Кенсингтън.

Изведнъж ми се зави свят. Момиченцето, което бях видял да тича по игрището за поло, беше моя дъщеря.

— Няма ли да кажеш нещо?

Онемях. Гърлото ми се беше свило, не можех да издам нито звук. Метнах първото, което ми попадна подръка. Възглавничката от дивана не причини особена вреда. Последва я нощната лампа.

— Съжалявам — каза Софи.

Изглеждаше ужасена от това, което беше направила. Изтича към банята и се затвори вътре. Чух я да плаче.

Стоях по средата на стаята и се мъчех да си представя какви мисли са минавали през главата на Анастасия, когато ми е причинила това. Трябва да е знаела, че е бременна, че носи моето дете. И нито думичка. Отиде си, без да ми каже. Не е искала да разбере.

Може би, допуснах, се е страхувала, че няма да искам и да чуя такова нещо. Както винаги я защитавах. Този мой глупашки навик. Вярно е, че някои мъже не харесват подобни новини.

Но аз не бях „някои мъже“. Исках да се ожения за нея. Само че тя не го знаеше. Бързо се облякох и излязох. Часове наред обикалях из квартала, но дори днес не мога да кажа къде съм ходил и какво съм правил. Не можех да мисля за нищо друго, освен за Анастасия. Опитвах се да разбера защо е постъпила така. Когато се върнах, Софи си беше отишла.

АНАСТАСИЯ

Софи се измъкна от леглото точно преди обяд и сега появи в трапезарията с бледосин копринен пенъор с китайски дракон, избродирани на гърба. Носеше се като призрак, димейки с цигарата, пъхната в дългото цигаре от слонова кост. Под очите имаше тъмни кръгове. Сякаш беше започнала да се разпада, отчаяно увила се в изпокъсан боен флаг.

— Къде беше снощи? В „Морганс“? В „Котън Клъб“?

Чух злоба и завист да съскат в гласа ми. Мразех я, че се забавлява толкова хубаво, докато аз се правя на примерна съпруга.

Тя духна дълга струя дим.

— Господ знае къде съм била. Всичко ми се губи, скъпа.

— Феликс знае ли?

— Само ако ти си му казала.

Защо толкова мразех Софи? Защото тя се забавляваше; защото нямаше петгодишна дъщеря; защото не беше омъжена за Феликс.

— Знаеш ли кого видях? — подхвърли тя, докато си сипваше сухо мартини.

В дванадесет часа на обяд, за Бога!

— Кого?

Пак някоя клюка за склонния към кръвосмешения малък наш приятелски кръг.

— Майкъл Шеридан.

Светотатство беше да чуя Софи да изрича името му. Знаех, че на Майкъл никога няма да му липсва женска компания, но като си го представих с нея, не можах да го понеса. Неразумно може би, но точно така се почувствах.

Исках да ѝ издера очите. Но се направих, че си чета списанието.

— Разбирам с какво те е привлякъл — каза тя.

— Наистина ли?

— Никой мъж никога не ме е целувал така.

Усетих как ноктите ми се забиват в дланите.

— Но едно не мога да разбера — продължи тя. — Защо си го напуснала?

— Какво ти каза за мен?

— Не много. Той е силен, мълчалив. Но те видях как го гледаше онзи ден на игрището, личеше си, че има нещо помежду ви.

— Стой далеч от него, Софи.

Думите сами излязоха от устата ми. Не можах да се въздържа.

— Това пък какво беше?

— Той не е за теб.

— Напротив, мисля, че добре си подхождаме.

— Просто стой далеч от него!

Софи ме изгледа, както тя си знаеше. Беше й ужасно забавно. Какво страхотно чувство — да имаш нещо, което ненавистната ти снаха тайно иска за себе си.

— Напротив. Привличането е чисто физическо. Той е истински мъж... ако разбираш какво искам да кажа. И абсолютно животно в леглото.

Бях шокирана. Софи обикновено не се изразяваше по такъв безцеремонен начин у дома.

— Нямам нищо против скъпия Феликс, разбира се, той ми е брат и много го обичам. Но сигурно е не по-добър от умряла риба в сравнение с Майкъл. Или си имаш някакви тайни, които не искаш да споделиш с мен?

— Мръсен език имаш.

— Така каза и Майкъл. Но с доста по-голямо одобрение.

Искаше ми се да я ударя, а може би и на нея й се искаше.

Отпечатъкът от ръката ми нямаше да изпъква така, както нейният върху моята бледа славянска кожа, но щеше да бъде чудесен боен белег, с който да парадира пред майка си. И щеше да означава, че е спечелила.

А Майкъл наистина ми липсваше. Не осъзнавах какво съм имала, докато не го отхвърлих, а после трябваше да mine цяла година, докато окончателно го разбера. Никога не съм се смятала за страстна; задоволявах се да бъда пресметлива. Не знаех кога съм се променила. Бях изгубила студенината, с която можех да оцелея.

Когато си го представих в леглото със Софи, я намразих, мразех и него. Не можех да понеса тази картина. Може би бях пожертвала

твърде много заради Анастасия.

Софи замислено ухапа нокътя си.

— Харесвам ръцете му. Има големи ръце.

— За Бога, Софи.

— Просто подреждам парчетата. Няма кого да обвиниш, освен себе си.

— Ревнуваш Феликс от мен.

— Не ревнувам, скъпа. Мисля, че си просто една използвачка. Винаги си го използвала, а и чувствата ти към Майкъл само го доказват, нали?

Няма по-болезнено нещо от истината. Колкото и да отричах, знаех, че е права. И да я ударя, и да я пребия до смърт, както ми се искаше — все едно, нямаше да променя нищо.

Но я ударих. Тъкмо това искаше тя в края на краищата, а и аз се почувствах по-добре. Иначе цялата нощ изобщо нямаше да мигна. Софи ме изгледа кръвнишки и изхвъркна от стаята. Знаех, че съм постъпила като абсолютна глупачка. Но си изкарах болката, която изпитвах.

МАЙКЪЛ

Проследих ги от апартамента им в Горен Ийст Сайд към Сентръл Парк. Тя подскачаше, хванала ръката на облечената в сиво бавачка, стройна и модерно подстригана. Изобщо не приличаше на бавачката, която аз бях имал на нейните години — дундеста ирландка с акцент, който би могъл да среже стъкло, и наченки на сериозна брада.

Държах се дискретно на разстояние, когато пресякоха Парк Авеню и тръгнаха по затрупаните с листа алеи на парка. Младата жена в сиво седна на една пейка, а Рейчъл подгони патиците покрай езерото. Стоях на моста, пуших цигара и ги наблюдавах.

Дъщеря ми беше пухкаво създание с руса коса, пълнички крачета и лице на ангелче. Не виждах нищо от себе си у нея.

Добре. Всъщност ужасно приличаше на снимките на малката Анастасия, които бях виждал, макар да знаех, че си въобразявам, защото сега бях убеден, че моята Анна никога не е била принцеса.

Нямах намерение Рейчъл да ме забележи, нито пък исках да говоря с нея. Затова след малко се отдалечих. Слънчевата светлина проникваше през клоните. Шумът на града идваше дотук приглушен. Случайният минувач не би видял нищо друго, освен някакъв мъж, който върви с наведена глава, потънал в собствените си мисли.

Нещо се случи с мен в Ню Йорк. Започнах да играя игри. От гняв, предполагам. Това ме възхищаваше и в същото време не можех да се понасям заради двуличието си?

Като grosмайстор играех едновременно две партии — едната с Анастасия, другата с баща ми. Представях си се като стратегически гений — тук фалшив ход, там двойна игра. Доставяше ми извратено удоволствие.

Софи преспа в апартамента ми в Гринуич Вилидж. Сигурно ѝ беше трудно. Крановете на батериите в банята не бяха позлатени, нямаше кой да ѝ масажира стъпалата и да ѝ приготви студен компрес за болящата я глава. Нямах илюзии относно истинското ѝ мнение за мен и апартамента ми — новата ми приятелка просто искаше да разбере как се живее като бедняк.

Стана от леглото около обяд, както обикновено. Почти не яде, както обикновено. Единствената храна, която я бях виждал да поглъща, бяха маслините от мартинитата ѝ.

След като най-накрая се изкъпа, гримира, парфюмира и възстанови от фиркането и танците от предната нощ — тоест, около три часа следобед, — взехме такси до Горен Ийст Сайд. Не ѝ казах къде отиваме.

Време беше да кажа „здраси“ на моя старец.

Беше минала почти една седмица от завръщането ми в Ню Йорк и семейството ми не знаеше нищо за мен, след като отклоних поканата на Дейвис да се разходя с колата из града. Не бях ги виждал повече от десет години и сега отново щяхме да се съберем — появявам се без предупреждение в четири часа следобед с приятелка, забърсана на купон. Горската Софи.

Трябваше да отида сам, но знаех, че родителите ми ще се задавят от погнуса при вида на моята богата разблудна еврейка. Защо правим такива неща? Със стария всичко беше изпитание — исках да ми докаже, че не е онзи надут негодник, за какъвто го мислех. Но той не издържа никое от изпитанията, на които го подлагах. Сега и аз не се представих на висота, провокирайки го със Софи.

— Какво става? — запита тя, когато таксито спря пред една бяла мраморна къща на Пето авеню.

— Ще се отбия да видя татко — обясних, докато я извличах на тротоара.

— С мен?

— Защо не?

Софи беше смаяна. Хвърли невярващ поглед към натруфените балкони и огромните сводести прозорци — цели четири етажа. Прехапа устни и процеди:

— Е, добре, по дяволите.

За първи път усетих някакво истинско чувство към нея. Не знам защо, но нещо в духа на това момиче ме порази. Моята Софи беше истински боец.

На вратата ни посрещна новият иконом на моя старец и ни въведе в мраморното фойе. Една прислужница в сива униформа взе палтото ми и наметката на Софи. Друга прислужница, малко по-

възрастна, инспектира Софи с неодобрението на матрона от Лексингтън Авеню.

Икономът Филипс ни поведе нагоре. Хванах ръката на Софи — беше влажна.

Влязохме в приемната на първия етаж, затъмнена със завеси в бордо, които закриваха извисяващите се прозорци, високи колкото четири човешки ръста. Стените бяха отрупани с картини от Рафаело и ренесансови гоблени. Жълти рози бяха изкусно наредени в кристална ваза на антична масичка. Ароматът им обаче едва се преборваше с мириса на лак за мебели.

Бях виждал тази стая безброй пъти като дете, но никога не бях осъзнавал, че ми прилича на венециански бордей.

Видях и него.

Не беше се променил особено. Белите косми бяха малко повече — Сребърната лисица, както го наричаха на Уолстрийт, може би си беше измислил този прякор сам и беше накарал някой свой верен човек да го разпространи. Бялата риза с тежки златни бутонели блестеше под копринената раирана вратовръзка. На малкия пръст на лявата му ръка зърнах златен пръстен. Изглеждаше богат, внушителен и решителен.

След девет години получих едно студено, сухо ръкостискане и кратък оценяващ поглед. Повече ли съм очаквал? Каквото повикало, такова се обадило, би могло да се каже.

Мама беше на върха на леденото си спокойствие — перли, рокля „Шанел“ и френски парфюм, носещ се на талази от нея. Седнахме и слугите донесоха чай и сандвичи.

Разговорът за миналото ни отне около пет минути. Те не искаха да знаят нищо за Шанхай, Берлин или Москва, изобщо за кариерата ми в такова вулгарно нещо като вестникарството. Стори ми се, че търсят петна от печатарско мастило по пръстите ми. Мен пък не ме интересуваше колко по-богат е станал моят старец и доколко се справя брат ми във фирмата.

Атмосферата беше много учтива. Попитаха ме къде съм отседнал и когато им казах, помислих, че старият ще се задави с чая си. Един Шеридан да живее в Гринуич Вилидж! Не знам дали се почувства оскърбен или просто изненадан.

През цялото ми едночасово посещение не се проля нито една сълза, нямаше прегръдки или сърдечни излияния. Доброто име на

семейство Шеридан нямаше да бъде омърсено пред непознати представители на простолюдието като някаква си Рифкин. Изпихме чая, поговорихме си учтиво и аз тръгнах, обещавайки пак да намина. Бях надхитрил Сребърната лисица, довеждайки натрапник на семейната среща.

Тръгнах си с душа на парцали и усмивка на място.

— Не бях разбрала, че си от онези Шеридан — каза Софи.

— Е, името се среща доста често.

— Феликс превъзнася баща ти, сякаш е някакво божество.

— Старият би искал да е така.

Докато таксито набираше скорост, хвърлих отегчен поглед към богатия свят на баща ми — фалшивия френски замък на ъгъла на Четиридесет и пета, тухлените кулички със зъбери и бойниците на средновековната крепост на Карнеги, елегантните къщи на бароните от Новия свят. Пътувахме към центъра, към по-приземените части на града, където Майкъл Шеридан все още се бореше за своята независимост.

— Какво се е случило между вас, Майкъл? — попита Софи. — Да не са те изгонили?

— Не, аз си тръгнах.

— Защо?

— С риск да ти прозвучи много надут, исках да живея живота си както аз го разбирам.

Тя мълча известно време. После рече:

— Могъл си да бъдеш богат.

— Парите не са свободата.

— Не ти ли липсва?

— Кое?

— Животът би могъл да бъде толкова лесен за теб, Майкъл.

— Твоят живот лесен ли е?

— Разбира се, че е.

Ако някой мисли, че най-важното в живота е всичко да ти е лесно, никога няма да успееш да го убедиш, че греши. Трябва сам да го осъзнае. Щастливците никога не го проумяват.

— Наистина не те разбирам — продължи тя.

— Защо работя като журналист, а не съм на Уолстрийт с баща си ли?

Изржението на Софи ме раздразни. Нюйоркчани се прекланят пред парите. Когато хората така сляпо боготворят богатството, онези, които го имат, биват третирани като богове, независимо как са придобили парите си. Мразех начина, по който хората се умилкваха около баща ми. Той е свиня и му харесва да бъде свиня, беше го превърнал във вид изкуство, но никога никога нямаше да му го каже в лицето — понеже е ужасно богат. Трагично повторение на приказката за новите дрехи на царя.

Загледах се през прозореца на таксито в този нов Ню Йорк. Навсякъде табла с реклами: пушете „Лъки Страйк“, яжте овесени ядки, пазарувайте в „Блумингдейл“. Всичко се въртеше около парите.

— Презирам го — казах аз.

— Как само те гледаше. Обожава те.

— Зablуждаваш се.

— Не искаш да кажеш това.

— Не знаеш нищо за живота ми, защо просто не млъкнеш?

Не бях имал намерение да й се озъбя така. Предполагам, че моето „завръщане на блудния син“ ме беше засегнало по-дълбоко, отколкото смятах. Тя замълча и с ъгъла на окото си видях нещо удивително. Заплака.

— Съжалявам — опитах се да се извиня.

Мисля, че тогава със закъснение реших да се отнеса с нея като с човешко същество, а не като към залог в малката игра, която играех с Анна. Какво се надявах да постигна? Приключението ми със Софи беше просто злобно отмъщение срещу една жена, която обичах. Би трябвало да се засрамя, когато признавам тези неща пред себе си, и наистина се срамувам. Колкото до баща ми — какво се опитвах да докажа?

— Това е дълга история — рекох, опитвайки се да се помирис с нея.

Тя сви рамене, сякаш не я беше грижа дали е чула нещо или не.

Поех си дълбоко дъх.

— Баща ми е борсов агент, занимава се с акции, облигации, ипотечи. Струва ми се, че ме е ипотекирал още в деня, когато съм се родил. Винаги са ми казвали, че един ден ще бъда партньор във фирмата, сякаш беше нещо предопределено. Исках да имам свободата да избирам.

— По този начин ли?

— За мен, да. Исках да мога, като се погледна в огледалото, да знам, че вървя по свой път в този свят.

Софи явно не можеше да разбере това. И как би могла? Тя нямаше други амбиции, освен да си търси забавления.

— Доста жестоко спрямо тях, Майкъл.

— Какво да направя? Всичко, което притежавам, съм го постигнал сам. Имам кариера, апартамент в Лондон, малко пари в джоба — всичко си е мое. Смятат ме за добър журналист. Това ми харесва. Но със сигурност не съм Джеймс Барингтън Шеридан Втори.

— Какво ще стане, когато той умре?

— Вероятно брат ми ще получи всичките пари.

— Искам да кажа, интересно ми е дали ще изпитваш същото огорчение, когато него вече го няма.

— Човек не може да промени чувствата си.

Може би точно това ме дразнеше у Анастасия. Тя искаше всичко, от което аз се бях отказал.

Шампанското вече ми идваше в повече. Софи седеше на скута ми, остриганата ѝ коса гъделичкаше бузата ми, задушливата смрад на цигарен дим и алкохол удряше в носа. По сцената подскачаше някакъв негърски джазбенд, парите ми бяха свършили, Софи пъкна пачка банкноти в ризата ми, провъзгласявайки: „Тази нощ Феликс плаща“, и викна келнера, за да поръча още пиене.

Бяхме вече порядъчно фиркани в поредната пропиляна нощ, с намерения за пиянски секс у дома. Добре дошли в живота на Майкъл Шеридан — независим, самоиздигнал се мъж, който плаща пиенето си с парите на брата на своята любовница.

— Тя знае ли, че си с мен? — изкрещях на ухото на Софи, за да надвикам рева на оркестъра.

Софи само небрежно сви рамене.

— Опита ли се да те спре?

Не ѝ се говореше за това. Изгълта поредната чаша шампанско.

— Щастлива ли е?

Софи обгърна врата ми и пъкна език в устата ми.

Помня, че започнах да ѝ разправам как живея собствения си живот, как искам да бъда свободен. Най-големият лицемер на света посегна за още една чаша шампанско, мислейки за Анастасия, докато прегръщаше Софи Рифкин през кръста, а нежните ѝ гърди се опираха в ръката му.

Анастасия ме изненада и съм сигурен, че точно това целеше. Не бях в най-добра форма в този утринен час, след нощ, прекарана в клубовете — изтъркан халат, бос, небръснат, току-що станал от леглото. Недоспал. Отворих вратата и тя стоеше на прага — видение в ефирна черна рокля, изискани ръкавици и черен сламен тюрбан, с руса къдрица, предизвикателно изпълзяла изпод него над бузата ѝ и спускаща по яката на палтото. Беше увита в хермелинова наметка, червилото аленееше кърваво на устните ѝ.

И тези ледени сини очи, които не пропускаха нищо. Докато ме оглеждаше от глава до пети, се почувствах гол и жалък като никога. Тъглчетата на устните ѝ леко се спуснаха надолу — присъда над гледката, която ѝ представях в момента.

— Няма ли да ме поканиш да вляза? — бяха първите ѝ думи.

Аз се отместих.

— Ти какво? Зяпаш беднотията в Гринуич Вилидж?

— Трябва ти изтривалка пред вратата — каза тя, — за да могат хората да си изтриват краката, когато излизат.

— Не може всички да живеем на Пето авеню.

— Учудена съм, че са ти позволили да стигнеш дотук.

Започна да сваля ръкавиците, издърпвайки пръстите им един по един като хирург след особено кървава операция. Задържа ги в едната си изящно маникюрирана ръка и се огледа къде да седне. Наблюдавах я, пъхнал ръце в джобовете на халата си. Дяволите да я вземат, нямаше да се суеят край нея, сякаш съм ѝ иконом.

— Много придирчиви сме станали май — подхвърлих накрая. — Живяла си и в по-лоши условия.

— Само когато спях на улицата. Никога ли не чистиш?

— Няма защо.

— Имаш ли кафе?

— Мисля, че имам.

— Може ли едно кафе?

Гледахме се като заклетии врагове. Не й бях простил това, което ми беше сторила, затова се отбраняваше, претендирайки, че съм непоносим.

Отидох в кухнята, сложих кафе в кафемелачката и едно джезве на печката. Беше рано, но улицата вече беше оживена. Ню Йорк се събуждаше и тръгваше на работа. Бях излязъл от нелегалния клуб едва към два часа и безсрамно бях позволил на Софи да плати сметката. С двадесет и петте си долара за един ябълков сок долнопробните кръчми, по които Софи примираше, бяха извън моите възможности.

Анастасия застана до прозореца и се загледа навън, към улицата. През полуотворената врата се виждаше и в спалнята. Надяваше се да намери Софи, да ни изненада, но тя сигурно се беше измъкнала преди разсъмване.

— Значи напусна Ройтерс?

— В „Таймс“ ми предложиха повече пари, колкото и да е невероятно. Ройтерс ме бяха запратили в Москва. Най-мизерният и забравен от Бога град, в който някога съм бил. Но не си дошла тук да говорим за това.

— Точно така. Не дойдох да говорим за кариерата ти.

— Твоя работа ли е?

— Да не се опитваш да ме накараш да ревнувам, Майкъл?

Отговорът беше „да“, но се престорих на обиден; много ме бива в това.

— Малко самонадеяно, не мислиш ли?

— В Ню Йорк има толкова жени. Защо точно Софи?

— Мислиш, че е заради теб? Виждам, че си прихванала от нахалството на Пето авеню заедно с мъртвите порове на гърба ти.

— Това е хермелин.

— Да, а как е животът на слънчевата страна на улицата?

На лицето й се изписа едва доловима сянка на нежност.

— Майкъл, щеше да ме намразиш, ако бях останала. Няма ден, в който да не мисля за теб.

— Наистина ли? Защото аз не съм се сетил нито веднъж за теб през тия пет години.

— Тогава защо го правиш?

— Няма нищо общо с теб, принцесо.

— Не ме наричай така.

Беше права. Някога я бях наричал така от любов. Сега звучеше подигравателно. Може би наистина ѝ се подигравах.

— Как са нещата на оня фронт? Софи спомена, че съпругът ти е наел адвокат. Може най-накрая да се явиш и в съда.

Тя сви рамене, сякаш след всичко, което бе преживяла, това никак не я интересуваше.

— Феликс мисли ли, че можеш да спечелиш?

— Не става дума да спечеля. Искам си това, което е мое по право.

— И какво точно? Какво искаш да получиш? Тронът на една държава, която вече не съществува? Парите и бижутата ги няма.

— Не става дума за пари.

— Феликс ли го твърди?

— Той няма нужда от пари.

— Не съм срещал богаташ, който да няма нужда от още пари. Такива са си по природа, знам го от опит.

— Не беше чак такъв циник.

— А ти не беше чак такава мечтателка.

— Ти започна всичко това, Майкъл. Сега не съжаляваш ли?

— Не трябваше да стане така.

Тя не каза нищо и това ме раздразни.

— Не ти ли беше достатъчно, че те обичам?

— Не можех да бъда просто госпожа Шеридан.

— Има ли значение коя си, ако обичаш този, с когото си?

Казват, че добрият адвокат никога не задава въпрос, чийто отговор не знае. Мислех, че знам какво ще ми каже. Но тя само промърмори:

— Да, има значение. Тогава за мен имаше огромно значение.

— Предполагам, че нямаме какво повече да си кажем.

Тя сложи ръкавиците си.

— Трябва да си вървя.

— Не искаш ли кафе?

— Надявах се, че мога да поговоря с теб, Майкъл. Ясно е, че още си ми сърдит. Не те обвинявам. Това, което направих, беше непростимо. Но си има причини.

Не казах нищо.

— Не ме изпращай — рече тя през рамо.

След нейното излизане аз останах дълго време загледан във вратата. Мразех се заради това, което ѝ бях казал, и съжалявах, че си отиде. Да бъда лош с нея, беше по-добре, отколкото да седя тук в тишината, разяждан от ярост като от някакъв враг, и да не мога да направя нищо, да не мога да си излея гнева.

АНАСТАСИЯ

И сега потръпвам, като си помисля какво направих и като си припомня отровното чувство, което ме накара да поема в тая посока. За миг отново бях Анастасия — момиченцето, което подлагаше крак на слугите и дърпаше косите на братовчедките си.

Със сигурност това беше един от най-долните моменти в живота ми, към който ме подтикна инстинктът на безпринципното оцеляване. Знаех какво ще направи Феликс, ако разбере за Майкъл и Софи; но той не знаеше и нямаше да узнае, ако някой не му кажеше. Този някой не трябваше задължително да бъда аз.

Не беше нещо, за което да се изпусна пред Феликс в момент на разгорещеност. Нито пък да бъде изтръгнато с принуда. Планирах го дни наред, бродех с мрачно изражение из къщата, давайки му да разбере, че съм ядосана. Капанът беше заложен изключително грижливо.

Обикновено той биваше твърде уморен от работата, за да забележи настроението ми. Но накрая поде разговора една вечер в модерната ни спалня в стил ар деко с жълт свещник и египетски статуетки. Излезе от банята в копринена пижама, пъхнал ръце в джобовете на аления брокатен халат, и разбрах, че е схванал посланието. Аз решех косата си пред огледалото на тоалетката.

— Какво има? — запита той.

— Нищо.

— Цупиш се цяла вечер.

Цяла вечер ли? По-скоро цяла седмица. Но се направих, че не разбирам за какво говори, и го накарах да ми вади думите с ченгел от устата.

— Майкъл. Върнал се е в Ню Йорк.

Стори ми се, че преbledня. Майкъл беше тема, която той предпочиташе да избягва в петте години на брака ни, и то с основание. Бях сигурна, че Феликс знае, че Рейчъл не е негово дете, но имахме негласно споразумение да се преструваме, че той й е баща.

— Видяла си го?

Кимнах.

— Кога?

— Беше на игрището за поло миналия месец.

Негодуваща гримаса. Феликс — момченцето, което не обичаше да му се противоречи. Един мъж не би трябвало да се цупи, когато е облечен в пижама, защото изглежда смешен.

— Защо не ми каза по-рано?

— Не исках да те ядосвам.

— Колко мило.

— Той вече не означава нищо за мен.

Смаях се — колко лесно излезе лъжата от устата ми. През годините се бях научила да лъжа доста убедително.

— Да не би да те преследва?

— Не мен — отвърнах.

Изведнъж по лицето му се появи червенина.

— Какво искаш да кажеш?

— Софи.

С тази единствена дума изложих цялото си обвинение.

Видях как лицето му се преобразява, докато свързваше мислено известните му сведения и разсъждаваше над намеренията на Майкъл. Може би това бяха мотивите, които бях приписала на Майкъл. В онзи момент не ми идваше наум — и честно казано, сигурно и на Майкъл, — че той може да изпитва някакви чувства към сестрата на Феликс.

— Среца се с нея?

Кимнах.

— Откъде разбра?

— Тя ми каза.

— Нали не мислиш, че... че тя... че има нещо между тях?

Изискан евфемизъм за сензационния секс, описан ми от Софи.

— Е, нали познаваш сестра си — подметнах аз.

— Това копеле.

— Съжалявам, Феликс. Помислих, че е добре да го знаеш — изрекох с такъв сладък глас, че чак ми се догади от самата мен.

Готово. Само това трябваше да направя. Като всеки добър шахматист играех няколко хода предварително. Както казах, понякога не можех да се понасям. Но нищо не можех да направя. Немислимо беше Софи да бъде щастлива с мъжа, когото обичам.

С годините Феликс беше понапълнял, бе станал по-скоро месест, отколкото внушителен. Строгите му делови костюми и диамантените игли за вратовръзки го правеха да изглежда по-скоро пухкав, отколкото масивен. Стърчеше над мен, но дори когато беше сърдит, както сега, не ме плашеше така, както някога Андрей.

Беше се върнал по-рано от кантората, за да чете конско на сестра си. Не би могъл да намери по-ясен начин да покаже колко е ядосан, когато се появи у дома точно в шест вечерта.

Заразхожда се из дневната с картини в ръка. През отворения прозорец се виждаха червенеещите корони на дърветата в Сентръл Парк. Софи седеше на канапето, сближила колене и раздалечила глезени, повелително призована от спалнята си, където се контеше за поредната нощ из нелегалните клубове. Видът ѝ беше невъобразимо лъчезарен.

— Срецаш се с Майкъл Шеридан — бяха първите думи на Феликс.

Той беше свикнал да му се подчиняваме безпрекословно. Излъчваше божествено превъзходство и това ужасно ме дразнеше. И сега, докато стреляше с куршумите, предоставени му от мен, много ми се искаше Софи да му се опълчи.

Не останах разочарована.

— Това какво те засяга? — запита тя.

Феликс престана да се разхожда и я стрелна с яростен поглед, още по-бесен от тона, с който му говореше.

— Ти знаеш ли кой е тоя човек?

— Син на един от най-влиятелните брокери в Ню Йорк.

— Пияница, женкар и прахосник. Забранявам ти да се срещаш с него.

— Ще правя каквото ми харесва — сопна се Софи и колкото да я мразех, прищя ми се да ѝ изръкопляскам.

Може би завиждах на духа ѝ. Бях загубила моя в последните пет години — бях го продала или предала.

— Напротив — продължи Феликс, — ще правиш точно това, което на мен ми харесва, ако искаш да продължиш досегашния си разкошен начин на живот. Никой нищо не те кара да вършиш, Софи. Не възразявам. Отпуснали сме ти каишката. Но по този въпрос няма да ми се противопоставяш.

Изправи се пред нея, уверен, че тя ще се огъне. Помислих, че самочувствието му не е неоправдано. Всички знаехме какво иска Софи. Щеше да пици, да беснее, но щеше да постъпи както ѝ се казва, ако престанат да захранват сметката ѝ.

Може би точно метафората с каишката я беше ядосала. Тя стана и изгледа брат си право в очите.

— Обичам го.

— Обичаш? — изсъска Феликс — Откога го познаваш? От две седмици?

— Е, и?

— Ще те използва като мръсен парцал и след като ти се насити, ще се върне в Лондон.

— За това ли се притесняваш?

— Знам какво говоря — каза Феликс.

На лицето му се четеше мрачна решителност. И двамата не можеха да си позволят да отстъпят.

— Ти харчиш мои пари за всичките си дрехи, шапки, обувки и шампанско. Забавляваш се, а сметките плащам аз.

Сега Софи се изплаши. Съмнявам се дали някога беше мислила, че може да живее извън кръга на привилегированите.

— Ти не си ми господар, Феликс — изрече тя със задавен глас.

— Плащам ти издръжката. Същото е.

Тя ме изгледа с такава ненавист, че никога няма да го забравя. После се обърна пак към брат си.

— Не можеш да ми казваш какво да правя.

— Мога и ще ти казвам. Забранявам ти да се срещаш с него. Ако ми се противопоставиш, ще те изхвърля отук. Разбра ли?

Горката Софи — никога досега не беше виждала брат си откъм тази му страна. Но човек не постига положение като неговото, без да проявява и безскрупулност.

— Мама няма да позволи — опълчи се тя.

— Хайде да видим — беше отговорът на Феликс.

Нямаше нужда да казва друго.

Феликс често канеше на вечеря клиенти и бизнес партньори. Това беше възможно най-грубият вид напредване в йерархията на

обществото — да смесваш бизнеса с това, което в някои кръгове минаваше за удоволствие. Моята функция на тези събирания беше да изглеждам блестящо, да водя приятни разговори с жените за най-новата мода или за благотворителни акции в полза на бедните, да си разменяме клюки за известни личности. Невероятна скука.

Тази вечер имаше три двойки. Най-напред, един бизнеспартньор на Феликс, някой си Джейкъб Гелър, и меланхоличната му съпруга Вивиан. Адвокатът му Мартин Лактър също беше дошъл със съпругата си, а третата двойка не познавах. Мъжът се казваше Питър Биърд и Феликс го беше поканил, защото Лактър се надявал, че може да ни помогне в претенциите ни пред германския съд. Не се знаеше точно как ще го направи.

Биърд не беше онова, което всяка домакиня би си пожелала като идеален гост за вечеря. Двамата със съпругата му бяха тихи, дори изглеждаха притеснени. Имаше пронизителни черни очи, на които не можех да се доверя, и коса, разделена на път по средата с математическа точност.

Сега ми става ясно, че той сигурно ужасно много е искал да се запознае с мен. Не бях чак толкова известна в Ню Йорк, колкото Анна Андерсен. Смятаха ме по-скоро за очарователна измамница, а не толкова за обществен проблем, както госпожица Андерсен, защото положението на Феликс във влиятелните нюйоркски среди беше доста издигнато. Външността ми също предразполагаше хората. Предаността на Феликс към мен и делото, в което беше инвестирал толкова много пари, бяха смятани за забавна ексцентричност. Приятелите ни глезеха, а моята претенция, че съм велика княгиня, отминаваха с вежливо снизхождение. Тогава, разбира се, и аз бях започнала да се съмнявам в нейната основателност. Времето и безразличието на света бяха подкопали вярата ми.

Още се питам какво ли е мислел Биърд за всичко това.

Когато се запознах с него, няхах никакви предчувствия. Беше още един скучен познат на моя съпруг. Няхах и най-малка представа колко богат и колко влиятелен е всъщност.

Стори ми се, че е един от онези безочливи банкери, които Феликс ухажваше с делови цели — възпитан, безупречно облечен и студен като замръзнала сланина. Изричаше всяка дума отсечено, все едно дава

изявление пред полицията. И този негов акцент. Със сигурност не беше англичанин, макар че много се стремеше да мине за такъв.

Съпругата му ми напомняше за английската баронеса, с която Майкъл разправяше, че се запознал в Шанхай: опакована в бръчки. От време на време си отваряше устата, за да изрече някоя баналност с неповторимия маниер, така съвършено овладян от английските висши класи.

През цялата вечер усещах как Биърд ме наблюдава, но бях свикнала с подобно внимание. Въпреки почтителното уважение, което Феликс ми засвидетелстваше, бях само някаква бляскава претендентка, която случайно е успяла да склучи изгоден брак.

Докато пиехме кафе след вечеря, Лактър доста ловко завъртя разговора около истинската цел на вечерта: претенцията ми към титлите на семейство Романови.

— Подадохме документи в Ханوفر — поде той. — Но датата за изслушването се отлага много пъти. Княз Хесенски използва всяка възможност, за да ми прави спънки. Разбира се, той действа в своя изгода. Има много приятели в Германия.

Биърд като че ли не искаше да участва в този разговор. Още когато беше получил покана, навярно беше осъзнал, че по време на вечерята ще му бъде оказан натиск, но не изглеждаше като човек, който лесно ще се уплаши от откровена манипулация.

Лактър се обърна към него.

— Питахме се дали не бихте могли да се срещнете с великата княгиня Олга. Имате връзки в Уиндзор и в Руския монархически съвет. С нашата Анастасия постъпиха много зле, време е да се въздаде правосъдие.

Биърд сякаш за миг се учуди от неприкритото предизвикателство на Лактър, но бързо се съвзе.

— Разбира се, ще говоря с нея — излъга го той в очите. — Но не мога нищо да ви обещаю. Великата княгиня Олга е много своенравна.

— Познавате ли великата княгиня? — попитах аз изненадана.

— Съветвах я по финансови въпроси, когато бях управител на Банк ъф Ингленд.

Феликс ме изгледа строго: ясно беше, че по време на подобни разговори се предполага да не бъда нищо повече от украшение. Но аз съм направена от друго тесто.

— Извинете ме, не знаех, че сте имали такъв висок пост. — Той ми се усмихна скромно, поне такъв явно беше замисълът. — И все пак — продължих, — бих предположила, че тя ще избере съветник сред най-доверените си хора.

Лактър премигна изненадано насреща ми.

— Нима не знаехте? — попита ме.

— Какво да зная?

— Господин Биърд е участвал в кабинета на цар Николай — баща ви, — бил е финансов министър.

— Значи сте руснак — обърнах се аз към Биърд.

— По рождение. Разбира се, поанглийчих фамилията си. Ако имаш чуждестранно име, в Англия те смятат за непоправим глупак.

Всички се засмяха учтиво.

— Кога напуснахте Русия?

— Една година преди революцията.

— Умно сте постъпили — рекох любезно.

Беше злонамерено от моя страна да го кажа по този начин, сякаш намеквах, че е постъпил като страхливец.

— Царят ме изпрати в Лондон по работа — обясни той и долових известно смущение в гласа му. — Не можах да се върна.

Още съчувствени кимания. Защо толкова го ласкаят? Ясно беше защо е напуснал Русия. Сигурно не е изпълнявал поръчение на царя. Просто беше избягал, за да си спаси живота.

— Вашата кауза ми е много по сърце, ваше височество, и със сигурност бих ви помогнал, ако можех.

Усмихнах се, възхитена най-вече от неискреността му, която вече започваше да ми втръсва, както и всичко останало. Той не би си мръднал и пръста, разбира се, но пък защо да ме обезсърчава, ако има дори и най-малък шанс делото да стигне до някакъв резултат.

— Казахте, че сте поанглийчили името си — продължих, макар да чувствах погледа на Феликс, който настояваше да мълча. — Как е руската ви фамилия?

— Барденов — отвърна той с притеснена усмивка и кимна, сякаш се представяше. — Пьотр Барденов.

— ОТМА.

Огледах се да видя кой е произнесъл това и видях, че съм аз. Нямах представа какво означава или какво ме беше накарало да го

изрека. Всички ме гледаха очаквателно. Но тази дума оказа странно и драматично въздействие върху Биърд. Той пребледня, по челото му изби пот. Усмихна се с най-жалката усмивка, каквато някога съм виждала на лицето на човек, който се стреми да прикрие объркването си.

— Добре ли сте? — попита съчувствено Лактър.

— Да, да — отвърна той и хвърли смразяващ поглед към адвоката.

— Какво каза преди малко? — запита Феликс.

Много странно: не знаех какво означава тази дума. ОТМА. Руският ми не беше толкова добър, както някога, но бях сигурна, че не е руска дума.

Извиних се и отидох в банята. Цялата се бях изпотила. Усетих, че ми се вие свят, за момент ми се стори, че ще повърна. ОТМА. Какво означаваше това?

Оттеглих се рано с оправданието, че съм се почувствала зле; намеквайки доста незавоалирано, че става въпрос за обичайните женски неразположения, така че гостите да не се разтревожат. Атмосферата в трапезарията беше напрегната.

Явно Биърд и жена му също бяха намерили предлог да си тръгнат рано, последвани почти веднага от семействата Гелър и Лактър. Когато Феликс влезе в спалнята, се направих, че спя, но часове наред лежах будна.

Накрая ми хрумна, че ОТМА не е дума, а анаграма. Олга, Татяна, Мария, Анастасия: първите букви от имената на четирите дъщери на царя. Сигурно съм чула някой да произнася словосъчетанието, но защо го казах на Биърд и защо тази дума предизвика такава реакция у него?

Най-накрая бях попаднала на частица от миналото, което бях изгубила. Реакцията на Биърд ме убеди в това. Но кой можеше да ми помогне да науча повече?

АНАСТАСИЯ

Нямаше кой да ме приеме на сериозно. Феликс — със сигурност не. Той ухажваше Биърд заради бизнеса си и искаше да се възползва от влиянието му, за да получи безпристрастно отношение на процеса в Хановер. За Лактър пък беше съвсем ясно, че нищо не разбира, че не е нищо повече от цирково конферансие. Познаваше фирменото право по-добре от всеки друг на Уолстрийт, но да води дело в чужда страна в полза на човек, претендиращ за руския царски трон — това беше голяма лъжица дори за устата на повечето нюйоркски адвокати, не само за неговата. Феликс обаче му беше дал в ръцете дойна крава и като всеки порядъчен възпитаник на Харвард Лактър възнамеряваше да я дои до смърт.

Но Майкъл можеше да ми помогне. Трябваше да ми помогне. Цялата тази история намирисваше на огромни и скандални тайни. Дори да му беше писнало от Анастасии, дори и да ме мразеше, бях сигурна, че няма да обърне гръб на случката с Литър Биърд и ОТМА.

Уговорихме се да се видим в Сентръл Парк. Намръщен есенен ден, силен и студен вятър духаше от североизток, набръчквайки водите на езерото.

Майкъл пристигна, навел глава срещу вятъра, сгушил лице във вдигнатата яка на палтото, с шапка, нахлупена плътно върху ушите. Дойде и застана безмълвно до мен. Най-накрая изрече:

— Трябваше да се срещнем в някое кафене.

— Не знаех, че времето ще е такава.

Той се облегна на перилата на моста.

— Какво искаш?

— Помощ.

Изсмя се късо.

— Ти си богата.

— Говоря сериозно.

— Най-разумно е да си тръгна веднага. Това е лудост.

— Нямаше да те моля, ако не би помогнало и на теб.

— Знаеш ли, че ми вземаш дъха?

— Вчера Феликс доведе у дома един приятел — казах, пренебрегвайки гримасата му. — Казва се Биърд. Истинското му име е Пьотр Барденов, бил е финансов министър на бащ... на царя по време на войната. Но сменил името си, сега е Питър Биърд. До миналата година бил управител на Банк ъф Ингланд.

— И?

— Знае нещо. Искам да се срещнеш с него и да му кажеш една дума.

Майкъл въздъхна.

— Забрави тази работа, Анна. Почти десет години минаха, за Бога...

— Кажи му ОТМА.

— Какво е това ОТМА?

— Не знам. Просто някаква дума. Дори не знам защо ми хрумна да я изрека. Но тя го изплаши. Знае нещо и искам да разбереш какво точно.

— Не.

— Майкъл, аз...

— Не, няма да го направя.

Нямах право да искам услуги от него. Помислих си, че съм луда. Сигурно се е почувствал облекчен, че вече няма да му се налага да се съобразява с моите настроения и внезапни изблици на ярост.

— Нали познаваш онази жена от Лонг Айлънд — рече той.

— Как се казваше? Андерсен? Казват, че е луда. Натам си се запътила и ти, ако не забравиш цялата тая работа. Казах ти, бях там, в Екатеринбург. Срецнах се с един от мъжете, които са участвали в разстрела. Тя е мъртва, Анна. Всички са мъртви. — Изгледа ме с нежност и донякъде със съжаление. — Феликс само си прахосва парите в Хановер. Кога ще му го кажеш?

— Майкъл, знам какво си мислиш. Но това е и твоя история. Тъкмо ти откри първия свидетел на убийството на царя. Ако не искаш да проучиш Биърд заради мен, направи го, защото си добър журналист.

Той замълча, наблюдавайки вълничките, които се гонеха по повърхността на езерото. Стори ми се, че мисли върху предложението ми. Но следващите му думи ме стреснаха:

— На колко години е дъщеря ти?

О, беше разбрал. Личеше си от начина, по който го изрече, от изражението на лицето му. Сигурно Софи му е казала. Но аз се опитах да го излъжа. Вече ми се беше превърнало в навик.

— Почти на четири. Защо?

— Рожденият ѝ ден е на 29 октомври. Софи казва, че ще стане на пет.

Какво можех да му отговоря? Поредният порив на вятъра хвърли в лицата ни шепи дъжд, който бодеше като пясък.

— Нямаше да ми кажеш, нали?

— Не, нямаше.

— А защо? Нямах ли право да знам?

В живота си съм правила много неща, с които не се гордея, но точно това никога нямаше да си простя. Досега бях водила успешни спорове със самата себе си, бях се убеждавала, че това е единствено правилният начин. Някога бях взела решението да напусна Майкъл и да дойда заедно с Феликс в Ню Йорк. Как можех сега да призная, че той е бащата на детето ми? Двамата с Феликс твърдо поддържахме илюзията, че Рейчъл е негова дъщеря, по същия начин, по който се правехме, че наистина съществува феята на зъбите, която оставя монетка под възглавницата ѝ всеки път, когато ѝ падне някое млечно зъбче.

Тогавя не можах да го кажа на Майкъл. Не исках той да узнае — нито сега, нито когато и да било. Мислех, че за Рейчъл ще е най-добре така, че ще е най-добре и за Феликс, дори и за Майкъл. Но сега вече не бях сигурна.

— Съжалявам.

— Ако получавах по долар за всяко твое „съжалявам“, досега да съм купил баща си с все парцалите.

Какво можех да му отговоря? Не намирах думи.

Той се намери да си тръгне.

— Знаеш ли, намерих една малка книжарница в Долен Ийст Сайд, същата като книжарничките в руския квартал в Шанхай, помниш ли? Управителят е един дребничък старец. Продава книги за царя и останалите от семейството.

Влязох, купих една и прочетох как Александра наричала Анастасия на галено, когато е била малка. Швибсик. Това е немската дума за дяволче, защото винаги се забърквала в пакости, винаги

правела номера на хората и разни лудории. В книгата се казваше, че можела да бъде и невероятно жестока.

— Какво целиш? — запитах.

— Току-що постигнах целта си — каза той и се отдалечи.

МАЙКЪЛ

Старият седеше, изглеждайки точно така, както винаги си бях представял Господ — посребрял, загладен, загорял и готов да съди. Стените на кабинета бяха с орехова ламперия, на пода лежеше персийски килим в синьо и златисто. Между двама ни стоеше бюро в стил „Хепълуит“ с плот, облицован в изтъркана от старост зелена кожа, томове с позлатени кожени подвързии се виждаха на лавицата зад главата му. До дясната му ръка имаше малка дрезденска порцеланова чашка за чай с изящна чинийка.

— Е, как са нещата при теб, синко?

— Идеално.

Чувствах се така, сякаш съм дошъл в кабинета му, за да давам обяснения във връзка с ученическия си бележник. Затова просто оставих мълчанието да тегне помежду ни.

— Получи ли каквото искаше? — запита той.

Мускулите на челюстта му се раздвижиха и разбрах, че след девет години най-накрая ще водим истински разговор.

— Да, напълно.

— Харесва ли ти да живееш в оня бълхарник в Гринуич Вилидж?

— Хората могат да живеят и без иконом, Джей Би.

Той премигна. За първи път го наричах с името, с което приятелите му се обръщаха към него. Изсумтя. Не разбрах дали беше знак на уважение или отвращение.

— Е, какво те води тук?

— Работа.

— Наричаш това, което вършиш, работа? — Характерният му стил да започне разговор. Пропуснах въпроса покрай ушите си. — Девет години. Знаеш ли какво причини на майка си?

— Трябваше да направя някои неща, за да порасна.

— И още имаш да растеш.

Както казах, това си му беше в стила. Обичаше да предизвиква хората, да види как ще посрещнат думите му, за да си състави мнение

за тях. А моят подход беше да го оставя да нанася удари и да се изтощава.

— Онова момиче, което доведе предишния път със себе си... нямаш сериозни намерения към нея, нали?

Помислих, че старият ще ми изнесе поредната антисемитска тирада, и за да го поразсърдя малко, казах:

— Може би.

Той поклати глава.

— Познаваш ли брат й?

Кимнах.

— Доста е богат, струва ми се.

— Баща му избягал от Русия точно преди ония проклети комунисти да вземат властта. Вложил парите си в куриерска служба на Уолстрийт. За него работят близо две хиляди души. Нямам нищо против новодошлите, но това не означава, че съм егалитарист, особено когато става дума за семеен бизнес.

Две хиляди души. Така ли каза той? Повечето от тях бяха вече побелели изкопаеми, твърде стари, за да бъдат чиновници и куриери.

— Рифкин изкарва около двадесет и пет хилядарки на седмица. Повечето от тях влага обратно на пазара. Добре се справя.

— Чудесно — подметнах.

— Да, чудесно, но това не прави сестра му подходяща за един Шеридан.

Отдавна вече бях слязъл от лодката, а старият още се опитваше да командва живота ми. Питях се какво ли би казал, ако научи, че съм влюбен в съпругата на Рифкин и Рейчъл Рифкин е негова внучка. По-добре е човек никога да не узнава някои неща.

— Какъв е проблемът с Рифкин? Не го харесваш, защото е еврей ли?

— Отчасти — отвърна той с поразителна искреност, сякаш да мразиш евреите беше най-разумното нещо на света.

Протегна ръце, все едно би могъл да обхване цялата постройка в идеално маникюрираните си пръсти.

— Все още би могъл да станеш част от всичко това.

Близо час продължихме да говорим на тая тема — всички причини, поради които не можех да бъда част от това, и всички причини, поради които той смяташе, че бих могъл. Не постигнахме

разбирателство, но старият избълва всичко, което беше искал да ми каже през деветте години на моето отсъствие. Когато свърши, помислих, че е разбрал, че наистина съм загубен за неговата кауза. Надявах се това да му е донесло известно успокоение.

— И като не искаш да си част от семейство Шеридан, какво искаш? — изръмжа той.

— Твоята помощ — беше отговорът ми.

— Най-накрая.

— Това е услуга. Не си длъжен да изпълниш молбата ми. Не съм ти дал достатъчно основание, за да искаш да ми помагаш.

Чух го да измърморва:

— Ама и ти си един кучи син.

— Питър Биърд — подметнах.

— Какво по-точно?

— Познаваш ли го?

— От време на време работим с него. Има доста връзки. И никакво чувство за хумор.

Прекрасно беше да чуя такова нещо от баща си.

— Знаеш ли защо е напуснал Англия?

— Ти затова ли дойде? Да ровиш в мръсотията?

— Има ли мръсотия за ровене?

Той се замисли. Всички на Уолстрийт имаха какво да крият — разликите бяха в степента на тайнственост. Разкъсваше се между забраната да говори с вестникар и желанието да помогне на сина си — може би да установи някаква връзка с него. За първи път аз да го манипулирам.

— Носят се слухове.

Зачаках.

— Той има учудващо добри връзки. Бил е в управителния съвет на Ванк ъф Ингланд известно време, но заради връзките му с Николай майката на царя го помолила да управлява финансовите дела на дъщерите ѝ след нейната смърт. Отговарял и за именията на старата птичка. Говори се, че през всичките десет години изгнание държала под леглото си сандъче с бижута — цяло съкровище. След смъртта ѝ трябвало да станат притежание на Олга и Ксения. Биърд отишъл на погребението в Копенхаген и убедил Олга да изпрати бижутата с дипломатическа поща до Бъкингамския дворец, за да ги пазят там от

безскрупулни дилъри. Но изненадващо някои от най-ценните накити влезли в частната колекция на кралица Мери само срещу нищожна част от истинската си стойност. Олга и Ксения сега зависят от благоволението на краля и живеят под негово покровителство в Уинздор.

— Откъде знаеш тези неща?

— Това ми е работата, да знам.

Историята беше изкусителна. Но, разбира се, никой британски вестник нямаше да я публикува.

— Биърд имал ли е някаква полза?

— Не, но заради подобни неща е бил отстранен — заради злоупотреби в Банк ъф Инглант.

Не можех да повярвам на ушите си.

— Продължавай.

— Не можеш да публикуваш това. Няма никакви доказателства.

— Знам.

Той сви рамене.

— Романови бяха най-богатото семейство на света, Майкъл. Общата сума на богатството им възлизаше на около сто и двадесет милиона долара. Царят беше инвестирал в железници, параходи и дърводобив. След смъртта на Николай и жена му парите трябваше да отидат при децата им. Но когато стана ясно, че всички са мъртви, някои хора сигурно са решили да пренасочат част от парите към себе си и те просто изчезнаха.

— Биърд?

Той кимна.

— И правителството не е направило нищо?

— Биърд знаеше какво се е случило с колекцията от бижута на императрицата майка. Не можеше да става и дума кралица Мери да бъде въввлечена в такъв скандал. След няколко месеца той подаде оставка от борда на банката и реши да отиде на една предълга отвъдокеанска почивка. Появи се на Уолстрийт преди около шест месеца с доста сериозни инвестиционни намерения. Бих казал, че състоянието му възлиза на около десет-двадесет.

Милиона, благодаря. За онова време десет-двадесет милиона долара бяха много пари. Божичко, а начинът, по който баща ми го каза, значеше, че смята сумата за твърде малка.

— С кого още мога да говоря за тази афера?

— Много внимавай, Майкъл. На Уолстрийт не обичат журналистите. Биърд има опасни приятели. — Той хвърли настрана писалката. — Слушай, това ли наистина искаш да правиш в живота си?

— Да — отвърнах. — Точно това.

Поклати глава. Не можеше да ме разбере. Много хора не ме разбираха. Нито Софи, нито Анастасия. От нея би станала чудесна престолонаследница. Предполагам, и моят старец би могъл да бъде много добър цар.

Биърд държеше апартамент в сградата „Дъкстън“ на Пето авеню. Въоръжен портиер издири името ми в един списък и асансьорът ме издигна до обиталището му на единадесетия етаж. Когато излязох от кабината, един навъсен ирландец ме претърси и ме покани да мина през врата, на която нямаше номер.

Биърд седеше, поставил ръце зад тила си, на облицовано с кожа кресло пред огромното си махагоново бюро. Секретарят ме въведе в кабинета. Биърд не стана, не ми подаде ръка. Само ме изгледа над патрицианския си нос и се усмихна. Не беше топла усмивка. Така би могъл да се усмихва мъж, сигурен, че е по-богат, по-силен и по-бърз от всеки друг.

Беше отделил няколко минути от претоварения си график, за да подхвърли някоя и друга троха на публиката. Очакваше обикновените почтителни въпроси: „Как успяхте да спечелите толкова много пари? Каква е тайната на успеха? Смятате ли, че подемот на Уолстрийт ще продължи?“ и неофициално: „Ще ми кажете ли някоя полезна хитринка?“

— От кой вестник сте? — запита, бършейки очилата си.

— „Ню Йорк Таймс“.

Той се намръщи и погледна в бележника си.

— Не сме се срещали с вас. Какъв е ресорът ви?

— Работех в Ройтерс. Управлявах московското бюро допреди няколко месеца.

— Московското — повтори той и дребните бръчици в ъгълчетата на очите му се врязаха още повече.

Погледът му стана много предпазлив.

— Какво мога да направя за вас? — Погледна отново към ръчния си часовник. — Имате точно десет минути, времето ми е ограничено.

Започнах разговора с обичайните теми. Запитах го защо според него падат цените на борсата, а той ми изнесе добре репетирана лекция за актуалното състояние на фондовата борса, как допреди няколко месеца някои акции са се продавали на нелепо високи цени, а сега пазарът бил в период на преориентация. Държал да увери моите читатели, че Америка е една от най-големите икономики в съвременната световна история и че потенциалът за растеж е неограничен. Дори предвиждал още по-големи печалби за всеки, който дръзне да инвестира в бъдещето на националната индустрия и богатството на земните ѝ недра.

Когато свърши изложението си, запита:

— Нещо друго да ви интересува?

Аз продължих да държа бележника отворен.

— Един последен въпрос. Някога сте били управител на Банк ъф Ингленд. Правилно ли съм разбрал?

Свали ръце от тила си и ги скръсти на доста обемистия си корем. Не каза нищо.

— Говори се, че семейство Романови са имали частни сметки в банката.

Нова усмивка — по-студена от предишната.

— За какво става въпрос?

— За слуха, че сте присвоили почти пет милиона лири стерлинги от сметките на Романови. Ще коментирате ли?

Дълго мълчание. Помислих, че има намерение да ме сплаши, но явно не беше така. Продължих да си седя и го гледах как се опитва да измисли начин да се отърве от мен.

— Кой сте вие? — попита накрая.

Разбрах, че съм го хванал натясно. Нямаше да ме изхвърли, докато не разбере точно колко знам и от кого съм го научил.

Огледах се демонстративно.

— Хубав кабинет. Говори се, че сте направили цяло състояние на Уолстрийт. Предполагам, добре е човек да има хубав начален капитал. Прав ли съм?

Той се наведе и прошепна:

— Не се захващайте с мен.

Не очаквах такава липса на самообладание от англичанин. Но пък той не беше англичанин. Единствената типично британска черта у него беше склонността му да краде пари от чужди правителства.

— Да смятам ли, че интервюто свърши? — посегнах аз към шапката си.

На лицето му се четеше несигурност. Не искаше да ме пусне, преди да разбере какво точно знам.

— Надявам се, няма да публикувате това — изрече той. — И от двете страни на Атлантика действат строги закони за клеветата.

— Значи отричате?

— Какво да отричам?

— Че сте присвоили пари от Банк ъф Ингланд.

— Ако вашите нелепи и обидни намеци бяха верни, защо никой още не е дошъл да ме арестува?

— Защото сте помогнали на кралица Мери да вземе бижутата на Романови. Пък и кой ще разбере, че парите липсват? Бенефициентите са мъртви. Или се надявате да е така.

— Вървете си.

— Знаете ли какво означава ОТМА?

Той ме зяпна. Честно казано, погледът му ме изплаши. Колкото и любезен да ми се беше сторил в началото, сега лицето му имаше изражението на хищник — хванат в капан и застрашен. Спомних си предупреждението на стария.

Никога не съм можел да гледам втренчено в пламъка на запалена клечка кибрит, затова си взех шапката и излязох. Нямах понятие къде да отида с тази информация. Понякога е интересно човек да разбути гнездото на осите и да види какво ще се случи. Сега предизвиках късмета си.

Ако може да се нарече късмет.

Всеки друг очаквах да видя, но не и нея.

Когато чух на вратата да се чука, помислих, че е Софи. Допълзяла на колене, както се казва. Но не трябваше да съм толкова наивен. Момичета като Софи не пълзят, те дори не се връщат.

Анастасия.

Този път поне не бях по халат. В четири часа следобед бях обръснат, облечен — като драскач, както би се изразил баща ми — и апартаментът изглеждаше доста по-добре. Слънцето нахлуваше през прозорците със западно изложение, а от кухненската печка се носеше аромат на кафе.

Успях само да изрека:

— Ти!

Признавам — не беше най-находчивото и блестящо въведение.

— Може ли да вляза? — последва въпрос от нейна страна.

Тя свали палтото от лисичи кожи — предполагаше се, че трябва да го взема от ръцете ѝ. Сне от врата си копринения шал, който кацна наред с палтото и стилната шапка на закачалката зад вратата до изтърканото ми пардесю и обезформена капела.

Анастасия скръсти ръце и застана в средата на стаята, сякаш ме молеше да я намразя. Как те ненавиждам, бе казал поетът, и нека ти кажа защо. Защото ми избяга в Лондон; защото скри от мен, че имам дъщеря; защото стоиш тук сега, красива до болка в рокля на „Ланвен“ без ръкави, в обувки с високи черни токове; защото още те искам така, както и първия път, когато те видях.

Не е правилно и не е справедливо.

— Какво правиш тук? — запитах отчаяно.

— Исках да разбера дали си узнал нещо повече за Биърд.

— Вероятно.

— Нямам ли право да знам?

— Да имаш право да знаеш? Извинявай, но не мислех, че изобщо се интересуваш от правата на когото и да е.

— Различно е.

— Така ли? Искаш ли кафе? Има готово.

Едва забележимо сви рамене и аз приех това за съгласие. Отидох в кухнята и тя ме последва. Усещах, че не откъсва очи от гърба ми.

— Е? — чух гласа ѝ.

— Какво мога да ти кажа? Той е изпечен измамник. Но не мога да го докажа. Ако пък успея, ще бъде най-големият успех в кариерата ми.

— И ще трябва да благодариш на мен.

— Едно време имах причини да ти благодаря за нещо. Искаш ли захар?

— От тия чаши ли пиеш?

— Съжалявам, целият порцеланов сервиз е за миене.

Занесох чашите с кафе в дневната и тя седна с абсолютно изправен гръб по своя невъобразимо царствен начин, приглади с едно-единствено движение полата си, докато сядаше, и леко изнесе единия крак пред другия.

— Кой е той?

— Мъжът, който е откраднал парите на царя. Имало е много за крадене. Може би никога няма да се разбере точно колко е взел.

— А нещо за ОТМА?

— Не знам, звучи ми като парола за някаква сметка.

Разказах ѝ всичко, което бях разбрал за Биърд или Барденов. Не беше много и тя ме изслуша с безстрастна физиономия.

— Все още не вярваш, че аз съм онази Анастасия, нали?

— Защото си се сетила за ОТМА? Много прозрачен код, не мислиш ли?

— Само да беше видял лицето му, когато му го казах.

— Може да има лошо храносмилане.

Тя отмести поглед. Стори ми се, че се надява да ѝ осигури някаква реабилитация.

— Само заради това ли дойде тук? — попитах малко рязко.

— Каква друга причина може да има?

— Нали разбираш, преди няколко вечери Софи ми каза, че повече не може да се среща с мен. Имаш ли нещо общо с това?

— Не ми е работа с кого спиш.

— Обясни ми, че Феликс ѝ е поставил ултиматум. Струва ѝ се, че не е минало без твоята намеса.

Тя отпи от кафето си и впери в мен очи над ръба на чашата.

— Прав си, не съм дошла да говорим за Биърд. Не знам дали вече ме интересува и Анастасия. Дойдох, защото не мога да живея повече без теб. Опитах, но не става. Обичам те, Майкъл, мисля, че винаги съм те обичала, а в последните пет години се опитвах да се убеждавам, че си ми безразличен.

Тези думи ми отнеха дъха от гърдите. Това бях чакал да чуя от нея — почти цели десет години.

Станах и протегнах ръка. Тя я пое и аз ѝ помогнах да се изправи. Бях я целувал много пъти, спомнях си целувките не такива, каквито

бяха, а с това, което не бяха. Тя ме целуваше сдържано, кратко и не толкова страстно, колкото го правех аз.

Но този път ме целуна с такова отчаяние, че се стресна. Така ме стисна, че ме заболя. Прегърна ме силно, вплете пръсти в косата ми, почувствах как единият ѝ крак се увива около моя, усетих глезена ѝ отзад на бедрото си, сякаш се вкопчваше в мен, за да си спаси живота. Най-накрая се хвърли в ръцете ми. Предаде се. Не целувах принцеса, нито бар дама. Най-накрая имах Анастасия.

Тя разкопча ципа на роклята си и дрехата се свлече около глезените ѝ. Носеше старомодни копринени кюлоти и сутиен — нобаст, с която не бях запознат. Трябваше ми помощ, за да го разкопчая. За да компенсирам наранената си мъжка гордост, нарочно разкъсах кюлотите, докато ги свалях.

Не бях съблякъл и една дреха от себе си — признак на новата ми власт над нея. Едно от лицата на моето отмъщение.

Помнех тялото ѝ, но не помнех да съм се любил с нея по този начин — не и в Лондон, още по-малко пък в Шанхай, Това поредното представление ли беше? Доколкото мога да съдя — не; но трябва да разберете, аз съм само мъж и не ме бива в деликатните нюанси. Когато свършихме, гърбът ми беше изподраскан от ноктите ѝ. Тя на два пъти беше стигнала до върховната кулминация с диви викове и безумно мятане. Истина ли беше или преструвка — нямаше как да разбере. Понеже се въздържах и проявих разум, не попитах.

Останахме да лежим на пода. Някой чукаше по стената. Явно бяхме обезпокоили съседите.

Обхванах гърдата ѝ с ръка — още един жест на притежание. Похищаването на една принцеса, помислих. Байрон би могъл да измисли нещо по тази тема. Или Ботичели.

— Не трябваше да го правя — каза тя.

— Да не би да се безпокоиш, че утре сутрин няма да те уважавам?

Тя погледна часовника — единственото, което не беше свалила от себе си, освен обувките.

— Пет и половина е. Дори днес за вечеря няма да ме уважаваш.

Не се засмяхме на неловката шега. Тя се надигна и събра дрехите си. Голяма бъркотия бяхме направили. Сетне изтича в банята.

Когато след известно време излезе оттам, беше леко разрешена, но все така неповторимо стилна. И се беше променила по някакъв неопределим начин. Аз, вече облечен, седях на перваза на прозореца, пушейки цигара. Предложих и на нея, но тя поклати глава:

— По-добре да тръгвам.

Изглежда, чакаше да кажа нещо, но аз не можах да измисля нищо. Помогнах ѝ да си облече палтото. Тя се огледа в огледалото в антрето и си тръгна. Видях я да се качва в едно такси.

Най-накрая бях спечелил играта. Сега само трябваше да събера наградите и да си тръгна.

„Колони Клъб“ на Парк Авеню — балната зала блестеше в сребро. Когато влязох, ме връхлетя ароматът на стотици прясно откъснати цветя и златистото сияние на френското шампанско.

Тук беше каймакът на обществото — жените носеха вечерни рокли от „Шанел“, „Ланвен“, „Поаре“ и „Скиапарели“, целите в диаманти; мъжете бяха строги и безупречно издокарани в черни вечерни костюми, дори зърнах няколко високи колосани яки с подвити ъгли.

Запитах се какво правя тук. Колкото и възвишени да бяха принципите ми, няхах нищо против да се възползвам от връзките си, когато ми е изгодно. Може би смятах, че старият ми дължи нещо, но ако ме питате какво, ще ви простя неуместния въпрос. Той беше уредил да ми изпратят покана — изрично го бях помолил за това. Исках Биърд да ме види там, в своята среда, и може би да го шокирам, за да направи нещо необмислено — каквото, струва ми се, той в крайна сметка направи. Или може би си търсех оправдание, за да видя отново Анастасия.

Естествено, наоколо се говореше само за фондовия пазар. Цяла седмица цените неотклонно падаха. Тъкмо вчера „Уестингхаус“ беше свалил цената на акциите си с единадесет долара, а „Дженеръл Електрик“ — с тринадесет. Но в самия ден на бала пазарът беше отбелязал скромни успехи. Чух един брокер да казва на някого, че цените са стигнали дъното и сега е време човек да прояви разум и да направи голям удар. Не бях виждал по-оптимистично настроени хора.

Разбира се, не е трудно да проявяваш разум пост фактум. Истинска лудост беше завладяла Америка и никой от нас не виждаше, че се задава катастрофа, и то с невероятни мащаби. А дотогава не оставаше и месец.

Видях много малко хора, които познавах отпреди, но всички се дължаха на разстояние, не искаха да петнят репутацията си. Дори приятелите от училище ме отбягваха. Знаеха, че съм във война със стария, и не искаха да отнесат някой заблуден куршум.

Тогава видях Биърд — беше с испанския консул и говореше с Джей Пи Морган и един изпълнителен директор от „Дженеръл Мотърс“. Съжалявах, че не възможност да направя моментална снимка на физиономията му, когато ме зърна. Беше съвършен актьор, затова маската му се смъкна само за миг, но все пак го улових да ме поглежда скандализиран, сякаш съм гола мажоретка.

Стоях и пиех френско шампанско, наблюдавах богатите и известните нюйоркчани и се правех, че ми е интересно. Изведнъж той се озова до мен.

— Какво правите тук? — изсъска тихо и гневно.

— Не знаете ли кой съм?

Цял живот бях чакал да произнесе тази фраза — ех, аз, лицемерът му с лицемер... Но когато нахалството на човека е вродено, то е като родилно петно — не можеш да се отървеш от него. Колкото и да се опитвах да го отричам, аз си бях син на баща си.

— И кой сте, по дяволите?

Кимнах към стария в дъното на залата — побелял и върховен, заобиколен от блюдолизци и паразити.

— Син на Джей Би.

— Глупости.

— Не виждате ли приликата?

Стори ми се малко разочарован, когато видя, че казвам истината.

— Защо не си намерите истинска работа?

— Не мога. Родил съм се почтен.

— Не и ако сте Шеридан.

— Чудесно е да го чуя от вас.

Той се приближи още малко към мен, с мазна усмивка на лицето. Хората наоколо май сметнаха, че сме стари приятели.

— Говоря сериозно. Не се бъркайте в работите ми.

— Кои работи?

— Предупреждавам ви за последен път.

Питър Биърд беше истински принц. Дълъг, кльощав, сив и загладен — същинска гладна акула, сновяща насам-натам.

Отдалечих се и го оставих да отправя полугласни заплахи към сребърните прибори. Бях видял брат си Джеймс в другия край на залата. Сега беше моментът да си поговорим за старото време.

Джеймс беше две години по-голям от мен и хората коментираха колко сме различни не само по външност, но и като поведение. Едва когато поотраснах, осъзнах, че не всичко се дължи на случайността. Джеймс беше покорен, а аз — бунтар; Джеймс се учеше отлично, а аз причинявах главоболия на учителите; Джеймс беше прилежен, работеше усилено и проявяваше почителност, а аз бях мързелив, небрежен и вечно нацупен; Джеймс винаги се държеше така, сякаш е глътнал бастун, а аз поне знаех как да се забавлявам.

Бях моделирал живота си като пълна противоположност на живота на брат си — той е еди-какво си, значи аз ще бъда точно обратното. Знаех, че не мога да се сравнявам с него по успеха в училище, нито пък се надявах да спечеля толкова благосклонно отношение от страна на майка си и баща си, на каквото се радваше той, затова се опитвах да бъда всичко, което Джеймс не беше. И явно успях.

Джеймс беше по-нисък от мен и това сигурно го дразнеше. И двамата бяхме мургави, но той никога не беше имал такъв успех сред жените, на каквото се радвах аз. Според мен жените сами падат в прегръдките ни, не е нужно да бъдат съблазнявани. Усещат, че нещо ги привлича към определени мъже — обикновено към такива, които изобщо не са подходящи за тях. Каквото съм аз, например.

Години наред бяхме живели под един покрив, но нямах представа какво мисли той за мен, а и не бях го питал. Когато поотраснахме, се отчуждихме. Докато отсъствах от Ню Йорк, не му бях писал нито веднъж и той, естествено, ми отвърна със същото.

Не се беше променил кой знае колко. Малко беше позакръглил корема, може би, но също като мен вече не беше голобрадо момче. Изглежда, щеше да стане доста влиятелен. Стори ми се, че много му хареса, като видя как съм се издокарал.

Разменихме си няколко шеги, сякаш бях отсъствал от къщи девет дни, а не девет години. Нямах нищо против да поприказвам малко глупости, да попреливам от пусто в празно. Освен това помежду ни нямаше никакви неуредени проблеми.

— Как ти се вижда животът в Ню Йорк? — запита по едно време брат ми.

— Градът се е променил.

— Ще станем световната столица на парите — каза той, сякаш нищо друго нямаше значение.

Настъпи неловко мълчание. Чудехме се за какво друго да говорим.

— Как върви работата във вестниците? — поде Джеймс в безуспешен опит да не прозвучи покровителствено и снизходително.

— Чудесно.

— Татко, струва ми се, се питаше дали не можем да те убедим да се върнеш във фирмата, след като си обиколил малко свят и си си поживял.

Бил съм си поживял. Не очаквах да ме бодне така. Или може би се безпокои. Стори ми се, че завръщането ми не му е харесало. Като историята с блудния син от Библията. Сигурен съм, че примерният син ужасно го е мразел. Джеймс беше товарен кон. И съвсем правилно виждаше в мен циркаджийското пони.

— Не ми стига акълът да се разправам с цифри, нали знаеш.

Той кимна — може би с облекчение, но както ми се стори, и с доста съмнение. И отново потънахме в неловко мълчание, опитвайки се да измислим за какво още да говорим.

В този миг се обърнах и погледнах към другия край на залата.

Анастасия изглеждаше толкова красива — както винаги. Хрумна ми, че би било ужасно жалко, ако излезе, че не е принцеса, защото приличаше точно на такава. Движеше се пъргаво като живак, кожата ѝ излъчваше някакво сияние. Сапфирените ѝ очи отразяваха светлината и отнемаха дъха ми.

От началото на вечерта няколко пъти я улових, че гледа към мен, но и двамата не се решавахме да скъсим разстоянието, което ни делеше. Феликс също ни наблюдаваше, но в очите му се четеше нещо съвсем различно.

Накрая тя се отдели от съпруга си и излезе сама на балкона. Феликс говореше за лостове и фючърси с някакъв новобогаташ в смешен костюм. Аз излязох след нея.

Разделяше ни ивица светлина. Тя стоеше в сянката, извърнала лице от мен, роклята с гол гръб разкриваше съвършените извивки на тялото ѝ. На тила ѝ забелязах златист отблясък, който молеше за целувка.

— Значи така — подхвърли тя, без да се обръща, — тичаш със зайците и гониш с хрътките.

— Ти ме научи.

Тя се поизвърна. Държеше висока, източена чаша с шампанско. Поднесе я бавно към устните си.

— Изглеждаш прекрасно — казах след миг.

— Благодаря.

Изрече го толкова тихо, че едва я чух. Искях да видя яйцето ѝ, но то беше скрито в сянката.

Прекоших светлата ивица, която ни разделяше, облегнах се на каменния парапет и се загледах към парка. Водата в езерото отразяваше лунната светлина.

— Как е Рейчъл?

— Какво искаш да знаеш?

— А ти какво можеш да ми кажеш?

— Тя е като всички други петгодишни момичета, Майкъл. Обича да играе с кукли, вярва във великденския заек и се страхува от тъмното. Харесва понитата.

— Не всяко петгодишно момиче си има пони.

— Но всяко петгодишно момиче би искало да има. Тя е късметлийка.

— Да, богатата е.

— Майкъл — поде Анастасия и от гласа ѝ разбрах какво ще последва. — Майкъл, това, което направихме онзи ден... не бива да се повтаря.

— Каза ми, че ме обичаш, принцесо. Каза ми, че не можеш да живееш без мен.

— Наистина те обичам, Майкъл, и не знам как ще живея без теб. Но не там е въпросът.

Странно — как бях уверен, че ще го каже. Анастасия вече не можеше да ме учуди с нищо.

— Какво искаш да направиш за Рейчъл? — попита тя.

— Да направя?

— Искаш ли да дойдеш да я видиш?

— Не.

— Можем да го уредим, без Феликс да разбере.

— Не ми пука от него.

Предполагам, че някои хора биха сметнали нежеланието ми за неестествено. Да, разбира се, исках да я видя отблизо — бях я виждал само два пъти, и то отдалече. Но защо да рискувам да се привържа към нещо, което не мога да имам? Така щях да повтора една стара грешка, както ми се струваше в онзи момент.

Освен това подобно действие можеше да се изтълкува като помирение. Ако пожелаех да видя своето дете, се предполагаше, че ще простя, а аз точно тогава не бях готов да ѝ простя именно това предателство.

— Както и да е, какво ще ѝ кажеш за мен?

— Не съм мислила.

— „Ето го истинския ти татко, Рейчъл, вземи сега си поиграй с него, а после ще му кажеш довиждане, защото никога повече няма да се видите.“

— Не е нужно да стане така.

— Рейчъл не е моя дъщеря. Тя е дете на Феликс. Той я завива вечер, той я води в парка в неделя. Не вярвам в биологията, близостта се създава, когато хората са един до друг и се подкрепят.

— Толкова съжалявам, Майкъл.

Настъпи дълго мълчание. Оркестърът свиреше весела музика. Чувах как по-младите подвикват възторжено. Упадъкът струеше отвсякъде. Баща ми смяташе, че за това са виновни негрите.

— Помниш ли тогава в Шанхай, когато се върнах и те заварих да свириш на пианото?

— Спомням си.

— Още ли свириш на пиано?

Тя поклати глава.

— Някога те обичах — отроних аз със свито гърло.

Не знам защо ми беше толкова трудно да го кажа. А и сигурно не беше нужно — любовта ми беше очевидна. Протегнах ръка да я докосна. Голата ѝ кожа беше студена. Наведох се към нея и я целунах по бузата.

В последния момент тя обърна глава и ми поднесе устните си. Горчиво-сладък момент, усетих езика ѝ в устата си за един кратък, но разтърсващ миг. Още помня вкуса на червилото ѝ, аромата на парфюма ѝ.

Анастасия първа прекъсна целувката и се отдръпна.

— Помогни ми да стоя далече от теб.

— Добре — отвърнах аз и в този момент повярвах, че мога да го направя.

— Трябва да се връщам — каза тя.

За разлика от нея аз не бързах да вляза вътре. Останах навън и запалих цигара. Парфюмът ѝ се застоя за миг в хладния летен въздух и изчезна, отнесен от нюйоркския бриз.

Сега трябваше да бъде моментът на моето отмъщение. Това ястие е най-вкусно студено, както казва поговорката, а моето изстиваше вече доста време. Достатъчно се бях правил на неин пазач и спасител, достатъчно бях търпял безразличната ѝ ръка да ме отблъсква. Сега тя щеше да види другата страна на Майкъл Шеридан. Щях да си разчистя сметките с нея.

Бях го планирал още от момента, в който тя се появи онзи следобед в жилището ми. Още докато прокарвах ръка по бедрото ѝ, знаех докъде ще стигнем. Моят миг на върховно задоволство нямаше да бъде разтърсилият ме последен тласък в нейното тяло. Тя беше наранила душата ми. Когато ме изостави в Лондон, загубих дар слово и усетих, че сърцето ми е разбито. Бях рискувал кариерата си за нея и два пъти ѝ бях спасил живота.

Няма нищо по-горчиво от отхвърлянето и както си казвах, нищо по-сладко от отмъщението. Дори да имах причина да се колебая, тя току-що беше прогонила колебанието ми.

Можех да го направя толкова просто и елегантно: „Впрочем, Феликс, вчера следобед чуках жена ти. Харесва ли ти балът?“

Върнах се вътре и се огледах. Видях го да снове из тълпата с малко непохватна грациозност. Заприказва се с баща ми. Всички искаха да говорят с моя старец. Той се държеше с всички като принц

по време на аудиенция, който еднакво милостиво раздава и ордени, и поземлени владения.

Застанах до него и се направих, че слушам разговора. Естествено, там си бях на мястото — нали съм син на Джей Би. Темата за пазарите беше изместена от повърхностни бележки по повод бала, а после баща ми се отдалечи, защото някой по-важен беше привлякъл вниманието му. Настъпи неловък момент, когато двамата с Феликс се озовахме насаме. Той се огледа, търсеше начин да избяга.

— Не сме се запознавали официално — започнах аз, протягайки ръка.

За негова чест, той не я прие. Само изрече през леко стиснати зъби:

— По-добре да не разиграваме учтивости.

Бих могъл да се направя на слисан джентълмен. Но реших да не постъпвам така, а направо да му го върна.

— По едно време така ви мразех, че чак зъбите ме заболяваха.

— Прекрасно разбирам. Но сега тя е моя съпруга и най-добре ще е за всички ни да погребем миналото, както направих аз.

— Лесно е да се каже, когато нямате какво да погребвате.

Той беше едър, по-висок от мен и с яко телосложение.

Мекотата у него беше само илюзия. Личеше си и в погледа му — имаше инстинкти на уличен боец, макар може би да нямаше необходимия кураж.

Това ми даде знак. Той чакаше да покажа най-лошото, на което съм способен. Със сигурност знаеше, че не съм го притиснал тук само за да се дуя насреща му. Точно този момент бях чакал вече цели пет години. Ако го бях използвал, бракът му щеше да рухне. Анастасия щеше отново да попадне на улицата и дългът ѝ към мен щеше да бъде напълно изплатен.

Той чакаше, аз чаках и моментът отмина. Не можах да го направя. По едно време той се извини и се отдалечи. Бях оставил възможността да ми се изплъзне — ако може да се нарече възможност. Не получих отмъщение, но бях облекчен и се чувствах по-добре, отколкото преди малко. Това, че се любих с Анастасия, не беше акт на мъст, макар да се бях опитал да се самоубеждавам, че е така. Не, беше просто любов и желание, както всеки път, и нищо не би могло да го промени.

Усмихнах се и изпразних чашата с шампанско, усещайки се странно замаян. Не бях в състояние да я нараня, независимо какво ми е направила — не повече, отколкото бих могъл да си отхапя дясната ръка. Както казваше старият, твърде мек съм като за Шеридан и още ми е много приятно да си припомням тази негова оценка за характера ми.

След два дни получих известие от Биърд.

На вратата на апартамента ми се почука. Отворих, помислих, че може да е Анастасия. Но вместо нея насреща ми се изпречи някаква горила в тъмен костюм. Бутна ме назад и затвори вратата зад себе си.

— Майкъл Шеридан?

Аз се изплаших, признавам, но се постарях да изглеждам като човек, който знае как да се грижи за себе си.

— Кой го търси?

Това не би заблудило никого, най-малкото пък такава горила, която си знаеше работата. Безцеремонно ме бутна да седна на един стол.

— Сядайте тук и слушайте — изкомандва страшилището. Седнах и заслушах, сякаш имах избор.

Посетителят ми бръкна в джоба си и за момент реших, че ще извади револвер и ще ме застреля. Но в десния му юмрук цъфна кафяв плик, дебел колкото хамбургер.

— Ето — каза, — за вас е.

— Какво е това?

— Най-лесните пари, които някога си спечелил в живота си, братко.

Беше се надвесил над мен, препречил единия си крак между коленете ми, за да не мога да стана. Явно беше ял чесън на обяд.

— Но за какво е?

— Мисля, че знаеш.

Опитах се да му върна плика, но той отказа да го вземе. Изглеждаше уморен и разочарован.

— Той каза, че може и да не проявиш разбиране.

— Кой е той?

— И двамата знаем за какво става дума.

— Никой не може да ме купи.

Не очаквах да ме удари, не и без предизвестие, което показва колко съм бил наивен. Но не можех и да направя нищо. По-късно осъзнах, че всъщност не е искал да ми нанесе голяма вреда, иначе щеше да ми счупи носа или зъбите. Но той просто ми нанесе един къс прав в скулата, от което главата ми отхвърча назад и аз се лепнах на гърба на стола. Тупнах на пода и останах да лежа там, вирайки се глупаво в тавана. Биячът се надвеси отгоре ми с изражение, от което разбрах, че на него му е харесало много повече, отколкото на мен.

— Вземи се вразуми — посъветва ме той. — Така ще си спестиш доста мъки. Взимай парите и бягай. Ако направиш още някоя глупост, ще стане много по-зле, разбираш ли?

Не би могъл да го каже по-ясно. Изправи се, хвърли ми плика и излезе.

Бях убеден, че ми е счупил скулата. Пулсираща болка разпъваше главата ми и когато накрая успях да се изправа, помислих, че ще повърна.

Господ знае защо не приех парите и придружаващото ги послание. Защо си въобразявах, че мога да победя? Понякога е хубаво човек да е упорит, но сега не беше моментът за демонстрация на характер.

Мина известно време, преди да успея да се задържа на крака, а когато се огледах в огледалото на банята, разбрах, че едната страна на лицето ми се е подула колкото диня, а лявото ми око е затворено. Оня го беше направил с един-единствен удар. Представям си какво щеше да стане, ако му се беше дощяло да ме смели от бой.

Намерих лед, увих го в кърпа и легнах на дивана. Чудесен начин да прекараш топъл съботен следобед в Ню Йорк — вентилаторът бръмчи на масата, слаб ветрец размърдва завесите, главата ми бучи, сякаш някой я пробива с бургия.

Загледах се в късчето синьо небе и се запитах какво да правя. В никакъв случай не исках да отстъпвам. Биърд беше направил своя ход, сега беше мой ред да отиграя топката.

Всеки голям град има сърце, в което е съсредоточен пулсът и дъхът му. В Рим наблюдавах как вярващите изпълват площад „Свети Петър“ в неделя, за да изразят своята почит на папата. Лондон имаше Трафалгар Скуеър, където британците отдаваха мраморни и бронзови почести на собствената си религия и собственото си славно, изпълнено

с битки минало. А пулсиращото сърце на Ню Йорк беше Уолстрийт, където през двадесетте години на двадесети век американците създадоха божеството си — Долар Всемогъщи.

Уолстрийт — улица „Стена“ — е взела името си от стената, която един от губернаторите на града, Петер Стойвезант, издигнал от едната страна на пътеката, известна като Бродуей — „Широкия път“, — за да спира свободно блуждаещия добитък. Дълга е само шест пресечки, от едната страна стига до брега на река Хъдсън, а от другата — до камбанарията на черквата „Тринити“. По цялата ѝ дължина се извисяват бетонни замъци, които банкери и финансисти са издигнали в своя собствена чест. Улицата е къса, тясна и мрачна. И по онова време беше такава. Слънцето огрява някои части от настилката ѝ по-малко от двадесет и четири часа в годината.

Имената на околните улици са единствените знаци, сочещи миналото на района: Мейдън Лейн („Алеята на слугините“), Олд Слип („Старият пристан“), Либърти Стрийт (улица „Свобода“). Тук през осемнадесети век е имало пазар за роби. Негрите са получили съмнителната чест да бъдат първите стоки, продавани на това място. Пак тук Джордж Вашингтон е положил клетва като първи президент на нацията през 1789 година.

През 1929 улицата вече представляваше истински цирк, пазарът на акции беше върхът на Ню Йорк, най-голямото шоу на света. Гъмжеше и жужеше като панаир. Не можеше да се разминеш от народ — дървари от Монтана, каубои от Тексас, магазинери от Милуоки, домакини от Пенсилвания. Народът прииждаше с автобусите или с метрото, някои дори преспиваха в двора на черквата „Тринити“. Идваха от цяла Америка, за да търсят лесна печалба, да се окопаят на най-големия спекулативен пазар в историята. Навсякъде се чуваха оживени разговори за сигурни инвестиции, за нови акции, чиято цена щяла да скочи до небесата. Хората се стремяха да вложат спестяванията си — няма значение в какво. Всеки искаше да забогатее и беше сигурен, че мечтите му ще се осъществят тъкмо на Уолстрийт.

Чиновници и стенографки, банкери и брокери си пробиваха път през тълпите. Опашка от куриери се извиваше като черна змия — жива верига от двадесет души, всеки понесъл затворена черна метална кутия, пълна с ценни книжа, и охраняван отпред и отзад от въоръжени пазачи.

Глъчката на многохилядната тълпа се смесваше с грохота от новите строежи, с виковете на уличните продавачи, предлагащи хотдози и безалкохолни напитки, с острите гласове на вестникарчетата, помъкнали наръчи с броеве на „Таймс“, с ръмженето на колите и свиренето на клаксоните, с рева на корабите, движещи се нагоре-надолу по Ийст Ривър.

Един самопровъзгласил се пророк, увит в американското знаме, глаголстваше пред тълпите от саморъчно скована трибуна, издигната на самия тротоар, предвещавайки нов Содом и Гомор и край на света, докато от другия край на улицата отворените врати на черквата „Тринити“ пропускаха тържествените, нежни звуци на орган. Невероятна комбинация.

Беше вторник, трети септември, и прогнозите за времето обещаваха най-горещия ден за годината, живакът щеше да стигне деветдесет и пет градуса по Фаренхайт. Когато стигнах на Уолстрийт около обяд, там цареше непоносима горещина. Усещах как по гърба ми се стичат струйки пот. Погледнах дъските за обяви. Днес първите страници на вестниците не се занимаваха с пазара на акции. Борсата беше затворена заради уикенда по случай Деня на труда. За първи път Уолстрийт изпаднаше от заглавията заради граф Цепелин, който беше обиколил света с управляемия си балон и сега идваше от Лейкууд, преди да отпътува обратно за Германия.

Купих „Таймс“. Един икономист, някой си Бабсън, предсказваше спад на индекса „Дау Джонс“ с шестдесет до осемдесет пункта. Вестниците вече го бяха нарекли „пророка на загубата“.

Пророкът на загубата! Професията ми понякога ме караше да се червя.

Със стария имахме среща за обяд в клуба на фондовата борса — голямо и приятно частно заведение на седмия етаж на сградата. В клуба имаха достъп само членовете на фондовата борса, затова се предполагаше, че там обядват само джентълмени. Старият беше платил сто и петдесет хиляди долара за мястото си преди пет години, но оттогава входната такса толкова много беше скочила, та сега смяташе, че е направил изгодна сделка.

Поднесоха ни агнешки ноазети, ангинари с холандски сос и бутилка „Болинджър“. Много по-вкусно от обичайното телешко с

ръжени питки от магазина за еврейска храна на ъгъла до квартирата ми.

Помолих го да се срещнем, за да изтъргувам отново малко семейна лоялност срещу сведения за Питър Биърд. Докато говорех, пръстите му барабаняха по масата, което означаваше, че се вълнува. Учудих се. Не му беше присъщо да издава чувствата си.

— Мръсна игра си започнал — изръмжа той.

Чудесно начало, няма що.

— Ти сякаш никога не си играл мръсно.

— Различно е — отговори, без да обяснява, и пак ме погледна. — В какво си се забъркал?

— Сбих се в един бар. Трябваше да видиш другия.

Да, трябваше да го видиш — нито следа от белег!

— Ходи ли на лекар?

— Добре съм — отвърнах уверено.

— Така ли ще живееш занапред? Ще се биеш по баровете?

— Намери ли каквото те помолих?

Тъкмо се беше накарал да изнесе поредната проповед и никак не му се щеше да го отклонявам. Но както ми се струва, разбираше, че от това няма да излезе нищо. Намръщи се и сниши глас.

— Казва се Голдфинч, Ленард Голдфинч, на 38 години, женен, с две дъщери — на дванадесет и на десет години. Жена му се казва Маргарет. Роден е в Кройдън, в Лондон, през 1891, започнал работа в Банк ъф Ингланд, след като завършил гимназията „Гилдфорд“ през 1909, а когато Биърд станал директор на банката през 1926, го взел за личен помощник. След като Биърд напуснал миналата година, Голдфинч дошъл с него в Ню Йорк и му помогнал да открие кантора и да започне търговия с облигации и ценни книжа. Не се стига трудно до такива факти. Но не е толкова известно, че след като дошъл в Ню Йорк, Голдфинч започнал да плаща за непълнолетни проститутки, някои от които даже на единадесет-дванадесет години.

— Господи! Откъде научи това?

— Интересувам се от всичко, което става на Уолстрийт.

— Но откъде разбра?

— Не си издавам източниците. Ти издаваш ли твоите?

— Все пак си брокер, не си от тайната полиция.

— Помоли ме да ти намеря сведения, значи си сигурен, че мога да го направя. Не очаквам да раздаваш присъди за морала на този и онзи.

Бих отбой. Бях шокиран.

— Биърд знае ли за това?

— Представа нямам. Ако знае, е глупак, защото незаменими хора не съществуват.

— Но щом ти можеш да изровиш такива сведения, той също би могъл.

— Не е за всяка уста лъжица. Има един човек на Уолстрийт, осигурява специални услуги за елитни клиенти. Проститутки — мъже или жени, — кокаин, алкохол, момичета, момчета. Изкарва много пари от това. Печели доста и от мен, затова от време на време му искам услуги. Като тази.

— Печели пари от теб?

Той ме изгледа отвратен, когато осъзна какво си мисля.

— Гледам, никой в кантората ми да не прави нещо, за което да не съм информиран. Много внимавам. А Биърд не внимава чак толкова.

Сега разбрах защо е толкова развълнуван. Явно нарушаваше някакъв уолстрийтски кодекс на честта, изнасяйки тайни от частния си бизнес пред вестникар. Още по-зле, защото вестникарят беше негов син.

— Как да го намеря?

Той изду бузи. Никога не бях виждал стареца ядосан, но сега май щях да присъствам на такъв спектакъл.

— Ами ако не получиш това, което искаш? Ще унищожис ли живота на този човек?

— Угризенията на съвестта не са в твой стил.

— Хич не ми пука за Голдфинч. Искам да знам какъв син съм възпитал.

Замълчах.

Той въздъхна.

— Един хотел в Долен Ийст Сайд, казва се „Юниън“. Не знам кога ходи там и колко често. Само това мога ти кажа. Дори не знам защо го правя. С такава информация можеш да изкараш повече, отколкото за цяла година с твоята долнопробна работа.

— Благодаря — едва изрекох аз.

Думата засядаше като недосдъвкиан залък. Дотук с фукните ми. Бях казал, че нямам нужда от него, бях тръгнал по собствения си път, за да докажа, че съм независим, но старият знаеше, че рано или късно ще се върна и ще го моля за услуга. Ама че гаден град.

— И какво ще правиш?

— Ще го стисна — казах, — да видя колко сок ще пусне.

Старият се усмихна тържествуващо.

— Странно, разбираш ли, през всичките тия години, както знаеш, не одобрявах заниманията ти, но си мислех — ясно, той си има гордост, опитва се да прави нещата посвоему. Уважавах това. Но знаеш ли, не си много по-различен от мен.

— Търся истината.

— Няма такова понятие. — Той извади джобния си часовник. — Това беше. Имам да правя пари. А на теб ти предстои да спасяваш света от нечестивия.

Тръгнахме към стълбите. Той държеше ръката ми с два пръста точно над лакътя. Наведе се към ухото ми.

— Нахакан си. Джеймс би могъл много да научи от теб.

Усмихна се, като ме видя колко съм смаян, и се запъти към кабинета си — да поработи преди да се върне на борсата един час преди затварянето на пазара.

Хотел „Юниън“ не беше заведение, което привлича клиенти като тези, които отсядаха в „Риц“ или „Уолдорф Астория“. Представляваше шестетажна сграда от тъмнокафяв камък, притисната между претъпканите евтини блокове.

АНАСТАСИЯ

Долен Ийст Сайд. Улиците наоколо гъмжаха от евреи, италианци и поляци, обичайната клиентела бяха моряци и босяци, дошли в града с последните си няколко долара с надежда да намерят работа. И разбира се, проститутки, които наемаха стаи за по един час.

Собственикът — така и не му научих името — беше стар поляк с миши очички, вмирисан на вкиснала пот. Дръпнах го настрана и му обясних какво искам. Макар да ми се струваше, че по принцип няма да има възражения, видях го, че се притесни да не би това да докара лоша репутация на заведението му. Клиентите идваха тук, защото можеха да правят каквото си искат без никакви проблеми, а това, което му предлагаш, си беше проблем.

Поиска сума, която да компенсира всяка претърпяна от бизнеса му щета, и макар че я свалих почти наполовина, все пак оставаше малко по-голяма, отколкото ми позволяваха средствата, защото освен на него трябваше да платя и на един фотограф на свободна практика. Надявах се резултатът да си струва труда.

Не беше един от най-славните моменти в живота ми.

Собственикът ми каза номера на стаята и по кое време идва Голдфинч. Наех фотограф, който беше работил за вестниците на Хърст и знаеше как да дебне обектите си. Казваше се Джими Колинс, палеше цигарите една от друга, имаше мек Ирландски акцент, усмивка на гладен вълк и се отдаваше на работата си със садистично удоволствие.

Улиците на Долен Ийст Сайд бяха горещи като турска баня. Излязохме от таксито и потънахме в хотела. Фоайето беше мрачно като пещера. Собственикът изпълзя отнякъде, даде ми един ключ, върна се в малкия си кабинет зад рецепцията и се заключи вътре.

Качихме се на третия етаж. На стълбата беше постлана разнищена пътека, тапетите висяха на ивици, сякаш някой нарочно ги е драл. Миришеше на влага — комбинация между хоросан и ненадеждна нюйоркиска канализация. Чух писъци от една стая. Истински, престорени... кой знае.

Голдфинч беше в стая триста и осем. Долепих ухо до вратата и се послушах. Вътре не си губеха времето. Дадох знай на Колинс, поех си дълбоко дъх, пъгнах ключа в ключалката, рязко отключих и отстъпих назад.

Чух писък на момиче, блеснаха три светкавици, докато Колинс снимаше. Когато свърши, се отдалечи тичешком, без да каже нито дума.

Останах неподвижен за миг, после влязох и затворих вратата.

Жените са прекрасни по бельо, поне така мисля аз. Мъжете обаче са смешни. Колкото до момичетата като онова, с което Голдфинч беше в стаята — заради душата си предпочетох да гледам на другата страна.

Нямах представа какво правеха, когато Колинс ги засне, не исках и да знам. Голдфинч беше по бельо — фланелка, бели къси гащи и чорапи и търсеше панталоните си по пода. На момичето, изглежда, изобщо не му пукаше — седеше на леглото по бяла фланелка и с изключително отегчено изражение, сякаш това не ѝ се случваше за първи път.

Време беше да атакувам.

Огледах се къде да седна. Видях жалко легло с посивели чаршафи, стар шкаф с една увиснала на пантите врата, мръсна завеса, която скриваше пожарния изход, и един-единствен стол, където Голдфинч беше струпал останалите си дрехи.

Сметох ги на пода и седнах.

— Кой сте вие, по дяволите? — изфъфли той с британски акцент.

— Няма значение кой съм.

Погледнах към момичето. То дъвчеше дъвка и като че ли никога не я вадеше от устата си. Не изглеждаше на повече от дванадесет години, плоскогърдо и ужасяващо слабо. Педофилията не беше рядко явление — и тогава, както и сега.

Голдфинч беше успял да се напъха в панталоните си. Не, грешка, крачолът не беше който трябва. Заподскача, опитвайки се да се измъкне. Мъж без панталони е мъж без достойнство. Не беше в позиция да се пазари.

— Трябва ли годеницата ви да стои тук, докато говорим, господин Голдфинч? — обърнах се нехайно към него.

— Откъде знаете, по дяволите, кой съм?

Ако не друго, поне умееше да ругае. Беше висок, нямаше вид на хищник — оредяваща русолява коса и пепеляви мустаци. Здрава конструкция, тяло, гъсто обрасло с червеникави косъмчета, от които лично на мен ми се догади. Заприлича ми на морков.

На третия опит успя да закопчае панталоните. Изглежда ме яростно, разкъсван между наложителната нужда да открие къде му е ризата и непреодолимото желание да ме изрита оттук.

— Аз имам снимки, а вие имате жена и две малки дъщери. Като съберете двете неща, се получава експлозивна смес. Да поговорим ли как да ги държим разделени?

Той откри ризата си на пода и я стисна на топка в юмука си. Нервно свиваше и разпускаше пръстите на другата си ръка. Май смяташе да излезе от ситуацията, като употреби насилие.

— Ако стане нещо с мен, тези снимки ще бъдат отпечатани във всички вестници. Вашият работодател господин Биърд никак няма да бъде очарован от подобно нещо. Затова не си и помисляйте да ми се нахвърляте.

Той рухна — внезапно и покъртително. Ръката му затрепери, лицето му се сгърчи. Отпусна се на колене и зарови лице в ризата си.

— О, Господи! Господи! Господи!

В такива моменти мъжете често се връщат към религията.

Погледнах към момичето. Не показваше признаци случилото се да я е трогнало поне малко.

Лицето на Голдфинч беше мокро и той взе да го бърше с ризата си.

— Знаех си, че ще стане така — пророни той едва чуто.

— Момичето трябва ли да стои тук?

— Няма страшно, тя не говори английски — вдигна очи към мен той.

Досега никой не ме бе гледал с толкова омраза. Без съмнение му се искате да ме усмърти.

Наведох се напред и подпрях лакти на коленете си.

— Трябва да ми помогнете, господин Голдфинч — произнесох бавно и отчетливо. — Ако го направите, ще видим как да уредим тази работа.

АНАСТАСИЯ

Първия път, когато отидох в апартамента на Майкъл в Гринуич Вилидж, не обещах нищо. Бях решила, че няма да се връщам назад. По-скоро бих наказала себе си, отколкото да нараня Рейчъл и Феликс. Но не можех да стоя далече от него. Бях като алкохолик в отстъпление, който си сипва едно малко — заради годините упорито въздържание.

Този миг на слабост отвори пробойна в стената, които години наред ме беше възпирала. След това не можех да мисля за друго, само за него.

Не беше трудно да уреждам нашите срещи. Отдавна вече водех двойствен живот. Години наред бях мамила семейството си — всеки ден прекарвах дълги часове в дамския брокерски апартамент в „Уолдорф Астория“, докато Феликс и госпожа Рифкин мислеха, че съм отишла да пазарувам в „Блумингдейл“, на някоя изложба или на събрание на дамски благотворителен комитет. Да отида в Гринуич Вилидж вместо в прекрасния хотел на Пето авеню, не беше по-сложно, отколкото да дам друг адрес на шофьора на таксито.

Не бях имала намерение за втори път да хвърлям в краката му остатъците от гордостта си, но нямаше друг начин. Спомням си как се качих до апартамента му с един раздрънкан асансьор, как извървях мрачния коридор и почуках леко на вратата, усещайки се като скъпа проститутка. Отново бар дама. Той отвори вратата и лицето му грейна в усмивка. Чух само:

— Знаех, че ще дойдеш.

Бях взела решение, бях прекосила една широка река. Отдавна можех да изоставя Феликс. Имах достатъчно пари, за да бъда независима, стига да поискам. Можех да живея така, както бях свикнала. Но въпросът не беше там. Феликс се отнасяше добре с мен. Освен него имах и Рейчъл. Тя не беше някакъв багаж, който мога да мъкна със себе си навсякъде, където отида.

Лежахме на леглото на Майкъл и гледахме удължаващите се сенки. Ръката ми проследи очертанията на твърдия мускул на гърдите му. Толкова различен от бледата мраморна плът на Феликс. Двата с

Майкъл бяхме създадени един за друг, като парченца от детска мозайка, идеално прилягащи едно към друго. Само дето се получаваше картина без абсолютно никакъв смисъл.

— Това ли е всичко? — прошепна Майкъл.

Не отговорих. Не знаех какво да кажа.

— Не мога да ти дам това, което искаш — продължи той.

— И то е?

— Апартаментът на Пето авеню, колата, делото в Хановер. — Обърна се по гръб и затвори очи, за да не трябва да ме гледа. — В Лондон не ти беше достатъчно, защо ще ти е достатъчно сега, в Ню Йорк?

— Ще идвам тук винаги, стига да ми отваряш вратата. Повече от това не мога да ти обещавам.

И това беше всичко. Глад и засищане, нищо друго. Беше любов без последствия. След това нямаше какво да си кажем.

Ако това беше истинската Анастасия, щеше да ми е по-добре без нея.

Бях предала и двамата мъже в живота си, мамех единия с другия. Имаха ли значение доводите ми? Дали това, че изоставих Майкъл, беше по-лошо от това, че предадох съпруга си? И единият, и другият грях бяха достатъчно лоши. Бях погазила доверието — най-напред на бащата на детето си, а после на съпруга си.

Знаех, че не мога повече да се понасям такава.

Колко по-лесно щеше да е да съм онази Анастасия — разглезената малка княгиня, която никога не се е интересувала от друго, освен от себе си. Но тя не беше живяла на улицата, не беше получавала смущаващата я нежност на мъже като Майкъл и Феликс. Защото Феликс беше нежен — може би самовлюбен, но винаги верен и непрестанно ме обсипваше с хубави неща.

Тези дни го наблюдавах по-внимателно, за да видя дали подозира нещо. Може би самото ми поведение ме издаваше. Бях станала толкова небрежна към него. Вечер, когато си идваше след дългия работен ден, най-напред неизменно влизаше на пръсти в стаята на Рейчъл, навеждаше се и я целуваше леко по челото. Подпълваше завивките й — по-скоро жест, издаващ привързаност, отколкото породен от необходимост. После излизаше полека и вечеряше сам в трапезарията,

прочиташе вестниците и поливаше вечерята си с една самотна чаша червено вино.

Аз слушах радио или прелиствах страниците на някое модно списание, докато той седеше на коженото кресло до прозореца с чаша бренди в едната ръка, вдълбочен в „Уолстрийт Джърнъл“. Преди да възстановя връзката си с Майкъл, не бих му обърнала и най-малкото внимание, но сега той често ме хващаше как го наблюдавам и се питаше какво ли означават косите ми погледи, докато аз си задавах същите въпроси за неговите.

В десет часа всяка вечер сядах на тоалетката и наблюдавах отражението му, докато излизаше от банята в копринения си халат, след като внимателно бе приготвил косата си за лягане. Изчаквах да загаси лампата на нощното шкафче, преди да легна при него в масивното и непоносимо студено легло, запълнило почти цялата ни спалня. Страх ме е да усетя как ръката му докосва рамото ми.

Но ми се струва, че не знае.

В страстта си един следобед Майкъл ме одраска, но малката рязка в основата на шията ми остана незабелязана — вероятно заради шаловете, които нося дори в най-топлите дни. Не мисля, че е забелязал леката руменина на кожата ми, която издава влюбената жена, макар че Софи беше намекнала нещо в този дух и струва ми се, ме подозираше. Но смятам, че не знае, въпреки че ми става все по-трудно да прикривам отвращението си от неговото докосване. Физическата връзка помежду ни никога не е била особено силна, но вероятно той не държи много на тази страна от брака ни.

Не, мисля, че не знае. Но не мога да бъда сигурна.

МАЙКЪЛ

Голдфинч ми се обади една сутрин — около седмица, след като двамата с Колинс го снимахме в хотел „Юниън“. Каза, че искал да говори с мен. Уговорихме се да се срещнем на другия ден в едно кафене в Гринуич Вилидж. Когато затворих, сърцето ми биеше толкова силно, че чак ме заболя. Знаех какво рискувам, но бях упорит. Нямах да отстъпя.

Той на драго сърце прие да се срещнем в моя квартал, защото се страхуваше някой негов познат да не го види с мен. Каква ирония наистина — открояваше се сред останалите посетители на кафенето като пудел в свинеферма. По онова време кварталът беше толкова далече от Уолстрийт, колкото изобщо е възможно — може би не географски, но в социално отношение би могъл да се намира и в Париж. Тогава Гринуич Вилидж минаваше за бохемски квартал, пълен с дадаисти, комунисти и разни особняци, обикновено обитаващи предградията, като например хора на изкуството, писатели, интелектуалци — друго название за хора, които обичат да пият кафе и да бърбят, но всъщност нищо не работят. Голдфинч се появи с мека шапка и папийонка, напълно готов за работния си ден зад бюрото на Уолстрийт. И капризен като поп в кръчма. Най-отвратителният издигнал се писарушка, какъвто някога съм виждал; а аз познавам доста такива личности, предимно приятели на баща ми.

Седнахме в едно ъглово сепаре и пристъпихме направо към въпроса.

— Едва ли ще мога да направя това, за което ме молите — бяха уводните му думи.

Поръчах две кафета, облегнах се назад и не казах нищо — номер, който бях научил от моя старец, когато хората се опитваха да го сплашат.

— Не разбирате на какъв риск се излагам, ако реша да ви помогна — продължи Голдфинч.

Бръкнах в джоба на сакото и подхвърлих на масата три черно-бели снимки. Той веднага ги позна, моментално ги сграбчи, сякаш бях

изложил на показ бельото му, и ми изсъска отчаяно:

— За Бога!

— Не разбирате какъв риск поемате, ако не го направите.

Капчици пот оросяваха цялото му лице. Подушвах страха, който се излъчваше на талази от него.

— Не знам как се казвате — рече той.

— Смит. Джон Смит.

— Ако ви помогна, искам си негативите.

— Ще направите каквото ви кажа и ще си получите негативите, щом реша, че може.

Изненадах се от себе си — какъв съм бил печен... Голдфинч така яростно ухапа долната си устна, че я разкървави. Отмести чашката с кафе. Спомням си, че в този момент ми хрумна: „Чашата с отрова“.

— Сметките на Романови — напомних.

— Пет милиона лири стерлинги — каза той. — По един милион за всяко дете. Той открадна всичко.

— Можете ли да ми доставите писмени доказателства?

Голдфинч прокара пръсти през оредяващата си коса. Адамовата му ябълка подскочи като тапа.

— В сейфа на Биърд са. Писани с индиго писма... копията им... свързани с предаването на съкровището на Романови, освен това копия на писма от вътрешното министерство. Осигурителната му полица, както се изразява. Ако ги огласите, ще избухне невероятен скандал. Това ли искате? Вие сте от вестниците, нали? Никаква полза нямате от тях, не разбирате ли? Никой вестник няма да ги публикува.

— В Англия — уточних аз.

— Никъде.

Яростно разтри чело с двете си ръце, привличайки погледите на доста посетители, впрочем свикнали с ексцентричните типове, характерни за тази част от Ню Йорк.

— Ако някой разбере, че съм бъркал в документите...

Гласът му секна. Сега ми е чудно защо в онзи момент не погледнах по-сериозно на нещата. Още ми се струваше, че ще смогна да се оправя, сякаш това, че съм Шеридан, ме правеше донякъде недосегаем.

— Ами продажбата на бижутата на императрицата майка?

— Мисля, че е изгорил всичко.

— Не е глупак, за да го направи, Голдфинч. Те са осигурителната му полица, без тях отива в затвора.

— Не знаете за какво ме молите.

Погледите ни се срещнаха. Той пръв отмести очи. Вероятно защото още виждаше как Джими Колинс, застанал на прага на хотелската стая, го щрака, докато той бърка в кюлотите на дванадесетгодишно момиче. Снимка, която никой мъж не би искал да види размножена, ако мога така да се изразя.

— Трябва да внимавате, господин Смит. Нямате представа с какви хора си имате работа.

— Оставете ме аз да имам грижата за това.

— Не се тревожа заради вас, повярвайте ми.

— Мога да се справя и сам.

— Подходящ надпис за надгробния ви камък.

Стана толкова рязко, че бутна кафетата. Мазната тъмна течност се разля по масата и покапа на пода.

— Четвъртък по същото време — извиках след него.

Голдфинч вдигна ръка, за да разбере, че ме е чул, и изчезна.

Когато се върнах в апартамента, извадих третата дъска от дюшемето в ъгъла на спалнята. Под нея се показва малка заключена метална кутийка, не повече от шест квадратни инча. Отключих я и извадих оттам една ролка — негативите, които Джими Колинс ми беше дал. Занесох я в кухнята, взех тенджерата и я пуснах вътре. Подпалих лентата със запалката и я оставих да изгори докрай.

Блъфирах — още от самото начало. Ако Голдфинч беше имал достатъчно смелост да ми се опълчи, досега всичко да е приключило. Не съдя никого, макар че ми се повръща от перверзници като Голдфинч. Изнудването беше просто един лост, както би се изразил баща ми. Всъщност, няхах никакво намерение да обременявам съвестта си, унищожавайки един мъж и семейството му.

Разтопената целулоидна маса залепна здраво на дъното на тенджерата. Никакво стъргане не можеше да я отлепи оттам. Хвърлих съсипаната тенджерата на боклука и си налях едно чисто уиски, чувствайки се по-чист сега, когато проклетите негативи не можеха да навредят на никого.

Или Голдфинч щеше да разобличи блъфа ми, или най-накрая щях да получа първото истинско доказателство, че моята Анастасия в

крайна сметка може да е велика княгиня. Но дали наистина исках да узная? Засега имах Анастасия в няколко откраднати следобеда. Сведенията на Голдфинч щяха ли да променят това? Да създадат бъдеще за мен? За нея?

АНАСТАСИЯ

Всяка съботна сутрин отивахме в синагогата — по-скоро семеен ритуал, отколкото религиозна потребност, а след това водехме Рейчъл в Сентръл Парк. Сега денят беше ясен и ветровит, Феликс помагаше на Рейчъл да пусне новото си хвърчило, а Джеми — новото ѝ кученце шпаньол — подскачаше и лаеше край тях.

Седнах на една пейка и ги загледах. Госпожа Рифкин седна до мен. Тежко мълчание легна помежду ни. Разбрах, че има да ми каже нещо.

Накрая тя изрече:

— Не бих искала да видя сина си наранен.

Усетих как бузите ми пламват. Чувах кръвта да пулсира в ушите ми. Издаваме се по толкова много начини — дори изпечените лъжкини като мен.

— Защо някой ще иска да го наранява?

— Движи се в опасен свят, само парите ни пазят от вълците. Но понякога дори парите не са достатъчни. — Тя оправи покривката на коленете си. — Той те обича ужасно много, нали знаеш.

Този привидно нелогичен извод явно имаше връзка с наскоро разигралите се събития. Запитах се дали старата дама знае за Майкъл.

— Както и аз го обичам — отвърнах на глас.

Госпожа Рифкин се усмихна.

— Любовта не е от особено значение, скъпа. Колкото повече остаряваш, толкова по-малко я цениш.

Хвърчилото литна и Рейчъл се засмя, наблюдавайки го как трепти на вятъра. Феликс придържаше връвта с една ръка, подканвайки я да хване и да започне да го дърпа.

— Колко лесен е животът ни — въздъхна госпожа Рифкин — толкова бързо свикваме с лесното, че забравяме, че то е привилегия.

Хвърчилото падна, Феликс се затича, смеейки се, през тревата, а Рейчъл завика радостно, когато той я вдигна високо във въздуха. Направи се, че ще я изпусне, и тя се разкикоти още по-силно. Струва ми се, че в много отношения е добър човек. Не го заслужавам.

Като ги гледах заедно, осъзнавах, че не съм способна да ги разделя. Макар да подозираше, че не е неин баща, все пак ѝ се беше посветил безрезервно. Може да беше скован и консервативен, но Рейчъл беше изкуплението му.

— Искам на конче! — завика тя веднага щом той я пусна на земята.

Беше се изпотил, лицето му аленееше, две поточета пот се спускаха по бузите му.

— Измори татко — укорих я аз.

— Хайде, само до изхода — каза Феликс, без да обръща внимание на думите ми, и вдигна Рейчъл на раменете си.

Странна гледка беше този набит, закръглен мъж в скъп костюм, който препускаше по алеята с дете на раменете си, подтичвайки в имитация на конски галоп. Феликс беше човек, за когото външността е всичко. Но точно в този момент не даваше пукната пара за любопитните погледи на минувачите.

Госпожа Рифкин ме изгледа продължително. „Виждаш ли какво правиш? Как можеш да ни причиняваш това?“

Усмихнах ѝ се приветливо и невинно, след което тръгнах подир дъщеря си и върното ѝ конче. Пътят пред мен беше ясен: да живея с една съкрушаваща вина или с едно вечно съжаление. Между тези две неща трябваше да избирам.

Пред Феликс никога не се показвах гола. Когато изобщо се любехме, беше на тъмно — някакво анонимно съвкупление, неудобно напомнящо на изпълненията ми като бар дама. Напоследък често се сещах за Шанхай. Може би отминалото време позволяваше да мисля за онзи период, без да изпитвам тъга. Можех да си кажа, че съм се променила, да измия срама с факта, че съм оцеляла.

И наистина беше вярно — бях се променила. В Шанхай никога не изпитвах срам или вина, както сега; в Шанхай не бих коленичила гола на леглото на мъжа, за да му позволя да ме разглежда, както правеше Майкъл. Харесва ми как ме гледа и аз обичам да го гледам. Познавам тялото му също толкова добре, колкото и своето: малкия бял белег над лявото коляно, където като дете се порязал на едно тенекиено влакче, любимата му играчка от онова време; петънцето с цвят на черница в основата на гръбнака; дългият бял белег на корема,

откъдето един хирург извадил апендикса му, когато бил на осем години.

За първи път ми доставяше удоволствие да гледам как тялото ми може да възбуди един мъж. С Майкъл бях постигнала такава близост, каквато никога не бях усещала с Феликс и изобщо не бях смятала за възможно, че ще имам с който и да било мъж.

Не споменавахме онази, другата Анастасия. Биърд беше само поводът за първото ми идване, но Майкъл повече не заговори за него. Може би и той като мен се е уморил да преследва призраците на Романови.

Наблюдаваше ме, изтегнат на леглото до мен. Измърмори тихо, но негодуващо:

— Как можеш да живееш с него?

— Не искам друго от мен. Знаеш, че не мога.

— Защо не. Как можеш да живееш с мъж, когото не обичаш?

— Имам само един час, Майкъл, нека да не говорим за това.

Наведох се да го целуна, но той се дръпна. Чух го да казва:

— Предложиха ми друга работа.

Знаех, че и това ще стане. Животът не те оставя да плуваш в спокойни води — рано или късно ти налага да потърсиш брега, иначе те засмуква във въртопите си. Животът е промяна, не неподвижност.

— „Бритиш Юнайтед Прес“ — поясни той. — Искат да оглавя далекоизточния им отдел в Шанхай. Добри пари. Всъщност ще бъдат такива, докато съм в Китай. Деветстотин лири стерлинги. Три пъти повече, отколкото изкарвах при Ройтерс в Москва.

— Ще ти стигнат за много бар дами.

— Не ми трябват бар дами, искам теб. Искам да дойдеш с мен.

Щеше да е много просто, ако не беше Рейчъл. Тя беше причината, заради която броях тези откраднати следобеди, знаейки, че са всичко, което мога да имам. Ако тръгнах с Майкъл за Шанхай, щеше да се наложи или да я отделя от Феликс, или да я оставя в Ню Йорк. Едното изглеждаше невъзможно жестоко, другото беше просто невъзможно.

— Не мога.

— Заради Рейчъл?

— Да.

— Тя е моя, нали не си забравила?

— Не, не е. Ти сам го каза. Ти си й дал живота заедно с мен, но Феликс е единственият баща, когото познава. Той обожава това момиченце.

Майкъл отмести поглед.

— Не мога да живея така. Не мога да остана тук в Ню Йорк. Повече не мога така, да се виждам тайно следобед с чужда съпруга.

— Сигурна съм, че си го правил и преди.

Това беше ненужна жестокост, но точно в този момент го мразех, защото всъщност ми казваше, че скъсваме.

— Знаеш, че ще те обичам винаги, нали? — чух гласа му.

Какво можех да кажа? Сякаш някой ме стисна за гърлото. За миг изгубих дар слово.

— С деветстотин лири стерлинги ще си живеем царски. Какво? Защо се усмихваш?

— Няма значение колко печелиш — отвърнах аз.

— Според мен има. Твоята издръжка винаги струва скъпо, принцесо.

— Не ме наричай така. Впрочем и аз имам собствени пари. Играех на фондовия пазар.

— Всички играят.

— Правя го от четири години насам. Имам достатъчно, за да си осигуря кожи и бижута за много дълго време. Знаеш ли какво е житница?

Той поклати глава.

— Железопътна линия, която обслужва житния пояс. Чувал ли си за „Сийборд Еърлайнз“?

— Авиокомпания?

— Не, железопътни линии. Щом продаваш и купуваш акции, трябва да знаеш такива неща. Не съм единствената в Америка, която го прави, Майкъл. Над една трета от собствениците на акции на „Ю Ес Стийл“ са жени.

— И какви пари изкарваш от това?

— Ако продам сега акциите си, ще имам сто седемдесет и три хиляди деветстотин четиридесет и три долара собствени пари — чисти, за които Феликс и не подозира.

Загледах се в лицето му. Изразът на неверие изчезна, смени от благоговейно учудване. Помъчих се да не се усмихна. Толкова време

бях чакала, за да кажа тези неща на някого.

— Използвала си парите му като начален капитал?

— Нарича се лост. В този случай — безлихвен заем.

Той се замисли.

— Ами Анастасия?

— Нея вече я няма. Нищо от това, което тя притежава, вече не ме интересува. Да не говорим повече. Скоро трябва да си тръгвам.

Когато излязох от банята, видях, че Майкъл стои до прозореца и гледа навън, потънал в мисли. Вероятно мислеше за бъдещето и преценяваше възможностите. Винаги беше имал възможност да избира сред много жени, бе ли възможно да е щастлив само с една?

В приказките, които четях на Рейчъл, преди да заспи, принцът се оженваше за принцесата и живееха дълго и щастливо. Но това беше само приказка, а в приказките има само една красива принцеса и само един очарователен принц.

Можех да имам всичко, което искам. Бях играла на пазара на акции поне толкова добре, колкото и съпругът ми, и ако сега продадох акциите си, бихме могли да живеем доста добре в Шанхай. Представих си вила в стил „Тюдор“ във Френския квартал, обеди в хотел „Катай“, дълги безсънни любовни нощи в огромно махагоново легло, докато мусонният дъжд барабани по покрива.

Мечти. Които никога не би могло да се сбъднат.

Облякох се, изправих се пред огледалото и се загледах в отражението си. Анастасия — лъжкинята, измамницата, развратницата и невярната съпруга, се беше маскирала почти идеално. Видях само една доста добре облечена млада жена с елегантна шапка и зачервени очи.

— Ще дойдеш ли с мен? — запита той.

— Трябва да помисля.

— Настоявам да дойдеш.

— Ако не го сторя, ти ще останеш ли тук?

Той поклати глава.

— Този път ти трябва да ме последваш.

Излязох и скърцащ асансьор ме свали във фойето — междинна спирка преди сиромашките улички на Гринуич Вилидж. Тогава не знаех, че за последен път идвам тук да слагам рога на съпруга си с Майкъл. Оттук нататък животът ни щеше драстично да се промени.

Започнахме да вечеряме навън, след като Феликс се върнесе от работа. Това беше станало всеобща мода. Танцувахме под палмите в „Шерис“, сред най-богатите от най-богатите, които се отнасяха към нас с изисканото снизхождение, запазено за еврейските новобогаташи и обезнаследените принцеси. Или ходехме в „Ръшън Ийгъл“ да гледаме как в среднощните часове звездите на Бродуей се смесват с висшето общество.

Тази промяна у Феликс ме безпокоеше. Бях свикнала със съпруг, който през седмицата не мисли за друго, освен за работата си, и говори предимно за цената на „Уестингхауз“ и „Дженеръл Мотърс“. През тези пет години, откакто го познавах, никога не си беше лягал след десет часа, освен в събота вечер, ако беше работил до по-късно.

Напоследък усещах, че отношението му към мен е по-различно. Държеше се по-скоро стеснително, стремеше се да ми се харесва. Започнех ли да говоря за работата му, се разсейваше. Вече бях почти убедена, че знае за Майкъл.

Веднъж, когато вечеряхме с паниран морски език в един клуб на Бродуей, той каза:

— Трябва да поговорим за нещо.

Усетих, че се изчервявам чак до корена на косата си, но се опитах да се овладеея. Затаих дъх и зачаках.

— Днес ми се обади Лактър.

Като чух това, едва не се изсмях от облекчение.

Лактър беше в Германия — на разноски на Феликс, разбира се, — във връзка с нашето дело. Само Господ знае колко беше платил дотук съпругът ми на този хитрец, който още нямаше какво конкретно да ни покаже.

— Мисли, че делото скоро ще приключи. Според него съдът ще насрочи изслушване след не повече от година.

Лактър говореше така от доста време — още откакто Феликс го нае.

Изведнъж ми се дощя да извикам: „Стига толкова, Феликс. Достатъчно. Защо не можем да се откажем от тази мания?“ Но, разбира се, знаех защо: ако ме признаят за истинската Анастасия, титулярен глава на семейство Романови, това веднага го издига в редиците на най-богатите от най-богатите. Най-сладкото отмъщение

срещу всички, които го осмиваха заради миналото му и го смятаха за презрян еврейски новобогаташ.

Анастасия беше и в основата на връзката му с мен. В миналото, когато усетеше, че се отделям от него, той ме примамваше с обещания, че ще ми признаят всичко, на което имам право по рождение. Така безскрупулно ме съблазняваше с наследството на Романови, както млад мъж склонява девица да му се отдаде, като я налива с алкохол. А аз му позволявах да го прави.

Но дело нямаше да има — вече бях сигурна. Ако се върна в Германия, веднага ще подновят разследването за смъртта на бившия ми съпруг. Княз Хесенски навярно се е погрижил. Сигурно щяха да ме арестуват още на границата.

Години наред Феликс ме беше уверявал, че ще се погрижи за мен. Казваше, че след като е минало толкова време, обвинението е забравено, че уликите против мен са в най-добрия случай косвени. Но аз вече не бях готова да рискувам. Дори и заради Анастасия. Вече не.

Онази вечер Феликс ми поднесе последната новина, мимолетната надежда за възмездие като една ярка, блестяща лъжа, обвита в лъскава хартия. Изражението му беше като на току-що влюбил се, изпълнен с надежди младеж. Не можех да го нараня.

— Благодаря — усмигнах се топло.

Той хвана ръката ми. Изрече тихо:

— Ще те направя принцеса — и отвърна на усмивката ми.

В този момент се уверих — той знае за Майкъл.

МАЙКЪЛ

Погледнах часовника. Голдфинч закъсняваше с цял час, явно нямаше да дойде. Разбърках разсеяно кафето — млякото беше избило отгоре като петролно петно на повърхността на Ийст Ривър. Нямаше и да го вкуся.

Значи така. Досетил се е, че блъфирам. Оттук нататък нямаше какво друго да предприема, защото изобщо не бях имал намерение да го разобличавам. Тайната на Анастасия пак ми избяга. Платих и излязох.

Като се сетя сега, питам се какво ли съм си мислил. Сигурно ми се е струвало, че истината и справедливостта ще ме пазят, ще ме направят неуязвим. Смятах да раздухам скандал, в който бе забъркан не само един от големите играчи на Уолстрийт, а и цялото британско правителство — и то предполагайки, че ще се измъкна сух от водата. Но в действителност никой не можеше да ме опази. Дори не бях казал на шефа си за Голдфинч, защото не исках да си вземам грях на душата, компрометирайки помощника на Биърд.

Но човек трябва да си плаща, когато сглупи.

Във въздуха миришеше на есен. Градът най-накрая беше станал прохладен и златист. Уличните продавачи предлагаха горещи гевреци, а в по-бедните квартали редом с количките за сладолед стояха каруци с въглища. Започна и новият сезон във висшето общество — пред луксозните хотели по Пето авеню се точеха върволици от лъскави лимузини.

Бях се запътил към къщи. Хората покрай мен се разхождаха безгрижно, смееха се и разговаряха. Нищо не нарушаваше спокойствието им. Редяха се за билети за „Пеещият глупак“ — най-новият филм на Ал Джолсън след незапомнения успех на „Джаз певецът“. Първи холивудски озвучен пълнометражен филм. Всеки си припяваше или подсвиркваше „Съни Бой“.

Свих по Бродуей, навел глава, с ръце в джобовете. Мислех за Анастасия. Не минаваше и минута, без да мисля за нея. Не можех да остана в Ню Йорк. Не можех и да тръгна без нея. Новите ми

работодатели настояваха да им дам отговор ще заема ли мястото в Шанхай. Трябваше да реша.

До ден-днешен нямам представа откъде се взеха, дали не са ме причаквали в някоя кола или в някой вход. Да съм се уплашил — не, не се уплаших. Но, струва ми се, отначало не можах да повярвам. Дори се изсмях, изглеждаше ми толкова нереално.

Двама мъже с бейзболни бухалки.

Шокът от непоносимата болка ти отнема дъха. Толкова е ужасно, струва ти се, че не можеш да дишаш. Не можеш да мислиш, изобщо нищо не можеш да направиш. Тялото ти се опитва да се изплъзне, затова агонизиращите се гърчат. Няма никаква полза, но болката обезсмисля разума и обективността.

Не ме удариха по главата, защото е по-малка и по-трудно се улучва. Освен това бяха професионалисти и онзи, който ги беше наел, явно не искаше смъртта ми. Единият ме удари по гърба и ми счупи няколко ребра, докато другият строши единия ми крак и ме остави проснат на тротоара.

Струваше ми се, че ме бият цяла вечност. Но сигурно не е било повече от една-две минути, иначе щях да бъда мъртъв. Спомням си, че се опитвах да им избягам, което ужасно ги развесели, защото започнаха да ме ритат и да се смеят. Чух вик, не звучеше като човешки, вероятно го бях издал аз. Те се надвесиха отново над мен, разбрах, че пак ще ме ударят, но не можех да направя нищо, за да ги спра.

Следващият удар отново ме улучи в гърба и в главата ми избухна ярка бяла светлина. Болката беше толкова ужасна, сякаш ток разтърси цялото ми тяло. Отчаяно се борех да си поема дъх. Спомням си как единият се изсмях и се запитах какъв човек би намерил удоволствие в подобни действия. Тогава видях или може би си представих как бухалката отново се вдига, но не усетих кога се е стоварила върху главата ми. Всичко потъна в мрак.

АНАСТАСИЯ

Когато отидох в болницата, първият човек, когото видях, беше Софи. Винаги се обличаше елегантно — момиче за забавление, което небрежно изхвърля всичко, както мъже, така и изпразнени чаши, защото слугините на брат ѝ вървят и разчистват след нея. Никога не съм смятала, че я интересува друго, освен роклите на „Ланвен“ и коктейлите „Манхатън“. А сега стоеше в коридора с размазан грим, като извадена от катастрофирал влак.

Тогавя не можах да си обясня поведението ѝ, а и сега не я разбирам. Тя не го обичаше кой знае колко, съмнявам се дали изобщо го е обичала. Най-вероятно си беше поставила за цел да ме вбеси. Но бе възможно и да греша.

— Е — нахвърли ми се, щом ме зърна, — надявам се да си доволна.

Нямаше какво да ѝ отговоря.

— Добре ли е?

— Няма да го познаеш.

Долових в гласа ѝ триумф и ужас. Сега ѝ оставаше само едно — да ме наблюдава как се сривам. После спокойно можеше да си тръгне.

Но аз не се разпаднах. Беше твърде рано, за да почувствам нещо. Посегнах към нея, но тя се дръпна.

Когато чух какво се е случило, забързах към болницата, исках сама да видя колко е пострадал. Сега — много странно — се стремях да отложя този ужасен момент колкото може повече.

— Какво е станало, Софи? — запитах едва чуто.

Тя не пожела да ми каже.

Видях бащата на Майкъл да излиза от една стая в дъното на коридора, предшестван от фаланга подлизурковци и телохранители. Дори и двамата полицаи в коридора поздравиха побелелия мъж с елегантен шлифер.

Изтичах към него. Той познаваше Феликс, разбира се. Познаваше и мен — неговата съпруга, бяхме се срещали неведнъж.

— Какво правите тук? — вдигна въпросително вежди.

Мисля, че беше наясно. Той не е никак глупав, мигновено се е досетил. Съпругата на друг мъж тича с побеляло лице по болничния коридор към стаята на сина му — не е нужно да си гений от Уолстрийт, за да разбереш. Надникнах над рамото му. На леглото лежеше безформена фигура, омотана в бинтове, една сестра се суетеше наоколо, опитвайки се да намери пулса му. Софи беше права — не можах да го позная. Главата му приличаше на размазана диня, двойно по-голяма от обикновено, цялата увита в бинтове. Единият му крак беше гипсиран. Дясната ръка също.

Това не можеше да е Майкъл.

— Какво, по дяволите, правите тук? — повтори Шеридан.

— Ще се оправи ли?

— А вие как мислите?

Влязох в стаята. Майкъл се обърна към мен. Едното му око беше подутото и затворено. Но поне беше в съзнание. Мислех, че ще ми каже нещо. Но той не ме позна.

Когато се върнах у дома по-късно същата вечер, Феликс ме чакаше в гостната. Четеше „Уолстрийт Джърнъл“, подпрял обутите си в чехли крака на табуретка. На масичката до креслото му видях чаша с уиски. Лампата на масата хвърляше кръг жълта светлина върху вестника. Изглеждаше много спокоен. Това беше по-лошо, много по-лошо, отколкото ако ми се беше развикал.

Посрещна ме с въпроса:

— Как е той?

— Разбрал си?

Продължи да си чете вестника. Разиграваше ми представление. Сигурно е научил доста от мен. Запитах се какво ли всъщност изпитва.

— Интересно в какво се е замесил? — произнесе с равен тон.

Приблжих се към хладилника, отчупих малко лед от камерата и пуснах парченцата в кристална чаша. Налях отгоре два пръста уиски. Глътнах го наведнъж, като лекарство. Но вкусът му беше ужасен, почувствах, че хранопроводът ми изгаря. Най-качественото малцово уиски, а ми се стори безвкусно като чешмяна вода.

Феликс вдигна вежда.

— Добре ли е?

— Черепът му е счупен, челюстта също, дясното коляно и пиццалът са надробени. Има и счупена ръка, може да ослепее с дясното

око. Счупили са му и десет ребра.

Плачевният списък с травми май никак не го трогна.

— Изненадан съм, че не си седнала да бдиш край леглото му.

Имаше право. В този момент мислех само едно: „Моля те, Господи, не оставяй Майкъл да умре. Каквото искаш, ще направя, не го оставяй да умре.“

— Още го обичаш, нали?

— Обичам теб, Феликс.

— Ех, само ако беше вярно...

Излязох от стаята. Сметнах, че ще ме последва, но не стана така. И двамата бяхме потънали в размисъл — вероятно озадачени от коварното, кърваво възмездие за направения избор. Без съмнение, Феликс се надяваше, че Майкъл ще умре и това ще реши всичките му проблеми. Но грешеше. До истинския му проблем оставаха само няколко дни и, струва ми се, той изобщо не подозираше за него.

МАЙКЪЛ

Отново изплувам от топлите дълбини на някакъв розовеец, погълнал всичко желатинов свят. Сякаш се събуждам от прекрасен сън и се боря с реалността. Там, на онова друго място, нямаше болка. Вероятно благодарение на лекарствата, които ми даваха.

Но сега полека се изтръгнах от паяжината на сънищата. Виждах сенки в някаква бяла стая. Хора се навеждаха над мен, усещах острия мирис на дезинфектанти от дрехите им. Дадох да ми пийна вода. Опитах се да си спомня къде съм, как съм се озовал тук.

Сигурно съм се унесъл отново, защото следващото, което видях, беше старият, надвесен над леглото. При вида на палтото от камилска вълна, безупречната побеляла грива и скъпата вратовръзка, помислих, че съм умрял, защото той ми заприлича на Господ или може би по-скоро на сатаната.

Не можех да говоря. Тогава не осъзнавах, но после разбрах, че лекарите са ми зашили устата. Дясното ми око беше подутото и затворено, може би затова не виждах нормално. Морфинът притъпяваше болката, поне за момента. Но нямаше да е все така.

— Кажи ми кой ти причини това? — прошепна той. — Кажи ми кой го направи. Ще го накарам да прокълне майка си, че го е родила.

Това бяха първите нежни думи към мен. Помислих: „Какво да са ми причинили?“ Не можах да си спомня нищо. Не знаех кой съм, нито къде живея. Не си спомнях, че Анастасия е идвала да ме види. Майка ми и брат ми — също. Не ги познах. За разлика от Анастасия, паметта ми се върна след няколко дни, макар че ми трябваше повече време, за да схвана картината изцяло, да разбере какво се случи онзи следобед в пресечката на Бродуей.

Колкото до болката, морфинът ме пазеше от нея и щеше да го прави още няколко дни. Донякъде се пристрастих към опиума. След като си живял ден след ден, затънал в пороци, лошите навици стават по-скоро втора природа, а не избор.

Старият ме посети след няколко дни, когато стана ясно, че няма да мога да участвам в семейното събиране на Лонг Айленд. Все още

ме хранеха със сонда, но поне вече знаех как се казвам.

— Кажи ми кой ти причини това — не преставаше да повтаря той.

Какво можех да му отговоря? Нищо чудно да е Биърд. Сетих се за огромния ирландец с пестници като чукове, който ме беше посетил в дома ми в Гринуич Вилидж. Здравеняк, който преспокойно можеше да размаха и някоя бейзболна бухалка.

Но не можех да бъда сигурен.

АНАСТАСИЯ

Помня, че и Софи дойде на свиждане. Само веднъж. Щом ме зърна, наложи се сестрите да я прихванат под мишниците. Като я видях как изпищя и се свлече, отсъдих, че не изглеждам особено добре.

Почти не разбрах какво ми каза тогава. Явно беше разстроена. Но след това реакцията ѝ ми се стори прекалено силна, като се има предвид, че всъщност само се забавляваше с мен. Понякога още се чудя дали не се е почувствала по-скоро виновна, отколкото потресена. Дали от озлобление не е наклеветила двама ни с Анастасия пред брат си? Дали Феликс — а не Биърд — е платил на биячите?

Вероятно никога нямаше да разбере.

Видях Анастасия още два пъти. Първия път беше точно преди да ме изпишат от болницата. Тогава вече можех да седя в леглото, успявах да хапна и по-твърда храна, стига предварително да я пасират, по малко сладолед, някоя и друга задушена ябълка. Бебешки храни.

Анастасия се появи като видение в хермелин и перли, гривните по двете ѝ ръце бяха обсипани с диаманти. Набърчи нос пред болничните миризми — дезинфектант и едва доловима воня на старческа урина. Беше ми донесла цветя и плодове. Засега — напълно безполезни.

— Изглеждаш ужасно — каза тя.

— Мисля, че ще се оправя.

— Приличаш на смазана слива с яйчен крем. На омар, ударен с чук.

— Благодаря.

Озърна се така високомерно сякаш бе прекарала целия си живот в изискани заведения и никога не ми се беше налагало да я вадя от някаква китайска река.

— Отделна стая?

— Старият плаща.

— Мислех, че е против принципите ти.

— За Бога, нали имах мозъчно сътресение!

Тя въздъхна, сякаш това беше най-неумелото извинение, което някога е чувала. Взрях се в лицето ѝ, запитах се какво се крие зад тези ярки сини очи. Нямаше начин да разбере.

— Ела с мен в Шанхай.

— Не мога.

— Защо, по дяволите?

— Може би по-рано бих дошла — каза тя и разбрах, че отказът ѝ тогава, онзи следобед в апартамента ми, не беше толкова категоричен, колкото ми се е сторил. — Но не мога, не сега. Феликс има големи неприятности, Майкъл. Има нужда от мен.

— Аз имам нужда от теб.

Тя се усмихна.

— Не, нямаш.

Не можех да си представя да я загубя. Не и сега. Затова озлобях.

— И какво си наумила, принцесо? Пак ще те загубя, нали?

— Ти какво искаш да направя?

— Искам да кажеш: „Да, ще дойда с теб в Китай и ще взема дъщеря ни“.

— Не мога да му причиня това.

— Защо не? — озъбих се. — На мен го причини.

— Тогава Рейчъл не те познаваше.

— Каква е разликата?

Тя посегна да хване ръката ми, но аз я дръпнах.

— Не мога да го направя втори път, Майкъл. Не мога да причиня на него това, което сторих на теб.

— Защо? Кое е различното сега?

— Аз — изненада ме отговорът ѝ.

Загледах се в тавана. Бялата мазилка се ронеше. От коридора се дочу тракане на количка, някой тихо охкаше в чакалнята. Не можех да повярвам, че ще я загубя окончателно.

— Майкъл, продължавай да си живееш живота. Ти винаги си го правил. Просто си помисли за всички онези бар дами.

— Върви си.

— Винаги можеш да останеш в Ню Йорк.

— И какво?

— Мога да ти бъда любовница.

— Няма ли да е по-добре, вместо да мамиш съпруга си, да постъпиш честно с него?

— По-добре да загуби нещо, което не е имал, отколкото единственото, което наистина обича.

— Не мога да остана тук, Анна. Просто не мога.

— Не си длъжен да ходиш в Шанхай. И ти правиш същото, заради което ме обвиняваше в Лондон. Поставяш амбицията над нещата, които обичаш.

— Ако остана тук, кога ще разбере Феликс?

— Мисля, че вече знае. Но да знае, е едно, а да ме изрита е съвсем друго. Няма да го направи.

— Изглеждаш много сигурна.

— Той ме обича, Майкъл. Не мога да го нараня, не мога да нараня Рейчъл. — Тя се изправи. — Когато отидеш в Шанхай, ще благодариш на Бога, че си се избавил. Един ден ще ме забравиш.

— Ами ти? Ще ме забравиш ли?

Тя спря на прага.

— Разбира се.

Взрях се в празния млечнобял коридор. Мислех над думите ѝ. Винаги си е била печена лъжкиня. Как ми се искаше да вярвам, че пак ме е излъгала.

Прекарах няколко седмици в инвалидна количка. Стариат дойде да ме вземе, майка ми едва ли не на колене ме молеше дай позволя да се грижи за мен. Поне за малко щеше да има отново малкото си момченце, безпомощно и нуждаещо се от нея — точно както тя го искаше.

Не можеха да ме настанят в старата ми стая, защото беше на най-горния етаж, затова изпразниха една от гостните на първия. Слуги ми носеха ядене на поднос, перяха ми бельото, плащаха сметките, оправяха леглото. Аз само трябваше да ставам сутрин и да не забравям да дишам.

Седях в гостната, загледан в движението по Пето авеню, и мислех, че се забавлявам, като броя колко карети ще видя сред ревящите автомобили по улицата. От половин час насам не бях видял нито един кон — само двадесети век, бумтящ по улиците на стар Ню Йорк.

Една от камериерките ми донесе лимонада и я постави на масичката до креслото. Прислугата явно беше получила задача да накара блудния син да разбере какво пропуска. Затова камериерките непрекъснато ми носеха студени лимонади и сандвичи с пуешко месо, осведомяваха се за здравето ми, питаха какво друго ще желая. Седях си в стаята, преситен от внимание, четях новия роман на Хемингуей и се питах така ли ще изглеждам, когато изкуфея на стари години. Нямах търпение да се махна от инвалидната количка и от този дом. И кракът под гипса ужасно ме сърбеше.

Този следобед баща ми се върна рано от работа, влезе при мен в гостната и се отпусна на едното кресло. Беше облечен в смокинг, но явно нямаше настроение. Приготвих се за сериозен разговор — знам, че не си пада по празните приказки. Изглежда, не знаеше как да каже какво мисли, затова взе „Ню Йорк Таймс“ и се зачете в него.

Усещах колко е напрегнат. По едно време хвърли вестника на пода. Изгледа ме въпросително.

— Спомняш си Голдфинч, нали?

— Разбира се, че го помня.

— Надявам се да си доволен.

— Да съм доволен?

— Докато беше в болницата, полицията извадила тялото му от Ийст Ривър. Самоубийство. Или поне така казват.

Вън на улицата изтрополя кон, развял грива, а зад него един черен форд отчаяно избуца с клаксона. Чух гневни гласове. Първият кон, откакто седя пред прозореца. Мислех за животното, защото не исках да мисля за Голдфинч, неговата вдовица и двете му осиротели дъщери.

— Кажи нещо, де! — изсъска старият.

— Какво искаш да чуеш?

— Нещо, по дяволите. Ти си отговорен в крайна сметка. И аз.

Предполагам, до известна степен бяхме отговорни, макар че моята вина беше доста по-голяма. Но за такива неща не може да се говори веднага. Вината има нужда от време, за да избие отвън — също като ръждата.

— Как разбра?

— Пише го във вестниците. Казват, че се хвърлил от Бруклинския мост. Сигурно при падането се е ударил в подпорите.

Лицето му било смазано.

— Божичко!

— Не трябваше да ти позволявам да го правиш.

— Кое по-точно?

— Синко, загазил си много сериозно. Наистина не разбираш този град.

И той не смяташе, че е самоубийство. Но никога нямаше да узнаем истината. Възможно е човек да си размаже лицето, скачайки от мост, но не е чак толкова вероятно.

— Надявам се това да ти е за урок — каза старият на излизане.

Седях и наблюдавах златистия следобед, който бавно потъваше във вечерта. Облачета прах се носеха из въздуха, пронизвани от слънчевите лъчи, които се отразяваха в стъклата на високите прозорци. Не видях повече никакви коне на улицата.

Ленард Голдфинч излезе от праха, седна на креслото, където допреди малко беше седял моят старец, и започна да ме укорява за ролята ми в неговата смърт. Придружаваше го едно младо момиче. Може би беше дъщеря му. Може би пострадалият ми от сътресението мозък си беше спомнил малолетната проститутка — един вид оправдание за постъпката ми. Каза ми, че аз съм виновен и че не съм постигнал нищо. Парите на царя ги няма, отишли са в ръцете на богатите и корумпираните, където им е мястото, така че какво съм искал да постигна, а? Нарече ме глупак, което си го знаех, обясни ми и че са го бутнали от моста, че не е скочил. Но може би го изтъкваше, за да се почувствам по-добре.

Аз пък му заявих, че не съм искал да му причинявам зло, но това май не го интересуваше и изглежда, имаше право. Добрите намерения не означават нищо. Нещата или се развиват както трябва, или не.

АНАСТАСИЯ

Помня го, сякаш беше вчера. Беше петък, 4 октомври. Първа страница на „Ню Йорк Таймс“ крещеше:

НАЙ-СТРАШНИЯТ СПАД НА ГОДИНАТА УДРЯ НЮЙОРКСКАТА ФОНДОВА БОРСА

ПРОДАЖБАТА НА 1 500 000 АКЦИИ В ПОСЛЕДНИЯ МОМЕНТ СРИВА ВСИЧКО

СТОМАНАТА ПАДА С 10 ПУНКТА

Повече от месец всички говореха само за пазара на ценни книжа. Той непрестанно се сригваше и се възстановяваше. Целият град, цялата страна следяха процеса със затаен дъх.

Сега е толкова лесно да погледнеш назад и да се запиташ защо хората са постъпили така. Лесно е да съдиш, когато вече знаеш как ще се развият събитията.

Скоро след като Майкъл излезе от болницата, „Ю Ес Стийл“ падна до двеста и девет. Но дори в онзи момент да си върнеш парите, човек пак би ги вложил — в други важни акции. Както чувах непрекъснато да се твърди, това било по-добър залог за пълно възстановяване.

Има причина историците да се изказват с такова самодоволство — те вече знаят кой е спечелил и кой е загубил.

Всичко започна в понеделник.

Феликс не си дойде за вечеря. Още сутринта ми се беше обадил да каже, че денят може би ще е лош, затова се налага да спи в кантората си. Следобедът пуснах радиото да чуя новините. Цените започнаха да падат точно след дванадесет: „Отис Елевейтърс“ с четиридесет и три долара за акция, „Уестингхауз“ с тридесет и пет. „Рейдио Корпорейшън“ спадна от сто и четиринадесет на четиридесет и пет. Настана паника.

На Уолстрийт започнаха да прииждат полицаи от частите за борба с безредиците. Чух гласа на Томас Ламонт, старши съдружник при Джей Пи Морган, да надмогва пращането на радиото и ропота на стълпилите се край него хора: „Получи се лека тревога при продажбите на фондовата борса.“ Добави, че според него пазарът бил солиден, че просто е в процес на пренастройка.

Коментаторът не беше толкова съдържан. Разказваше едва ли не задъхан за дългите опашки пред гишетата на брокерските къщи и банките по Уолстрийт. Крещеше в микрофона, че президентът Хувър ще се намеси, че Раскоб и Милър имат планове за спасяване на ситуацията, че пазарът се е превърнал в същински ад, че в залите на борсата хората затъват до глезените в ленти от автоматичните телеграфни апарати.

До вечерта кризата беше овладяна, големите оператори не си бяха изпуснали нервите и поддържаха маржовете, вместо да продават. Пазарът отговори на организираната подкрепа на купуването, осигурена от Джей Пи Морган. Всичко щеше да се оправи. Сутрешните загуби от шест милиарда следобед спаднаха наполовина. Най-лошото мина.

Спомних си революцията, която беше станала в моята страна точно преди дванадесет години. Светът тогава беше на косъм от хаоса, животът ни беше оплетен в тънка и лепкава мрежа.

Видях Феликс едва в сряда сутринта. Беше се прибрал от кантората чак след полунощ. Много преди шест сутринта вече се обличаше, за да иде на работа. Стоях сред спалнята по нощница, а той се въртеше наоколо, търсеше си часовника, нагласяше вратовръзката. Под очите му имаше тъмни сенки. Изглеждаше изтощен.

— Има ли нещо тревожно на борсата? — попитах го.

Той ми се усмихна уморено.

— Разбира се, че не.

— А ако пазарът продължи да се срива?

— Ще се възстанови.

— Но ако...

— Чуй ме добре. Ти нищо не разбираш от акции! Имаме големи маржове и ако сега започна да продавам, ще изгубя цяло състояние. Нищо няма да ни остане, не разбираш ли? Пазарът е въпрос на нерви. Не възнамерявам точно сега да изпускам моите.

Той излезе от спалнята. Оставих сутрешния вестник на леглото. Изведнъж, внезапно вбесена, го метнах към другия край на стаята. Не можех да го гледам.

За първи път не се тревожех за себе си, а само за Рейчъл.

Чудех се дали е по-добре да се притеснявам, отколкото да скучая.

МАЙКЪЛ

Баща ми караше към центъра и мълчеше. Аз също. Беше все така далечен и сега, след като минаха доста години, разбирам защо. Всичко, което беше пожелавал — уважение, власт, красива жена, — беше получил с пари. Никога не му се беше налагало да иска нещо друго, освен да му кажат цената. Животът му се състоеше от непрекъснати преговори. Ето защо не знаеше как да се държи с мен.

Спряхме пред една сграда от тъмен камък на Четиринадесета улица и Пето авеню. Дейвис паркира пакарда зад едно червено рено и побърза да ни отвори вратите. Пръв слезе старият, аз след него. Влязохме в сградата. Качихме се, все така, без да говорим, в асансьора и стигнахме на втория етаж. Когато излязохме, той извади връзка ключове от джоба и отвори вратата на един от апартаментите.

Почака да огледам жилището. Стори ми се необичайно нервен.

Апартаментът се състоеше от спалня, голяма дневна, кухня и трапезария. В спалнята и дневната имаше камини. Подовете бяха застлани с турски килими. В трапезарията висеше кристален полилей.

— Какво е това? — попитах аз.

— Твое е, ако го искаш.

— Имам къде да живея.

— В оня бълхарник ли? — изсъска той и аз премигнах смаян.

Рядко чувах баща ми да се изразява така, че думите му да не могат да бъдат повторени пред дами.

— Опитваш се да ме купиш.

Отговори ми с буреносна физиономия — същата нападателна тактика, която използваше навсякъде.

— Точно така, опитвам се — потвърди през зъби — да те убедя, че няма нужда да живееш като просяк в годините, които ти остават.

— Нека ти обясня. Живея като повечето хора. Не като теб.

— Твое е. Не те връзвам. Няма да позволя да живееш като някой поляк.

Усмихнах се неволно. Фанатизмът му беше така неприкрит и непринуден, че направо ме разнежи.

— Няма нужда да работиш за фирмата като брат си, но не виждам какво лошо има да разполагаш с пари, уважение и място в модерна Америка.

Понеже не отговорих нищо, той продължи:

— Виждаш ли спортната кола там долу — реното?

Кимнах.

— И то ли е мое?

— Подарък е. Ако искаш, го вземи, ако не искаш — недей.

— Благодаря.

— Ще го вземеш ли?

— Не, няма да го взема.

— Защо, за Бога? Не ти искам нищо, Майкъл, но заради мен, заради майка ти поне... позволи ни да направим нещо за теб!

Не можех да понеса така да ми се моли. Не ми беше никак приятно. Учудих се, но не ми стана приятно. Освен това той не казваше истината — беше си обвързване. Не точно сега, разбира се, но след време. Не исках нищо, което да не съм си спечелил сам. И ако професията, която съм си избрал, не е особено добре платена, не е като неговата, то си е мой проблем, не негов.

— Благодаря, но нямам нужда от тези неща.

— Ама и ти си един негодник — измърмори той разочарован, излизайки от апартамента.

Огледах се наоколо. За миг изпитах съжаление, признавам. Но за мен рожденото право е нещо, което получаваш заради постигнатото от някой друг. Достоинството ми беше дребно и скромно, но бях работил за него години наред и то беше притежание, с което за нищо на света нямаше да се разделя. Затворих вратата на апартамента, заключих го и се върнах долу в колата при баща си, който продължаваше да кипи от сдържан гняв.

На следващия ден махнаха гипса от крака ми, хвърлих патериците и излязох на улицата само с бастун. Доста силно куцах. Лекарите казаха, че ще се оправя, но винаги ще имам нужда от бастун. Останалите счупвания бяха заздравели, но не и коляното. То щеше да ми е споменът от Ню Йорк.

Дейвис ме закара с пакарда у дома и първото, което направих, беше да си опаковам нещата и да повикам такси. Майка ми не можа да ме разбере — нито това, че се изнасям, нито че не искам Дейвис да ме

закара до Гринуич Вилидж. Усещах как лепкавата паяжина на семейството ме обгръща в бодливата си прегръдка. Мислих много, докато седях в инвалидната количка, и взех решение.

Време беше да продължа живота си. Моментът не беше особено подходящ за ново начало. Докато седях в инвалидната количка, неподдаващата се на контрол американска икономика беше дерайлирала.

За първи път влизах в апартамента на Феликс в Горен Ийст Сайд. Една камериерка ми отвори вратата и аз изчаках в преддверието, оглеждайки красивите египетски статуи и телефона в бяло и златно. Сводестият портал даваше изглед към гостната. Екземпляри от „Венити Феър“ и „Вог“ се търкаляха около дивана като захвърлено бельо. Софи и госпожа Рифкин ме изгледаха учудено, преди Анастасия да се появи и бързо да затвори вратата.

— Майкъл.

— Анна.

— Какво правиш тук?

Ето ни пак заедно, помислих си. Толкова много имаме да си кажем, но няма думи, които да запълнят пропастта помежду ни. За кой пореден път разиграваме тази сцена?

Дори сега не бях сигурен, че постъпвам правилно. Бях лежал буден цялата нощ, обмислях всичко, мъчех се да оборвам собствените си доводи. Знаех, че няма да е лесно, но вече ми се искаше да е свършило.

— Наистина не трябваше да идваш тук.

— Дойдох да се сбогувам.

Тя затвори очи.

— О! — Загледах като омагьосан как една сълза се търкулва по бузата ѝ. Тя премигна и отвори очи. — Добре ли си?

— Както знаеш, отпаднах от олимпийския отбор по дълго бягане. Но ще оживея.

Усещах я как прави мислен списък на всичко. Белегът над дясното око — резка с цвят на одрано месо, носа, който беше станал още по... по-интересен от преди; и, разбира се, бастуна — той винаги привлича вниманието на хората.

— Личи си, че не са ми липсвали преживелици — усмихнах се аз.

— Какво ще правиш?

— Приех работата в Шанхай. А ти?

Тя погледна към гостната, където роднините на съпруга ѝ без съмнение слухтяха на вратата. Сви рамене, което означаваше, че остава.

— Сигурен съм, че ще оцелееш — рекох, чудейки се защо усещам в гласа ми да се прокрадва презрение, което никак не ми хареса.

— Обичам те — произнесе тя само с устни, за да не я чуят.

Аз и не исках да я чуя. За какъв дявол ми е някой да ме обича от другия край на света? Нямах никаква полза от това.

Трябваше да се освободя.

Тя се приближи към огледалото в преддверието, взе една кърпичка и се опита да поправи грима си, попивайки черните струйки под очите. Застанах зад нея и очите ни се срещнаха в огледалото.

— Виждаш ли там Анастасия Романова? — запитах я тихо.

— Понякога.

— Каж ми нещо. Коя беше тя всъщност? Някаква разглезена малка руска принцеса, която ти си възродила. Наистина ли си струваше да я възкресяваш? Ами ако те бях държал като своя тайна в Шанхай? Ако никога не беше познала всичко това?

Бях толкова близо, че вдъхвах парфюма ѝ. Да се откажа от нея, беше все едно да отрежа част от тялото си. Тя толкова дълго време беше представлявала част от моя живот, че дори през петте години, когато бяхме разделени, винаги присъстваше в мисълта ми, даваше форма и смисъл на всеки мой ден.

Точно излизах от вратата, когато тя каза:

— Но какво ще правя без теб?

Прошепна го толкова тихо, че едва я чух.

Застинах на прага. И отвърнах, също така тихо:

— Не знам.

АНАСТАСИЯ

Винаги съм смятала, че ще намеря начин да променя решението му. Или той щеше да ме накара да променя моето. Когато чух вратата да се затваря зад него, си наложих да остана на място, да не хукна подире му с викове: „Върни се!“ Знаех, че съм постъпила както трябва, че съм взела единственото правилно решение. Не мога да кажа, че се разплаках. Всичките ми досегашни грешки не ми бяха оставили никакви сълзи в запас. Ако изобщо съм плакала, беше заради ужасното решение, което взех преди пет години, когато го напуснах. Сега четях неговия послепис.

Всичко свърши ето така.

След една седмица Феликс се прибра рано. За първи път след пет години брак той се прибираще преди шест часа в работен ден.

Седях сама цял ден, слушайки новините. Една от водещите компании, „Ю Ес Стийл“, беше преодоляла бариерата от двеста долара — най-големият досегашен спад на цените на фондовата борса.

Докато сенките в стаята бавно растяха, аз слушах последните бюлетини от Уолстрийт. Репортерът описваше с все по-писклив от възбуда глас как финансовата крепост на Америка се превръща в боен лагер, тъй като четиристотин въоръжени полицаи са спешно призвани да пазят реда. Разказваше, че идва от борсата, където е 55 видял брокери, по чиито лица се стичат струйки пот, с разкъсани ризи, все едно са се били в някой бар. Подът на залата отново бил затрупан с дебел слой ленти от автоматичните телеграфни апарати и нахъсани на парченца бланки.

Пазарът отново се сриваше.

Вдигнах очи от радиото и видях Феликс, застанал на вратата. Това, което най-много ме изплаши, беше абсолютно нормалният му изглед. Само дето гледаше не към стаята, не и към мен, а към нещо много далечно. Може би към бъдещето — мрачно и лишено от перспективи.

Остави куфарчето до вратата и свали палтото още преди камериерката да беше притичала да му помогне. То тупна тежко на

килима. Феликс влезе в гостната, приближи се към бюфета с напитките и си наля голяма чаша уиски. Ръцете му трепереха, чашата се удряше в гарафата.

Чаках да каже нещо, но той отиде към прозореца и се загледа в спускащата се вечер.

— Феликс?

— Край — каза той. — Изгубихме всичко. Дори нямахме достатъчно, за да платим лостовете. Абсолютно нищо не ни остана.

Не почувствах нищо, съвсем нищо. Известно време мислех, че има изход, но сега и той изчезна.

Феликс продължи безмилостно:

— Пазарът се срива. Изтри ни и в момента притежаваме само огромни дългове. Трябва да продадем колата и апартамента, да освободим прислугата.

— Няма ли никаква надежда?

— Никаква.

Странно. Помня, че помислих: „Да, разбира се, ще трябва да почнем всичко отначало.“ Преди десет години бях бар дама в Шанхай. Тогаво оцелях, и сега ще оцелея. Може би ме крепеше вярата, че съм великата княгиня Анастасия. Бях от оцеляващите. А те правят тъкмо това — оцеляват.

Стояхме там, на дванадесетия етаж, загледани към Манхатън, към притъмняващите силуети на дърветата в Сентръл Парк, виждайки как постепенно светват прозорците на кулите в този чудовищен град. Тази нощ навсякъде в Манхатън се разиграваха такива малки драми като нашата.

При Феликс беше различно. Баща му беше извел него и семейството му от Русия. Сега той самият за първи път се изправяше пред такова изпитание и нямаше сили да го издържи.

— Днес загубих два милиона долара — заяви той. — Дължа близо три.

Беше време да му кажа за подвизите ми на фондовата борса. Предположих, че ще се разсърди, защото според него парите и бизнесът бяха сфера на мъжете. Не се бях издала пред него —

спестяванията ми бяха символът на моята независимост, материална и емоционална, моят скрит коз.

Но чувствах, че сега трябва да му съобщя. Пресмятах печалбите си в едно червено тефтерче, което държах в тайно чекмедже в бюрото си. Нямах да стигнат, за да изплатим дълговете, но можехме някак да се справим след фалита. И аз бях понесла някои тежки загуби, но бях продала повечето акции още преди две седмици, затова имах възможността да замина за Шанхай, ако променя намеренията си. Бях загубила поне сто хиляди долара от разликата в маржовете, но брокерите ми ме бяха посъветвали да остана на пазара, да не се поддавам на паника, както винаги казваше Феликс.

Те не разбираха, че играта, която аз играех, нямаше нищо общо с лостове и маржове.

Щеше да го заболи, ако разбере, че съм успяла там, където той се е провалил. Но това щеше да докаже нещо и на Софи, и на майка му. Най-накрая щях да заслужа мястото си в това семейство. Нямах да съм малката натрапница, бездомницата, готова да сграбчи всичко, до което се докопа.

— Влез вътре, Феликс. Имам да ти кажа нещо.

— Мисля да остана още малко вън — отвърна той. — Ти влез, няма да се бавя.

Беше студено. Отидох да си взема жилетка. Когато излязох отново на балкона, него го нямаше, хората на улицата се тълпяха край тялото му.

За погребението имаше пари. Феликс винаги се беше грижил за тези неща. Затова се осмели да скочи. Собственото му погребение беше единственото, за което все още имаше финансово обезпечение.

Пред портала на гробищата се точете дълга редица от изящни черни коли — приятелите на Феликс. Повечето возила бяха обявени за продан. На прозорците им се белееха листчета с цената.

Сигурно е странно да се говори така, но погребението беше особено мрачно. Около ковчега на Феликс витаеше атмосфера на страх, а не на тъга. Бившите му приятели и съдружници стояха край гроба, облечени в дългите си черни палта, и по лицата им се четеше: „Аз съм следващият.“ Скоро след това двама от тях поеха по неговия път.

След погребението тръгнах бавно заедно с госпожа Рифкин по алеята между гробовете. Тя изглеждаше крехка, почти безплътна с черния воал и ръкавици. Мъката имаше свойството да съсипва човека почти моментално. Мисълта, че синът ѝ я оставя не само опечалена, но и обедняла, само увеличаваше отчаянието ѝ.

Може би затова избра точно този момент, за да ми се довери. Беше останала без пукната пара. Искаше и аз да се чувствам също толкова опечалена. Навярно би било справедливо.

— Какво ще правиш сега?

— Не знам.

— Животът без пари не е живот, нали?

— Ще намеря начин да оцелея.

— Разбира се, ще намериш! — каза тя и сгърчи лице, сякаш току-що беше нахапала лимон. — Но трябва да се откажеш от делото в Германия, нали?

Анастасия, ефимерното създание, си оставаше както винаги неуловима. Това беше справедливо. В края на краищата, именно Феликс беше поддържал пламъка на живота ѝ.

— Трябва да ти кажа нещо — обърна се тя към мен, когато стигнахме до изхода.

Зачаках. Господ да ѝ прости, че го каза, докато я крепях под ръка.

— Феликс ти е казал, че е сигурен, че ти си Анастасия.

— Това бяха първите му думи.

Тя вдигна очи към мен — воднистосини очи, замъглени от триумфа. Щеше да си разчисти сметките с тази, която беше сложила рога на сина ѝ.

— Това бяха първите му думи и към другите три момичета.

— Какви три момичета?

Тя въздъхна.

— Не знам дали си Анастасия, или не си. Никога не съм я виждала. Но той се беше срещал с нея като момче. Намери три момичета преди теб — една в Париж и две тук, в Ню Йорк. За всяка от тях беше сигурен, че именно тя е Анастасия. Не можеше да приеме, че великата княгиня е мъртва. Беше първото момиче, което някога е обичал, но никога не ѝ го призна, не би се осмелил. Едва смъртта ѝ я направи достижима. Разбираш ли? Ти беше една изгубена малка принцеса и той щеше да те спаси. Малкият Феликс Рифкин. — Тя

поклати глава. — Беше мой син и го обичах. Но винаги си е бил толкова едно малко тъжно момче.

Щях да се смая по-малко, ако ме беше ударила през лицето. Тя току-що произнесе епитафията на Анастасия Романова.

Доця ми се да я ударя. Никога не съм изпитвала такава силна омраза към някого, както към тази стара жена в онзи момент. Но вместо да я ударя, останах до нея, с дръзко изправен гръб, и попитах:

— Кои бяха тези три момичета?

— Бездомни като теб, с руса коса и сини очи. Първата беше избягала от лудница, където, струва ми се, и свърши. Другите две бяха малки руски еврейки, които не можеха да се примирят със скромното си положение. Но всички имаха семейства, които можеха да бъдат намерени, или спомени, които ги опровергаваха, така че в крайна сметка аз изобличих лъжите им — на всичките три. Ти обаче постъпи умно. Престори се, че си загубила паметта си, така че какво можехме да направим? Но, предполагам, Феликс все пак е получил каквото искаше. Имаше своята принцеса и беше щастлив. Признавам, ти го ощастливи поне за малко.

Рейчъл се разплака, искаше да си иде у дома. Бавачката Маги я хвана за ръка. Правеше го от добри чувства, знаеше, че нямаме с какво да ѝ платим, но все пак дойде на погребението, за да се погрижи за Рейчъл. Последна услуга. Акт на милосърдие.

— Тихо, Рейчъл! — прошепнах аз, но острият ми тон я накара да се разплаче още по-силно.

Въплътеното в мен пареше и ме изгаряше. Майкъл имаше право. Анастасия Романова беше умряла в онази нощ под дъжд от куршуми, прикладите на пазачите ѝ бяха размазали черепа. Аз бях само измислица на малкия Феликс Рифкин, осмелил се да хване ръката на величието.

— Съжалявам, но най-добре е за теб да узнаеш истината — каза озлобената стара жена.

Помогнах ѝ да се качи в колата и седнах до нея. Взех Рейчъл в скута си и колата бавно излезе от портала на гробищата. Започна да вали. Студен ноемврийски ден на 1929 година. Вече имах цели десет години спомени и още не знаех какво ще стане по-нататък с живота ми.

Тракането на токчетата ми отеква по паркета на огромния хол. Някой търсач на изгодни сделки би могъл да вземе апартамент като нашия в Горен Ийст Сайд с изглед към Сентръл Парк за частица от цената, на която би го купил само преди два месеца и в която сега влизаше и елегантната кола. Кой по онова време имаше пари да купува такива неща? Само контрабандистите и гангстерите.

Мебелите бяха продадени, за да платим на кредиторите, останаха само огледалото в златна рамка, една лампа в египетски стил и няколко сандъка. Госпожа Рифкин отиде да живее при своя братовчедка в Долен Ийст Сайд. Софи също напусна. Какво ще стане с нея? Когато майка ѝ спомена, че може би ще трябва да си потърси работа, тя пребледня и едва не припадна.

Дори при осезаемите загуби имах тридесет и осем хиляди долара в брой — доста солидна сума, когато на улицата купуваш ролс-ройс за малко повече от сто. Щеше да стигне на госпожа Рифкин до края на живота ѝ.

В апартамента бяха останали само призраци. Скоро и те щяха да си идат. Вярвам, че призраците живеят в спомените на хората, не се привързват към местата.

Моите призраци винаги ще бъдат с мен.

МАЙКЪЛ

Прозорецът ми гледаше към сивите керемиди на китайските покриви с извитите им стрехи. Сезонът на тайфуните беше започнал и барабаненето на дъжда заглушаваше тракането на китайско сметало откъм магазина отсреща на улицата. Сиви потоци вода се лееха от улуците. Чувах сирените на параходите, закотвени близо до Бунд.

Погледах за малко дъжда, после тръгнах да бродя из стаите като единствен пазител на скъпите за мен спомени. Само аз можех да кажа кои обекти са ценни, кои са за показ, кои трябва да останат да събират прах в някой тъмен килер под стълбите. Заедно с призраците обикалях и частния си музей — извивката на гърдите ѝ, внезапната ѝ усмивка, момента, когато се разхождахме из Хайд Парк, гледайки развеселени как патиците се клатушкат по пътечката към езерцето, нощта, когато се любихме и свършихме заедно.

Вървах сам в късната нощ из ехтящите музейни зали, взирайки се във всяко малко съкровище, пронизвайки с поглед всеки нюанс на мъката като опитен критик и изтънчен познавач на болката. Накрая стигнах до най-ценния си експонат, поставен под стъклен похлупак — погледа, който ми отпрати онази вечер в нощния клуб, когато я открих за първи път. Съвършена симетрия, всички жени в една, прилепнала рокля и тайнствена усмивка с кървавочервено червило. Гледах я и се възхищавах на начина, по който влезе в живота ми, полюлявайки хълбоци, с отпуснати ръце, далечна и чувствена.

Какво беше останало от всичко това? Няколко черно-бели снимки от Пикадили Съркъс и площад „Белгрейвия“, налепени в стар албум.

Колкото до другите, така и не разбрах какво стана с Биърд. Той пострада много от срива на фондовия пазар през есента и се бил върнал в Европа. А може би в Южна Америка? Не чух нищо повече за него.

Моят старец понесе няколко сериозни удара, но още се държеше, както Джей Пи Морган и останалите. Богатството им се беше стопило

наполовина само за една нощ, но щяха да задължат разкошните къщи, колите и прислугата. Старите пари винаги триумфираха над новите.

Феликс беше от онези, които нямаха късмет, от парвенютата, ударени най-силно от срива. Седмица след като заминах от Ню Йорк, чух, че си уредил близка среща с паважа. Отворил работа на пожарникарите и по-голямата част от него отишла в каналите, вместо в ковчега. Горкият.

Маки напипа няколко писма, писани от една от братовчедките на царя, и ми ги даде. Как се е докопал до тях, така и не ми стана ясно.

„О, Анастасия! Олга и Татяна бяха толкова сдържани, имаха чувство за отговорност. Високи, представителни, истински красавици, гордост за царския дом. А Мария, нежно и весело дете, винаги усмихната. Докато Анастасия си беше малко дяволче. Изобщо не приличаше на сестрите си. Винаги си е била малко пълничка, но като взе да расте, стана същинска дебелана. И такъв срам за всички ни!“

Не ми изглеждаше като моята Анастасия.

„Анастасия беше малко дяволче. Никой не успя да я научи на дисциплина. Нейната майка прекарваше цялото си време в молитви и в седене при малкия — така наричаше Алексей, — и в уединение с оня луд свещеник. Децата просто бяха оставени да правят каквото си искат. Анастасия беше същинска дивачка. Ако не станеше нейното, започваше да рита, да драска и да скубе. Капчица добрата нямаше у това момиче. Според мен светът е по-добър без нея.“

Моята Анастасия не беше дъщерята на царя, сигурен съм. Но това вече няма значение. Най-накрая се освободих от нея — която и да е тя. Свободен съм, макар че непрекъснато мисля за нея.

Всеки мечтае да срещне принцесата от приказките в живота си. Е, аз имах своята. Не знам дали е било хубаво или лошо. Вие ще кажете.

АНАСТАСИЯ

Джонки с кафяви платна се плъзгат по течението. Дъждът прави трапчинки в кафявата вода, сампани плават насам-натам в мъглата. Помирисвам Шанхай, преди да видя Бунд. Животът ми описа пълен кръг.

Стискам ръката на Рейчъл и усещам как тя ми отвръща. Не разбира какво става. Дори сега не знам дали някога ще мога наистина да ѝ обясня.

Питам се какво ли ще каже той, когато го намеря. Знам, че е някъде там, в този сив, чужд град. Днес — а може би утре — ще почукам на някоя лакирана в червено врата и китайският му прислужник ще хукне да го доведе. Той ще ме види застанала под дъжда с дъщеря му и с багажа, струпан до нас. Интересно какво ще направи.

Изминах дълъг път и върших неща, с които не се гордея. Но оцелях и мисля, че утрешният ден ще е по-добър за мен.

Наричам се Анастасия Романова и се връщам у дома.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.